

NØKKELEN TIL TEOSOFI

En klar fremstilling i form av
spørsmål og svar
om

Etikk, Vitenskap og Filosofi

TIL STUDIET SOM FØRTE TIL ETABLERING
AV DET TEOSOFISKE SAMFUNN

AV

H. P. BLAVATSKY

Utgitt første gang i 1889.

Oversatt etter den originale teksten av John Bruland

Dedisert

av

"H. P. B."

til alle hennes elever

for at de på sin side

må lære og undervise

INNHold

	<u>side</u>
1. TEOSOFI OG DET TEOSOFISKE SAMFUNN.....	1
Definisjon av navnet.....	1
Det teosofiske samfunns politikk.....	2
Den esoteriske visdomsreligion i alle tidsaldre.....	3
Teosofi er ikke buddhisme.....	5
2. EKSOTERISK OG ESOTERISK TEOSOFI.....	7
Hva det moderne, teosofiske samfunn ikke er.....	7
Teosofier og medlemmer av samfunnet.....	8
Forskjellen mellom teosofi og okkultisme.....	10
Forskjellen mellom teosofi og spiritualisme.....	11
Hvorfor blir teosofien akseptert?.....	14
3. DET TEOSOFISKE SAMFUNNS ARBEID.....	16
Samfunnets formål.....	16
Menneskets felles opprinnelse.....	16
Våre andre mål.....	19
Løftets hellighet.....	19
4. FORHOLDET MELLOM DET TEOSOFISKE SAMFUNN OG TEOSOFI.....	21
Om selvforbedring.....	21
Det abstrakte og konkrete.....	22
5. TEOSOFIENS GRUNNLEGGENDE LÆRE.....	24
Om Gud og bønn.....	24
Er det nødvendig å be?.....	25
Bønn dreper selvtilliten.....	27
Den menneskelige sjels opphav.....	29
Hva buddhismen lærer om ovenstående.....	29
6. TEOSOFISK LÆRE OM NATUREN OG MENNESKET.....	32
Enheten av alt i alle.....	32
Evolusjon og illusjon.....	32
Vår planets syvfoldige struktur.....	33
Menneskets syvfoldige struktur.....	34
Forskjellen mellom sjel og ånd.....	35
Den greske lære.....	37
7. TILSTANDEN ETTER DØDEN.....	39
Det fysiske og åndelige menneske.....	39
Om evig belønning og straff; og om nirvana.....	42
Menneskets ulike prinsipper.....	44
8. REINKARNASJON OG GJENFØDSEL.....	47
Hva er hukommelse ifølge teosofisk lære?.....	47
Hvorfor husker vi ikke tidligere liv?.....	48
Individualitet og personlighet.....	50
Om egoets straff og belønning.....	52

9. KAMA-LOKA OG DEVACHAN.....	55
De lavere prinsippers skjebne.....	55
Hvorfor teosofere ikke tror på de "rene" ånders tilbakekomst.....	56
Noen få ord om skandhaene.....	58
Bevisstheten etter døden og før fødselen.....	60
Hva som egentlig menes med tilintetgjørelse.....	62
Spesielle ord om bestemte ting.....	65
10. DET TENKENDE PRINSIPPS NATUR.....	67
Egoets mysterium.....	67
Manas' komplekse natur.....	69
Læren finnes i Johannesevangeliet.....	70
11. REINKARNASJONENS MYSTERIUM.....	74
Periodiske gjenfødsler.....	74
Hva er karma?.....	75
Hvem er det som vet?.....	81
Forskjellen mellom tro og kunnskap; eller blind og fornuftig tro.....	82
Har Gud rett til å tilgi?.....	83
12. HVA ER PRAKTISK TEOSOFI?.....	86
Plikt.....	86
Det teosofiske samfunns forhold til politiske reformer.....	87
Selvoppofrelse.....	89
Nestekjærlighet.....	91
Teosofi for folk flest.....	92
Hvordan medlemmene kan hjelpe samfunnet.....	93
Hva en teosof ikke bør gjøre.....	94
13. MISFORSTÅELSER OM DET TEOSOFISKE SAMFUNN.....	98
Teosofi og askese.....	98
Teosofi og ekteskap.....	99
Teosofi og utdanning.....	100
Hvorfor er det så mange fordommer mot Det teosofiske samfunn?.....	102
Er Det teosofiske samfunn et inntektsbringende foretak?.....	106
Det teosofiske samfunns administrasjon.....	107
14. DE "TEOSOFISKE MAHATMAER".....	109
Er det "lysets ånder" eller "fordømte troll"?.....	109
Misbruk av hellige navn og uttrykk.....	113
KONKLUSJON.....	115
Det teosofiske samfunns fremtid.....	115

FORORD

Hensikten med denne boken er eksakt uttrykt i tittelen, "Nøkkelen til teosofi", og trenger bare noen få ord til forklaring. Det er ikke en fullstendig og uttømmende lærebok i teosofi, men bare en nøkkel som kan åpne døren til et dypere studium. Den trekker opp hovedlinjene for visdomsreligionen og forklarer dens grunnleggende prinsipper og imøtekommer på samme tid de mange innvendinger fra den gjennomsnittlige, vestlige interesserte. Den tar sikte på å presentere uvanlige begreper på en enkel måte i et så klart språk som mulig. Det er for mye å forvente at boken skal lykkes i å gjøre teosofi forståelig uten mental innsats fra leserens side, men det håpes at de uklarheter som fremdeles gjenstår skyldes tenkningen og ikke fremstillingen, og at den ikke skyldes begrepsforvirring men at fremstillingen ikke går dypt nok. For den mentalt late eller trege vil teosofi måtte forbli en gåte, for i den mentale som i den åndelige verden vil ethvert menneske gjøre fremskritt etter egen innsats. Forfatteren kan ikke tenke for leseren, og leseren ville heller ikke ha nytte av det hvis slik vikarierende tenkning var mulig. Behovet for en fremstilling som dette har lenge vært etterspurt av de som er interessert i "The Theosophical Society" og foreningens arbeid. Det er å håpe at den vil gi informasjon med så få formaliteter som mulig til de hvis interesse er vakt, men som ennå bare er forvirret og ikke overbevist.

Det er lagt en viss vekt på å presisere hva som er sant og falskt i den spirituelle lære om post-mortem-tilstander og vise hva spiritualistiske fenomener egentlig er. Tidligere forklaringer om dette har utsatt forfatteren for vrede. Som mange andre foretrekker spiritualistene å tro mer på det behagelige enn det sanne, og de blir svært aggressive overfor enhver som forsøker å ødelegge deres omforente villfarelser. I det siste året har teosofien vært mål for enhver giftig pil fra spiritualistenes side, idet innehaverne av den halve sannhet føler større negativitet overfor de som kjenner den fulle sannhet enn de som ikke vet noe i det hele tatt.

Forfatterens hjertelige takk rettes til mange teosofere som har sendt forslag og spørsmål, og som på annen måte har bidratt til utgivelsen av denne bok. Boken vil bli dem til hjelp, og det er deres beste belønning.

H.P.B.

Boken er fremstilt med spørsmål og svar, som i originalutgaven er angitt slik:

ENQ (spørsmål):

THEO (teosofisk svar)

I denne oversettelsen er spørsmålene vist med fet skrift og de etterfølgende svar med normal skrift.

Oversetteren

1. TEOSOFI OG "DET TEOSOFISKE SAMFUNN"

Definisjon av navnet

Teosofien og dens lære blir ofte oppfattet som en ny religion. Er det en religion?

Nei. Teosofi er guddommelig kunnskap eller vitenskap.

Hva betyr begrepet?

"Guddommelig visdom". θεοσοφία (teosofia) eller gudenes visdom, da θεογονία (teogoni) betyr gudenes slektskapsforhold. Ordet θεός betyr gud på gresk, et guddommelig vesen, slett i ikke den "Gud" man vanligvis tenker på i dag. Derfor betyr det ikke "Guds visdom", som noen oversettelser lyder, men *den guddommelig visdom* som gudene innehar. Begrepet er mange tusen år gammelt.

Hva er navnets opphav?

Det stammer fra de aleksandrinske filosofer, som ble kalt sannhetselskere, filaetikere, fra φίλος (fíl) – elsker, og ἀλήθεια (aletheia) – sannhet. Navnet teosofi stammer fra det tredje århundre etter vår tidsregning og begynte med Ammonius Sacca og hans disipler¹, som startet det eklektiske, teosofiske system.

Hva var systemets mål?

For det første å innprente bestemte, viktige moralske sannheter hos studentene og alle som var sannhetselskere. Det forklarer mottoet for *The Theosophical Society*: "Det finnes ingen religion høyere enn sannheten."² Det viktigste mål for grunnleggerne av den eklektiske, teosofiske skole var et av de tre

¹ Som også ble kalt analoetikere. Som professor Alex. Wilder, F.T.S. har forklart i sin *New Platonism and Alchemy: "The Eclectic Philosophy"* ble de kalt dette på grunn av deres praksis med å fortolke hellige legender og skrifter, myter og mysterier, ved hjelp av regelen om analogi eller samsvar. Samhørige hendelser i den ytre verden ble vurdert som uttrykk og erfaringer for den menneskelige sjel. De ble også kalt nyplatonikere. Selv om teosofien knyttes til det tredje århundre, så vil opphavet være eldre hvis Diogenes Laertus skal krediteres, fordi han tillot systemet en egyptisk prest, Pot-Amun, som levde tidlig i det ptolemeiske dynasti. Diogenes forteller at navnet er koptisk og angir en som er hengiven overfor Amun, visdommens gud. Teosofi er det samme som Brahma-vidya, guddommelig kunnskap.

² Teosofien var delt i tre temaer: (1) Tro på en absolutt, ufattelig og suveren gud, eller evig essens, som er opphavet til naturen og alt som finnes i den, synlig og usynlig. (2) Tro på menneskets evige udødelighet, fordi mennesket er en utstråling fra den universelle sjel og dermed deler dennes essens. (3) *Teurgi*, eller "guddommelig arbeid", eller *gjøre gudenes arbeid*; fra *teoi* – guder, og *ergein* – å arbeide. Begrepet er meget gammelt, men da det er et mysterieord, var det ikke i alminnelig bruk. Det var en mystisk tro – som i praksis ble bevist av innviede adepter og prester – at ved å bli så ren som immaterielle vesener – det vil si at ved å gjøre seg like ren som ens opphavelige tilstand – kunne mennesket bevege gudene til å innvie seg i de guddommelige mysterier, og til og med gjøre dem synlige fra tid til tid, subjektivt eller objektivt. Det var det transcendentale aspekt av det som nå kalles spiritualisme. Fordi det ble misbrukt og misforstått av folk flest, ble det oppfattet som nekromanti og ble derfor forbudt. En karikert form for teurgi fra Jamblikus anvendes fremdeles i moderne kabbalisters seremonier. Moderne teosofi unngår og forkaster begge disse typer magi og nekromanti, fordi de er meget farlige. Virkelig *guddommelig* teurgi krever nærmest overmenneskelig renhet og hellighet, ellers degenererer det til mediumisme og sort magi. Ammonius Sacca's nærmeste disipler, som ble kalt *teodidaktos* – "gudslærte", slik som Plotin og hans etterfølger Porphyry – forkastet først teurgien, men forsønte seg siden med den gjennom Jamblikus, som skrev et verk titulert *De Mysteriis*, i navnet av sin egen mester, en berømt egyptisk prest kalt Abammon. Ammonius Sacca var sønn av kristne foreldre, men fordi han følte avsky for dogmatisk, spiritualistisk kristendom fra han var barn, ble han nyplatoniker. Som J. Boeme og andre store seere og mystikere, sies det at guddommelig visdom ble gitt ham i drømmer og visjoner. Derav navnet *teodidaktos*. Han besluttet å forene alle religiøse systemer ved å påvise deres felles opphav og etablere en universell tro bygget på etikk. Livet hans var så uklanderlig og rent, hans lære så dyp og omfattende at flere kirkefedre var hans hemmelige disipler. Clemens Alexandrinus taler meget godt om ham. Plotin, "apostelen Johannes" i forhold til Ammonius, var også alminnelig respek-

målene til den moderne oppfølger, *The Theosophical Society*, nemlig å forene alle religioner, sekter og nasjoner under et felles, etisk system, basert på evige sannheter.

Kan du angi noe som skulle tilsi at dette ikke er en umulig drøm, og at alle verdens religioner virkelig er basert på en og samme sannhet?

Sammenlignende analyser og studier. Visdomsreligionene var de samme i fortiden. Sammenfallet av de primitive religioners filosofi vises for oss av de identiske læresetningene de innviede ble forklart som del av MYSTERIENE, en institusjon som en gang var spredt utover. "All tidligere gudsdyrkelse indikerer eksistensen av en forutgående unik teosofi. Nøkkelen som åpner en må åpne alle. Hvis ikke kan det ikke være den rette nøkkelen."³

Det teosofiske samfunns politikk

I Ammonius' dager var det flere gamle, store religioner. Bare i Egypt og Palestina var det tallrike sekter. Hvordan kunne han forene dem?

Ved å gjøre det vi forsøker å gjøre nå. Nyplatonikerne var en stor gruppe, men tilhørte ulike religiøse filosofier.⁴ Det samme gjør våre teosofier. I de dager fastslo jøden Aristobulus at Aristoteles' etikk representerte den *esoteriske* lære i Moseloven. Philo Judaeus forsøkte å forsonne *pentatevken*⁵ med den pytagoreiske og platoniske filosofi, og Josephus viste at esseerne fra Karmel ganske enkelt kopierte og var etterfølgere av de egyptiske terapeuter (healere). Slik er det også i dag. Vi kan påvise avstammingslinjen for enhver kristen religion, som for enhver, selv den minste, sekt. Disse er de mindre greiner eller skudd som vokser på større og reiner, men både utskudd og greiner stammer fra samme tre-stamme – VISDOMSRELIGIONEN. Ammonius' mål var å bevise dette, for å få hedninger og kristne, jøder og avgudsdyrkere til å avslutte sine kamper og stridigheter og tenke på at de alle var i besittelse av den samme sannhet i ulike forkledninger, og at de alle var barn av den samme moder.⁶ Det er også målet for teosofien.

Hvilket grunnlag har du for disse uttalelsene om tidligere teosofier i Alexandria?

Fra et stort antall velkjente skribenter. En av dem, Mosheim, sier:

tert og verdsatt, og hadde grundige kunnskaper og integritet. Da han var trettini år gammel ledsaget han den romerske keiser Gordian og hans armé til Østen og ble da undervist av vismenn i Baktria og India. Han hadde en filosofiskole i Roma. Hans disippel Porphyry, hvis egentlige navn var Malek (en hellenisert jøde), samlet alle skriftene etter sin mester. Porphyry var selv en stor forfatter, og ga en allegorisk fortolkning av deler av Homers forfatterskap. Det meditasjonssystem filaletianerne anvendte var ekstasen, et system som liknet de indiske yogiers praksis. Det som kjennes som den eklektiske skole, skyldes Origines, Longinus og Plotin, Ammonius' nærmeste etterfølgere. (*Konferer A. Wilder.*)

³ Wilder, side 11.

⁴ Det var under Filadelfus at jødedommen etablerte seg i Alexandria, som omgående førte til at hellenistiske lærere ble farlige rivaler ved rabbinerskolen i Babylon. Som forfatteren av *New Platonism and Alchemy* svært så relevant bemerket: "De buddhistiske, vedantiske og magiske systemene var utviklet sammen med den greske filosofi (i den perioden). Det var ikke enestående at reflekterte menn antok at ordkrigen burde stoppes og trodde det var mulig å trekke et harmonisk system ut av de forskjellige doktrinene. . . . Panaenus, Antenor og Clement var grundig opplært i platonisk filosofi og vurderte den som sammenfallende med de orientalske systemene."

⁵ = fem ruller; gresk navn for Mosebøkene. o.a.

⁶ Mosheim sier om Ammonius: "Når vi tenker på at ikke bare de greske filosofer, men også de fra ulike barbariske nasjoner, var perfekt samstemte om ethvert viktig tema, gjorde (han) det til sin oppgave å blande og utvikle læresetningene i alle disse sektene for å gjøre det tydelig at de stammet fra en og samme kilde og at alle tenderte mot det samme mål." Hvis forfatteren av artikkelen om Ammonius i *Edinburgh Encyclopaedia* vet hva han snakker om, så beskriver han moderne teosofier, deres tro og deres arbeid, for han sier under omtalen av *Theodidaktos*: "Han tok i bruk de læresetninger han var blitt kjent med i Egypt (de esoteriske var indiske) om universet og guddommen, og betraktet dem som et sammenhengende hele. I forbindelse med verdens evighet . . . ble det etablert et system for moralsk disiplin som tillot folk generelt å leve i samsvar med lovene i sine land og naturens krav, men som fordret at den kloke hevet sitt sinn ved kontemplasjon. . . ." (Wilder, side 5.)

Ammonius lærte at religionen for de mange gikk hånd-i-hånd med filosofien, og at de begge hadde delt skjebne ved gradvis å bli demoralisert og tåkelagt gjennom menneskelig forfølgelse, overtro og løgner, og at den derfor trengte å bli brakt tilbake til sin opprinnelige renhet ved å fjerne alle usannheter og bygge den på filosofiske prinsipper; og at det Kristus hadde til hensikt var å gjeninnføre og gjenopprette integriteten av fortidens opprinnelige visdom – for derved å redusere innen visse rammer betydningen av den utbredte overtro – og dels korrigere, dels fjerne ulike misforståelser som hadde sneket seg inn i ulike utbredte religioner. (Wilder, side 5.)

Dette er akkurat det samme som moderne teosofere sier. Etter at den store filaretikeren ble støttet og hjulpet med sitt fortsett av to kirkefedre, Clement og Atenagoras, og av alle de lærde rabbiene i synagogen og av akademiet, underviste han om den samme lære for alle, mens vi, hans tilhengere (i dag), ikke mottar noen anerkjennelse, men blir tvert imot hånet og forfulgt. Dette viser at menneskene for 1500 år siden var mer tolerante enn de er i dette *opplyste* århundre.

Ble Ammonius oppmuntret og støttet av kirken fordi han, til tross sitt kjetterskap, var en kristen og underviste kristendom?

Slett ikke. Han var født som kristen men aksepterte aldri kirken kristendom. Som den samme forfatter sier om ham:

Han måtte fremlegge sine instruksjoner "i samsvar med Hermes' fortidige grunnsetninger, som Platon og Pytagoras var kjent med, og som lå til grunn for deres filosofi". Fordi han fant de samme oppfatninger i innledningen til Johannesevangeliet, antok han helt riktig at Jesus' hensikt var å gjenopprette visdommens store læresetninger i deres opprinnelige integritet. Bibelens beretninger og gudenes historie betraktet han som allegoriske illustrasjoner av sannheten, eller fabler som skulle forkastes." (*Edinburgh Encyclopaedia* sier videre:) "han innså at Jesus Kristus var et utmerket menneske og en venn av Gud, men påsto at det ikke var hans opplegg å oppgi dyrkelsen av demoner (guder), og at hans eneste hensikt var å rense fortidens religioner." (Wilder, side 8-9.)

Den esoteriske visdomsreligion i alle tidsaldre

Siden Ammonius aldri skrev noe ned selv, hvordan kan vi være sikre på hans undervisning?

Hverken Buddha, Pytagoras, Confucius, Orfeus, Sokrates eller selv Jesus etterlot seg noe skriftlig. Likevel har de fleste av disse historiske personer og deres undervisning overlevd. Ammonius' tilhengere (blant dem Origines og Herennios) skrev avhandlinger og forklarte hans etikk. Disse er visse historiske, kanskje i enda større grad enn de apostoliske skriftene. I tillegg har hans elever – Origines, Plotin og Longius (rådgiver for den kjente dronning Zenobia) – etterlatt seg voluminøse bind om det filaletiske system – så langt som deres offentlige trosforhold var kjent, for skolen var delt i eksoterisk og *esoterisk* undervisning.

Har sistnevnte lære overlevd til i vår tid, siden du påstår at det som egentlig ble kalt VISDOMS-RELIGIONENE var esoterisk?

VISDOMSRELIGIONEN har alltid vært den samme. Da den utgjør den mest avanserte, mulige, menneskelige kunnskap, ble den omhyggelig bevart. Dens avstamning er mange tidsaldre før de alexandriske teosofene. Den har nå overlevd frem til moderne tid, og den vil overleve enhver annen religion og filosofi.

Hvor og hvordan ble den bevart?

Blant innviende i ethvert land, blant de alvorlige sannhetssøkerne og deres disipler, og i de deler av verden hvor slike tema alltid har vært mest verdsett og søkt, i India, Sentral-Asia og Persia.

Kan du gi meg noen beviser på dens esoterisme?

Det beste bevis du kan få om dette faktum er at enhver fortidig religion, filosofi eller kultus, inneholdt en esoterisk og hemmelig lære, og en eksoterisk (offentlig) forkynnelse. Det er videre et velkjent faktum at fortidens MYSTERIER i enhver nasjon inneholdt "større" (hemmelige) og "mindre" (offentlige)

MYSTERIER – for eksempel den høytidelige dyrkelse som kalles *Elysina* i Hellas. Både yppersteprestene i Samotrake i Egypt, de innvidde brahminere i gamle India og de senere hebraiske rabbiere, holdt av frykt for vanhelligelse deres virkelige, ekte tro hemmelig. De jødiske rabbiere kalte deres sekulære, religiøse fremstilling *Merkabah* (det ytre legeme), "redskapet", eller *overbygningen som inneholder den skjulte sjel* - det vil si den høyeste, hemmelige kunnskap. Ikke en av fortidens nasjoner formidlet via sine prester de virkelige, filosofiske hemmelighetene til massene, men ga dem bare det ytre skall. Den nordlige buddhisme har sitt "større" og "mindre" legeme, kjent som *Mahayana*, den esoteriske, og *Hinayana*, den eksoteriske skole. Man kan heller ikke klandre dem dette hemmelighold; for man ville aldri forestille seg å gi en saueflokk en avansert utredning om botanikk i stedet for gress. Pythagoras kalte sin *gnosis* "kunnskapen om tingene som de er", og bevarte denne kunnskap utelukkende for sine disipler: de som kunne fordøye denne mentale ernæring og føle seg tilfreds, og han ba dem å holde det hemmelig for seg selv. Okkulte alfabeter og hemmelige tall er utviklet i det gamle Egypts hellige skrifter, hvis hemmeligheter i de dager bare var kjent for innvidde egyptiske prester. Som hans biograf forteller oss, krevde Ammonius Sacca en edserklæring fra sine elever om ikke å meddele *hans høyere lære*, unntatt for de som allerede var blitt opplært i den forberedende kunnskap, som også var bundet av eden. Og til sist, finner vi ikke det samme blant de tidlige kristne, gnostikerne, ja selv i Kristus' lære? Han sa: "Dere er det gitt å få del i Guds rikes mysterium. Men de som står utenfor, får alt i gåter" (*Markus*, 4,11). "Esseerne i Judea og Karmel gjorde et tilsvarende skille og skilte sine tilhengerne i lærlinger, brødre og de *perfekte*"⁷, eller innvidde. Eksempler som dette finnes i ethvert land.

Kan man oppnå den "hemmelige visdom" bare ved å studere? Leksika definerer teosofi svært likt Webster's Dictionary, som "antatt samkvem med Gud og høyere ånder og tilhørende oppnåelse av overmenneskelige kunnskaper ved fysiske midler og kjemiske prosesser". Er det slik?

Nei, det tror jeg ikke. Det finnes heller ingen leksikonforfatter som er i stand til å forklare, verken for seg selv eller andre, hvordan *overmenneskelige* kunnskaper kan oppnås gjennom *fysiske* og *alkymistiske* prosesser. Hadde Webster skrevet "*metafysiske* og *alkymistiske* prosesser", ville definisjonen tilnærmet blitt korrekt. Som den står, er den absurd. Tidligere teosofere påsto, og det samme gjør de moderne, at det uendelige ikke kan kjennes via det endelige – det vil si oppfattet av det endelige selvet – men at den guddommelige essens kan kommuniceres til det høyere, åndelige selvet i en tilstand av ekstase. Denne tilstand kan neppe oppnås, som *hypnose*, ved "fysiske og kjemiske midler".

Hva er din forklaring av det?

Virkelige ekstase ble definert av Plotin som "frigjøring av sinnet fra den konkrete bevissthet, ved å bli ett og identifisert med det uendelige". Dette er den høyeste tilstand, sier professor Wilder, men den er ikke evigvarende, og den oppnås bare av svært, *svært* få. Den er i realiteten identisk med den tilstand som er kjent i India som *samadhi*. Den praktiseres av yogiene, som fysisk praktiserer det største avhold fra mat og drikke, og mentalt ved vedvarende anstrengelser for å rense og heve sinnet. Meditasjonen er stille og bønner uttales ikke, eller som Platon uttrykte det, "iherdig å vende sjelen mot det guddommelige, og ikke be om spesielle goder (som bønner vanligvis sikter mot), men det gode i seg selv – den universelle, all mektige Gud", som vi er en del av på jorden, og av hvis essens vi alle er frembrakt. Derfor, tilføyer Platon, "vær stille i nærvær av de *guddommelige*, til de fjerner tåken for dine øyne og lar deg se lyset som utstråler fra dem selv, ikke det som synes godt for deg, men det som er godt i seg selv."⁸

⁷ Wilder, side 7.

⁸ Dette er hva den lærde forfatter av *New Platonism and Alchemy*, dr. A. Wilder, beskriver som "*åndelig fotografiering*": "Sjelen er kameraet hvor alle fakta og hendelser, fremtidige, fortidige og nåværende, fester seg, og sinnet blir bevisst i dem. Bortenfor vår hverdagslige, begrensede verden, er alt en dag eller tilstand – fortid og fremtid sammenfattet i nåtiden". . . . Døden er den siste *ekstase* på jorden. "Da frigjøres sjelen fra kroppens begrensninger, og dens edlere deler forenes med dens høyere egenskaper og får del i høyere veseners visdom og innsikt." Virkelig teosofi er for mystikeren den tilstand som Apollonius av Tyana beskrev som: "Jeg kan se nåtid og fremtid som i et tydelig speil. Vismannen trenger ikke å avvente jordens utdunstninger og luftens forurensninger for å forutse sykdommer og lidelser. . . . Gudene ser fremtiden, vanlige mennesker nåtiden, vismenn det som kommer til å skje. (side 15.) "Vismannenes teosofi" som han omtaler, kommer godt til uttrykk i uttalelsen, "Guds rike er innen oss."

Teosofi er dermed ikke, som noen påstår, et nylig oppfunnet program?

Bare uvitende mennesker kan omtale den slik. Den er like gammelt som verden. Dens lære og etikk er, om ikke i navnet, det mest omfattende og allmenne system av alle.

Hvordan kan det da ha seg at teosofi er ukjent for nasjonene på den vestlige del av jordkloden? Hvorfor har det vært en forseglet bok for de raser som åpenbart er de mest avanserte og kulturelle?

Vi tror det var nasjoner som var like kulturelle i gamle dager og helt sikkert mer åndelig "avanserte" enn i dag. Men det er mange grunner for denne frivillige uvitenheten. En av disse ble uttalt av Paulus til de kulturelle atenerne – manglende interesse og virkelig åndelig innsikt i mange århundrer på grunn av altfor stor hengivenhet overfor sansbare ting og deres langvarige slaveri under dogmenes og ritualenes tomme innhold. Men den viktigste grunnen er at den sanne teosofi alltid er blitt holdt hemmelig.

Du har gitt beviser på at et slikt hemmelighold har eksistert, men hva er den virkelige grunnen for det?

Grunnene var for det *første* gjennomsnittsmenneskets perverse natur og selviskhet, som alltid tenderte mot tilfredsstillende av *personlige* begjær til ulempe for naboer og slektninger. Slike mennesker kan aldri betros *guddommelige* hemmeligheter. For det *andre*, deres upålitelighet for ikke å vanhellige den hellige og guddommelige kunnskap. Det var dette siste som førte til pervertering av de mest sublime sannheter og symboler, og den gradvise konvertering av åndelige emner over til konkrete, antropomorfe og grove forestillinger – med andre ord, til nedverdiggelse av Guds-ideen og til avgudsdyrkelse.

Teosofi er ikke buddhisme**Du har ofte omtalt "esoteriske buddhister". Er dere alle tilhengere av Gautama Buddha?**

Ikke mer enn musikere er tilhengere av Wagner. Noen av oss er buddhister som følge av sin religion, men det er langt flere hinduer og brahminere enn buddhister blant oss, og flere kristenfødte europeere og amerikanere enn *konverterte* buddhister. Misforståelsen skyldes en feilaktig oppfatning av tittelen på hr. Sinnets utmerkede bok *Esoteric Buddhism*, hvor det siste ordet bare burde hatt *en istedenfor to d-er*. *Budhisme* ville da uttrykt det som var hensikten, nemlig "visdomisme" (bodha, bodhi, "intelligens", "visdom") i stedet for *buddhisme*, Gautamas religiøse filosofi. Teosofi er som allerede nevnte en VISDOM-RELIGION.

Hva er forskjellen mellom buddhisme, den religion som ble grunnlagt av prinsen fra Kapilavastu, og budhisme, den "visdomisme" du mener er synonym med teosofi?

Den samme forskjell som det er mellom Kristus' hemmelige lære, som ble kalt "himmerikes mysterier", og de etterfølgende kirkers og sekters ritualer og dogmatiske teologi. *Buddha* betyr "opplyst" av *bodha* eller forståelse, visdom. Den inngår i sin helhet i den *esoteriske* lære, som Gautama bare meddelte sine utvalgte *arhater*.

Men noen orientalister benekter at Buddha noensinne underviste den esoteriske lære?

De kan like godt benekte at naturen har hemmeligheter som er skjult for vitenskapen. Senere skal jeg føre bevis for dette på grunnlag av Buddhas samtale med sin disippel Amanda. Hans esoteriske lære var simpelthen de gamle brahminenes *gupta-vidya* (hemmelige kunnskap), hvis nøkkel hans nålevende etterfølgere med noen få unntak helt har mistet. Denne *vidya* har senere inngått i det som er kjent som den *indre* lære for den nordlige buddhismes *Mahayana*-skole. De som benekter dette er de uvitende som forestiller å være orientalister. Jeg anbefaler deg å lese prest en hr. Edkins *Chinese Buddhism* – særlig kapitlene om eksoteriske og *esoteriske* skoler og deres lære – og sammenligne med vitnesbyrd fra hele den tidligere verden om dette tema.

Men er ikke teosofiens etikk identisk med det Buddha lærte?

Selvsagt, fordi denne etikken er visdomsreligionenes sjel, og var en gang et felleseie for innviede i alle land. Men Buddha var den første som inkluderte denne avanserte etikken i sin offisielle lære og gjorde den til fundament og essens i sitt offisielle system. Det er her vi finner den store forskjellen mellom

den eksoteriske buddhisme og alle andre religioner. For mens ritualer og dogmer inntar den første og viktigste posisjonen i alle andre religioner, så er det etikken som er blitt tillagt størst vekt innen buddhismen. Det er dette som forklarer likheten som tilnærmet er identisk, mellom etikken innen teosofi og Buddhas religion.

Finnes det noen viktige forskjeller?

En viktig forskjell mellom teosofi og *eksoterisk* buddhisme er at sistnevnte, når den representeres av den sydlige kirken, fullstendig benekter (a) eksistensen av noen Gud, og (b) noe bevisst *post-mortem* liv, eller noen selvbevisst overlevelse for det individuelle menneske. Dette er i det minste det den siamesiske sekten lærer, som nå betraktes som den *reneste* form for eksoterisk buddhisme. Slik er det hvis vi begrenser oss til Buddha's offentlige lære. Grunnen for denne tilbakeholdenhet skal jeg opplyse om senere. Men den nordlige buddhistiske kirke, som ble etablert i de områder hvor hans innviede arhater trakk seg tilbake etter mesterens død, belærer alle det som nå kalles den teosofiske lære, fordi det utgjør en del av de innviedes kunnskaper – noe som derved beviser hvordan sannheten er blitt ofret til fordel for tomme ord skapt av den altfor fanatiske ortodoksien blant de sydlige buddhistene. Likevel er læren i disse tomme ord større og mer nobel, mer filosofisk og vitenskapelig enn i noen annen kirke eller religion. Teosofi er likevel ikke det samme som buddhisme.

2. EKSOTERISK OG ESOTERISK TEOSOFI

Hva det moderne teosofiske samfunn ikke er

Deres lære er dermed ikke en fornyet buddhisme, heller ikke er den et plagiat av den nyplatoniske teosofi?

Det er den ikke. For disse spørsmål kan jeg ikke gi deg noe bedre svar en å sitere fra et notat om "Teosofi", som ble foredratt av dr. J.D. Buck, medlem av Det teosofiske samfunn, overfor det teosofiske konvent i Chicago i USA i april 1889. Ingen nålevende teosof har forstått og uttrykt teosofiens kjerne bedre enn vår ærverdige venn dr. Buck:

"Det teosofiske samfunn ble dannet med den hensikt å utbre den teosofiske lære og fremme den teosofiske livsførsel. Det nåværende teosofiske samfunn er ikke det første. Jeg har en bok med tittelen: "Theosophical Transactions of the Philadelphian Society", utgitt i London i 1697, og en annen med tittelen: "Introduction to Theosophy, eller vitenskapen om Kristus' mysterier, det vil si om Gud, naturen og skaperverket, som omfatter filosofien om alle livets krefter, magiske og åndelige, som danner en praktisk veiledning til den mest sublimen renhet, hellighet og evangeliske perfektion, og til oppnåelse av guddommelig innsyn og de hellige englekunster, og andre av gjenfødelsens privilegier", utgitt i London i 1855. Det følgende er bokens dedikasjon:

"Til studenter ved universiteter, høyskoler og kristne skoler. Til professorer i metafysikk, tekniske og naturlige vitenskaper av alle slag. Til utdannede menn og kvinner generelt, med fundamental, ortodoks tro. Til deister, arianere, unitarier, Swedenborgianere og andre ufullstendige og ubegrunnede trosoppfatninger, og rasjonalister og skeptikere av alle slag. Til likevektige og opplyste muhammedanere, jøder og tilhengere av orientalske, patriarkalske religioner, men særlig til prester og misjonærer, om de er barbariske eller intellektuelle mennesker – tilegnes på den mest ydmyke og hengivne måte denne introduksjon til teosofi, eller vitenskapen om alle tings forklaring og mysterier."

Året etter (i 1856) ble en annen bok utgitt, i kongelig oktavformat på 600 sider, om "Theosophical Miscellanies"¹. Den ble utgitt i 500 eksemplarer og gratis distribuert til biblioteker og universiteter. Disse tidlige bevegelser, som det var flere av, oppsto innen kirken blant fromme og oppriktige mennesker med uklanderlig karakter. Alle disse skriftene hadde ortodoks form og anvendte kristne uttrykksmåter. Som tilfellet var med den dyktige geistlige William Laws skrifter, kunne en vanlig leser bare skille dem ut gjennom deres oppriktighet og fromhet. De gjorde alle forsøk på å utlede og forklare den dypere og opprinnelige mening i de kristne skrifter, og illustrere og utvikle den teosofiske livsførsel. Disse bøkene ble snart glemt og er nå helt ukjent. De forsøkte å reformere presteskapet og gjenopplive ekte fromhet, men ble ikke godt mottatt. Det ene ordet "kjetteri" var nok til å føre dem over i glemmeboken for alle slike utopier. På reformasjonstiden gjorde John Reuchlin et tilsvarende forsøk med samme resultat, selv om han var en nær og fortrolig venn av Luther. Ortodoksien har aldri ønsket å bli informert og opplyst. Disse reformatorer ble meddelt, som Paulus ble av Festus, at for mye lærdom hadde gjort dem forrykte, og at det var farlig å gå videre. Ser vi bort fra uttrykksformen, som delvis skyldtes forfatterens utdanning og skikk, og delvis en religiøs tilbakeholdenhet under en sekulær makt, og går til kjernen av fremstillingene, så var disse skriftene teosofiske i strengeste forstand og omhandlet menneskets kjennskap til sin egen natur og sjelens høyere liv. Den nåværende teosofiske bevegelse er noen ganger blitt forklart som et forsøk på å konvertere kristendom til buddhisme, som ganske enkelt innebærer at ordet "kjetteri" har mistet sin makt og ikke lenger vekker frykt. I alle tidsalder har det vært mennesker som mer eller mindre oppfattet den teosofiske lære og forsøkte å innlemme den i sine liv. Denne lære tilhører ingen særskilt religion og knyttes ikke til noe samfunn eller tidsalder. Den er enhver menneskelig sjels fødselsrett. Ethvert menneske må selv finne ut av ortodoksien i forhold til sin natur og behov og i samsvar med

¹ Diverse teosofiske skrifter.

sine erfaringer. Dette kan forklare hvorfor de som oppfatter teosofien som en ny tro forgyves har søkt etter dens opphav og ritualer. Dens tro er lojalitet overfor sannheten, og dens ritual er å honorere enhver sannhet ved å anvende den.

Hvor lite de store menneskemasser forstår disse prinsipper for universelt broderskap, og hvor sjelden dens transcendent betydning oppfattes, kommer til uttrykk i de ulike meninger og konstruerte oppfatninger om det teosofiske samfunn. Dette samfunn ble organisert på grunnlag av ett prinsipp, menneskenes essensielle brorskap, som kortfattet er skissert og ufullstendig gjennomført. Det er anklaget for å være buddhistisk og antikristent, som om det kunne være begge disse, da både buddhismen og kristendommen slik de ble forkynt av sine inspirerte grunnleggere, gjør brorskap til det viktigste i læren og i livet. Teosofien har også blitt betraktet som noe nytt under solen, og på sitt beste som gammel mystisisme med nytt navn. Da det er en sannhet at mange av de samfunn som bygger på og er enige om å gå inn for altruismens prinsipper eller essensielt brorskap, har hatt mange navn, er det også en sannhet at mange har blitt kalt teosofiske, med de samme prinsipper og mål som det nåværende samfunn som bærer dette navn. For alle disse samfunn har den essensielle lære vært den samme, og alt annet har vært uvesentlig, skjønt dette har ikke vært til hinder for at mange ble tiltrukket av det uvesentlige og overså det vesentlige."

Intet bedre og klarere svar – av en av våre mest aktede og oppriktige teosofere – kan gis til spørsmålet.

Hvilket system foretrekkes eller følger du i så fall ved siden av den buddhistiske etikk?

Ingen, og alle. Vi knytter oss ikke til noen religion eller til noen særskilt filosofi. Vi samler det gode vi finner i dem alle. Men her må det igjen understrekes at alle de tidligere systemer deler teosofi i en eksoterisk og en *esoterisk* del.

Hva er forskjellen?

Generelt står medlemmene av Det teosofiske samfunn fritt i å praktisere enhver religion eller filosofi de liker, eller ingen hvis de foretrekker det, forutsatt at de sympatiserer med og er rede til å arbeide for et eller flere av samfunnets tre formål. Samfunnet er en filantropisk og vitenskapelig forsamling til fremme av ideen om brorskap rent *praktisk* i stedet for bare *teoretisk*. Medlemmene kan være kristne og muslimer, jøder og parsere, buddhister eller brahminere, åndelige eller materialistiske. Det spiller ingen rolle. Men ethvert medlem må enten være en filantrop, en forsker, en som søker i ariansk og annen eldre litteratur, eller en som studerer menneskets psyke. Kort sagt, han må bistå, hvis han kan, med gjennomføringen av i det minste et av formålene i programmet. Ellers har det ingen hensikt å bli medlem. Majoriteten av det eksoteriske samfunn er enten tilknyttet eller ikke tilknyttet.² Disse kan eventuelt bli medlemmer *de facto*. De er medlemmer når de har sluttet seg til samfunnet, men samfunnet kan ikke gjøre noen til teosof som ikke har sans for tingenes *guddommelige* hensiktsmessighet, eller som oppfatter teosofien på sin egen – for å anvende et passende uttrykk - *sektariske* og egoistiske måte. Uttrykket "vakker er den som gjør vakre gjerninger" kan her omsettes til å lyde: "Teosof er den som utøver teosofi".

Teosofere og medlemmer av samfunnet

Dette gjelder leke medlemmer, forstår jeg. Hva med de som driver med esoteriske studier av teosofien; er de virkelige teosofere?

Ikke nødvendigvis, ikke før de har vist seg å være slike. De har trådt inn i den indre gruppen og har forpliktet seg til å følge, så nøye de makter, reglene for den okkulte seksjon. Dette er en vanskelig oppgave, da den viktigste regel av alle er fullstendig oppgivelse av personligheten – dvs. et *forpliktet* medlem må bli en fullstendig altruist, aldri tenke på seg selv og glemme sin forfengelighet og stolthet og i stedet tenke på sine med mennesker, i tillegg til sine brødre i den esoteriske sirkel. Hvis de esoteriske instruksjonene skal være til nytte for ham, må han fremfor alt leve et liv i avholdenhet, med selv-

² Et "tilknyttet medlem" er en som har sluttet seg til en av samfunnets foreninger. Et "ikke-tilknyttet medlem" er en som generelt tilhører samfunnet, som har mottatt sitt diplom fra hovedkvarteret (Adyar, Madras), men som ikke er tilknyttet noen av samfunnets foreninger.

fornektelse og streng moral, og utføre sine plikter overfor alle mennesker. De virkelig fåtallige teosoffer innen samfunnet er blant denne type medlemmer. Dette innebærer ikke at det utenfor samfunnet og den indre sirkel ikke finnes andre teosoffer, for de finnes og de er flere enn folk tror, og de er mer tallrike enn samfunnets leke medlemmer.

Hva er da fordelene ved å slutte seg til det såkalte teosofiske samfunn? Hva er incentivet?

Intet, uten fordelene ved å kunne få esoteriske instruksjoner, de ekte læresetningene i visdomsreligionen, og gjensidig bistand og sympati hvis programmet gjennomføres. Forening skaper styrke og harmoni, og velregulert samtidig innsats skaper mirakler. Dette har vært hemmeligheten med alle foreninger og samfunn siden menneskeheten begynte sin eksistens.

Hvorfor kan ikke et menneske med et avbalansert sinn og målrettet innstilling, en med urokkelig energi og utholdenhet, bli en okkultist eller til og med en adept hvis han arbeider alene?

Det er mulig, men sannsynligheten er titusen mot en for at han vil mislykkes. En av flere grunner er at det i dag ikke finnes noen bøker om okkultisme eller teurgi³, som formidler hemmelighetene ved alkymi eller den middelalderlige teosofi i et klart språk. Alt er fremstilt ved symboler og liknelser, og da nøkkelen til disse i mange tidsaldere har vært tapt for Vesten; hvordan kan da noen forstå den riktige betydning av hva han leser og studerer. I dette ligger den største faren, som kan føre til ubevisst *sort magi* og den mest hjelpeløse mediumisme. Den som ikke har tilgang til en innviet mester bør heller holde seg borte fra dette farlige studium. Se om kring deg og observer. Mens to tredeler av det *siviliserte* samfunn latterliggjør bare tanken om at det skal være noe i teosofi, okkultisme, spiritisme eller i kabbala, er den siste tredelen sammensatt av de mest heterogene og motstridende elementer. Noen tror på det mystiske og til og med på det *overnaturlige* (!), men enhver tror på sin måte. Andre kaster seg over studiet av kabbala, de t psykiske, mesmerisme, spiritualisme, eller en eller annen form for mystikk. Resultatet er at ingen tenker det samme, ingen er enige om de grunnleggende okkulte prinsipper, mens det er mange som tror de besitter den høyeste kunnskap og forsøker å få andre til å tro at de er full utviklede adepter. Ikke bare mangler vitenskapelige og eksakte kunnskaper om okkultisme i Vesten – ikke en gang om den virkelige astrologien, den eneste del av okkultismen som ifølge *eksoterisk* lære har bestemte lover og systemer – men ingen har en klar oppfatning av hva som menes med okkultisme. Noen begrenser den eldgamle visdom til kabbala eller den jødiske *Zohar*, som enhver oppfatter på sin måte i forhold til rabbinernes metode for tekstfortolkning. Andre mener Swedenborg og Boehme har gitt uttrykk for den høyeste visdom, mens andre tror mesmerisme er den store hemmelighet fra den eldgamle magi. Alle disse som omsetter sine teorier i praksis, glir på grunn av uvitenhet raskt over i *sort magi*. Lykkelig er de som unnslipper, da de verken har kriterier eller dømmekraft til å skjelne mellom det sanne og det falske.

Skal vi oppfatte dette slik at den indre gruppen i samfunnet påstår å bli opplært av virkelig innviede eller mestere i esoterisk visdom?

Ikke direkte. Mesternes personlige nærvær er ikke nødvendig. Det er tilstrekkelig at de gir instruksjoner til noen som har studert under deres veiledning i årevis og viet hele sitt liv til å tjene dem. Disse kan så på sin side gjøre andre delaktig i denne kunnskapen, andre som ikke har slik tilgang på den. En del av den virkelige vitenskap er bedre enn en mengde ufordøyd og misforstått opplæring. En unsgull er mer verdt enn et tonn støv.

Men hvordan vet man om usen er rent gult eller bare en forfalskning?

Treet skal kjennes på sine frukter, og et system ved sine resultater. Hvis våre opponenter er i stand til å bevise for oss at en som gjennom tidene har studert okkultisme på egen hånd og oppnådd å bli en helig adept, som Ammonius Saccas, eller en Plotinus, eller en teurgist som Jamblichus, eller å ha utført slike bragder som det påstås Saint-Germain gjorde, uten veiledning fra noen mester, og uten å være et medium, en selvbedratt psykisk person, eller en sjarlatan – da skal vi tilstå at vi har tatt feil. Men inntil da vil teosofene foretrekke å følge den velprøvde, naturlige og tradisjonelle lov for de hellige vitenskapene. Det finnes mystikere som har gjort store oppdagelser innen kjemi og fysikk, som grenser opp til alkymi og okkultisme; andre som ved hjelp av sin begravelse har gjenoppdaget deler, men ikke hele

³ Teurgi: å formane gudene til å opptre på en bestemt, ønsket måte. o.a.

"mysteriespråket"s tapte alfabetet og derfor har vært i stand til å lese de hebraiske rullene korrekt; andre som via sine synske evner har opplevd vidunderlige *glimt* av naturens skjulte hemmeligheter. Men alle disse er *spesialister*. En av dem er en teoretisk oppfinner, en annen en hebreer, det vil si en sekterisk kabbalist, en tredje en moderne Swedenborg, som benekter alt som ikke inngår i hans egen spesielle vitenskap eller religion. Ingen av disse kan påstå å ha frembrakt noe av universell eller nasjonal nytte, ikke en gang for seg selv. Med unntak av noen få healere – som det kongelige college for leger og kirurger vil kalle kvakksalvere – har ingen av disse hjulpet menneskeheten med sin vitenskap, ikke engang noen i det samme lokalsamfunn. Hvor er tidligere tiders kaldeere, som utviklet fantastiske legemidler, "ikke ved å sjarmere men av urter"? Hvor finnes en Apollonius av Tyana, som helbredet syke og oppvekket døde under alle forhold og omstendigheter? Vi vet at det har eksistert *spesialister* tidligere i Europa, men ingen av den sistnevnte gruppen – unntatt i Asia, hvor yogienes hemmelighet om "å leve inntil døden" fremdeles er bevart.

Er utvikling av slike helbredende adepter et mål for teosofien?

Det finnes mange mål, men de viktigste er de som mest sannsynlig lindrer menneskelige lidelser av ethvert slag, moralske og, fysiske. Og vi tror det moralske er viktigere enn det fysiske. Teosofien innprenter etikken; den må rense sjelen hvis den skal lindre den fysiske kroppen, hvis lidelser, med unntak av ulykker, alle er arvelige. Det er ikke ved å studere okkultisme for selviske formål, for å oppfylle sine personlige ambisjoner, stolthet eller forfengelighet, at man kan nå det virkelige mål: å bistå en lidende menneskehet. Mennesket blir heller ikke okkultist ved å studere en disiplin innen den esoteriske filosofi, men ved å studere alle, selv om han ikke mestrer alle.

Kommer hjelpen for å nå dette viktige mål bare til de som studerer de esoteriske vitenskaper?

Slett ikke. Et hvert *lek* medlem er berettiget til alminnelig veiledning hvis han ønsker det; men få er villige til å bli det som kalles "arbeidende medlemmer". De fleste foretrekker å forbli teosofiske *dagdrivere*. Det må understrekes at samfunnet oppmuntrer private studier, så fremt de ikke overskrider grensen mellom det eksoteriske og det esoteriske, den *blinde* fra den *bevisste* magi.

Forskjellen mellom teosofi og okkultisme

Du omtaler teosofi og okkultisme; er de identiske?

Ikke på noen måte. Et menneske kan være en dyktig teosof, enten *innenfor* eller *utenfor* samfunnet, uten på noen måte å være en okkultist. Men ingen kan være en virkelig okkultist uten å være en virkelig teosof. Alternativt er han bevisst eller ubevisst en sort magiker.

Hva mener du?

Jeg har allerede påpekt at en virkelig teosof må praktisere de høyeste moralske idealer, streve for å komme på bølgelengde med hele menneskeheten og arbeide uopphørlig til beste for andre. Hvis en okkultist ikke gjør det, må han leve selvisk til sin egen fordel. Hvis han skaffer seg større praktisk makt enn vanlige mennesker, blir han umiddelbart en langt større fiende for verden og de omkring ham enn en gjennomsnittlig dødelig vil være. Dette er innlysende.

Er da en okkultist ganske enkelt et menneske som har mer makt enn andre mennesker?

Mye mer – hvis han er en *praktisk* og virkelig utlært okkultist og ikke bare okkultist i navnet. Okkulte vitenskaper er *ikke*, slik som beskrevet i leksika, "Middelalderens *innbilte* vitenskaper, som omhandler *antatte* virkninger eller innflytelser som følge av okkulte egenskaper og overnaturlige evner, som alkymi, magi, åndemaning og astrologi", for i realiteten er de meget farlige vitenskaper. De forklarer de skjulte kreftene i naturen, utvikler og fremdyrker de hemmelige kreftene som finnes "latent i mennesket" og gjør dem derved svært overlegne vanlige, uvitende dødelige. Hypnose som nå er blitt vanlig og gjenstand for seriøs vitenskapelig forskning, er et godt eksempel. *Hypnotisk* makt ble oppdaget nærmest tilfeldig og var forberedt av mesmerismen. Nå kan en dyktig hypnotisør gjøre nesten alt, fra å få et menneske ubevisst til å dumme seg ut eller til å utføre en forbrytelse – *til hypnotisørens fordel*. Er ikke dette en fryktelig makt i hendene på skruppelløse personer? Særlig med tanke på at dette bare er en mindre gren av okkultismen.

Betrakter ikke de mest kulturelle og utdannede menneskene alle disse okkulte vitenskaper, magi og trolldom, som rester av gammel uvitenhet og overtro?

Denne bemerkningen slår i begge retninger. De "mest kulturelle og utdannede" blant dere betrakter også kristendommen og enhver annen religion som rester av uvitenhet og overtro. Folk begynner i alle fall nå å tro på *hypnose*, og noen – selv de *mest kulturelle* – på teosofi. Men hvem av dem, unntatt predikanter og blinde fanatikere, vil vedstå å tro på de *bibelske mirakler*? Det er her ulikhetene kommer til syne. Det finnes mange gode og rene teosofier, som kan tro på overnaturlige, guddommelige *mirakler*, men ingen okkultist vil være blant dem. En okkultist praktiserer *vitenskapelig* teosofi, som bygger på eksakt kjennskap til naturens hemmelige virkemåte, mens en teosof som anvender unormale krefter, *uten* okkultismens innsikt, vil bevege seg mot en farlig form for mediumisme. Selv om han henholder seg til teosofiens høyeste etiske fordringer, så praktiserer han i mørke, ved seriøs men *blind* tro. Enhver teosof eller spiritualist som forsøker å praktisere en av disiplinene innen den okkulte vitenskap – for eksempel hypnose, mesmerisme eller selv hemmelighetene for å frembringe fysiske fenomener. – uten kjennskap til disse krefters filosofiske *rasjonalitet*, er som et førerløst skip på et opprørt hav.

Forskjellen mellom teosofi og spiritualisme

Tror du ikke på spiritualisme?

Hvis du med "spiritualisme" mener de forklaringer som spiritualister gir på abnorme fenomener, *er svaret "nei"*. De påstår at alle disse manifestasjoner er frembrakt av avdødes "ånder", vanligvis ved deres slektninger som vender tilbake til jorden, sier de, for å kommunisere med de som de elsket og var forbundet med. Vi benekter dette absolutt. Vi forsikrer at de døde ånder ikke kan vende tilbake til jorden – unntatt i sjeldne tilfeller, som jeg vil omtale senere. Heller ikke kommuniserer de med mennesker unntatt ved *rent subjektive metoder*. Det som kommer til syne objektivt, er bare gjenferdet av det tidligere fysiske menneske. Når det gjelder det *psykiske* eller "det åndelige", tror vi absolutt ikke på spiritualisme.

Forkaster du også fenomenene?

Slett ikke – bortsett fra tilfeller av bevisst svindel.

Hvordan forklarer du dem da?

På mange måter. Forklaringene på disse fenomener er slett ikke så enkle som spiritualistene ønsker å tro. Fremfor alt er *deus ex machina* ved såkalte materialisasjoner vanligvis mediets eller den tilstedeværendes astrallegeme eller "dobbelt gjenger". Det er også kraften fra det *astrale* legeme som frembringer manifestasjoner som fjernskrift, "Davenport"-aktige manifestasjoner osv.

Du sier "vanligvis". Hva frembringer det øvrige?

Det beror på arten av manifestasjonen. Noen ganger er det astrale rester, det *kama-lokiske* "skall" fra tidligere forsvunne *personligheter*; andre ganger elementaler. Uttrykket "spirit" har mange og ulike betydninger. Vi vet virkelig ikke hva spiritualistene mener med uttrykket, men det vi oppfatter de påstår er at disse fysiske fenomener er frembrakt av det reinkarnerte *ego*, den *åndelige* og udødelige "individualitet". Denne hypotesen forkaster vi fullstendig. De døde bevisste *individualitet kan ikke materialisere seg*. Heller ikke kan den vende tilbake fra sin eget mentale devachanske sfære til det jordiske objektive plan.

Men mye av den kommunikasjon som er mottatt fra "åndene" viser ikke bare intelligens men også kjennskap til fakta som ikke er kjent for medier, og noen ganger heller ikke bevisst for undersøgeren eller noen av de som er til stede.

Det beviser ikke nødvendigvis at den intelligens og det kjennskap du omtaler tilhører *ånder* eller stammer fra avdøde sjeler. Det er velkjent at somnambulister kan komponere musikk og skape poesi og løse matematiske problemer i transestilstand, uten noensinne å ha lært noe om musikk eller matematikk. Andre svarte intelligent på spørsmål og til og med anvendte språk som hebraisk og latin, som var

helt ukjente for dem i våken tilstand – og alt dette i en tilstand av dyp søvn. Påstår du at dette skyldes "ånder"?

Hvordan vil du forklare det?

Vi hevder at den guddommelige gnist i mennesket er den samme og identisk med den universelle ånd. Vårt "åndelige selv" er i praksis allvitende, men det kan ikke manifestere sin kunnskap på grunn av materiens treghet. Jo mer av denne treghet som er fjernet, eller med andre ord, jo mer den fysiske kroppen er lammet i forhold til dens egen uavhengige aktivitet og bevissthet, som ved dyp søvn, i dyp transe eller ved sykdom, jo mer kan det *indre* selv manifestere seg på dette plan. Dette er vår forklaring på de virkelig fantastiske fenomener av høyere orden, som utvilsomt inneholder intelligens og kunnskaper. Når det gjelder manifestasjoner av lavere orden, som fysiske fenomener og alminnelige "ånders" uttalelser og banaliteter, ville det kreve mer plass og tid enn vi kan anvende her for å forklare bare det viktigste av det vi lærer om emnet. Vi har intet ønske å blande oss inn i spiritualistenes oppfatninger mer enn overfor andre trosoppfatninger. Bevisbyrden må ligge hos spiritualistene. Selv om de for øyeblikket fremdeles er overbevist om at de høyere typer manifestasjoner skjer gjennom avdøde sjeler, så er deres ledere og de mest lærde og intelligente blant dem de første til å innrømme at ikke alle fenomener fremkalles av ånder. De vil gradvis avdekke hele sannheten, og i mellomtiden har vi ingen rett eller ønske om å underkaste dem vårt syn. Særlig fordi vi i tilfeller med rent *psykiske og åndelige manifestasjoner* tror på muligheten for kommunikasjon mellom det levende menneskes ånd og avdødes personligheter.⁴

Betyr dette at du forkaster spiritualistenes filosofi i helhet?

Hvis du med "filosofi" mener deres grovere teorier, så gjør vi det. Men i virkeligheten har de ingen filosofi. Deres fremste, mest intellektuelle og ivrigste forsvarere sier det. Deres fundamentale og mest uangripelige sannhet, nemlig at fenomenene skjer gjennom medier som blir kontrollert av usynlige krefter og intelligenser – vil eller *kan* ingen benekte, unntatt blinde materialister. Når det imidlertid gjelder deres filosofi, la meg lese for deg hva den dyktige redaktøren av *Light* – spiritualistene kan ikke finne en dyktigere og mer hengiven forkjemper – sier om dem og deres filosofi. Dette er hva M.A. Oxon, en av de få virkelig *filosofiske* spiritualister, skriver med hensyn til deres mangel på organisasjon og deres blinde transsynthet:

Det er verdt å konsentrere seg om dette, for det er av stor viktighet. Vi har erfaringer og kunnskaper som i forhold til all annen kunnskap er relativt ubetydelig. Den vanlige spiritualist blir opprørt hvis noen betviler hans sikre viten om fremtiden og hans absolutte visshet om det livet som vil komme. Hvor andre har fått let seg frem mot en ukjent fremtid, opptrer han selvsikkert som en som har oversikt og kjenner sin vei. Hvor andre ikke en gang har forsøkt å vise selv den minste aspirasjon og har vært tilfreds med en nedarvet tro, er det hans stolthet at han vet hva andre bare tror, og at han på grunnlag av sine rikholdige kunnskaper kan supplere en svekket tro som bare bygger på håp. Han er overlegen i sitt forhold til menneskets mest ettertraktede forventninger. "Dere håper", synes han å si, "om det jeg kan demonstrere. Dere har akseptert en tradisjonell tro om noe jeg eksperimentelt kan bevise på grunnlag av de strengeste vitenskapelige metoder. Den gamle tro svekkes. Kvitt dere med den og bli noe spesielt. Den inneholder like mye usannhet som sannhet. Bare

⁴ Vi forklarer at det ved slike tilfeller ikke er avdødes *ånd* som kommer *ned* til jorden, men den levendes ånd som *stiger opp* til den rene åndelige sjel. Det skjer faktisk ingen *oppstigning* eller *nedstigning* men en forandring av mediets *tilstand* eller *betingelser*. Når kroppen blir paralyseret eller brakt i transe, og det åndelige ego blir frigjort fra sine lenker, vil det befinne seg på samme bevissthetsplan som de ulegemlige åndene. Hvis det da er noen slags åndelig tiltrekning mellom to *så kan de kommunisere*, slik det ofte skjer ved drømmer. Forskjellen mellom en mediumistisk og en paralyseret tilstand er dette: mediets frigjorte ånd har mulighet og anledning til å påvirke de passive organene i den fysiske kroppen når den er i transe, å få dem til å agere, snakke og skrive etter sin vilje. Egoet kan få dem til å gjenta, som et ekko, og i et menneskelig språk, tankene både fra seg selv og fra en avdød. Men en organisme som tilhører et meget positivt vesen som *ikke er mottakelig* eller tilstrekkelig følsom, kan ikke påvirkes. Da det derfor neppe finnes noe menneske hvor ikke egoet utfolder et åpent samkvem med de som elskes og er gått bort når kroppen sover, så vil erindringen om dette på grunn av den fysiske kroppens eller hjernens positivitet og manglende mottakelighet, mangle eller være en meget tåket, drømmeaktig erindring, som fremdeles er i minnet når personen våkner.

ved å bygge på et sikkert grunnlag av demonstrerte fakta kan strukturen gjøres stabil. Alle steder faller den gamle tro sammen. Unngå å bli rammet og kom deg vekk."

Når man treffer en så stor slagen person i praksis, hva er da resultatet? Meget merkelig og meget skuffende. Han er så sikker på sin oppfatning at han ikke bryr seg om hvordan andre oppfatter hans fakta. Tidsaldrenes visdom har vært opptatt av å forklare hva han med rette oppfatter som bevist, men han kaster ikke en gang et blikk på undersøkelsene. Han er ikke en gang enig med sine spiritualistiske brødre. Det er den gamle historien om skotten som sammen med sin ektemake dannet en menighet. De hadde eksklusive nøkler til himmelen, det vil si hun hadde, for hun "var ikke så sikker på Jamie". På samme måte ryster medlemmene av de uendelig ulike sektene innen spiritualismen på sine hoder og "er ikke så sikre" på hverandre. Menneskehetens kollektive erfaringer viser med all tydelighet at samhold gir styrke og at uenighet er en kilde til svakhet og fiasko. Skulder mot skulder, drill og disiplinert, blir pøbelen en hær, og hvert menneske en utfordring for hundrevis av utrente mennesker som måtte påtreffes. Organisasjon på alle områder av menneskets liv gir suksess, sparer tid og arbeid og gir utbytte og utvikling. Mangel på metode og plan, tilfeldig, vekslende og udisiplinert innsats – fører til rot og fiasko. Menneskehetens stemme understreker sannheten. Aksepterer spiritualistene dette vitnesbyrd og opptrer i samsvar med konklusjonene? Absolutt ikke. Han makter ikke å organisere seg. Han følger sine egne lover og er en torn i naboens kjød. (*Light*, 22. juni 1889.)

Jeg er blitt fortalt at det teosofiske samfunn opprinnelig ble grunnlagt for å knuse spiritualismen og troen på at menneskets individualitet overlever døden?

Du er feilaktig informert. Vår tro bygger på individualitetens udødelighet. Men som så mange andre forveksler du *personligheten* med individualiteten. Vestlige psykologer synes ikke å ha trukket opp en klar grense mellom de to. For det er nettopp denne forskjellen som gir nøkkelen til å forstå Østens filosofi, og som ligger til grunn for ulikheten mellom den teosofiske og spiritualistiske lære. Selv om jeg påfører meg mer fiendtlighet fra noen spiritualister, så må jeg fastslå her at det er teosofien som er den *sanne* og rene spiritualisme, mens den moderne utgave av denne betegnelsen som nå praktiseres av massene, bare er transcendentale materialisme.

Vær vennlig å forklare dette klarere.

Det jeg mener er at selv om vår lære påstår at ånd og materie har samme identitet, og selv om vi sier at ånd er *potensiell* materie og materie helt enkelt er krySTALLISERT ånd (på samme måte som is er damp i fast form), og siden den originale og evige tilstand av *alt* ikke er ånd men *meta*-ånd, for å kalle den det (synlig og solid materie er helt enkelt dens periodiske manifestasjoner), så holder vi fast ved at begrepet ånd bare kan anvendes for den *virkelige* individualitet.

Men hva er da forskjellen mellom denne "virkelige individualitet" og "jeg" eller "ego" som vi alle er bevisst om?

Før jeg svarer deg, må vi først klarlegge hva du mener med "jeg" og "ego". Vi sonderer mellom den enkle form for selvbevissthet, den enkle følelsen av at "jeg er jeg" og den komplekse "jeg er hr. Smith" eller "fr. Brown". Fordi vi tror på en serie inkarnasjoner ved det samme egoet, er denne sondringen fundamental for å forstå disse begrepene. "Hr. Smith" innebærer en lang serie av erfaringer som holdes sammen av hukommelsen og danner det hr. Smith oppfatter som "seg selv". Men ingen av disse "erfaringer" er egentlig "jeg" eller "ego". Heller ikke gir de hr. Smith fornemmelsen av å være seg selv, for han husker de fleste av sine daglige opplevelser som gir ham en følelse av "ego" bare så lenge de varer. Vi teosofere skiller derfor mellom alle de "erfaringer" vi kaller den *falske personlighet* (fordi de er begrenset og flyktige), og det i mennesket som opplevelsen "jeg er jeg" er tilknyttet. Det er dette "jeg er jeg" vi kaller den *sanne* individualitet, og vi sier at dette egoet er denne individualitet spiller, som en skuespiller, mange roller på livets scene. La oss kalle hvert nytt liv på jorden ved det samme *ego* en *natt* på et teaters scene. En natt kommer skuespilleren, eller egoet, til syne som Macbeth, den neste som Shylock, den tredje som Romeo, den fjerde som Hamlet eller kong Lear osv., inntil han har gjennomlevd en helt syklus av inkarnasjoner. Egoet begynner sin pilegrimsferd som en fe, en Ariel eller Puk, han er *statist*, er soldat, en tjener, en av et kor, får etter hvert talende roller, spiller hovedroller, ispedd ubetydelige roller, inntil han til sist trekker seg tilbake fra scenen som Prospero, *magikeren*.

Jeg forstår. Det du sier er at dette *sanne* ego ikke kan vende tilbake til jorden etter døden. Men hvis skuespilleren har bevart sin individualitetsfølelse, så må han ha frihet til å vende tilbake til scenen for sine tidligere opptredener hvis han ønsker det.

Vi benekter det, fordi en slik tilbakekomst til jorden vil være inkompatibel med tilstanden av *ren* salighet etter døden, som jeg er forberedt på å bevise for deg. Vi mener at mennesket gjennomgår så mye ufortjent lidelse gjennom et liv på grunn av alle andre ting som er tilknyttet, eller fra hans omgivelser, at han er berettiget til fullstendig ro og hvile, om ikke salighet, før han igjen påtar seg livets byrder. Vi kan imidlertid komme tilbake til dette senere.

Hvorfor blir teosofien akseptert?

Jeg forstår til en viss grad, men jeg innser at deres lære er langt mer komplisert enn både spiritualisme og vanlig religiøs tenkning. Kan du derfor forklare meg, hva ved dette teosofiske systemet du går inn for, som vekker så stor interesse og samtidig så mye fiendtlighet?

Det er det mange grunner for, tror jeg. Blant de kan *først* nevnes de sterke reaksjonene på den grove materialistiske tenkning som nå er vanlig innen vitenskapen. For det *andre* en generell misnøye med ulike kristne kirkers kunstige teologi og det stigende antall konflikterende sekter. For det *tredje* en stigende følelse av at flere trosoppfatninger gjensidig står i et motsetningsforhold til hverandre og derfor *ikke kan være sanne*, og at ubeviste påstander *ikke kan være riktige*. Denne naturlige mistillit til konvensjonelle religioner blir bare sterkere ved deres komplette manglende evne til å opprettholde moralen og foredle samfunnet og menneskene. For det *fjerde* en holdning mange har, og som noen få har *kunnskaper* om, at det må finnes et filosofisk og religiøst system som er vitenskapelig og ikke bare spekulativt. Og *til sist* kanskje, at et slikt system må finnes i tidsanerkjente systemer som er langt eldre enn moderne trosformer.

Men hvordan hadde det seg at et slikt system ble fremmet akkurat nå?

Fordi tiden ble funnet å være moden, noe som kommer til syne ved det faktum at så mange seriøst gjør en målbevisst innsats for å finne *sannheten*, uansett kostnad og hvor den måtte finnes. Når de så dette, tillot vokterne at i det minste en viss del av denne sannhet ble offentliggjort. Hadde etableringen av det teosofiske samfunn blitt utsatt enda noen år, ville en halvdel av de siviliserte nasjoner på denne tid blir materialistiske, og den andre halvdel antropomorfe eller fenomenalistiske.

Skal teosofi på noen måte betraktes som en åpenbaring?

Ikke på noen måte – ikke engang som en ny og direkte avsløring ved høyere, overnaturlige eller i det minste *overmenneskelige vesener*, men heller som en "avdekking" av gamle, meget gamle sannheter overfor de som hittil ikke har kjent deres eksistens og at denne arkaiske kunnskap er bevart.⁵

Du nevnte forfølgelser. Hvis teosofi representerer sannheten, hvorfor er den blitt møtt med slik opposisjon og alminnelig manglende aksept?

Igjen av mange og ulike grunner. En grunn er det hat mange har overfor "innovasjoner", som de kaller dem. Selvskhet er essensielt konservativ og hater å bli forstyrret. Den foretrekker en lettvin og unøyaktig *løgn* fremfor den største sannhet, hvis sannheten krever det minste offer i forhold til ens makelighet. Den mentale apatiske makt er stor overfor alt som ikke umiddelbart gir fordeler og belønning. Vår

⁵ I det siste er det blitt "på mote" å latterliggjøre forestillinger om at det noensinne innen store og siviliserte kulturers *mysterier*, som egypternes, grekernes eller romernes, har eksistert noe annet enn prestenes svindel. Selv rosenkreutzerne var ikke annet enn halvgalne småsvindlere. Tallrike bøker er blitt skrevet om dette, og nybegynnere som knapt hadde hørt noe om dette tidligere, har fremstått som fundamentale kritikere og gnostikere i spørsmål om alkymi og mystisisme generelt. Det er imidlertid kjent at flere av yppersteprestene i Egypt, India, Kaldea og Arabia, sammen med de største filosofene og vismennene i Hellas og i Vesten, inkluderte all kunnskap under betegnelsen visdom og guddommelig vitenskap, fordi de betraktet grunnlaget og opphavet for enhver kunstretning og vitenskap *essensielt* til å være guddommelig. Platon mente at *mysteriene* var de helligste, og Clemens av Alexandria, som selv var innviet i de eleusiske mysterier har uttalt at "deres lære inneholdt slutten på all menneskelig kunnskap". Man lurer på om Platon og Clemens var to kjeltringer eller to idioter, eller kanskje begge deler.

tidsalder er primært realistisk og lite åndelig. Hertil kommer den teosofiske læres ukjente preg, teoriernes dunkle egenart, som ofte står i et direkte motsetningsforhold til mange av de menneskelige påfunn sekterikere setter høyt, og som har gjort innhugg i kjernen av den folkelige tro. Tillegger vi den personlige innsats og rene livsførsel som fordres av de som skal bli disipler av den *indre* sirkel, og den svært begrensede appell de fullstendig uselviske prinsipper har, er det lett å forstå at teosofien er dømt til en langsom og besværlig utvikling. Den er først og fremst de lidendes filosofi, de som har tapt alt håp om å bli hjulpet ut av livets vanskeligheter med andre midler. I tillegg viser historien at ethvert tros- og moralsystem, som nettopp er introdusert på fremmed mark, i begynnelsen blir hemmet av alle de hindere som mørkemenn og egoisme har kunnet komme på. Innovatørens krone er i sannhet en tornekrone. Det er ikke mulig å rive ned markspiste bygninger uten en viss fare.

Alt dette gjelder egentlig det teosofiske samfunns etikk og filosofi. Kan du opplyse oss noe om selve samfunnet, dets mål og statutter?

Det har aldri vært hemmelig. Spør, og du vil få nøyaktige svar.

Jeg har hørt at dere er bundet av løfter?

Bare i den *arkane* eller ”esoteriske” delen.

Også at noen medlemmer etter utmeldelse ikke følte seg bundet av dem? Har de rett i dette?

Det viser at deres æresoppfatninger er ufullstendige. Hvordan kan de tro de har rett? Som det sies i *Path*, det teosofiske talerør i New York, om en slik sak: ”Anta at en soldat er tiltalt og gitt avskjed for å ha krenket sin ed og disiplinen, og som i raseri over straffen, selv om konsekvensene var klare for ham på forhånd, går til fienden med informasjoner – som spion eller forræder – som en hevn overfor sin tidligere leder, og påstår at straffen har løst ham fra hans ed og lojalitet overfor saken.” Synes du han har rett til det? Synes du ikke han fortjener å bli kalt et æreløst menneske, eller en feiging.

Jeg er enig, men andre oppfatter det nok annerledes.

Det blir i tilfelle verst for dem. Men vi vil komme tilbake til spørsmålet senere.

3. DET TEOSOFISKE SAMFUNNS ARBEID

Samfunnets formål

Hva er det teosofiske samfunns mål?

Det er tre, som de har vært fra begynnelsen. (1) Å skape kjernen til et universelt menneskelig brorskap uavhengig av rase, hudfarge eller tro. (2) Å fremme studiet av ariske og andre skrifter om verdensreligionene og vitenskapene, og understreke viktigheten av den gamle asiatiske litteraturen, særlig de brahmanske, buddhistiske og zoroastriske filosofier. (3) Å undersøke naturens skjulte mysterier under enhver tenkelig vinkel, særlig de skjulte psykiske og åndelige krefter i mennesket. Dette er i store trekk det teosofiske samfunns tre hovedmål.

Kan du gi noen flere detaljer om dette?

Vi kan dele disse tre mål inn i så mange underklasser vi finner nødvendig.

Kan vi da starte med det første? Hvilke tiltak vil du anvende for å fremme brorskapsfølelse mellom raser, som er kjent for å ha de mest ulike religiøse skikker, kulturer, tro og tankeformer?

Tillatt meg å tilføye det du synes å være uvillig til å gi uttrykk for. Med unntak av den persiske og jødiske rase kjenner vi selvsagt til at enhver nasjon er i splid ikke bare med andre nasjoner men også innad med seg selv. Dette gjelder særlig de såkalte kristne nasjoner. Det er dette som er begrunnelsen for ditt spørsmål om ikke det første målet synes som en utopi, er det ikke?

Vel, ja, men hva vil du si om dette?

Ingenting om de rene fakta, men mye om behovet for å fjerne de forhold som nå gjør det universelle brorskap til en utopi.

Hvilke forhold er det i dine øyne?

Først og fremst den menneskelige naturens selvishet. I stedet for at denne selvishet utryddes, blir den gjennom den nåværende religiøse opplæring daglig styrket og stimulert til en voldsom og uimotståelig følelse, som ikke bare oppmuntrer men også rettferdiggjør den. Folks oppfatning om rett og galt er fullstendig pervertert av den bokstavnære aksept av den jødiske bibel. Jesus' lære om uselvishet og altruisme er blitt et rent teoretisk tema som bare høres fra prekestolene, mens budene om praktisk selvishet i den mosaiske bibel, som Kristus så forgjeves advarte mot, er blitt integrert i det aller innerste av de vestlige nasjoners liv. "Øye for øye, og tann for tann" er blitt den primære leveregel i deres lover. Nå konstaterer jeg åpent og frøyteløst at *bare teosofien* kan fjerne denne og mange andre perver sjoner.

Menneskets felles opprinnelse

Hvordan?

Ved på en logisk, filosofisk, metafysisk og vitenskapelig måte å vise: (a) At alle mennesker åndelig og fysisk har samme opprinnelse, noe som er en fundamental kjensgjerning i teosofien. (b) Da mennesket i sin essens er en og den samme, og da denne essens er uendelig, uskapt og evig, uansett om vi kaller den Gud eller naturen, så kan ingenting påvirke en nasjon eller et menneske uten å påvirke alle andre nasjoner og alle andre mennesker. Dette er like åpenbart og sikkert som at en stein som kastes i et vann, før eller senere vil sette i bevegelse hver eneste dråpe i vannet.

Men dette er ikke Kristus' lære Det er mer en panteistisk oppfatning.

Du tar feil. Det er den rene *kristne* men ikke den jødiske lære. Det er kanskje derfor deres bibeltro nasjoner foretrekker å ignorere den.

Dette er en urettferdig beskyldning, som skjærer alle over en kam. Hvordan vil du begrunne en slik uttalelse?

Det er ikke vanskelig. Kristus skal ha sagt: ”Elsk hverandre” og ”Elsk dine fiender”. ”Hvis du (bare) elsker de som elsker deg, hvilken lønn fortjener det? Gjør ikke også skatteoppkreverne¹ det? Og hvis du bare hilser på dine brødre, hva gjør du da mer enn de andre? Gjør ikke også skatteoppkreverne det samme?” Dette er Kristus’ ord. Men i *1. Mosebok*, 9, 25, heter det: ”Forbannet være Kanan; tjenernes slave skal han være for sine brødre.” Derfor foretrekker de bibeltro kristne Moseloven fremfor Kristus’ kjærlighetslov. De baserer seg på det gamle testamentet, som appellerer til alle deres lidenskaper og erobringer, underkastelse og tyranni overfor alle raser de oppfatter som *underlegne*. Hvilke forbrytelser er ikke blitt gjennomført på grunnlag av denne (hvis den oppfattes bokstavelig) djevlelike setning i Mosebøkene. Historien viser oss noe av dette, selv om det er utilstrekkelig.²

Jeg har hørt deg si at vitenskapen har bevist vår felles fysiske opprinnelse og visdomsreligionene vår felles åndelige opprinnelse. Likevel finner vi ingen darwinister som utfolder stor broderkjærlighet.

Nettopp. Det viser manglene ved de materialistiske systemene og viser at vi teosofere har rett. Kjensgjerningen om vår felles, fysiske opprinnelse appellerer ikke til våre høyere og dypere følelser. Materialisme berøvet sjel og ånd, eller sin guddommelige essens, kan ikke tale til menneskers hjerte. Når kjensgjerningen om sjel og ånd i det virkelige udødelige menneske, slik teosofien lærer, er bevist og dypt forankret i våre hjerter, vil vi bli ledet inn på veien til virkelig medmenneskelighet og broderlig velvilje.

Men hvordan forklarer teosofien menneskes felles opprinnelse?

Ved å forklare at *grunnlaget* for hele naturen, objektivt og subjektivt, og alt annet i universet, synlig og usynlig, *er, var og vil alltid være* en absolutt essens, som er opphavet til alt, og som alt vender tilbake til. Dette er ariisk filosofi, som helt ut represseres ved det vedantiske og buddhistiske system. Med dette mål for øye, er det en plikt for teosofere i alle land, på alle praktiske måter, å arbeide for å utbre en *ikke-sekterisk* utdanning.

Hva anbefaler samfunnets skrevne regler sine medlemmer å gjøre i tillegg til dette, på det fysiske plan?

For å vekke brorskapsfølelsen i nasjonene trenger vi å bistå ved internasjonal utveksling av nyttige gjenstander og produkter, gjennom rådgivning, informasjon og samarbeid overfor alle aktverdige

¹ Skatteoppkrevere – blir betraktet som tyver av mange i vår tid. Blant jødene var tittelen og profesjonen det mest anstøtelige i verden. De hadde ikke tillatelse til å tre inn i tempelet, og *Matteus* (xviii, 17) omtaler hedninger og skatteoppkrevere som identiske. De var tross alt bare romerske skatteoppkrevere i samme stillinger som britisk offentlig ansatte i India og andre underlagte nasjoner.

² På grunn av moralsk innsats hadde slaveriet stort sett opphørt ved slutten av middelalderen, men to viktige hendelser inntraff som undergravde den moralske kraften i de europeiske land og slapp løs en sverm av ulykker på jorden i et omfang menneskeheten sjelden har opplevd. Den ene var sjøreisene til barbariske og folkerike kyster hvor mennesker ble gjort til en vanlig handelsvare; den andre oppdagelsen av den nye verden, hvor det fantes gruver med store rikdommer som kunne utvinnes så fremt det kunne skaffes arbeidskraft. I fire hundre år ble menn, kvinner og barn solgt på de afrikanske kyster til fremmede handelsmenn. De ble lenket fast under dekk – de døde ofte sammen med de levende – under en grusom ”overfart”. I henhold til Bancroft, en upartisk historiker, ble to hundre og femti tusen av 3,25 millioner mennesker kastet på havet under disse overfartene, mens de som overlevde gjennomgikk grusomme lidelser i gruvene og på rismarkene, påført stikk- og piskeslag. Ansvar for denne store forbrytelsen hviler på den kristne kirke. ”På grunnlag av den hellige treenighet” vedtok den spanske (romerkatolske) regjering mer enn ti traktater som autoriserte salg av fem hundre tusen mennesker. I 1562 foretok sir John Hawkins sin djevlelike sjøreise og kjøpte slaver i Afrika som ble solgt på de vestindiske øyer i et skip som bar Jesus’ hellige navn. Den protestantiske dronning Elizabeth belønnet ham for suksessen for å være den første engelskmann som hadde lykkes med denne inhumane reise, ved å tillate ham å bære på sitt våpenskjold ”et farget menneske bundet med et rep, eller med andre ord, en lenket negerlave” – gjengitt fra *Conquest of the Cross* (fra *Agnostic Journal*).

mennesker og organisasjoner (forutsatt, sier reglene ”at samfunnet eller dets medlemmer ikke krever noen belønning eller proserter for sin samlede innsats”). La oss belyse det ved et eksempel: Samfunnets organisering, beskrevet av Edward Bellamy i hans strålende verk *Looking Backwards*, viser på beundringsverdig måte den teosofiske oppfatning om hva som bør bli det første store skritt mot den fulle gjennomføring av det menneskelige brorskap. At denne tilstand ikke er oppnådd, skyldes ifølge hans beskrivelse at selvisheten eksisterer og styrer menneskenes hjerter. Livselvishet og individualisme stort sett erstattet av en følelse av solidaritet og gjensidig brorskap, og det livsløp som beskrives reduserer årsakene som bidrar til selvisheten til et minimum.

Da vil du som teosof gjøre en innsats for å realisere et slikt ideal?

Selvsagt, og vi har vist det gjennom handling. Har du ikke hørt om de nasjonale klubbene og selskapene som er dukket opp i Amerika etter at Bellamy's bok ble utgitt? De begynner nå å bli lagt merke til, og det vil skje i økende grad ettersom tiden går. Disse klubbene og dette selskapet ble primært etablert av teosof. I en av de første, den nasjonale klubben i Boston, Massachusetts, er både presidenten og sekretæren teosof, og storparten av medlemmene tilhører det teosofiske samfunn. Ved konstituering av alle klubbene, og det selskap de danner, er teosofenes og samfunnets innflytelse stor, for de setter som sitt første og fundamentale prinsipp det menneskelige brorskap slik det læres i teosofien. Ved deklarasjon av sine prinsipper heter det: ”Prinsippet om menneskenes brorskap er en av de evige sannheter som styrer verdens fremgang på en måte som atskiller den menneskelige natur fra rå natur.” Hva kan være mer teosofisk enn dette? Men det er ikke tilstrekkelig. Det er nødvendig å få menneskene til å forstå tanken om at hvis menneskehetens opprinnelse er *ens*, så må det også finnes en sannhet som uttrykker seg gjennom alle ulike religioner – unntatt i den jødiske, som ikke kommer til uttrykk selv i kabbalaen.

Dette gjelder religionenes felles opphav, og det kan du ha rett i. Men hvordan kommer dette til uttrykk som praktisk brorskap på det fysiske plan?

For det første fordi det som er sant på det metafysiske plan også må være sant på det fysiske. For det andre fordi det ikke finnes noen mer fruktbar kilde til hat og splid enn religiøse uoverensstemmelser. Når den ene eller andre part tror seg å være den eneste innehaver av sannheten, er det helt naturlig for ham å tro at den andre er villfaren eller i djevelens klør. Men straks mennesket innser at ingen av dem innehar *hele* sannheten, men at de gjensidig kompletterer hverandre og at *hele* sannheten bare kan finnes som et kombinert syn av alle etter at alt som er feilaktig er sortert ut – da kan et virkelig religiøst brorskap etableres. Det samme gjelder den fysiske verden.

Kan du forklare dette nærmere?

La oss ta et eksempel. En plante består av en rot, en stilk og mange skudd og blader. Menneskeheten er som helhet stilken som vokser fra den åndelige roten, og stilken viser dermed plantens enhet. Skader du stilken er det åpenbart at ethvert skudd og blad vil bli berørt. På samme måte med menneskeheten.

Men skader du et blad eller et skudd, skader du ikke hele planten?

Derfor tror du at ved å skade *et* menneske så skader du ikke menneskeheten. Men hvordan vet *du* det? Er du klar over at selv den materialistiske vitenskap forklarer at en skade på en plante, uansett omfang, vil påvirke hele plantens vekst og utvikling? Derfor tar du feil og analogien er perfekt. Hvis du imidlertid skulle overse det faktum at et kutt i en finger ofte kan føre til at hele kroppen lider og påvirker hele nervesystemet, så må jeg i desto større grad minne deg om at det finnes andre åndelige lover, som virker både på planter, dyr og mennesker, selv om du benekter deres eksistens, fordi du ikke registrerer deres virkninger på planter og dyr.

Hvilke lover er det?

Vi kaller dem karmiske lover, men du vil ikke forstå hele betydningen av dem før du studerer okkultisme. Imidlertid forutsatte ikke min argumentasjon disse lovene, men analogien med planten. Utvid denne forestillingen, gi den universell anvendelse og du vil avsløre at innen den sanne filosofi vil enhver fysisk aksjon ha en moralsk og varig virkning. Hvis du skader et menneske fysisk, vil du ikke tro at skaden kan bre seg til hans nærmeste og slett ikke til mennesker i andre nasjoner. Vi påstår at *dette*

vil skje, når tiden er moden. Det er derfor vi sier at før ethvert menneske forstår og aksepterer *som en selvinnløst sannhet* at det ved å skade et menneske ikke bare skader seg selv men på lang sikt hele menneskeheten - vil brorskapsfølelser slik de er anbefalt av alle de store reformatorer, særlig av Buddha og Jesus, ikke være mulig på jorden.

Våre andre mål

Kan du nå forklare hvilke metoder du vil foreslå for å gjennomføre det andre målet?

Samle inn alle gode bøker vi kan om verdens religioner til biblioteket i vårt hovedkvarter i Adyar, Madras (og til lokale bibliotek ved våre medlemmer rundt omkring). Å gi korrekt informasjon i skriftlig form om ulike tidligere filosofier, tradisjoner og legender og utbre dette på praktiske måter som oversettelser og meddelelser om originale, verdifulle arbeider, samt utdrag og kommentarer til det samme, eller ved muntlige instruksjoner av personer som behersker de ulike emnene.

Og hva med det tredje målet, å utvikle de latente åndelige og psykiske kreftene i mennesket?

Også det må oppnås gjennom publikasjoner, på de steder hvor foredrag og personlig undervisning ikke er mulig. Det er vår plikt å holde menneskets åndelige intuisjon levende, gå imot og motvirke – etter passende undersøkelser og bevis om dets irrasjonelle natur – transsynthet i enhver form, religiøs, vitenskapelig eller sosialt, fremfor alt *vrangforestillinger*, enten som religiøs sektarisme eller tro på mirakler eller overnaturlige forhold. Vi må forsøke å skaffe oss *kunnskaper* om alle naturens lover og utbre dem. Vi må oppmuntre studiet av de lover som er minst forstått av moderne mennesker, de såkalte okkulte vitenskaper, basert på *et virkelig kjennskap til naturen*, istedenfor som nå å forholde seg til *overtro basert på blind tro og tillit til autoriteter*. Gjennomgang av folklore og tradisjoner, som ofte er fantasifull, kan lede til oppdagelse av viktige hemmeligheter i naturen, som gikk tapt for lenge siden. Samfunnet tar sikte på å følge denne forskningsretning i håp om å utvide området for vitenskapelige og filosofiske observasjoner.

Løftets hellighet

Finnes det noe etisk system som følges i samfunnet?

Etikken finnes, åpen og klar for enhver som vil følge den. Den utgjør det beste og essensen av verdensetikken, basert på alle verdens store reformatorers undervisning. Derfor inneholder den bidrag fra Confucius og Zoroaster, Laotze og *Bhagavad Gita*, formaninger gitt av Gautama Buddha og Jesus fra Nazareth, Hillel og hans lære, Pytagoras, Sokrates, Platon og deres lære.

Oppfyller samfunnets medlemmer disse formaningene? Jeg har hørt at det er store meningsforskjeller og stridigheter blant dem.

Det er helt naturlig, fordi disse reformene (i deres nåværende form) må betraktes som nye, mens alle kvinner og menn som skal reformeres, er de samme menneskene med de samme gamle syndefulle egenskaper. Som allerede forklart er de seriøse *arbeidende* medlemmer et fåtall, men det finnes mange oppriktige og vennligsinnede personer, som gjør sitt beste for å leve opp til samfunnets og deres egne idealer. Vår oppgave er å oppmuntre og bistå de enkelte medlemmer med deres selvutvikling, intellektuelt, moralsk og åndelig, og ikke klandre eller fordømme de som feiler. Strengt tatt har vi ingen rett til å nekte noen adgang – særlig til samfunnets *esoteriske* avdeling, hvor ”den som trer inn er som en nyfødt”. Men hvis et medlem, på tross av sitt hellige løfte som et æresord fra sitt udødelige *selv*, likevel velger å fortsette med de gamle livs laster og mangler, etter å være ”født” som et nytt menneske, så vil han mest sannsynlig bli bedt om å oppgi sitt medlemskap og trekke seg; eller hvis han nekter, bli utvist. Vi har meget strenge regler for slike tilfeller.

Kan du nevne noen slike?

Ja. For det første har intet medlem, eksoterisk eller esoterisk, rett til å påtvinge sine personlige meninger på andre medlemmer. ”Det er ikke tillatt for *noen leder fra moderorganisasjonen* å uttrykke offentlig, ved ord eller handlinger, fiendskap eller preferanse for noen del av organisasjonen, religiøs

eller filosofisk. Alle har samme rett til å kunne fremlegge hovedtrekkene av sin religiøse tro for et upartisk tribunal. Og ingen av samfunnets ledere har i egenskap av å være ledere rett til å forkynne sitt eget sekteriske syn og sin tro på medlemsmøtene, unntatt når medlemmer fra andre religioner er til stede. Brudd på denne regel skal etter passende advarsler straffes ved suspensjon og utvisning." Denne regel gjelder for *hele* samfunnet. Når det gjelder den indre avdeling, som kalles den *esoteriske*, gjelder følgende regel, som ble utviklet og har vært i bruk helt fra 1880: "Intet medlem skal gjøre selvisk bruk av kunnskaper mottatt fra et medlem av den første (nå "høyere") avdeling. Brudd på denne regel straffes med utvisning." Før slike kunnskaper er blir meddelt, må kandidaten forplikte seg ved en høytidelig ed om ikke å anvende dem selvisk, eller å avsløre noe av det som sies uten etter tillatelse.

Står det en som er utvist, eller som har fratrudd fra en avdeling, fritt i å avsløre hva som helst av hva han har lært, eller å bryte ethvert løfte han har gitt?

Selvsagt ikke. Hans utvisning eller fratredelse frigjør ham bare fra hans forpliktelser overfor sin lærer, og fra det å være et aktivt medlem i samfunnet, men selvsagt ikke fra de hellige løfter om hemmelighold.

Er dette fornuftig og rettferdig?

Helt sikkert. For enhver mann eller kvinne med den minste æresfølelse må et løfte om hemmelighold, avlagt som et *æresord*, på grunnlag av ens høyere selv – ens indre Gud – være bindende inntil døden. Selv om et medlem kan forlate en avdeling eller samfunnet, så vil verken en mann eller en kvinne med æresfølelse tenke på å angripe eller skade et samfunn som han eller hun har gitt et slikt løfte.

Går ikke dette for vidt?

Kanskje i forhold til det lave moralske nivået i vår tid. Hvis ikke løftet skal være så bindende, har ikke løftet noen hensikt. Ingen kan forvente å bli tilført hemmelig kunnskap, hvis enhver har anledning til å frigjøre seg fra alle forpliktelser når det måtte passe. Hvilken trygghet og tillit ville det være blant mennesker, hvis løfter som dette ikke innebar forpliktelser? Tro meg på at gjengjeldelsesloven (karma) meget raskt ville ramme en som bryter sitt løfte, kanskje like raskt som fordømmelsen fra ethvert ærverdige menneske i verden på det fysiske plan. Som det gis klart uttrykk for i New Yorks *Path*, som nettopp ble sitert om dette tema: "*Et løfte som avgis er bindende for alltid i både den moralske og okkulte verden.* Bryter vi det en gang og blir straffet, så gir det oss ikke rett til å bryte det igjen. Så lenge vi fortsetter å bryte det, vil den mektige utlikningsloven (karma) virke på oss." (*The Path*, IV bind, juli 1889, sidene 98-99.)

4. FORHOLDET MELLOM DET TEOSOFISKE SAMFUNN OG TEOSOFI

Om selvforbedring

Er moralsk utvikling det primære for ditt samfunn?

Utvilsomt! Den som ønsker å bli en virkelig teosof må utvikle seg til å leve som en.

Som jeg bemerket tidligere står da enkelte medlemmers oppførsel i et merkelig motsetningsforhold til denne grunnleggende regel.

Det gjør den. Men vi kan ikke gjøre noe mer med dette enn de som kaller seg kristne kan agere overfor sine plageånder. Dette er ingen mangel ved våre statutter og regler, men ved den menneskelige natur. Også innen offentlige eksoteriske sektorer, lover medlemmene med henvisning til sitt "høyere selv" å leve slik teosofien foreskriver. De trenger å bringe inn sitt *guddommelige selv* for å rettlede dem overfor enhver tanke og handling i hver dag og i hvert øyeblikk av deres liv. En sann teosof bør "opptre rettferdig og være beskjeden."

Hva mener du med det?

Ganske enkelt at man må glemme seg selv til fordel for alle andres selv. La meg svare deg med ordene fra en sann filaletiker, et medlem av samfunnet, som har uttrykt dette nydelig i *The Theosophist*: "Hva ethvert menneske trenger å gjøre er først å finne seg selv, og så foreta en ærlig vurdering av sine subjektive egenskaper. Uansett hvor dårlige de viser seg å være, så er det gode muligheter for å overkomme dem, hvis man ærlig prøver." Men hvor mange gjør det? Alle er villige til å arbeide for egen utvikling og fremskritt, svært få for andres. For å sitere den samme igjen: "Menneskene er blitt lurt og bedratt lenge nok. De må bryte med sine idoler, legge bort hykleriet, og arbeide med seg selv – eller sagt på en annen måte; det er best den som arbeider for seg selv ikke arbeider i det hele tatt og i stedet arbeider for andre, eller alle andre. For enhver kjær lighetens blomst som plantes i naboens hage, vil få ugresset til å forsvinne av seg selv, og dermed vil denne gudenes – og menneskehetens – hage blomstre som en rose. I alle bibler og religioner er dette kommet klart til uttrykk – men det blivende mennesket har først misforstått og til sist svekket og materialisert dette. Det trenges ingen ny åpenbaring. La enhver være en åpenbaring for seg selv. La menneskets udødelige ånd ta kroppens tempel i besittelse, fordrive pengevekslerne og alt urent, og dets egen guddommelige menneskelighet vil frelse det, for når mennesket blir ett med seg selv, vil det kjenne "templets byggmester".

Dette må jeg innrømme er ren altruisme.

Det er det. Hvis bare et medlem av ti ville praktisere dette, ville vårt samfunn virkelig være utvalgt. Men det vil alltid finnes mennesker utenfor samfunnet som nekter å se den essensielle forskjell mellom teosofi og det teosofiske samfunn, ideen og den ufullstendige legemliggjørelse. Tilsvarende vil enhver mangel og udåd vi ser i det menneskelige redskap, kroppen, i forhold til den rene ånd som bidrar med sitt guddommelige lys. Ytter dette rettferdighet til noen av delene? De kaster stein på en forening som forsøker å arbeide for – og fremme – idealer som har enorme odds mot seg. Noen bakvasker det teosofiske samfunn for at det forsøker å utføre det som andre systemer – kirken og særlig statskristendommen - i ekstrem grad ikke har maktet; andre fordi de foretrekker å bevare forholdene slik de er: fariseerne og saddukeerne innen Moselovene, kjendiser og syndere som finnes i nøkkelposisjoner, som i Romerriket under dets dekadanse. Rettskafne mennesker bør huske på at mennesker som gjør alt de makter, utretter like mye som de som er mest kjent i denne verden av relative muligheter. Dette er en truisme og et aksiom som støttes av de som tror på evangeliens liknelse om de talentene som ble gitt av deres herre: den tjener som fordoblet sine *to* talenter ble like mye belønnet som den tjener som hadde mottatt *fem*. Til enhver skal gis "i forhold til hans evner".

Likevel er det svært vanskelig å trekke en skillelinje mellom det abstrakte og det konkrete i dette tilfellet, da vi bare har det sistnevnte som grunnlag for bedømmelse.

Hvorfor gjøre et unntak for det teosofiske samfunn? Rettferdighet bør som velgjørenhet begynne hjemme. Vil du rakke ned på og spotte Bergprekenen fordi dine sosiale, politiske og religiøse lover hittil ikke har maktet å oppfylle verken dens åndelige anbefalinger eller dens bokstavelige uttrykk? Avskaff edsavleggelsen innen rettsvesen, parlamenter, hæren og andre steder og gjør som kvekerne, hvis du vil kalle deg selv en kristen. Nedlegg domstolene, for hvis du skal følge Kristus' påbud bør du gi ham som stjeler din kjortel og din frakk, og vende ditt venstre kinn til bøllen som slår deg på ditt høyre. "Elsk dine fiender, be for de som forbanner deg og vær god mot de som hater deg," for "enhver som bryter det minste av disse budene og lærer menneskene dette, han skal bli den minste i himmelens rike" og "enhver som sier "du din tosk" skal utsettes for helvetes ild". Hvorfor skal du dømme, om du ikke selv blir bedømt? Om du insisterer at det ikke er noen forskjell mellom teosofi og det teosofiske samfunn, åpner du for tils varende vurderinger av kristendommen og dens tilhengere, bare i enda mer alvorlig grad.

Hvorfor mye mer alvorlig?

Fordi lederne av den teosofiske bevegelse fullt ut registrerer sine mangler og gjør alt de maktet for å fjerne den ondskap som finnes innen samfunnet. Mens deres lover og regler er gjennomsyret av teosofiens ånd, gjør lovgivere og kirkene i de nasjoner som kaller seg kristne det motsatte. Selv de verste av våre medlemmer er ikke verre enn en gjennomsnittlig kristen. Når vestlige teosofier finner det så vanskelig å leve et virkelig teosofisk liv, så skyldes det at de er barn av sin tidsalder. Hver av dem var en kristen, som ble oppdratt i kirkens lære, skikker og selv deres paradoksale bestemmelser. Det var derfor de ble teosofier, det vil si i navnet medlemmer av det teosofiske samfunn, da det ikke kan gjentas for ofte at det er stor forskjell mellom samfunnets abstrakte idealer og medlemmenes standard.

Det abstrakte og konkrete**Vær vennlig å utdype forskjellen noe mer.**

Samfunnet er en stor forsamling kvinner og menn med ulike egenskaper. I sin abstrakte form er teosofi guddommelig visdom, eller den samlede kunnskap og visdom som universet bygger på – det evige GODES homogenitet, som i konkret forstand er den samlede sum av det naturen tildeler ethvert menneske på denne jord. Noen medlemmer forsøker iherdig å realisere og dermed objektivisere teosofien i sine liv, mens andre bare ønsker å kjenne til den uten å praktisere den. Noen kan ha sluttet seg til samfunnet av nysgjerrighet, eller av forbigående interesse, eller kanskje fordi noen av deres bekjente tilhører samfunnet. Hvordan kan systemet bli bedømt ved standarden av de som i navnet er medlemmer uten egentlig å ha rett til det? Skal poesien og dens muse bli vurdert etter alle de tilsynelatende poeter som plager våre ører? Bare ved sine abstrakte motiver kan samfunnet betraktes som legemliggjørelsen av teosofien. Den kan ikke våge å kalle seg dens konkrete redskap så lenge menneskelige svakheter og mangler finnes innen samfunnet. I så fall ville samfunnet gjenta den samme grove feil og helligbrøde som de såkalte kristne kirker. Hvis en sammenligning fra Østen kan tillates, så er teosofien det grenseløse osean for universell sannhet, kjærlighet og visdom, hvis stråler reflekteres på jorden, mens det teosofiske samfunn bare er en synlig boble i denne refleks. Teosofi er guddommelig synlig og usynlig natur, mens dets samfunn er den menneskelige natur som søker å avansere mot sitt guddommelige opphav. Teosofi er den faste, evige sol, mens samfunnet er en flyktig komet som forsøker å slå seg ned i en bane for å bli en planet, som stadig snurrer innen tiltrekningen fra sannhetens sol. Den ble skapt for å bistå menneskene ved å vise at noe slikt som teosofi eksisterer og hjelpe dem til å avansere mot den gjennom studier og tilegnelse av dens evige sannheter.

Jeg synes du sa at du ikke hadde noen egne læresetninger eller dogmer?

Det har vi heller ikke. Samfunnet har ingen egen visdom å støtte eller lære fra seg. Det er helt enkelt en samling av alle de sannheter som er ytalt av de store seerne, innvidde og profeter fra historisk og selv forhistorisk tid; i det minste så mange som finnes. Derfor er det bare den kanal hvor disse mer eller mindre sanne akkumulerte uttalelser fra menneskehetens store lærere strømmer ut i verden.

Kan ikke denne sannhet oppnås på annen måte enn gjennom samfunnet? Påstår ikke enhver kirke det samme?

Slett ikke. De store innviddes ubestridelige eksistens – de virkelige ”Guds sønner” – viser at slik visdom ofte ble oppnådd av isolerte individer, men aldri uten bistand fra en mester. Men de fleste av deres tilhengere, når de i sin tur selv ble mestere, har innsnevret allmennheten av læren til en smalere utgave av sine egne sekteriske dogmer. Befalingene fra *en* foretrukken mester ble så opptatt og etterlevd, mens alt annet ble ekskludert – hvis de i det hele tatt ble etterlevd, konferer tilfellet med Bergprekenen. Hver religion er således en del av den guddommelige sannhet, hvor et stort panorama av menneskelig fantasi er fokusert, som påstår å representere og erstatte den sannheten.

Men teosofi er som du sier ingen religion?

Det er den avgjørende, fordi den er essensen av alle religioner og den absolutte sannhet, hvis dråper ligger til grunn for enhver tro. For igjen å anvende en metafor: Teosofien er på jorden som den hvite strålen i et spektrum, mens religionene utgjør bare en av dens syv farger. Ved å ignorere alle andre og påstå at de er falske, påstår ikke hver enkelt farge bare å få prioritet men å være *selve den hvite farge*, og bannlyser selv nyanser av egen farge som kjetterier. Men ettersom sannhetens sol stiger høyere og høyere over horisonten av den menneskelige bevissthet, og hver farge gradvis svekkes for til sist å bli absorbert, vil ikke menneskeheten lenger streve med kunstig polarisering, men vil finne seg badende i det rene fargeløse solskinn fra den evige sannhet. Og det vil være *teosophia*.

Du påstår dermed at alle de store religionene stammer fra teosofien, og at det er ved å assimilere dette at verden til sist vil bli befridd alle sine store illusjoner og misforståelser?

Nettopp. Og vi tilføyer at vårt teosofiske samfunn er det lille frø, som hvis det vannes og får leve, etter hvert vil frembringe kunnskapens tre på godt og ondt, som er innpodet i det evige livets tre. Det er bare ved å studere de store religionene og menneskehetens filosofier, og ved å sammenligne dem objektivt med et åpent sinn at menneskene kan ha håp om å finne sannheten. Det er særlig ved å skille ut og registrere de punkter som er sammenfallende at resultatene kan oppnås. For ikke før har vi oppnådd – enten ved å studere eller ved å bli undervist av en som kjenner – deres indre mening, før vi innser i nesten ethvert tilfelle at de uttrykker en stor sannhet i naturen.

Vi har hørt om en gylden tidsalder, og det du beskriver ville bli en gylden tidsalder en gang i fremtiden. Når vil den komme?

Ikke før menneskeheten som et hele har behov for den. I den persiske *Javidan Kherad* heter det: ”Sannheten er av to slag – en manifestert og selvinnyttende, mens den andre stilig krever bevis og nye demonstrasjoner.” Det er bare når den siste type sannhet blir like universelt åpenbart som den i dag er tåket og derfor gjenstand for forvrengninger ved ordkløveri og spissfindigheter. Det er bare når begge to en gang blir ett at alle mennesker vil makte å se tingene på samme måte.

Men de få som har hatt behov for slike sannheter må ha bestemt seg for å tro på noe konkret? Du forteller at samfunnet ikke har en egen lære, at ethvert medlem kan tro som det ønsker og akseptere det som passer. Det tyder på at det teosofiske samfunn stiler mot å oppvekke den samme språklige forvirring og tro som det gamle Babels tårn. Har dere ingen felles tro?

Det som menes med at samfunnet ikke har noen egne læresetninger, er at det ikke finnes noen *obligatoriske* læresetninger for medlemmene, men det gjelder selvsagt samfunnet som sådan. Som jeg fortalte er samfunnet delt i en indre og ytre del. De som tilhører den indre delen følger selvsagt en filosofi, eller hvis du heller foretrekker – et religiøst system som de selv har valgt.

Kan vi få vite hva dette er?

Vi holder det ikke hemmelig. Det ble skissert for noen få år siden i *The Theosophist* og *Esoteric Buddhism*, og er ytterligere beskrevet i *The Secret Doctrine*. Det bygger på verdens eldste filosofiske system, den såkalte visdomsreligionen eller den arkaiske lære. Om du ønsker, kan du stille spørsmål om den og få den forklart.

5. TEOSOFIENS GRUNNLEGGENDE LÆRE

Om Gud og bønn

Tror dere på Gud?

Det beror på hva du mener med begrepet.

Jeg mener de kristnes Gud, Jesus' far, skaperen, Moses' bibelske Gud.

Vi tror ikke på en slik Gud. Vi forkaster forestillingen om en personlig, menneskeskapt Gud utenfor universet, som bare er en gigantisk skygge av *mennesket*, og heller ikke det beste av mennesket. Vi sier og påviser at teologiens Gud er en samling motsetninger og en logisk umulighet. Derfor vil vi ikke ha noe å gjøre med en slik Gud.

Vil du være så vennlig å begrunne dette.

Det finnes mange grunner og vi kan ikke nevne alle. Men her er noen få. Denne gudens tilhengere mener han er uendelig og absolutt, gjør de ikke?

Jeg antar det.

Hvis han er uendelig, det vil si uten grenser, og særlig hvis han er absolutt, hvordan kan han da ha noen form og være skaper av noe som helst? Form innebærer avgrensning, både en begynnelse og en slutt. For å skape må et vesen tenke og planlegge. Hvordan kan det ABSOLUTTE antas å tenke, det vil si å ha noen som helst relasjon til noe som er begrenset, endelig og betinget? Dette er en filosofisk og logisk absurditet. Selv den hebraiske kabbala forkaster en slik forestilling og gjør det absolutte guddommelige prinsipp til en uendelig enhet som kalles Ain-Soph. For å kunne skape må skaperen bli aktiv, noe som ikke er mulig for det ABSOLUTTE. Det uendelige prinsipp måtte gjøres til evolusjonens (og ikke skapelsens) årsak på en indirekte måte; det vil si ved fra seg selv å utstråle de ti sefirot (en annen absurditet som skyldes oversetterne av kabbalaen).¹

Hva da med kabbalistene, som fremdeles tror på Jehova, eller Tetragrammaton?

De er fri til å tro på det de ønsker, men deres tro eller vantro kan ikke påvirke selvinnslysende fakta. Jesuittene forteller oss at to pluss to ikke alltid blir fire, da Gud hvis han vil kan gjøre to pluss to til fem. Skal vi så akseptere deres ordkløveri?

Dere er altså ateister?

Ikke det vi vet, og ikke uten at definisjonen av ateist er en som ikke tror på en menneskeskapt Gud. Vi tror på et universelt, guddommelig prinsipp, opphavet til ALT, hvorfra alt utgår, som alt skal vende tilbake til ved slutten av denne store tilværelsesperiode.

Dette er panteismens meget gamle påstand. Er dere panteister, kan dere ikke være teister, og hvis dere ikke er teister, må dere betegnes som ateister.

Ikke nødvendigvis. Ordet panteisme er et av mange misbrukte begreper, hvis egentlige og opprinnelige betydning er blitt forvrengt som følge av ensidighet og blinde fordommer. Aksepterer du den kristne etymologi av dette sammensatte ordet, og vi deler det i *πάν* (pan), "alt" og *θεός* (teos), "gud", og så forestiller og forklarer at hver stein og hvert tre i naturen er en gud eller denne ENE gud, så har du selv-

¹ Hvordan kan et ikke-aktivt og evig prinsipp utstråle eller utskille noe som helst? Den vediske Parabrahm gjør ikke noe slikt, heller ikke Ain-Soph i den kaldeiske kabbala. Det er en evig og periodisk lov som får en aktiv og kreativ kraft (logos) til å stråle ut fra det evig skjulte og ufattelige ene prinsipp ved begynnelsen av hver ny manvantara eller livssyklus.

følgelig rett og gjør panteister til fetisj-tilhengere. Men du vil neppe lykkes på samme måte hvis du tolker ordet panteisme esoterisk, slik vi gjør.

Hva er da deres definisjon av ordet?

La meg først stille deg et spørsmål. Hva forstår du med pan eller naturen?

Jeg antar at naturen er alt som finnes omkring oss, summen av årsak og virkning i den materielle verden, skapelsen eller universet.

Følgelig den personifiserte sum og ordning av alle årsaker og virkninger, summen av alle endelige energier og krefter, helt atskilt fra en intelligent skaper eller skapere, og kanskje ”oppfattet som en atskilt og enestående kraft” – som det står i deres leksika?

Ja, jeg antar det.

Vel, vi oppfatter ikke den objektive og materielle natur som noe annet enn en flyktig illusjon. Heller ikke mener vi at $\pi\acute{\alpha}\nu$ (pan) naturen er avledet av det latinske *natura* (bli, fra *nasci*, å bli født). Når vi taler om guddommen, gjør vi den identisk med naturen, det vil si den evige og uskapte natur og ikke din sum av flyktige skygger og urealiteter. Vi overlater til salmeforfattere å kalle den synlige himmel for Guds trone og vår jordiske muld hans fotskammel. Vår GUD er verken i paradiset eller i et særskilt tre, en bygning eller et fjell. GUD er overalt, i ethvert atom i det synlige og usynlige univers; i, over og rundt ethvert usynlig atom og synlig molekyl. Denne GUD er den mystiske kraft bak evolusjon og involusjon, den allestedsnærværende, allmektige og allvitende skapende makt.

Stopp! Allvitenskap er en egenskap ved noe som tenker, og du frakjenner ditt absolutte tankens kraft.

Vi frakjenner det ABSOLUTTE denne evnen, da tanker er begrenset og betinget. Men du glemmer tydeligvis at i filosofien er absolutt ubevissthet også absolutt bevissthet, for ellers ville den ikke være *absolutt*.

Dermed tenker ditt absolutte?

Nei, det gjør DET ikke av den enkle grunn at det i seg selv er *absolutt tanke*. Av samme grunn eksisterer det heller ikke, fordi det er absolutt eksistens og *værenhet*, men ikke et vesen. Les det ypperlige kabbalistiske diktet av Solomon Ben Yehudah Gebirol i *Kether-Malkûth*, og du vil forstå: ”Du er ett, opphavet til alle tall, men ikke som et numerisk element, for enhet tillater ikke multiplikasjon, forandring eller form. Du er ett, og selv de klokkeste fortaper seg i hemmeligheten om din enhet, fordi de ikke kjenner den. Du er ett, og din enhet blir aldri forminskert, heller ikke utvidet, og kan ikke forandres. Du er ett, og ingen av mine tanker kan begrense eller definere deg. Du ER, men ikke som én eksistens, for dødeliges forståelse og innsyn kan ikke begripe din eksistens eller avgjøre hvor, hvordan og hvorfor når det gjelder deg.” I korthet, vår Guddom er den evige, stadig *utviklende*, ikke *skapende*, bygger av universet, et univers som ikke *skapes* men som *utfolder seg* av sin egen essens. Symbolsk er det en sfære uten begrensninger, som bare har én evigvirkende egenskap, som omfatter alle andre eksisterende og tenkelige egenskaper – SEG SELV. Det er den ene lov, som ligger til grunn for alle manifesterte, evige og uforanderlige lover, men som aldri manifesteres, *fordi* det er den absolutte LOV, som i sine manifestasjonsperioder er *den alltid blivende*.

Jeg hørte en gang et av deres medlemmer bemerke at den universelle guddom, som var overalt, dermed befant seg både i en ærverdig og uærverdig tilstand, når den for eksempel befant seg i min sigaraskes mange atomer. Er ikke det ren blasfemi?

Det mener ikke jeg, da ren logikk neppe kan betraktes som blasfemi. Unntar vi det allestedsnærværende prinsipp fra ett enkelt matematisk punkt i universet, eller fra en materiell partikkel et eller annet sted i universet, ville vi ikke lenger kunne betrakte det som uendelig.

Er det nødvendig å be?

Tror du på bønnen? Ber du noensinne?

Nei. Vi *handler* istedenfor å *snakke*.

Tilber du heller ikke det absolutte prinsipp?

Hvorfor skal vi det? Vi er travle mennesker og har ikke tid å miste ved å rette en verbal bønn til en ren abstraksjon. Det uerkjennelige kan bare skape relasjoner mellom de deler det består av, men det er ikke-eksisterende i forhold til endelige relasjoner. Eksistensen og fenomenene i det synlige univers beror på de gjensidig bevegelige formene og deres lover, ikke på bønn eller bønner.

Tror du slett ikke på bønnens virkning?

Ikke en bønn lært som en rekke ord og repetert utad, hvis du med bønn mener en ytre anmodning til en ukjent gud som adressat, som ble innstiftet av jødene og popularisert av fariseerne.

Finnes andre former for bønn?

Helt avgjort. Vi kaller den VILJESBØNN, og den er mer en intern kommando enn en anmodning.

Hvem ber du til da, når du ber?

Til ”vår far i himmelen” – isoterisk forstand.

Er dette forskjellig fra det teologien sier?

Svært forskjellig. En okkultist eller teosof retter sin bønn til *sin far i det skjulte* (les og prøv å forstå *Matteus 6,6*) og ikke en bestemt gud som står utenfor og over universet, for denne ”far” er i mennesket selv.

Da gjør du mennesket til en gud?

Vær vennlig å si ”gud” og ikke ”en gud”. Etter vår oppfatning er det indre menneske den eneste gud vi kan kjenne. Hvordan kan det være annerledes? Aksepterer du vår påstand om at Gud er et universelt utbredt, uendelig prinsipp, hvordan kan da mennesket unngå å være gjennomtrengt *av* og være *innen* denne guddom? Vi kaller vår ”far i himmelen” den guddommelige essens som vi kjenner i vårt indre, i vårt hjerte og åndelige bevissthet, som ikke har noe å gjøre med det menneskeskapte begrep vi kan forme i vår fysiske hjerne eller i vår fantasi: ”Vet dere ikke at dere er Guds tempel og at (det absolutte) Guds ånd bor i dere?”² La ingen menneskegjøre denne essens i oss. La ingen teosof, som følger guddommelig og ikke menneskelig sannhet, si at denne ”Gud i det skjulte” lytter til, eller er atskilt fra verken det avgrensede menneske eller den ubegrensede essens – for alt er ett. Heller ikke at bønnen, som nettopp nevnt, skal være en anmodning. Det er heller et mysterium, en okkult prosess hvor begrensede og betingede tanker og ønsker, som ikke kan assimileres av den absolutte ånd som er ubetinget, blir overført til åndelige ønsker og vilje. En slik prosess kalles ”åndelig transmutasjon”. Intensiteten av vår iherdige higen forandrer bønnen til ”de vises sten” eller det som forvandler bly til rent gull. Den eneste homogene essens, vår ”viljesbønn”, blir en aktiv og skapende kraft, som frembringer virkninger i samsvar med våre ønsker.

Mener du at bønn er en okkult prosess som gir fysiske resultater?

Ja. *Viljekraft* blir en levende kraft. Men stakkars de okkultister og teosofere som istedenfor å knuse det fysiske menneskes eller det lavere egoets begjær, henvender seg til sitt *høyere* åndelige ego, som er omsluttet av atma-buddhistisk lys, og sier: ”skje ikke min, men din vilje” osv. og dermed skaper bølger av viljekraft for selviske og uhellige formål! Det er sort magi, styggedom og åndelig trolldom. Beklageligvis er dette en favorittbeskjeftigelse for våre kristne statsmenn og generaler, særlig når de

² *1. Korinterbrev 3,16*). I teosofiske tekster finnes ofte motstridende påstander om Kristusprinsippet i mennesket. Noen kaller det sjette prinsipp (*Buddhi*), andre det syvende (*Atman*). Hvis kristne teosofere ønsker å bruke slike uttrykk, bør de gjøres filosofisk korrekt ved å følge analogien fra symbolene i den gamle visdomsreligionen. Vi sier at Kristus ikke bare er et av de tre høyere prinsipper men alle tre betraktet som en treenighet. Denne treenigheten representerer Den hellige ånd, Faderen og Sønnen og referer til abstrakt ånd, differensiert ånd og legemliggjort ånd. Krishna og Kristus er filosofisk det samme prinsipp under dets trefoldige manifestasjonsaspekt. I *Bhagavad Gita* kaller Krishna seg vekselvis atman, den abstrakte ånd, Kshetrajna, det høyere og reinkarnerende ego og det universelle SELV, alle navn som om de overføres fra universet til mennesket svarer til *atma*, *buddhi* og *manas*. *Anguita* er full av den samme lære.

sistnevnte sender ut sine armeer for å myrde hverandre. Begge hengir seg før aksjonene til denne type trolldom, ved å be respektivt til den samme hærskares Gud for å få hjelp til å kutte sine fienders struper.

David ba til hærskares Gud for å få hjelp til å slå filisterne, syrerne og mohabittene, og ”Gud beskyttet David hvor han enn gikk”. Her kan vi bare følge det som står i Bibelen.

Selvsagt kan du det. Men siden du ønsker å kalle deg kristen og ikke isrealitt eller jøde, hvorfor følger du da ikke det Kristus sier? Han kommanderer dere meget bestemt til ikke å følge Moselovene ”fra gamle dager”, men gjøre det han forteller dere. Han advarer de som dreper med sverd om at de også vil omkomme ved sverd. Kristus har gitt dere en bønn, som dere skryter av og ramser opp som tomme ord, som ingen uten en *virkelig* okkultist forstår. I deres tomme oppregning sier dere her: ”Tilgi oss vår skyld, som vi tilgir våre skyldnere”,³ som dere aldri gjør. Han ba dere *elske deres fiender* og gjøre *godt mot de som hater deg*. Det er visselig ikke ”den ydmyke profeten fra Nazareth” som lærte dere å be til deres ”Far” for å slå i hjel og gi dere seier over deres fiender. Det er på grunn av dette vi forkaster det dere kaller ”bønn”.

Men hvordan forklarer du da det universelle faktum at alle nasjoner og folk har bedt til og tilbødt Gud og guder? Noen har beundret og forsonet seg med *djevler* og onde ånder, men dette beviser bare den universelle tro på bønnens virkning.

Dette viser at bønner har flere betydninger enn de kristne tillegger den. Den var ikke bare en bønn og en anmodning, men var i tidligere tider i større grad en innvokasjon og en besvergelse. *Mantraet* eller hinduenes rytmisk uttalte bønn har nettopp en slik mening, da brahminene mener å stå høyere enn de alminnelige *devaer* eller ”guder”. En bønn kan være en appell eller en besvergelse for å forbanne (i tilfellet med to hærstyrker som ber simultant om gjensidig utsletting) like mye som en velsignelse. Da majoriteten av menneskene er svært egoistisk og bare ber for seg selv, for å bli *gitt* det daglige brød istedenfor å arbeide for det, og ber til Gud om ikke å bli ledet ”inn i fristelse” med befridd fra det onde, blir resultatet av denne bønner, slik den nå oppfattes, dobbelt skadelig: (a) den dreper menneskets selvtillit, (b) den stimulerer en enda sterkere selvishet og egoisme enn den han er utstyrt med fra naturens side. Jeg gjentar at vi tror på ”kommunion” og simultan handling i forening med vår ”skjulte far”, og på sjeldne tilfeller av ekstatiske lykke når vår høyere sjel smelter sammen med den universelle essens, fordi den tiltrekkes mot sitt opphav og senter – en tilstand som i levende tilstand kalles *samadhi* og etter døden *nirvana*. Vi nekter å be til *skapte*, avgrensede vesener, for eksempel guder, helgener, engler osv., fordi vi betrakter dette som avgudsdyrking. Vi kan ikke be til det ABSOLUTTE av de grunner som er forklart. Derfor forsøker vi å erstatte unyttige og fruktesløse bønner med aktverdige og nyttige handlinger.

De kristne vil kalle dette stolthet og blasfemi. Tar de feil?

Fullstendig. Helt motsatt er det de som viser satanisk stolthet i sin tro på at det absolutte og uendelige – om det var muligheter for kontakt mellom det ubetingede og det betingede – vil fornedre seg til å lytte til enhver tåpelig og egoistisk bønn. Det er også de som driver med blasfemi, når de lærer at en allvitende og allmechtig Gud trenger deres bønner for å vite hva han skal gjøre! I esoterisk forstand er dette bekreftet både av Buddha og Jesus. Den ene sier ”søk ingenting fra hjelpeløse guder – be ikke! *men aktiver deg i stedet*, for mørket vil ikke lysne. Be ikke om noe fra stillheten, for den kan verken tale eller høre”. Og den andre – Jesus – anbefaler: ”Hva dere enn ber om i mitt navn (Kristus), det vil jeg gjøre.”⁴ I bokstavelig forstand motsier dette sitatet vårt argument. Men i esoterisk forstand med fullt kjennskap til begrepet ”Kristus”, som for oss representerer *atma-buddhi-manas*, SELVET, innebærer dette at den eneste Gud vi bør anerkjenne, be til og handle i forening med, er den Guds ånd som bor i oss, hvor vårt legeme er dens tempel.

Bønn dreper selvtilliten

³ Matteus 6,12.

⁴ Johannes 14,13.

Ba ikke Kristus selv og anbefalte han ikke bønn?

Det står slik skrevet, men disse ”bønner” er nettopp den nylig nevnte form for kommunion med ens ”far i det skjulte”. Hvis vi motsatt identifiserer Jesus med den universelle gud, ville det være noe absurd ulogisk i den uunngåelige slutning at han, ”Gud selv”, *ba til seg selv* og dermed atskilte Guds vilje med sin egen.

Enda en innvending og en begrunnelse som er mye brukt av mange kristne. De sier: ”Jeg opplever at jeg ikke er i stand til å bekjempe mine lidenskaper og svakheter ved egen styrke. Men når jeg ber til Jesus Kristus opplever jeg at han gir meg styrke til å bekjempe dem.”

Det er ikke så rart. Hvis ”Jesus Kristus” er Gud og atskilt og uavhengig fra han som ber, så er og *må* alt være mulig for en ”allmektig Gud”. Men hva er gevinsten, eller mer rettferdigheten av en slik seier? Hvorfor skal pseudoseierherren bli belønnet for noe som bare har kostet ham noen bønner? Ville du eller et vanlig, dødelig menneske betale en ansatt lønn for en hel dag, hvis du gjorde det meste av hans arbeid, mens han hele tiden bare satt under et epletre og ba om at du måtte utføre det? Denne forestilling om å tilbringe hele livet i moralsk lediggang og la sine mest anstrengende plikter utføres av andre – Gud eller mennesker – er opprørende for oss, da den fornedrer menneskets verdighet.

Kanskje det. Likevel er forestillingen om å stole på en personlig frelsers hjelp og styrke gjennom livets kamp grunnleggende for moderne kristendom. Og det er ingen tvil om at subjektivt er en slik tro virksom; de som tror på dette føler seg hjulpet og styrket.

Heller ikke er det noen tvil om at de ”mentale kristnes”⁵ pasienter noen ganger blir helbredet. Heller ikke at hypnose, overtalelse, psykologi og mediumisme kan gi resultater vel så ofte. Du betrakter og argumenterer bare for vellykkede tilfeller. Men hva med alle de mislykkede tilfellene? Jeg antar du ikke påstår at mislykkethet er ukjent selv blant fanatiske kristne med tilstrekkelig blind tro?

Men hvordan forklarer du tilfeller som lykkes? Hvor henter teosofere krefter fra for å bekjempe sine lidenskaper og sin egoisme?

Det høyere selv, den guddommelige ånd eller Gud i ham, samt hans *karma*. Hvor ofte skal vi stadig gjenta at treet kjennes ved sine frukter og årsakens karakter av sine virkninger? Du taler om å bekjempe lidenskaper og bli god gjennom og med bistand fra Gud eller Kristus. Vi må spørre, hvor finner du flest ærverdige, skyldfrie mennesker, som avstår fra synd og kriminalitet – innen kristendom eller buddhisme, i kristne eller i hedenske land? Det finnes statistikk som gir svar og som bekrefter våre påstander. Ifølge den siste folketellingen for Ceylon og India, i en tabell som viser kriminaliteten for kristne, muslimer, hinduer, buddhister, osv. – for to millioner mennesker utvalgt tilfeldig fra hver gruppe, som omfatter ugjerninger over flere år, er kriminalitetsraten for den kristne i forhold til den buddhistiske gruppen 15 til 4.⁶ Ingen orientalist, ingen bemerkelsesverdig historiker eller reisende i buddhistiske land, fra biskop Bigandet og abbed Huc til sir William Hunter og enhver rettskaffen embetsmann, vil kunne unnlate å tildele den moralske seier til buddhistene over de kristne. Likevel tror ikke buddhistene (med noen unntak) verken på Gud eller fremtidig belønning på noe annet sted enn her på jorden. De ber ikke, verken prester eller lekfolk. ”Skal vi be”, ville de spørre i undring, ”til hvem eller hva?”

Da er de sanne ateister.

Utvidt. Men de er også de mest dydselskende og dydspraktiserende mennesker i hele verden. Buddhistene sier: Respekter andres religion og vær tro mot din egen. Men den kirkelige kristendom fordømmer alle andres guder som djevler og dømmer alle *ikke*-kristne til evig fortapelse.

Gjør ikke buddhistiske prester det samme?

⁵ Den nye sekt av helbredere, som benekter eksistensen av alt unntatt ånd. Da ånd verken kan lide eller være syk, påstår de å kunne kurere enhver sykdom, forutsatt at pasienten tror på at det han benekter ikke kan ha noen eksistens – en ny form for selvhypnose.

⁶ Se *Lucifer*, bind II, april 1988, side 147, artikkelen ”Christian lecturers on Buddhism”.

Aldri. De er for sterkt knyttet til de kloke forskriftene som finnes i DHAMMAPADA til å gjøre det, for de vet at ”hvis noe menneske, utdannet eller ikke, tror seg å være så stor at det forakter andre mennesker, så er det likt en blind mann som holder et lys – blind selv men han opplyser andre”.

Den menneskelige sjels opphav

Hvordan vil du da forklare at mennesket er utstyrt med ånd og sjel. Hvor kommer de fra?

Fra den universelle sjel. Iallfall ikke fra en *personlig* Gud. Hvor kommer manetens fuktighet fra? Fra havet som omgir den, hvor den lever og puster og eksisterer, og som den vender tilbake til når den oppløses.

Dermed forkaster du læren om at sjelen blir gitt eller pustet inn i mennesket av Gud?

Det er vi nødt til. Den ”sjel” som omtales i kap. 2,7 i 1. Mosebok er, som det står, den ”levende sjel” eller *Nephesh* (den *vitale*, animalske sjel) som Gud (vi sier ”naturen” eller *den uforanderlige lov*) gir mennesket og ethvert dyr. Det er ikke den tenkende sjel eller sinnet, og slett ikke den *udødelige ånd*.

Vel, la oss si det på en annen måte: er det Gud som forsyner mennesket med en menneskelig rasjonell sjel og udødelig ånd?

Slik du formuleres spørsmålet må vi benekte det. Da vi ikke tror på en *personlig* Gud, hvordan kan vi da tro han forsyner mennesket med noe som helst. Men la oss anta at Gud tar seg risikoen ved å skape en ny sjel for hvert nyfødt barn; da må det sies at en slik Gud neppe kan være utstyrt med særlig visdom eller forutseenhet. Diverse problemer og umuligheten av å forene dette med påstandene om Guds barmhjertighet, rettferdighet og allvitenskap skaper så mange skjær i sjøen for dette teologiske dogme at det stadig lider skipbrudd.

Hva mener du? Hvilke problemer?

Jeg tenker på et ubestridelig argument som ble fremlagt i mitt nærvær av en singalesisk, buddhistisk prest, en berømt taler, for en kristen misjonær – en som slett ikke var uvitende eller uforberedt på den offentlige meningsutvekslingen hvor argumentet ble fremmet. Det var nær Colombo, og misjonæren hadde utfordret presten Megituwatte til å begrunne hvorfor ikke den kristne Gud kunne aksepteres av ”hedningene”. Vel, misjonæren avsluttet denne minneverdige diskusjonen som nest best, som vanlig.

Jeg vil gjerne høre hvordan.

Helt enkelt dette: buddhistpresten innledet med å spørre misjonæren om Gud hadde gitt Moses budene for at menneskene skulle overholde dem, mens Gud selv kunne bryte dem. Misjonæren benektet påstanden indignert. Vel, sa hans opponent, ”du forteller oss at Gud ikke gjør noe unntak fra denne regelen, og at ingen sjel kan fødes uten etter hans vilje. Gud forbyr blant annet utroskap, og du sier i tillegg at det er han som skaper ethvert nyfødt barn, som han utstyrt med en sjel. Skal vi med dette forstå at alle de millioner barn som fødes som følge av kriminalitet og utroskap er Guds verk? At din Gud forbyr og straffer de som bryter lovene hans, og at han selv *daglig skaper sjeler for slike barn*? Ifølge enkel logikk er en slik Gud medskyldig i kriminaliteten, da han derved bidrar til at disse barn kommer til verden. Hvor er rettferdigheten med å straffe ikke bare de skyldige foreldrene men også de uskyldige barna for det som egentlig er gjort at den samme Gud, som du unntar fra all skyld? Misjonæren så på klokken sin og fant plutselig ut at det var blitt for sent å fortsette diskusjonen.

Du glemmer at alle slike uforklarlige tilfeller er mysterier, og at vår religion forbyr oss å etterforske Guds mysterier.

Nei, vi glemmer det ikke, men vi forkaster slike umuligheter. Heller ikke ønsker vi at du skal tro som oss. Vi besvarer bare de spørsmål du stiller. Vi bruker imidlertid et annet navn for dine ”mysterier”.

Hva buddhismen lærer om ovenstående

Hva lærer buddhismen om sjelen?

Det beror på om du mener den eksoteriske, folkelige buddhisme eller dens esoteriske lære. Førstnevnte forklarer i den *buddhistiske katekisme* dette: ”Sjel betraktes som et ord som benyttes av de uvitende for å uttrykke en feilaktig forestilling. Hvis alt er gjenstand for forandringer, må det gjelde også mennesket, og hver materiell del av ham må forandres. Det som forandres er ikke permanent. Derfor kan det ikke finnes noen udødelig overlevelse for noe som forandres.” Dette synes enkelt og klart. Men når vi kommer til spørsmålet om den nye personlighet i hver etterfølgende inkarnasjon er summen av *skandhas*, eller egenskapene fra den *gamle* personlighet, og spør om denne nye sum av *skandhas* likedan er et *nytt* vesen, hvor ingenting av det gamle er igjen, leser vi: ”I en forstand er det et nytt vesen, i en annen er det ikke. I løpet av et liv forandrer *skandhas* seg kontinuerlig, men mennesket A.B. på førti er hva personlighet angår identisk med den unge A.B. på atten. Likevel, ved de stadige forandringer og utskiftninger i kroppen og forandringene i tanker og karakter er han et forandret vesen. Likevel høster det eldre menneske rettfærdig belønning eller lidelser som konsekvens av hans tanker og handlinger tidligere i livet. Derfor mottar det nye vesen ved gjenfødselen rettfærdig konsekvensene av sine handlinger og tanker i tidligere eksistenser, selv om han er den *samme individualitet* som før (men ikke den samme personlighet).” Dette er uforståelig metafysikk, som åpenbart ikke uttrykker på noen måte manglende *tro* på sjelen.

Er det ikke uttalt noe lignende i *Esoteric Buddhism*?

Jo, for denne læren tilhører både esoterisk *buddhisme* eller hemmelig visdom og den eksoteriske buddhisme, eller Gautama Buddhas religiøse filosofi.

Men vi er tydelig blitt fortalt at buddhister ikke tror på sjelens udødelighet?

Det gjør heller ikke vi, om du med sjel mener *det personlige ego*, eller livssjelen – *nephesh*. Men enhver lærd buddhist tror på det individuelle eller det *guddommelige ego*. De som ikke gjør det, tar feil. De tar feil om dette på samme måte som de kristne tar feil, når de tror at de teologiske tekstforfalskninger de senere forfattere av evangeliene har gitt om fortapelse og helvetes ild gjengir *ordrette* uttalelser av Jesus. Verken Buddha eller ”Kristus” skrev noe selv. Begge talte i lignelser og anvendte ”dunkle vendinger” slik alle virkelige innviede gjør og vil fortsette å gjøre enda i lang tid. Skriftene for begge (religioner) behandler alle slike metafysiske spørsmål meget forsiktig, men både buddhistiske og kristne fremstillinger synder ved å overdrive eksoterismen, hvor begge med sine tekstlige forklaringer skyter langt over målet.

Mener du å antyde at verken Buddhas eller Kristus lære er korrekt forstått?

Jeg mener akkurat det du sier. Begge evangelier, det buddhistiske og det kristne, ble fremlagt med samme hensikt. Begge reformatorer var glødende filantroper og praktiske *altruister* – som *utvetydig forkynte sosialisme* av edleste og beste art, selvoppofrende til siste slutt. ”La all verdens synder falle på meg slik at jeg kan lette menneskets elendighet og lidelser!” ropte Buddha. ..”Jeg vil ikke la noen gråte, som jeg kan frelse!” utbrøt tiggerprinsen, kledd i avlagte klær fra likbrenningsplasser. ”Kom til meg, alle dere som sliter og bærer tunge bærer, og jeg vil gi dere hvile,”⁷ er tilbudet til de fattige og arveløse fra ”det sørgende menneske”, som ikke hadde noe å hvile sitt hode på. Begges forkynnelse uttrykker grenseløs kjærlighet til menneskeheten, medmenneskelighet, tilgivelse overfor urett, selvutsløttelse og medfølelse med de villfarne masser. Begge viser samme forakt for rikdom og skjelner ikke mellom mitt og ditt. Uten å avsløre *alle* innvielsens hellige mysterier var deres ønske å gi de uvitende og villfarne, hvis liv var altfor hardt for dem, tilstrekkelig håp og anelse om sannheten til å holde dem oppe når de hadde det som verst. Men begges hensikter ble forpurret på grunn av tilhengernes overdrevne nidkjærhet. Mestrenes ord ble misforstått og mistolket, og konsekvensene er tydelige.

Men Buddha må ha forkastet sjelens udødelighet når alle orientalister og hans egne prester påstår det!

Arhatene⁸ startet med å etterleve mesterens praksis, men majoriteten av de senere prestene var ikke innvidde, akkurat som innen kristendommen. Og dermed, litt etter litt, gikk de store esoteriske sannhetene omtrent tapt. Et velegnet bevis på dette er at av de to sektene på Ceylon (Sri Lanka), tror siame-

⁷ Matteus 11,28

⁸ Arhat, ”den ærverdige”, en perfekt arier, som ikke lenger trenger å inkarnere, o.a.

serne at døden avslutter både individualiteten og personligheten, mens den andre forklarer nirvana slik teosofene gjør.

Men hvorfor representerer da buddhismen og kristendommen to motsatte poler om dette spørsmål?

Fordi betingelsene for deres forkynnelse ikke var de samme. I India hadde brahminene, som beskyttet sine overlegne kunnskaper og holdt alle bortsett fra sin egen kaste borte fra dem, drevet millioner av mennesker til å dyrke avguder og fetisjer. Buddha måtte derfor gi et dødsstøt til begeistringens for usunne fantasier og fanatisk overtro som følge av uvitenhet, i en grad som sjelden har forekommet før eller senere. Heller filosofisk ateisme enn slik uvitende tilbedelse fra de

som roper på sine guder og ikke blir hørt
eller blir lagt merke til –

..og som lever og dør i mental fortvilelse. Han måtte først stanse denne grumsete flom av overtro og utrydde *feiltakelsene*, før han ga dem sannheten. Og da han ikke kunne gi dem *alt*, av samme gode grunn som Jesus, som minnet sine disipler om at himmelens mysterier ikke egner seg for de uintelligente masser, men bare for de utvalgte. Derfor ”talte han til dem i lignelser”.⁹ Buddhas forsiktighet medførte at ham *skjulte for mye*. Han nektet til og med å fortelle munken Vacchagotta om det var et ego i mennesket eller ikke. Da han ble presset til å svare ”forble den opphøyde taus”.¹⁰

Dette gjelder Gautama, men på hvilken måte berører det evangeliene?

Les historien og tenk på saken. På den tid da hendelsene i evangeliene antas å ha funnet sted, var det en lignende intellektuell gjæringsprosess i hele den siviliserte verden, som førte til motsatte resultater i Østen og i Vesten. De gamle guder døde ut. Mens de siviliserte klassene fulgte de vantrø saddukeerne henimot materialistisk fornektelse og bokstavtro oppfatning av Moselovene i Palestina, og henimot moralsk oppløsning i Roma, løp de fattige etter trolldom og fremmede guder, eller de ble hyklere og fariseere. Enda en gang var tiden for en åndelig reform ankommet. Jødernes grusomme, menneskeskapte og skinnsyke gud, som blodtørstig krevde øye for øye og tann for tann, blodsutgytelser og dyreofre, måtte henvises til en sekundær posisjon og erstattes av den barmhjertige ”skjulte fader”, som måtte forklares, ikke som en Gud utenfor sitt univers, men som en guddommelig frelser for det kjødelige menneske, plassert i hans egen sjel og hjerte, for fattige og rike. Verken her eller i India kunne hemmelighetene ved innvielsene avsløres. Skulle det hellige kastes til hundene og perler for svin, ville både den som avslørte dette og det som ble avslørt bli tråkket ned. Derfor levde Buddha og Jesus tilbake trukket – selv om sistnevnte levde i den historiske periode som tillegges ham eller ikke, og som avholdt ham fra å klarlegge mysteriene om liv og død. Dette ledet i det ene tilfellet til en direkte fornektelse fra den sørlige buddhisme, og i det andre til de tre motstridende deler av den kristne kirke og 300 sekter bare i det protestantiske England.

⁹ *Matteus 13,13*

¹⁰ Buddha gir Ananda, hans *innvidde* disippel som ber ham begrunne denne tausheten, et klart og tydelig svar i en dialog som Oldenburg har oversatt fra *Samyutta-Nikaya*: ”Hvis jeg Ananda, når den omvandrende munken Vacchagotta spurte meg: ”Finnes et ego?” hadde svart: ”Egoet finnes”, så ville det, Ananda, ha bekreftet samannen og brahminenes lære, som tror på permanens. Hvis jeg Ananda, når den omvandrende munken Vacchagotta hadde spurt meg: ”Finnes det intet ego?” hadde svart: ”Egoet finnes ikke.”, så ville det, Ananda, ha bekreftet læren til de som tror på tilintetgjørelse. Hvis jeg, Ananda, når den omvandrende munken Vacchagotta spurte meg: ”Finnes et ego?” hadde svart: ”Egoet finnes”, ville det ha tjent min hensikt Ananda, og gitt ham kunnskap om at hele eksistensen er ikke-ego? Men hvis jeg, Ananda, hadde svart: ”Egoet finnes ikke”, så ville det, Ananda, ha gjort at den omvandrende munken Vacchagotta hadde blitt kastet fra den ene forvirring til den andre: ”Eksisterte ikke egoet mitt før, men nå eksisterer det ikke lenger?”” Dette viser klarere enn noe at Gautama Buddha tilbakeholdt slike vanskelige metafysiske tema fra massene for ikke å forvirre dem enda mer. Det han mente var forskjellen mellom det personlige, midlertidige ego og det høyere selv, som kaster lys på det ufor-gjengelige ego, det åndelige ”jeg” i mennesket.

6. TEOSOFISK LÆRE OM NATUREN OG MENNESKET

Enheten av alt i alle

Etter å ha fortalt meg hva etter ditt syn Gud, sjelen og mennesket ikke er, kan du nå informere meg om hva de er, ifølge deres lære?

Etter sitt opphav og i evighet er de tre, på samme måte som universet og alt det rommer, ett med den absolutte enhet, den uerkjennelige essens jeg tidligere nevnte. Vi tror ikke på noen *skapelse*, men på universets periodiske og sykliske tilsynekomst fra det subjektive til det objektive eksistensplan, med faste intervaller som dekker perioder av enorm varighet.

Kan du utdype dette?

La oss som sammenligning og for å få en mer korrekt forståelse først ta utgangspunkt i solåret og sekundært årets to halvdel, som hver frembringer dager og netter av seks måneders varighet ved nordpolen. Forestill deg nå, hvis du kan, istedenfor solåret med 365 dager, EVIGHETEN. La solen representere universet, og la de polare dager og netter hver med 6 måneder ikke være 182 dager men *182 trillioner og kvadrillioner år*. Likesom solen stiger hver morgen på vår *objektive* horisont fra sitt (for oss) *subjektive* og motsatte rom, fremkommer universet periodisk på det objektive plan fra det subjektive – som er motsatt det objektive. Dette er ”livets syklus”. Og likesom solen går ned og forsvinner under horisonten, så forsvinner universet ved bestemte perioder, når ”universets natt” starter. Hinduene kaller disse vekslinger ”Brahmas dager og netter” eller henholdsvis *manvantara* og *pralaya* (oppløsning). Mennesker fra Vesten kan kalle dem universets dager og netter om de ønsker. Gjennom nettene er *alt i alle*; hvert eneste atom er oppløst i en homogenitet.

Evolusjon og illusjon

Men hvem skaper universet hver gang?

Ingen skaper det. Vitenskapen vil kalle prosessen evolusjon. De førkristne filosofer og orientalistere kaller det utstrømning. Vi, okkultistene og teosofene, ser hvordan den eneste universelle og evige *realitet* kaster et periodisk speilbilde av *seg selv* ut i rommets uendelige dybder. Dette speilbildet, som du betrakter som det objektive *materielle* univers, betrakter vi som en midlertidig *illusjon* og intet annet. Bare det som varer evig er *virkelig*.

I tilfelle er du og jeg også illusjoner.

Som flyktige personligheter, i dag en person, i morgen en annen – er vi det. Vil du kalle de plutselige glimt av nordlys, *aurora borealis*, en ”realitet”, da den er så reell som den kan være når du ser den. Selvsagt ikke. Det er det som frembringer nordlyset, hvis det er permanent og evig, som er den eneste realitet, mens det andre bare er en forbigående illusjon.

Dette forklarer meg ikke hvordan den illusjon du kaller universet oppstår; hvordan den bevisste væren utvikler og manifesterer seg fra den ubevissthet som er.

Det er *ubevissthet* bare for vår betingede bevissthet. Vi kan omskrive 5. vers av 1. kapittel av Johannesevangeliet og si: ”og (det absolutte) lyset (som er mørke) skinte i mørket (som er illusorisk stofflig lys), og mørket forsto det ikke”. Dette absolutte lys er også en absolutt og tidløs lov. Enten det er ved utstråling eller utstrømning – vi trenger ikke å krangle om betegnelser – så overgår universet fra sin homogene subjektivitet og over til det første manifestasjonsplan, som det finnes syv av ifølge vår lære. Med hvert plan blir det tettere og mer materielt inntil det når dette, vårt plan, som er den eneste verden vitenskapen så noenlunde kjenner og forstår i dens fysiske sammensetning som sol- og planetsystemet – som vi fortelles er enestående.

Hva mener du med *enestående*?

Selv om den grunnleggende lov og de universelt arbeidende naturlover er de samme, har likevel vårt solsystem (som alle andre millioner systemer i kosmos) og selv vår jord sitt eget manifestasjonsprogram, som avviker fra alle andre respektive programmer. Vi taler om beboere på andre planeter og tror at hvis de er *mennesker*; det vil si tenkende vesener, så er de som oss. I poeters, maleres og billedhuggeres fantasier er englene alltid vakre kopier av mennesket – pluss vinger. Vi sier at alt dette er feilaktig og villfarelser, fordi; hvis vi på denne lille planeten finner en så stor variasjon innen flora, fauna og menneskehet – fra sjøgress til Libanons sedertre, fra maneter til elefanter, fra buskmannen og negeren til Apollo Belvedere – og så endrer de kosmiske og planetariske betingelsene, så må det resultere i en helt annen flora, fauna og menneskehet. De samme lover vil skape et helt annet sett av ting og vesener, selv på vårt plan, inkludert alle våre planeter. Hvor mye mer ulikt må ikke den *eksterne* natur i andre solsystemer være, og hvor tåpelig er det ikke da å vurdere andre *stjerner* og verdener og menneskelige vesener etter våre forhold, slik den fysiske vitenskap gjør!

Hvilke data begrunner du dette med?

Hva vitenskapen generelt aldri vil akseptere som bevis – de samlede vitnesbyrd fra en endeløs gruppe seere som har bekreftet dette. Deres åndelige visjoner, og reell utforskning ved, og via, fysiske og åndelige sanser uten å være hemmet av det blinde kjød, ble systematisk sjekket og sammenlignet den ene etter den andre, og deres egenart gjennomgått. Alt som ikke samsvarte med felles og kollektive erfaringer ble forkastet, og bare det ble registrert som etablerte sannheter som, i ulike tidsaldere, under ulike himmelstrøk, og etter en lang rekke av vedvarende observasjoner, ble funnet å passe og som stadig ble bekreftet. Som du ser; de metoder som ble anvendt av våre forskere og studenter i de psyko-åndelige vitenskaper avviker ikke fra det studenter i naturfag og fysiske vitenskaper anvender. Det eneste er at våre forskningsområder er på to ulike plan, og at våre instrumenter ikke er laget av noen menneskelig hånd, noe som kanskje bare gjør dem mer pålitelige. Kjemikernes og naturforskerens destilleringskolber, akkumulatorer og mikroskoper kan komme i uorden; astronomenes teleskoper og tidsmålingsinstrumenter kan bli ødelagt. Våre registreringer blir ikke påvirket verken av været eller elementene.

Og derfor har du slik ubetinget tro på dem?

Tro er et ord som ikke finnes i teosofiske ordbøker. Vi sier *kunnskaper bygget på observasjoner og erfaringer*. Det er imidlertid den forskjell at mens den fysiske vitenskaps observasjoner og erfaringer leder vitenskapsmennene til like mange ”arbeidshypoteser”, som det er hjerner til å utvikle dem, forøker vi våre *kunnskaper* bare med de fakta som er blitt utvilsomme, som fullt og helt er bevist. Vi har ikke to oppfatninger eller hypoteser om det samme tema.

Er det ved slike data du aksepterte de merkverdige teoriene vi finner i *Esoteric Buddhism*?

Ja. Disse teorier kan være noe ukorrekt i de mindre detaljer og kan også fremstilles feilaktig av leke studenter. Ikke desto mindre er de naturlige *fakta* og står nærmere sannheten enn noen vitenskapelige hypotese.

Vår planets syvfoldige natur**Jeg forstår det slik at du beskriver vår jord som en av en kjede av jordkloder?**

Ja. Men de andre seks klodene er ikke på samme objektivitetsplan som vår jord. Derfor kan vi ikke se dem.

Skyldes det stor avstand?

Slett ikke, for vi ser med våre nakne øyne planeter og stjerner på langt større avstander. Det skyldes at disse seks klodene ligger utenfor våre fysiske sanseorganer og vårt tilværelsesplan. Det er ikke bare fordi deres materielle tetthet, vekt og stoff er helt ulikt forholdene for jorden, men fordi de (for oss) er på et helt annet *nivå* i rommet, for å si det slik; et nivå som ikke kan oppfattes og føles av våre fysiske sanser. Når jeg sier ”nivå”, så vær vennlig å ikke la din fantasi foreslå for deg nivåer som strata eller

lag over hverandre, for det vil bare lede til en absurd misforståelse. Det jeg mener med ”nivå” er det plan i det uendelige rom som har egenskaper som ikke kommer innenfor vår vanlige, våkne oppfatning, verken mentalt eller fysisk, men som eksisterer i naturen utenom vår normale mentalitet eller bevissthet, utenfor vårt tredimensjonelle rom, og utenfor vår tidsinndeling. Hvert av de syv grunnleggende plan (eller nivåer) i rommet – selvsagt som et hele, som det rene rom etter Locke’s definisjon og ikke vårt betingede rom – har sin egen objektivitet og subjektivitet, sitt eget rom og sin egen tid, sin egen bevissthet og sansesett. Men alt dette vil neppe være forståelig for en som er opplært til å tenke moderne.

Hva mener du med et annet sansesett? Finnes det noe på vårt menneskelige plan som kan nyttes til å belyse det du sier for å gi en klarere forestilling av hva du mener med ulike sanser, rom og tilhørende oppfatninger?

Nei, unntatt kanskje det som vitenskapen vil anvende som en passende knagg for å henge et motargument på. Vi bruker andre sanser når vi drømmer, gjør vi ikke? Vi føler, taler, ser, smaker og funksjonerer generelt på et annet plan. Forandringen i vår bevissthetstilstand er påvist ved en serie hendelser og opplevelser over flere år, som vi tror passerer ideelt gjennom vår hjerne på et øyeblikk. Denne ekstreme, mentale hurtigheten ved drømmeopplevelser og den perfekte samtidige naturligheten for alle andre funksjoner, viser at vi er på et helt annet plan. Vår filosofi lærer oss at det finnes syv grunnleggende krefter i naturen og syv tilværelsesplan. Derfor finnes det syv bevissthetstilstander som mennesket kan leve, tenke, erindre og utfolde seg på. Å oppregne disse her er umulig. Da må man studere østlig metafysikk. Men i disse to tilstander – den våkne og drømmetilstanden – vil enhver vanlig dødelig, fra den lærde filosof og til den ulærde villmann, få et godt bevis for at disse tilstander avviker fra hverandre.

Du aksepterer ikke da de velkjente forklaringer biologien og fysiologien gir om drømmetilstanden?

Nei, det gjør vi ikke. Vi forkaster til og med fysiologenes hypoteser og foretrekker den østlige visdom. Blant de syv kosmiske tilværelsesplanene eller bevissthetstilstander for universet eller makrokosmos, stopper vi ved det fjerde planet og finner det umulig med noen grad av sikkerhet å forsere det. Men når det gjelder mikrokosmos eller mennesket, spekulerer vi fritt om hans syv tilstander og prinsipper.

Hvordan forklarer du de?

For det første finner vi to ulike vesener i mennesket, et åndelig og et fysisk, mennesket som tenker og mennesket som registrerer så mye av disse tankene som det er i stand til å assimilere. Derfor deler vi mennesket i to atskilte naturer; det øverste eller det åndelige vesen, som er sammensatt av tre ”prinsipper” eller *aspekter*; og det nederste eller den fysiske firfoldighet, som er sammensatt av *fire*. Dermed er det syv i alt.

Menneskets syvfoldige natur

Er det dette vi kaller ånd og sjel og det kjødelige menneske?

Nei, det er det ikke. Det er den gamle platonske inndeling. Platon var en innviet og kunne derfor ikke gå inn på forbudte detaljer, men den som er kjent med den arkaiske lære finner de syv i Platons ulike kombinasjoner av sjel og ånd. Han så mennesket sammensatt av to deler – en evig, som var skapt av samme essens som det absolutte, den andre dødelig og forgjengelig, som mottok sine bestanddeler fra de *mindre* ”skapte” gudene. Han viser at mennesket er sammensatt av (1) et dødelig legeme, (2) et udødelig prinsipp, og (3) en ”atskilt, dødelig sjel”. Det er dette vi respektivt kaller det fysiske menneske, den åndelig sjel eller ånden, og den dyriske sjel (*fornuften* og *psyken*). Denne inndeling anvendte også Paulus, en annen innviet, som påsto at det er det finnes et psykisk legeme, som er sådd av forgjengelig stoff (astral sjel eller legeme) og et *åndelig* legeme som er opphøyet av uforgjengelig stoff. Selv *Jacob* (’s brev 3,15) sier det samme ved å skrive at (vår lavere sjels) visdom ikke kommer ovenfra, men er jordisk (”fysisk”, ”demonisk”), mens den andre er himmelsk visdom. Selv om Platon og selv pytagoreerne talte om tre ”prinsipper”, er det helt klart at de tilla dem syv ulike funksjoner, i ulike

kombinasjoner. Det vil klart fremgå hvis vi sammenligner med vår lære. La oss lage en oversikt over disse syv aspekter ved to tabeller over den teosofiske inndelingen.

LAVERE FIRFOLDIGHET

Sanskritbetegnelser	Esoterisk betydning	Forklaring
(a) Rupa, eller Sthula-sarira (b) Prana	(a) Fysisk legeme (b) Livs- eller vitalprinsippet	(a) Bærer av alle andre prinsipper (b) Nødvendig for a, c, d og lavere <i>manas'</i> funksjoner, som omfatter alt som er begrenset til den <i>fysiske</i> hjerne
(c) Linga-sarira (d) Kama-rupa	(c) Astrallegemet (d) Senteret for dyriske begjær og lidenskaper	(c) <i>Dubletten</i> , fantomlegemet (d) Senteret for det dyriske menneske, hvor skillet mellom det dødelige menneske og den udødelige enhet ligger

HØYERE UFORGJENGELIG TRIADE

Sanskritbetegnelser	Esoterisk betydning	Forklaring
(e) <i>Manas</i> – funksjonelt et dualt prinsipp	(e) Sinnet, intelligensen: det høyere tankesinn, hvis lys, eller utstråling, forbinder MONADEN med mennesket i den jordiske tilværelsen	(e) Menneskets fremtidige tilstand og karmiske skjebne bestemmes av om <i>manas</i> dras ned til <i>kama-rupa</i> , senteret for dyriske lidenskaper, eller oppover mot <i>buddhi</i> , det åndelige <i>ego</i> . I sistnevnte tilfelle blir de individuelle åndelige aspirasjoners høyere bevissthet, i forening med <i>buddhi</i> , absorbert av <i>sinnnet</i> (<i>manas</i>) og danner <i>egoet</i> , som overgår til devachanisk salighet. ¹
(f) <i>Buddhi</i> (g) <i>Atma</i>	(f) Åndelig sjel (g) Ånd	(f) Legemet for ren, universell ånd. (g) Ett med det absolutte og dets utstråling

Hva inneholdt Platons lære? Han sier at det *indre* menneske er sammensatt av to deler – en uforanderlig og alltid den samme, skapt av samme *stoff* som guddommen, og den andre dødelig og forgjengelig.² Disse ”to deler” finnes i vår høyere *triade* og den lavere *firfoldighet* (se tabellene). Han forklarer at når sjelen, *psyken*, ”forener seg med *nus* (guddommelig ånd eller stoff³), så gjør den alt riktig og treffende”, men utfallet er annerledes når den forener seg med *anoia* (dumhet, eller den irrasjonelle, dyriske sjel). Her finner vi *manas* (eller den alminnelige sjel) i sine to aspekter: når den forener seg med *anoia* (vår *kama-rupa*, eller den ”dyriske sjel” i *Esoteric Buddhism*) beveger den seg mot fullstendig tilintetgjørelse når det gjelder det personlige egoet. Når den forener seg med *nus* (atma-buddhi), smelter den sammen med det udødelige, uforgjengelige ego, og blir dernest den personlige, åndelige bevissthet som *var*, udødelig.

Forskjellen mellom sjel og ånd

Lærer dere virkelig, slik dere blir beskyldt for av noen spiritualister, at personligheten tilintetgjøres?

Nei, det gjør vi ikke. Men da dette spørsmålet om dualitet – det guddommelige egoets *individualitet*, og det menneskelige dyrs *personlighet* – inneholder muligheten av at det virkelige udødelige ego gir

¹ I hr. Sinnets *Esoteric Buddhism* blir *d*, *e* og *f* respektivt kalt dyriske, menneskelige og åndelige sjeler, som passer godt. I *Esoteric Buddhism* er prinsippene nummerert, som strengt tatt er nytteløst. Den duale *monaden* (*atma-buddhi*) kan angis som de to høyeste numre (6. og 7.). Da *det* ”prinsipp” som er mest fremtredende i mennesket må betraktes som det første og viktigste, er det ikke mulig å nummerere de andre etter vanlige regler. I noen mennesker dominerer den høyere intelligens (*manas* eller den 5.) over de andre. I andre dominerer den dyriske sjel (*kama-rupa*) fullstendig, noe som kommer til syne ved de mest bestialske instinkter.

² *Tirmaus*, 31,69 c.)

³ Paulus kaller Platons *nus* for ”ånd”, men da denne ånden er ”stofflig”, så menes selvsagt *buddhi* og ikke *atma*, da sistnevnte filosofisk ikke kan kalles ”stofflig” under noen omstendigheter. Vi inkluderer *atma* blant menneskets ”prinsipper” for ikke å skape ytterligere forvirring. I realiteten er det ikke ”menneskelig” men et universelt *absolutt* prinsipp som *buddhi*, sjel-ånd, er bærer av.

seg til syne ved *seanser* som ”materialisert ånd”, noe vi som allerede nevnt benekter, har våre oppo-
nenter kommet med denne tåpelige anklagen.

Du uttalte nettopp at *psyken* beveger seg mot sin totale tilintetgjørelse, når den forente seg med *anoia*. Hva mente Platon og hva mener du med dette?

Den *fullstendige* tilintetgjørelse av den *personlige* bevissthet som et unntak og i sjeldne tilfeller, tror jeg. Den vanlige og nærmest uforanderlige regel er at det personlige smelter sammen med egoets indi-
vidualitet og udødelige bevissthet, en transformasjon eller en guddommelig forvandling, og en full-
stendig tilintetgjørelse bare av den lavere *firfoldighet*. Vil du forvente at det kjødelige menneske, eller
den *midlertidige personlighet*, hans skygge, det ”astrale, dets dyriske instinkter og selv det fysiske liv,
skulle overleve sammen med det ”åndelige ego” og bli evigvarende? Alt dette opphører naturligvis å
eksistere, enten ved, eller kort etter den fysiske død. Med tiden blir det fullstendig desintegret og for-
svinner av syne, fullstendig tilintetgjort.

Da forkaster du også *kjødets oppstandelse*?

Det gjør vi så avgjort. Hvorfor skal vi, som tror på den eldgamle, arkaiske, esoteriske filosofi akseptere
de ufilosofiske spekulasjonene i senere kristen teologi, som er hentet fra gnostikernes egyptiske og
greske eksoteriske systemer?

**Egypterne tilba naturåndene og guddommeliggjorde selv løken. Hinduene er *avgudsdyrkere fremdeles*. Zoroasterne tilba og tilber fremdeles solen, og de beste greske filosofer var enten *drømmere eller materialister* – for eksempel Platon og Demokrit. Hvordan kan du da sammen-
ligne?**

Det kan synes slik for deres moderne kristne og enda vitenskapelige katekisme, men det er ikke slik
for et åpent sinn. Egypterne tilba den ”eneste ene” som *Nut*, og det er fra dette ord Anaxagoras fikk
betegnelsen *Nous*, eller som han kaller den, *Nous autokrates*, ”sinnet eller egenmektig ånd”, *archetes*
kinesos, den styrende kraft, eller *den primære beveger* for alt. For ham var *Nous* Gud, og *logos* var
mennesket, hans utsondring. *Nous* er ånden (i kosmos som i mennesket), og *logos*, enten det er univer-
set eller astrallegemet, er det en utsondring av førstnevnte, mens det fysiske legeme bare er dyret. Våre
ytre sansorganer oppfatter *fenomener*, men bare vårt *Nous* er i stand til å oppfatte deres *nomena*. Det
er bare *logos*, eller *numenon*, som overlever, fordi den er udødelig etter sin natur og essens, og men-
nesket *logos* er det evige EGO, som reinkarnerer og varer evig. Men hvordan kan den flyktige og ytre
skygge, som midlertidig kler den guddommelige utsondring, som vender tilbake til kilden den kom
fra, være det *som opphøyes til det uforgjengelige*?

**Du kan likevel ikke unngå anklagen om å ha funnet på en ny inndeling av menneskets åndelige
og psykiske struktur, for ingen filosof taler om den, selv om du tror Platon gjorde det.**

Og jeg støtter dette synet. I tillegg til Platon hadde også Pytagoras den samme forestilling.⁴ Han be-
skrev *sjelen* som en selvbevegende enhet (*monade*) sammensatt av tre elementer, *nous* (ånden), *phren*
(sinnet) og *thumos* (livet, åndedrettet eller kabbalistenes *Nephesh*)⁵, som korresponderer med vår
”atma-buddhi” (høyere ånd-sjel), *manas* (EGOet) og *kama-rupa* sammen med den *lavere* avspeiling av
manas. Det de gamle greske filosofer vanligvis kalte sjelen, kaller vi ånd, eller åndelig *sjel*, *buddhi*,
som redskap for *atma* (*Agathon*, Platons høyeste guddom). Det faktum at Pytagoras og andre påstår at
vi har *phren* og *thumos* felles med dyrene viser at i dette tilfelle menes *lavere* *manas* (instinkt) og
kama-rupa (dyrisk begjær). Og da Sokrates og Platon aksepterte og fastholdt dette, og vi til disse fem -
nemlig *Agathon* (Guddommen eller atma), *psyke* (sjelen i kollektiv forstand), *nous* (ånden eller sinnet),
phren (fysisk hjerne) og *thumos* (kama-rupa eller begjær) - tillegger mysterienes *eidolon*, menneskets

⁴ ”Platon og Pytagoras”, sier Plutarch, ”fordeler sjelen på to deler, den rasjonelle (noetisk) og den irrasjonelle (agnoia); og at den del av menneskets sjel som er rasjonell er evig. For selv om den ikke er Gud, så er den likevel et produkt av en evig guddom, mens den del av sjelen som ikke inneholder noen fornuft (agnoia), dør.” (*De placitio philosophorum*, 4. bind, iv,vii.) Det moderne uttrykket *agnostisk* kommer fra *agnosis*, et beslektet ord. Det forundrer oss at hr. Huxley, ordets skaper, skal ha forbundet sitt store intellekt med ”sjelen uten fornuft”, som dør. Er det den moderne materialists overdrevne ydmykhet?

⁵ Diogenes Laertius, *Lives*, viii,1,30.

dobbeltgjengers skyggeaktige *form* og det *fysiske legeme*, så er det enkelt å vise at Pytagoras og Platons forestillinger er lik våre. Selv egypterne brukte den syvfoldige inndelingen. Ved sin utgang lærte de at sjelen (EGOet) måtte passere gjennom syv rom eller prinsipper, de den etterlot, og de den tok med seg. Den eneste forskjell er, når vi stadig husker på at straffen for å avsløre mysterielæren var *døden*, at de derfor fremstilte læren i store trekk, mens vi utdyper og forklarer den detaljert. Men selv om vi gir til verden alt som er tillatt, så er det også i vår lære mer enn en viktig detalj som er holdt tilbake, som bare de som studerer esoterisk filosofi og er forpliktet til taushet *er tillatt å kjenne til*.

Den greske lære

Vi har utmerkede greske, latinske, sanskrit og jødiske forskere. Hvorfor finner vi ingenting i deres oversettelser som kunne gi oss et vink om hva du uttaler?

For di deres oversettere, selv om de svært lærde, har gjort filosofene, særlig de greske forfatterne, *tåke*-*te* istedenfor mystiske. Ta for eksempel Plutarch og les hva han sier om menneskets "prinsipper". Det han skriver ble akseptert bokstavelig og oppfattet som metafysisk overtro og mangel på kunnskaper. La meg illustrere: "Mennesket", sier Plutarch, "er sammensatt, og de *tar feil som tror det bare er sammensatt av to deler*. For de tror at forståelsen (hjernens intellekt) er en del av sjelen (den øvre triade), men her tar de feil like mye som de som tror sjelen er en del av kroppen; det vil si de som tror *triaden* er del av den forgjengelige og dødelige *firfoldigheten*. For forståelsen (nous) overgår sjelen i samme grad som sjelen er bedre og mer guddommelig enn kroppen. Dette forholdet mellom sjel og forståelse virker fornuftig, sammen med kroppens (eller thumos, dyresjelens) begjær, hvor den ene er begynnelsen eller prinsippet for glede og lidelse, og den andre dyd og umoral. Av disse tre sammenføyde og sammensluttede deler har jorden bidratt med kroppen, månen med sjelen og solen med menneskets forståelse." ⁶

Den siste setningen er helt allegorisk og vil bare bli oppfattet av de som er trent i esoterisk vitenskap og dermed kjenner til hvilke planeter som *representerer hvert enkelt prinsipp*. Plutarch inndeler dem i tre grupper og lar kroppen være sammensatt av en fysisk ramme, en astral skygge og åndedrettet, eller den trefoldige, lavere del, som "kom fra jord og som skal vende tilbake til jord". Den andre delen, midtprinsippet og den instinktuellen sjelen stammer *fra* og *via* Månens innflytelse,⁷ og bare den høyere delen eller den *åndelige sjelen*, som inneholder atmiske og manasiske elementer, tilskriver han solens utstrømning, som her representerer *Agathon*, den høyeste guddom. Dette fremgår av hva han sier i det følgende:

Ved døden dør vi, og den ene gjør mennesket til to av tre og den andre en av to. Den første er i Ceres' område og underlagt ham. Derfor likner det navn som er gitt mysteriene, *τελείν*, det navn som er gitt døden, *τελευτάω*. Athenerne sa også at de avdøde var hellige for Ceres. Den andre formen for død gjelder Månen eller Proserpines område.

Dette er vår lære, som gjør mennesket *syvfoldig* i live, *femfoldig* like etter døden i kama-loka, og et trefoldig *ego*, åndelig sjel og bevissthet, i *devachan*. Atskillelsen, først i "Hades' engler", som Plutarch kaller *kama-loka*, så i *devachan*, var uløselig knyttet til forestillingene under de hellige mysteriene, da innvielses kandidatene fremførte hele drama av død og oppstandelse som en forherliget ånd, som egentlig betyr *bevissthet*. Det er dette Plutarch mener når han sier:

Som for den ene jordbundne, så også for den andre himmelske Hermes. Det fjerner plutselig og voldsomt sjelen fra kroppen, men Proserpine frakopler vennlig i lang tid forståelsen fra sjelen.⁸ Av denne grunn kalles hun *Monogenes*, *den enavlede*, eller rettere *avlet alene*, *for den beste delen av mennesket blir alene når den fjernes fra henne*. Både den ene og den andre skjer i samsvar med naturen. Fate (Fatum eller Karma) har bestemt at enhver sjel, med eller uten forståelse (nous), skal

⁶ *On the Face in the Orb of the Moon*, § 28.

⁷ Kabbalistene som kjente forholdet mellom Jehova, som gir liv og avler barn, og Månen og dens innflytelse på generasjonene, vil innse dette like godt som astrologer.

⁸ Proserpine, eller Persephone, representerer her karma *post mortem*, som sies å styre atskillelsen av de lavere fra de høyere "prinsipper": *sjelen* som *Nepshesh*, dyrelivets åndedrett, som for en tid forblir i kama-loka, fra det høyere, sammensatte *ego*, som overgår til *devachans* salighetstilstand.

vandre en tid etter å ha forlatt kroppen, i det område som ligger mellom jorden og Månen (*kama-loka*), men ikke på samme måte for alle. De som har vært lastefulle og urettferdige straffes i forhold til deres overtredelser, men de gode og dydige holdes tilbake til de er rensert og gjennom soring har fått fjernet alle infeksjoner de er påført gjennom kroppens smitte, som for eksempel dårlig åndedrett, hvor de må oppholde seg en fastsatt og avtalt tid i den beste del av luften, som kalles Plutos enger. Deretter, som om de vendte tilbake etter en lengre pilegrimstur borte fra landet sitt, opplever de glede, blandet med problemer, beundring og enhvers beste og særskilte håp.

Dette er nirvanisk salighet. Ingen teosof kunne med esoteriske uttrykk beskrive klarere de mentale gleder ved devachan, hvor hvert menneske er omgitt av sitt paradys, skapt av dets bevissthet. Men du bør vokte deg for den alminnelige feilen som selv mange teosofer gjør. Tro ikke fordi mennesket kalles syvfoldig, så *femfoldig* og en triade at han er sammensatt av syv, fem og tre *vesener*, eller som godt beskrevet av en teosofisk forfatter; av skinn som kan skrelles av som skinn av en løk. Som allerede nevnt er "prinsippene" - med unntak av kroppen, livet, den astrale *eidolon*, som alle avvikles ved døden - ganske enkelt *aspekter* og *bevissthetstilstander*. Det finnes bare ett *virkelig* menneske, som gjennomgår livssyklusene og som i essens er udødelig, om ikke i form, som er *manas*, hjerne-mennesket eller legemliggjort bevissthet. Den innvending materialistene har ved å benekte muligheten for at sinnet og bevisstheten kan eksistere uten stoff, har ingen verdi i vårt tilfelle. Vi benekter ikke innvendingens riktighet, men vi spør helt enkelt våre opponenter: "Kjenner du *alle stofflige tilstander*, du som hittil bare kjenner tre? Og hvordan vet du om ikke det vi kaller ABSOLUTT BEVISSTHET eller den alltid usynlige og ukjente guddom, som for alltid unndrar seg vår menneskelig endelige oppfatning, likevel ikke er den universelle materie-ånd eller materie-ånd *i sin absolutte uendelighet*?" Den er da en av de laveste, og i sin manvantariske manifestasjon et *del*-aspekt av denne materie-ånd, som er det bevisste *ego* som skaper sitt paradys, en dåres paradys kan hende, men likevel en salighetstilstand.

Men hva er devachan?

"Gudenes land" bokstavelig talt, en tilstand, en slags mental salighet. Filosofisk en mental tilstand som er analog til, men langt mer levende og virkelig enn den mest levende drøm. Det er tilstanden etter døden for de fleste dødelige.

7. TILSTANDEN ETTER DØDEN

Det fysiske og åndelige menneske

Det gleder meg å høre at du tror på sjelens udødelighet.

Ikke på "sjelen" men på den guddommelige ånd; eller snarere på udødeligheten av det reinkarnerende ego.

Hva er forskjellen?

Den er meget stor i vår filosofi, men dette er et for dunkelt og komplisert spørsmål til å kunne behandles enkelt. Vi må analysere dem atskilt, og så sammen. Vi begynner med ånden.

Vi sier at ånden (Jesus' "skjulte Fader"), eller *atman*, ikke er en individuell del av noe menneske, men den guddommelige essens som ikke har noe legeme, eller form, som er ubestemmelig, usynlig og udelelig, det som ikke *eksisterer* men som likevel *er*, som buddhistene sier om nirvana. Den bare overskygger det dødelige. Det som trer inn i ham og gjennomsyrer hele legemet er bare dens allestedsnærværende stråler, eller lys, som stråler gjennom *buddhi*, som er dens redskap og direkte utstrømning. Dette er den skjulte mening i hva nesten alle de gamle filosofer uttaler, når de sier at "den *rasjonelle* del av menneskets sjel"¹ aldri trer helt inn i mennesket, men bare overskygger det mer eller mindre via den *irrasjonelle* åndelig sjel eller *buddhi*.²

Jeg hadde inntrykk av at det bare var den "dyriske sjel" som var irrasjonell og ikke også den guddommelige.

Du må lære forskjellen mellom det som er negativt, eller *passivt* "irrasjonelt", fordi det er udiffereusert, og det som er irrasjonelt fordi det er for *aktivt* og positivt. Mennesket er sammensatt av så vel åndelige som kjemiske og fysiske krefter, som virker gjennom det vi kaller "prinsipper".

Jeg har lest mye om dette emnet, og det synes for meg som om de gamle filosofers oppfatninger avvek en god del fra hva kabbalistene i middelalderen mente, selv om de er enige om enkeltheter.

Den viktigste forskjellen mellom dem og oss er dette: Mens vi sammen med nyplatonikerne og den østlige lære tror at ånden (*atma*) aldri stiger ned og personifiserer seg i det levende menneske, men bare lar mer eller mindre av sin utstråling strømme ned over det *indre* menneske (den psykiske og åndelige del av det *astrale* prinsipp), så fastholder kabbalistene at den menneskelige ånd frigjør seg fra lysets hav og den universelle ånd og trer inn i menneskets sjel, hvor den forblir gjennom livet, inneperret i den astrale kapsel.

Og hva sier dere?

Vi sier at vi bare aksepterer åndens (*atmas*) utstråling i den astrale kapsel, og det gjelder bare den åndelige utstråling. Vi sier at mennesket og sjelen må oppnå udødelighet ved å heve seg opp mot enheten som, hvis de lykkes, de til sist vil bli forbundet med og som de til sist vil bli absorbert i, for å si det slik. Mennesket individualitet etter døden beror på ånden og ikke på sjelen og legemet. Selv om ordet "personlighet" slik det vanligvis forstås, er en absurditet hvis det brukes bokstavelig om vår udødelige essens, så er denne essens som vårt individuelle ego likevel et avgrenset vesen, i seg selv udødelig og evig. *Det er bare tilfeller med sorte magikere og kriminelle som ikke vil forbedre seg, mennesker som har vært kriminelle i en lang rekke liv* – at den skinnende tråden som forbinder ånden med den *person-*

¹ "Rasjonell" betyr generelt noe som utgår fra den evige visdom.

² "Irrasjonell" i den forstand at det som en *ren* utstrømning fra det universelle sinn ikke kan ha noen individuell fornuft på sitt eget stofflige plan, men som Månen, som har sitt lys fra Solen og sitt liv fra jorden, så mottar *buddhi* sitt visdomslys fra *atma* og sine rasjonelle egenskaper fra *manas*, men er i seg selv blottet for egenskaper.

lige sjelen fra barnets fødselsøyeblikk, blir kuttet med kraft, og det ulegemlige vesen blir atskilt fra sin personlige sjel, og sjelen blir utslettet uten å etterlate det minste spor av seg selv på ånden. Hvis forbindelsen mellom den lavere eller personlige manas og det individuelle reinkarnerende ego ikke er etablert i løpet av inkarnasjonen, vil denne manas måtte dele skjebne med de laverestående dyrene og gradvis bli oppløst i eteren, slik at personligheten blir utslettet. Men selv da forblir egoet et bestemt vesen. Etter et slikt spesielt og unyttig liv går det åndelige ego glipp av devachan-opplevelsen som idealisert *personlighet*. Etter i kort tid å ha opplevd frihet som planetånd inkarnerer det nesten umiddelbart.

Det sies i *Isis Unveiled* at slike planetånder eller engler, ”hedningenes guder og de kristnes erkeengler” aldri blir mennesker på vår planet.

Det er riktig. Ikke ”*slike*” men *noen* klasser av de høyere planetåndene. De vil aldri bli mennesker på denne planeten fordi de er frigjorte ånder fra en forutgående, tidligere verden. Derfor kan de ikke bli mennesker på ny på denne planeten. De vil leve igjen i den neste og mer avanserte mahamanvantara, etter denne ”store tidsalder” og ”*Brahmā pralaya*” (en liten årsperiode med omtrent 16 sifre). Du må selvsagt ha hørt at den østlige filosofi lærer at menneskeheten består av slike ”ånder” som er innesperret i menneskets legemer? Forskjellen mellom dyr og mennesker er at dyrene er besjelet av ”prinsippene” *potensielt* og menneskene *faktisk*.³ Forstår du nå forskjellen?

Ja, men denne spesialiseringen har til alle tider vært metafysikernes anstøtsstein.

Det har den vært. Hele den esoteriske del av den buddhistiske filosofi bygger på denne mystiske lære, som forstås av så få, og som er så feilaktig fremstilt av mange av de mest lærde moderne forskere. Selv metafysikere er for tilbøyelig til å blande årsaker og virkninger. Et ego som har vunnet et udødelig liv som ånd vil forbli det samme indre selv gjennom alle sine inkarnasjoner på jorden. Det innebærer ikke nødvendigvis at han enten må forbli den hr. Smith eller hr. Brown han var på jorden, eller miste sin individualitet. I det hinsidige mørke kan derfor den astrale sjel og menneskets jordiske legeme bli absorbert i det kosmiske hav av sublimerte elementer, og slutte å fornemme sitt siste *personlige* ego (hvis det ikke fortjener å heve seg høyere), mens det *guddommelige* ego fremdeles forblir en uforandret enhet, selv om de jordiske erfaringer av dets utfoldelser blir fullstendig glemt i det øyeblikk atskillelsen fra det uverdige redskapet skjer.

Hvis ”ånden” eller sjelens guddommelige del er pre-eksistent som et særskilt vesen fra evigheten av, slik Origines, Synesius og andre dels kristne og dels platonikere lærte, og hvis dette er det samme og ikke noe annet enn den metafysiske, objektive sjelen, hvordan kan den da være noe annet enn evig? Hvilken rolle spiller det da om mennesket lever et rent eller dyrisk liv, når han ikke kan tape sin individualitet uansett hva han foretar seg?

Slik du har fremsatt denne oppfatningen, er den like skadelig i sine konsekvenser som læren om stedfortredende forsoning. Hvis sistnevnte lære sammen med den falske forestilling om at vi alle er udødelige, blitt fremlagt for verden i sitt sanne lys, ville den ha bidratt til å forbedre menneskeheten.

La meg gjenta på ny. Ifølge Pytagoras, Platon, Timaius fra Locri og den gamle alexandrinske skole er menneskets *sjel* (eller hans høyere ”prinsipper” og egenskaper) utgått fra verdenssjelen, som ifølge deres lære var *eter* (pater Zevs). Derfor kan ingen av disse ”prinsipper” være den rene essens av den pytagoreiske *monas*, eller vår *atma-buddhi*, fordi *anima mundi* bare er en virkning, den subjektive utstrømning eller utstråling av førstnevnte. Både den *menneskelige* ånd (eller individualiteten), det reinkarnerende åndelige ego, og buddhi, den åndelige sjel, er pre-eksisterende. Men da ånden er et bestemt vesen, en individualitet, så eksisterer sjelen som et pre-eksisterende åndedrett, en uvitenskapelig del av et intelligent hele. Begge ble opprinnelig skapt av det evige lysosean; men som de middelalderlige teosofene, ild-filosofene, uttrykte det, så finnes det synlige og usynlige ildånder. De gjorde forskjell på *anima bruta* og *anima divina*. Empedokles trodde fast på at mennesker og dyr hadde to sjeler, og Aristoteles kalte den rasjonelle sjelen *νοῦς* og dyresjelen *ψυχή*. Ifølge disse filosofene stammer den rasjonelle sjelen *innenfra* den universelle sjel og den andre *utenfra*.

³ Se stanzaene (versene) i *The Secret Doctrine*, bind II.

Vil du betegne sjelen, det vil si den menneskelig tenkende sjelen eller hva du kaller egoet – som stoff?

Ikke som stoff men avgjort som *substans*; ordet ”stoff” kan også brukes sammen med forstavelen *ur-*. Denne type stoff, sier vi, sameksisterer med ånden, men er ikke vårt synlige, fattbare og delelige stoff, men dets ekstreme sublimasjon. Ren ånd er bare et ledd unna *ikke*-ånd eller det absolutte *alt*. Uten å akseptere at mennesket ble utviklet av dette opprinnelige ånd-stoff og representerer en regulær progressiv skala av ”prinsipper” fra *meta*-ånd ned til det tetteste stoff, hvordan kan vi da noensinne betrakte det *indre* mennesket som udødelig, og samtidig som et åndelig vesen og dødelig menneske?

Hvorfor skulle du da ikke tro på Gud som et slikt vesen?

Fordi det som er uendelig og ubetinget ikke kan ha noen form eller være et vesen, iallfall ikke ifølge østlig filosofi. Et ”vesen” er udødelig bare ved sin grunnleggende essens og ikke ved sin individuelle form. Når det ved avslutningen av en syklus blir absorbert inn i sin opprinnelige natur og blir ånd, mister det status som vesen.

Udødeligheten som form gjelder bare dens livssyklus eller *mahamanvantara*. Deretter er den ett og identisk med den universelle ånd og ikke lenger et atskilt vesen. Når det gjelder den *personlige* sjelen – som for oss er den bevissthetsgnist som forsyner det åndelige ego med forestillingen om et personlig ”jeg” ifra forrige inkarnasjon – så består den som en atskilt og bestemt erindring bare gjennom devachanperioden. Deretter tilføyes den til hele rekken av egoets andre, talløse inkarnasjoner på samme måte som vi ved slutten av et år minnes en av en rekke dager. Vil du knytte den uendeligheten du tilskriver din Gud til endelige betingelser? Bare det som er uløselig sammenknyttet ved *atma* (det vil si buddhi-manas) er udødelig. Menneskets (personlighetens) sjel er *i seg selv* verken udødelig, evig eller guddommelig. *Zohar* (I, 65 c, 66 a) sier: ”på samme måte som sjelen ifører seg en jordisk kledning, når den sendes til jorden, for å kunne eksistere her, mottar den ovenfra en skinnende kledning for at den uten å ta skade kan se inn i det speil, hvis lys stammer fra lysets herre”. *Zohar* sier også (II, 97 a; I, 168 a) at sjelen ikke kan nå salighetens rike uten å motta et ”hellig kyss” eller forbinde sjelen *med det stoff den oppsto av* – ånden. Alle sjeler er duale. Sjelen representerer et feminint prinsipp, mens ånden er maskulin. Når sjelen er fengslet i kroppen, er mennesket en treenighet – med mindre mennesket er så besudlet at tilknytningen til ånden er brutt. ”Stakkars den sjel som foretrekker et jordisk ekteskap med sin jordiske kropp fremfor sin guddommelige ektefelle (ånden)” heter det i den hermetiske *Book of the Keys*. Ingenting av en slik personlighet vil bli igjen til å kunne bli tilført de uforgjengelige inskripsjonene i egoets erindring.

Hvordan kan da det - som selv om det ikke er innblåst i mennesket av Gud, likevel etter din egen oppfatning er identisk samme stoff som det guddommelige - unngå å være udødelig?

Ethvert atom og enhver stoffdel består ikke bare av stoff men av essens som er *uforgjengelig*, men ikke som *individuell bevissthet*. Udødelighet kan ikke være noe annet enn ubrutt bevissthet, og den *personlige* bevissthet kan vanskelig vare lenger enn personligheten selv, kan den? Og denne bevisstheten overlever bare gjennom devachan, som jeg allerede har fortalt, hvoretter den reabsorberes først i *den individuelle* og dernest i *den universelle* bevissthet. Spør heller deres teologer hvorfor de rotet til de jødiske tekstene. Les Bibelen om du trenger et godt bevis på at de som skrev *Mosebøkene* og særlig den første, aldri trodde at *nephesh*, det Gud blåste inn i Adam (1. Mos. 2. kap.), var en *udødelig* sjel. ”Og Gud skapte ... hvert *nephesh* (liv) som rører seg” (1. Mos, 1, 21), som gjelder dyrene. I 1. Mos, 2, 7 heter det: ”Og mennesket ble en *nephesh*” (levende sjel), som viser at betegnelsen *nephesh* ble brukt både om det *udødelige* menneske og det *dødelige* dyr. ”Og visselig vil jeg kreve blodet av *nepheshim* (livene deres); fra hvert dyr vil jeg kreve det, og fra hvert menneske” (1. Mos. 9, 5), ”Flykt for *nephesh*” (flykt for ditt *liv*, er det oversatt som) (1. Mos. 19,17). ”La oss ikke drepe ham”, sier den engelske versjonen (1. Mos. 37,21). ”La oss ikke drepe hans *nephesh*”, sier den hebraiske teksten. ”Den som dreper noe menneske skal visselig dø”, bokstavelig ”Den som slår *nephesh* ut av et menneske” (3. Mos. 24,17) og vers 18 sier: ”Og den som dreper et dyr (*Nephesh*) skal gjøre det godt igjen, dyr for dyr”, mens den originale teksten sier ”*nephesh* for *nephesh*”. Hvordan kan mennesket *drepe* noe som er udødelig? Dette forklarer hvorfor saddukeerne benektet sjelens udødelighet, i tillegg til at det gir oss et annet bevis på det meget sannsynlige at den mosaiske lov – i alle fall for de uinnvidde – ikke trodde på sjelens overlevelse.

Om evig belønning og straff, og om nirvana

Det er neppe nødvendig, tror jeg, å spørre om du tror på det kristne dogme om paradiset og helvete, eller på fremtidig belønning og straff slik de lærer i de ortodokse kirkene?

Vi forkaster dette absolutt, slik det er fremstilt i deres katekismer. Minst av alt aksepterer vi at dette varer evig. Men vi tror bestemt på det vi kaller *gjengjeldelsens lov* og på den absolutte rettferdighet og visdom som styrer denne loven eller karma. Derfor nekter vi positivt å akseptere den grusomme og ufilosofiske tro på evig belønning og evig straff. Vi sier som Horats:

La reglene for våre raseriutbrudd være fastlagte
og straff våre feil *med en forholdsmessig lidelse*.
Men flå ikke ham som bare fortjener
noen piskeslag for det han har gjort.

Dette er regler for alle mennesker, og de er rettferdige. Skal vi tro at Gud, som dere lar være legemliggjørelsen av visdom, kjærlighet og barmhjertighet, i mindre grad har disse egenskaper enn det dødelige menneske?

Har du andre grunner for å forkaste dette dogme?

Vår hovedbegrunnelse ligger i eksistensen av reinkarnasjon. Som allerede forklart, forkaster vi tanken om at det skapes en ny sjel for hvert nyfødt barn. Vi tror at ethvert menneskelig vesen er en bærer, eller *redskap*, for et *ego* som sameksisterer med alle andre egoer, fordi alle *egoer* stammer *fra samme essens* og tilhører den opprinnelige utstrømning fra det ene, universelle og uendelige *ego*. Platon kaller dette universelle *ego* for *logos* (eller den sekundære, manifesterte Gud) og vi det manifesterte guddommelige prinsipp, som er ett med det universelle sinn eller sjel, og ikke en antropomorfisk, utenforstående og *personlig* Gud, som så mange teister tror på. Bønn skaper ikke forvirring om dette.

Men når du har akseptert et manifestert prinsipp, hva er da problemet med å akseptere at sjelen for enhver dødelig er skapt av dette prinsippet, på samme måte som alle tidligere sjeler er skapt?

Fordi det som er *upersonlig* vanskelig kan skape, planlegge og tenke etter egen fornøyelse og eget forgodtbefinnende. Som en universell *lov*, uforanderlig i sine periodiske manifestasjoner, som utstråler og manifesterer sin essens ved starten av hver ny syklus, er DET ikke forutsatt å skape mennesker, for bare å angre seg noen få år etter å ha skapt dem. Hvis vi i det hele tatt skal tro på et guddommelig prinsipp, må det være i noe som er like mye absolutt harmoni, logikk og rettferdighet, som det er absolutt kjærlighet, visdom og upartiskhet. En Gud som skal *skape* hver sjel for *en kort tidsperiode*, uansett om den måtte belive kroppen til et rikt, lykkelig menneske eller til en fattig, lidende stakkar, ulykkelig fra fødsel til død selv om han ikke har gjort noe som skulle tilsi en så elendig skjebne, ville være mer en ufølsom djevel enn en Gud. (Se avsnittet "Om egoets straff og belønning" i kap. 8.) Selv ikke de jødiske filosofene, som trodde på den mosaiske bibel (selvsagt esoterisk), har aldri støttet en slik forestilling. Dessuten trodde de på reinkarnasjon, som vi gjør.

Kan du bevise dette med noen eksempler?

Det kan jeg avgjort. Philon Judeus sier (i *De Somniis*, I, § 22): "Luften er full av dem (sjelene); de som er nærmest jorden, stiger ned for å knytte seg til dødelige kropp, *παλιωδρομούσιω αὔθις*, *vender tilbake til andre kropp, som de ønsker å leve i.*" I *Zohar* må sjelen be Gud om sin frihet: "Universets herre. Jeg er lykkelig i denne verden og ønsker ikke å gå over i en annen verden, hvor jeg vil bli en slave og bli utsatt for all slags forurensning."⁴ Den evige og uforgjengelige skjebneloven blir fastslått i Guddommens svar: "Mot din vilje blir du et foster, og mot din vilje blir du født."⁵ Lyset ville ikke kunne sanses uten mørkets kontrast; det gode ville ikke lenger være godt uten at det onde viste den uvurderlige fordel av en velgjerning; og høy moral ville ikke rettferdiggjøre noen form for belønning hvis det ikke hadde vært for fristelsens skjærsild. Intet er evig og uforanderlig, unntatt den skjulte Guddom. Intet som er begrenset – enten det har en begynnelse, eller må ha en slutt – kan forbli uforandret. Det må enten utvikle seg fremover eller tilbake, og en sjel som lengter etter å forenes med sin

⁴ *Zohar*, II, 96 a, Amsterdamutgaven.

⁵ *Mishnah Pirke Aboth*, IV, § 29.

ånd, som er det eneste som kan tilføre den udødelighet, må først rense seg gjennom sykliske sjelevandring mot det eneste område for salighet og evig hvile, som *Zohar* kaller ”kjærlighetens slott”, תּוֹכַח לִיכִית⁶, hinduene ”moksha”, gnostikerne, ”pleromaets evige lys”⁷, og buddhistene ”nirvana”. Alle disse tilstander er midlertidige og ikke evige.

Likevel nevnes ikke reinkarnasjon i noe av dette.

En sjel som ber om tillatelse til å bli hvor den er, *må være pre-eksisterende* og ikke være skapt for anledningen. I *Zohar* (III, 61 c) er det imidlertid et enda bedre bevis. I en omtale av reinkarnerende *egoer* (de *rasjonelle* sjeler), hvis siste personligheter må forsvinne *fullstendig*, sies det: ”Alle sjeler som i himmelen har vendt seg bort fra Den hellige – priset være hans navn – har ved sin eksistens styrtet seg selv ned i en avgrunn, og dermed fremskyndet tidspunktet for igjen å stige ned på jorden.” ”Den hellige” betyr esoterisk her atman eller *atma-buddhi*.

Dessuten er det meget merkelig å finne *nirvana* omtalt som synonymt med himmelens rike, eller paradiset, da *nirvana* ifølge enhver orientalist av betydning er det samme som utslettelse.

I bokstavelig forstand gjelder det personligheten og differensiert stoff, ikke noe annet. Forestillingen om reinkarnasjon og menneskets treenighet var vanlig blant mange av de første kirkefedre. Det er rotet etter oversetterne av det nye testamente og de tidlige filosofiske avhandlingene om sjel og ånd, som er skyld i alle misforståelsene. Dette er også en av de mange grunnene for at Buddha, Plotin og mange andre innvidde nå blir beskyldt for å ha lengtet etter en fullstendig utslettelse av sine sjeler – ”absorbert inn i Guddommen”, eller ”forening med den universelle sjel”, som ifølge moderne forestillinger betyr utslettelse. Den personlige sjelen må selvsagt oppløses i sine partikler før den for alltid blir i stand til å forene sin rene essens med den udødelige ånd. Men oversetterne av både *evangeliene* og *brevene*, som la grunnlaget for *himmelens rike*, og moderne kommentatorer til de buddhistiske *sutraer for grunnleggelse av rettferdighetens rike*,⁸ har skapt rot både når det gjelder meningene til kristendommens store apostel og de store indiske reformatorer. De førstnevnte har undertrykt ordet *ψυχικός*, slik at ingen leser kan tro det har noe med *sjelen* å gjøre. Med denne forvirring om *sjel* og *ånd*, får lesere av *Bibelen* bare en pervertert forståelse av temaet. På den andre siden har fortolkerne av Buddha ikke maktet å forstå meningen og hensikten med buddhistenes fire dhyana-grader. Pytagoreerne stiller spørsmålet: ”Kan ånden, som gir liv og bevegelse og er en del av lysets egenart, bli redusert til et ikke-vesen?” Og okkultistene bemerket: ”Kan den følsomme ånd selv i en villmann som anvender hukommelse, en av de rasjonelle evnene, dø og forsvinne?” Ifølge buddhistisk filosofi betyr *utslettelse* bare en spredning av stoffet, uansett hvilken form eller *skikkelse* det har, for alt som har form er midlertidig, og derfor egentlig en illusjon. I forhold til evigheten er selv den lengste tidsperiode bare som et øyeblikk. På samme måte med en form. Før vi får tid til å erkjenne at vi har sett den, er den borte som et øyeblikkelig lysglimt og borte for alltid. Når den åndelige *enhet* for alltid bryter seg løs fra enhver stoffpartikkel eller form og igjen blir det åndelige åndedrag; først da trer den inn i det evige og uforanderlige *nirvana*, som varer like lenge som livssyklusen – i virkeligheten en evighet. Da er dette åndedrag, som befinner seg *i ånden, intet*, fordi det er *alt*. Som form eller skikkelse er det fullstendig oppløst, men som absolutt ånd *er* det fremdeles, for det er i seg selv blitt *væren-het*. Det uttrykket som anvendes, ”absorbert i den universelle essens”, når ”sjelen” omtales som ånd, betyr ”i forening med”. Det kan aldri bety utslettelse, da det ville innebære evig atskillelse.

Åpner du ikke selv for å bli beskyldt for å tale om utslettelse ved de uttrykkene du anvender? Du har nettopp omtalt sjelens tilbakevending til sine opprinnelige elementer.

Du glemmer at jeg har gitt deg de ulike betydningene av ordet ”sjel” og vist hvor løselig begrepet ”ånd” hittil er oversatt. Vi taler om en *dyrisk*, *en menneskelig* og en *åndelig* sjel og atskiller dem. For eksempel Platon kalte det vi kaller *buddhi* for ”rasjonell SJEL”, men tilføyde adjektivet ”åndelig”, mens det vi kaller det reinkarnerende ego, *manas*, kalte han ånd, *nous*, osv., mens vi anvender uttrykket *ånd* bare for atma, når det står alene uten egenskaper. Pytagoras anvender vår arkaiske lære når han fastslår at *egoet (nous)* evig er forent med Guddommen, at bare sjelen passerer gjennom ulike stadier

⁶ II, 97 a.

⁷ ”pleroma” (fylde), åndenes verden, som gjennomstråler alt eksisterende. *o.a.*

⁸ *Dhamma-chakka-ppavatana Sutta*.

for å oppnå guddommelig suverenitet, mens *thumos* vender tilbake til jorden, mens selv *phren*, lavere *manas*, blir utslettet. Platon definerer *sjelen* (buddhi) som ”bevegelsen som er i stand til å bevege seg selv”. ”Sjelen”, tilføyer han, ”er den eldste av alle ting og starter bevegelsen”, og kaller dermed atma-buddhi for ”sjelen” og *manas* for ”ånd”, i motsetning til oss.

”Sjelen ble frembrakt før kroppen, som er sekundær og kom til senere, som ifølge naturens orden styres av den styrende sjel”. ”Sjelen som forvalter alle ting som på alle måter bevegges, forvalter likedan himlene.”

”Sjelen styrer dermed alt i himmelen, og på jorden, og i havet, ved sine bevegelser – som er å ville, å betrakte, å ivareta, å konsultere, å danne seg sanne og urikte meninger, å være i tilstander av glede, sorg, tillit, frykt, hat, kjærlighet, sammen med alle slike primære bevegelser av samme slag. . . Da den selv er en gudinne, allierer den seg alltid med *nous*, en gud, og ordner alle ting korrekt og lykkelig, men når den er sammen med *anoia* – og ikke *nous* – utfolder den seg helt motsatt.”⁹

Ved disse formuleringene blir det negative essensielt vurdert som eksistens, slik det gjøres i buddhistiske skrifter. *Utslettelse* blir fortolket tilsvarende. Den positive tilstand er essensielt væren, men ikke dens manifestasjon. Når ånden med buddhistiske uttrykk trer inn i *nirvana*, mister den sin objektive eksistens men forblir et subjektivt vesen. For et objektivt sinn er dette det samme som å bli absolutt ”ingenting”, mens det for et subjektivt sinn blir INGEN-TING, fordi intet fremstår for sansene. Deres nirvana betyr dermed vissheten om individuell udødelighet i *ånden*, ikke i sjelen, som selv om den er ”den eldste av alle ting” er den likevel – sammen med alle andre *guder* – en begrenset utfoldelse i *form* og individualitet, om ikke i substans.

Jeg får ikke helt tak i dette ennå og vil være takknemlig om du vil forklare det til meg ved noen illustrasjoner.

Det er uten tvil vanskelig å forstå, særlig for en som er oppdratt i den kristne kirkes ortodokse forestillinger. Dessuten må jeg si deg at med mindre du har studert grundig de ulike funksjoner som knyttes til de menneskelige ”prinsipper” og deres tilstand *etter døden*, vil du neppe forstå vår østlige filosofi.

Menneskets ulike prinsipper

Jeg har hørt en god del om menneskets ”indre konstitusjon”, som du kaller det, men har aldri helt forstått det.

Det er svært komplisert, som du sier, og vanskelig å forstå korrekt og kunne skille mellom de ulike *aspektene*, som vi kaller ”prinsipper” i forbindelse med det virkelige EGO. Det blir enda mer komplisert fordi de forskjellige østlige skoler nummererer disse prinsippene på ulike måter, selv om den grunnleggende lære er den samme for alle.

Mener du for eksempel tilhengere av vedanta? Deler ikke de dine syv ”prinsipper” bare på fem?

Det gjør de. Selv om jeg ikke vil påta meg å diskutere dette tema med en lærd vedantist, så er det min personlige mening at de har en åpenbar grunn for det. For dem er det bare det samlede åndelige aggregat av forskjellige mentale aspekter som kalles *menneske*, mens den fysiske kroppen etter deres syn bare er noe foraktelig og en ren *illusjon*. Det er heller ikke bare vedantafilosofien som vurderer det på denne måten. Laotse omtaler i *Tao-te-King* bare fem prinsipper, fordi han på samme måte som vedantistene utelukker to prinsipper, nemlig ånden (atman) og den fysiske kroppen, som han dessuten kaller ”kadaveret”. Så er det *Taraka Raja Yoga*-skolens lære, som faktisk bare anerkjenner tre ”prinsipper”, men deres *sthulopadhi* eller den fysiske kroppen i sin våkne, bevisste tilstand, deres *sukshmopadhi*, den samme kroppen i *svapna* eller drømmetilstand, og deres *karanopadhi* eller ”kausallegeme”, eller det som passerer fra en inkarnasjon til en annen, er alle duale i sine aspekter og dermed til sammen seks. Tilføyes atma, det upersonlige, guddommelige prinsipp eller det udødelige element i mennesket, uatskilt den universelle ånd, blir det igjen til sammen syv.¹⁰ De må gjerne beholde sin inndeling, som vi beholder vår.

⁹ Lovene, X, 896-7 B.

¹⁰ En klarere fremstilling er gitt i *The Secret Doctrine*, 1. bind, side 157.

Dette synes å være samme inndeling som de mystiske kristne gjorde: kropp, sjel og ånd?

Akkurat den samme. Vi kan lett gjøre kroppen til redskap for den "vitale dublett", og denne igjen til redskap for livet eller *prana*, og la *kama-rupa* eller (den dyriske) sjel være redskap for det høyere og det *lavere* tankesinn, og gjøre dette til seks prinsipper, og krone det hele med den udødelige ånd. I okkultismen tilfører enhver kvalitativ forandring i bevissthetstilstand mennesket et nytt aspekt, og hvis det består og blir del av det levende og handlende ego, må det bli (og blir) gitt en særlig betegnelse for å skille mennesket i denne spesielle tilstand fra det samme mennesket, når det er i en annen tilstand.

Det er akkurat dette som er så vanskelig å forstå.

Det synes for meg tvert imot meget enkelt så snart du har fått tak i grunntanken, nemlig at mennesket handler på dette eller et annet bevissthetsplan, helt i samsvar med sin mentale og åndelige tilstand. Men tidens materialisme er slik at jo mer vi forklarer desto mindre synes folk å forstå av hva vi sier. Fordel det jordiske vesen som kalles menneske på tre hovedaspekter om du vil, for med mindre du gjør ham til et rent dyr kan du ikke bruke færre. Av disse finner vi først hans objektive *kropp*, dernest hans tenkende prinsipp – som bare ligger noe høyere enn det *instinktive* elementet hos dyr – eller den *vitale*, bevisste sjel, og til sist det som gjør ham umåtelig høyere og mer avansert enn dyret – hans *resonnerende* sjel eller "ånd". Tar vi utgangspunkt i disse tre gruppene eller representative vesensdeler og fordeler dem i samsvar med den okkulte lære, hva får vi da?

For det første ånden (i betydningen det absolutte og derfor det udelelige ALT) eller atma. Siden den verken kan lokaliseres eller begrenses i filosofien, fordi den evig er hva den er, og ikke kan mangle i selv det minste geometriske eller matematiske punkt i det stofflige univers, burde den egentlig ikke kalles et "menneskelig" prinsipp. Isteden og i beste fall er det innen metafysikken det punkt i rommet som den menneskelige monade og dets redskap mennesket okkuperer for hver livsperiode. Dette punkt er like imaginært som mennesket selv og er i realiteten en illusjon, en *maya*; men for oss selv som for andre personlige egoer, er vi en realitet gjennom det illusjonstilfellet som kalles livet, og vi må regne med oss selv, iallfall i vår egen fantasi, selv om ingen andre gjør det. For å gjøre det mer forståelig for det menneskelige sinn, når man første gang forsøker å studere okkultisme for å finne ut av ABC-en for det menneskelige mysterium, så kaller okkultismen dette *syvende* prinsipp syntesen av det sjette og anviser *buddhi* som redskap for den *åndelige* sjel. Dette skjuler et mysterium, som ikke meddeles noen med unntak av ugjenkallelig forpliktete *chelaer*, eller de man med sikkerhet kan stole på. Det ville selvsagt skape mindre forvirring hvis det kunne meddeles; men da det direkte gjelder ens evne til viljesmessig bevisst å projisere sin dublett, og da en slik informasjon kunne bli fatal for mennesker flest og særlig for den som hadde evnen, så voktes den nøye. Men la oss fortsette med prinsippet. Den guddommelige sjelen, eller *buddhi*, er følgelig åndens redskap. Til sammen er disse to ett, upersonlig og uten egenskaper (på dette plan selvsagt) og utgjør to åndelige prinsipper. Fortsetter vi til den *menneskelige* sjelen, *manas* eller *mens*, vil alle kunne være enige om at menneskets intelligens minst er *dual*; det vil si at et høysinnet menneske vanskelig kan bli lavsinnet, og det meget intellektuelle og åndelige menneske er atskilt med en stor avgrunn fra det sløve, dumme og materialistiske, og særlig det dyresinnede menneske.

Men hvorfor skulle ikke mennesket bli representert av to prinsipper eller rettere aspekter?

Ethvert menneske har disse to prinsippene i seg, det ene mer aktiv enn det andre, og i særlige tilfeller er det ene fullstendig hemmet i sin utvikling, eller lammet av styrken og dominansen fra det andre *aspektet*, uansett hvilke av de to det er. Det er dette vi kaller *manas*' to prinsipper eller aspekter, eller det tenkende, bevisste EGO som graviterer mot den åndelige sjelen (*buddhi*), og den andre, eller det instinktuelt prinsipp, som er tiltrukket mot *kama*, senter for menneskets dyriske begjær og lidenskaper. Dermed har vi rettferdiggjort *fire* prinsipper, hvor de tre siste er (1) "dubletten" som vi er enige om å kalle den proteusaktige eller plastiske sjelen, (2) redskapet for *livsprinsippet*, og (3) det fysiske legemet. Ingen fysiolog eller biolog vil selvsagt akseptere disse prinsippene. De kan heller ikke forstå dem. Dette er kanskje grunnen for at ingen hittil har forstått miltens funksjon, det fysiske redskap for den proteusaktige dubletten, eller det som gjelder et spesielt organ på menneskets høyre side, området for det ovennevnte begjær. Heller ikke vet de noe om pinealkjertelen, som de beskriver som en hornet kjertel som inneholder litt sand, som i virkeligheten er sete for menneskets høyeste og mest åndelige bevissthet, dets allvitende, åndelige og altomfattende sinn. Dette viser deg enda klarere at vi verken

har oppfunnet disse syv prinsipper, eller at de er nye innen filosofiens verden, som vi enkelt kan bevise.

Hva er det da som reinkarnerer etter din oppfatning?

Det åndelig, tenkende egoet, menneskets permanente prinsipp, eller det som er sete for *manas*. Det er ikke atma, heller ikke atma-buddhi, betraktet som en dual *monade*, som er det *individuelle* eller *åndelige* menneske, men *manas*. For atman er det universelle ALT og blir det HØYERE SELV i mennesket bare sammen med *buddhi*, dets redskap, som forbinder det med individualiteten (eller det åndelige menneske). Det er *buddhi-manas* som kalles *kausalleget* (det forente 5. og 6. prinsipp), som er *bevisstheten* som forbindes med enhver personlighet det tilknyttes på jorden. Da sjel er en fellesbetegnelse er det i mennesket tre *sjelsaspekter* – det jordiske eller dyriske, det menneskelige og det åndelige, som strengt tatt er den ene sjels tre aspekter. Etter døden forblir intet av det første aspektet. Av det andre (*nous* eller *manas*) overlever bare den guddommelige essens *hvis den forblir ubesudlet*, mens den tredje i tillegg til å være udødelig blir guddommelig *bevisst* ved å assimileres i høyere *manas*. For å klargjøre dette ytterligere, må vi si noen ord om reinkarnasjon.

Det bør du gjøre, for det er imot denne lære dine fiender kjemper med størst styrke.

Mener du spiritualistene? Det kjenner jeg til, for det er ikke få innvendinger de iherdig har utarbeidet mot *lysets* informasjoner. Noen av dem er så dumme og ondsinnede at de ikke vil la seg stoppe av noe. En av dem fant nylig en selvmotsigelse i to uttalelser i et av hr. Sinnetts foredrag, som han diskuterte med stort alvor i et brev til en avis. Selvmotsigelsen gjelder disse to setninger: ”Når noen vender for tidlig tilbake til jordelivet kan det skyldes karmiske komplikasjoner.”, og ”det kan ikke forekomme noe *uhell* ved evolusjonen på grunn av den guddommelige rettferdighets suverene handlinger”. En så dyp tenker ville ganske sikkert finne en selvmotsigelse ved gravitasjonsloven om noen strakk ut hånden for å forhindre at en fallende stein rammet et barns hode!

8. REINKARNASJON OG GJENFØDSEL

Hva er hukommelse ifølge teosofisk lære?

Det største utfordring du kan påta deg er å forklare og gi en fornuftig grunn for en slik oppfatning. Ingen teosof har hittil lyktes i å frembringe et eneste sikkert bevis for å rokke ved min skepsis. For det første taler det faktum mot inkarnasjonsteorien at intet menneske hittil har kunnet huske at det har levd, og aller minst hva det har vært i et tidligere liv.

Slik jeg ser det gjelder argumentet ditt den gamle innvendingen om at vi alle lider av hukommelsestap i forhold til tidligere inkarnasjoner. Tror du det kullkaster vår lære? Mitt svar er at det gjør det ikke; i hvert fall at en slik innvending ikke kan være siste ord om saken.

Jeg skulle gjerne høre argumentene dine.

De er få og korte. Når du tar hensyn til (1) at de beste, moderne psykologer er komplett ute av stand til å forklare *sinnets* natur for verden, og (b) deres komplette mangel på forståelse av sinnets potensialer og høyere tilstander, bør du innrømme at deres innvending er basert på en *a priori*-konklusjon, bygget på førsteinntrykk og tilfeldige bevis mer enn noe annet. Kan jeg be deg fortelle hva ”hukommelse” er etter din oppfatning?

Det som i alminnelighet menes, nemlig sinnets evne til å huske og gjenkalle kunnskap om tidligere tanker, handlinger og opplevelser.

Vær vennlig å legge til at det er stor forskjell mellom tre aksepterte former av å huske. Ved siden av det generelle minne finnes *hukommelse*, *gjenkalling* og *erindring*, gjør det ikke? Har du noen ganger tenkt over ulikhetene mellom dem? Å huske eller å minnes er generelle former.

Likevel er alle synonymmer.

Det er de slett ikke – i alle fall ikke i filosofi en. Å minnes er en medfødt evne hos tenkende vesener, selv blant dyr, for å gjenkalle fortidige inntrykk ved idéassosiasjon, som fremkalles av objektive ting eller ved en eller annen påvirkning av våre eksterne sanseorganer. Hukommelseevnen er fullstendig avhengig av en mer eller mindre sunn og normalt funksjonerende *fysisk* hjerne, og *hukommelse* og *gjenkalling* er denne evnens egenskaper og hjelpere. Men *erindring* er noe helt annet. Den defineres av moderne psykologer som en mellomting mellom *hukommelse* og *gjenkalling*, eller ”en bevisst prosess for å gjenkalle tidligere hendelser, men uten en full og variert referanse til spesielle ting som karakteriserer *gjenkallelse*”. Når Locke omtaler gjenkalling og erindring sier han: ”Hvis en *ide igjen* inntrer uten noen innvirkning fra det ytre sanseapparatet fra et tilsvarende objekt, er det *gjenkalling*. Hvis det søkes etter noe ved hjelp av sinnet, som finnes etter innsats og lidelse for så å bringes frem for vårt syn, er det *erindring*. Men selv Locke lar *erindring* stå uten noen klar definisjon, fordi den ikke er en egenskap ved vår *fysiske* hukommelse, men en intuitiv oppfatning uavhengig og utenfor vår fysiske hjerne; en oppfatning som dekker (og som blir aktivert ved vårt åndelige egos alltid aktuelle kunnskaper) alle de visjoner i mennesket som betraktes som *unormale* – fra geniens forestillinger til *feberfantasier* og til galskap – som vitenskapen mener ikke har noen *eksistens* utenfor våre fantasier. Teosofi og okkultisme ser *erindring* i et helt annet lys. Mens *hukommelsen* er fysisk og flyktig og beror på hjernens fysiologiske tilstand – en grunnleggende påstand fra lærere i hukommelsesteknikker, som støttes av forskning utført av moderne, vitenskapelige psykologer – kaller vi *erindring sjelens minne*. Og det er *dette* minne som forsikrer nesten ethvert menneskelig vesen, uansett om det forstås eller ikke, om et tidligere og fremtidig liv. Som Wordsworth sier det:

Vår fødsel er bare en søvn og en glemsel.
Sjelen, vår livs stjerne, som stiger opp sammen med oss,
har gått ned et annet sted,

og kommer langt borte fra.¹

Hvis det er denne slags minne – poesi og unormale fantasier etter din egen tilståelse – du bygger din lære på, så vil du overbevise svært få er jeg redd.

Jeg ”tilsto” ikke at det var en fantasi. Jeg sa bare at psykologer og vitenskapsmenn generelt betraktet erindringer som hallusinasjoner og fantasier, og denne lærde konklusjon må de gjerne ha. Vi benekter ikke at slike visjoner fra fortiden og glimt langt tilbake i tid er unormale, sammenlignet med våre daglige opplevelser og det fysiske minnet. Men vi er enig med professor W. Knight i at ”manglende minne om en tidligere hendelse kan ikke være et avgjørende bevis for at den ikke er blitt opplevd”. Og enhver opplyst opponent bør være enig i det som sies i Butler’s *Lectures on the History of Ancient Philosophy* (foredrag om den tidligere filosofis historie) – ”den fullstendige neglisjering av hvordan den (pre-eksistensen) påvirker oss, skyldes mer eller mindre materialistiske fordommer” (side 442). I tillegg påstår vi at minnet, som Olympiodorus kaller det, ganske enkelt er *fantasier* og noe av det mest upålitelige i oss.² Ammonius Sacca påsto at den eneste evnen i mennesket som sto i et direkte motsetningsforhold til å kunne se inn i fremtiden var *minnet*. Ta også hensyn til at minne er en ting og sinnet eller *tanken* noe annet. Den ene er en opptaksmaskin, et slags register som lett kommer i uorden, mens den andre (tanken) er evig og ufor gjengelig. Ville du nekte å tro på eksistensen av bestemte ting eller mennesker bare fordi dine fysiske øyne ikke hadde sett dem? Bør ikke det kollektive vitnesbyrd fra tidligere generasjoner som har sett ham være tilstrekkelig garanti for at Julius Cæsar en gang har levet? Hvorfor skulle ikke et tilsvarende vitnesbyrd om massenes psykiske sanser bli tatt i betraktning?

Tror du ikke at dette er for fine nyanser til at majoriteten av de dødelige vil akseptere dem?

Si heller majoriteten av materialistene. Og til dem sier vi: selv i et så kort tidsrom som et menneskeliv er minnet for svakt til å registrere alle hendelser. Hvor ofte ligger ikke selv de viktigste hendelsene sovende i minnet, inntil de blir oppvekket av noen assosierende ideer eller sti mulert til aktivitet av andre forbindelser. Dette gjelder særlig mennesker med høy alder, som alltid lider av svakt minne. Når vi derfor husker det vi vet om menneskets fysiske og åndelige prinsipper, så er det ikke minnets manglende evne til å registrere våre tidligere liv som bør overraske oss, men det motsatte, om det skjedde.

Hvorfor husker vi ikke tidligere liv?

Du har gitt meg et fugleperspektiv på de syv prinsippene. Hvordan kan de forklare vår komplette mangel på erindring om å ha levd tidligere?

Meget enkelt. Da de prinsipper vi kaller fysiske - som ikke benektes av vitenskapen, selv om den bruker andre betegnelser³ - oppløses etter døden sammen med sine elementer, og *minnet* sammen med hjernen, så kan det tapte minne til en forsvunnet personlighet verken huske eller registrere noe til EGO-ets neste inkarnasjon. Reinkarnasjon innebærer at dette ego blir utstyrt med en *ny* kropp, en *ny* hjerne og et *nytt* minne. Derfor er det absurd å forvente at dette *minnet* skal huske noe det aldri har registrert, på samme måte som det er nytteløst å undersøke en skjorte med mikroskop som en morder ikke har hatt på seg for å finne blodspor, som bare kan finnes på de klærne morderen hadde på seg. Det er ikke den rene skjorten som må sjekkes, men de klær som ble brukt da udåden ble utført. Hvis de er brent og ødelagt, hvordan kan du da få tak i dem?

¹ ”Ode on Intimations of Immortality.”

² ”Fantasier,” sier Olympiodorus (*Comm. Om the Phaedo*) ”forstyrrer vår intellektuelle erkjennelse. Hvis vi derfor opphisses av Guddommens inspirerende innflytelse og fantasien settes i gang, opphører den entusiastiske energien, for entusiasme og ekstase står i et motsetningsforhold til hverandre. Blir vi spurt om sjelen kan aktiviseres uten hjelp fra fantasien, svarer vi at oppfatningen av det universelle viser at den er i stand til det. Den kan derfor oppfatte uavhengig av fantasien, men samtidig forfølger fantasien dens energier på samme måte som en storm forfølger en seilfarende til havs.

³ Nemlig hvert menneskets kropp, liv, begjærlige og dyriske instinkter, og astrale eidolon (enten man oppfatter det gjennom tanken eller vårt sinns øye, eller objektivt og atskilt fra den fysiske kroppen). Disse prinsipper kaller vi *sthule-sarira*, *prana*, *kama-rupa* og *linga-sarira*.

Men hvordan kan du være sikker på at forbrytelsen noensinne ble utført, eller at ”mannen med den rene skjorten” har levd tidligere?

Det kan helt sikkert ikke gjøres ved fysiske prosesser, eller ved å stole på vitnesbyrd som ikke lenger eksisterer. Men det finnes noe slikt som indisier, som aksepteres innen jusen, kanskje mer enn det burde. For å bli overbevist om reinkarnasjon og tidligere liv må man sette seg i *forbindelse* med ens reelle permanente ego og ikke ens flyktige minne.

Men hvordan kan folk tro på noe de ikke vet noe om, eller noensinne har sett, og i enda mindre grad kan sette seg i forbindelse med?

Hvis noen, og særlig de mest lærde, kan tro på gravitasjon, eter, kraft og mye annet innen vitenskapen, abstraksjoner ”og arbeidshypoteser” som de verken har sett, berørt, luktet, hørt eller smakt – hvorfor skulle ikke så andre mennesker tro, i prinsippet, på et permanent ego, en langt mer logisk og viktig ”arbeidshypotese” enn mye annet?

Hva er dette mystiske, evige prinsipp? Kan du forklare det slik at det blir forståelig for alle?

EGOet som reinkarnerer, det *individuelle* og udødelige – ikke personlige – ”jeg”; i korthet redskapet for den atma-buddhiske MONADE, som belønnes i devachan og straffes på jorden, og endelig det som avspeilinger av *skandhaene* eller egenskapene tilknytter seg i hver inkarnasjon.⁴

Hva mener du med *skandhaer*?

Det jeg sa: ”egenskaper”. Blant disse er *minnet*, som visner som en blomst og bare etterlater seg en svak parfyme. Her er et sitat fra H.S. Olcott's *The Buddhist Catechism* (den buddhistiske katekisme)⁵, som gjelder dette tema. Det lyder: ”Den gamle mannen husker hendelser fra sin ungdom, selv om han fysisk og mentalt er forandret. Hvorfor bringes ikke da erindringer om tidligere liv over fra vår forrige fødsel til den siste fødselen? Fordi minnet inngår sammen med *skandhaene*. Det forandrer seg ved en ny eksistens, og minnet samler bare registreringer fra det aktuelle liv. Likevel må registreringer av alle tidligere liv overleve, for da prins Siddharta ble Buddha, kunne han se hele rekken av tidligere liv. Alle som oppnår *jhana*-tilstanden kan retrospektivt finne tilbake til sine liv.” Dette viser at mens personlighetens udødelige egenskaper – som kjærlighet, godhet, velgjørenhet, osv. – knytter seg til det udødelige egoet, blir fotografert på det så og si, som et permanent bilde av det guddommelige aspekt av mennesket slik det var, er de materielle *skandhaene* (de som skaper de tydeligste kar miske virkninger) like flyktige som et lynglimt, og kan derfor ikke påvirke den nye personlighets nye hjerne. Dette forringer ikke på noen måte det reinkarnerende egos identitet.

Mener du med dette at det som overlever bare er sjelsminnet, som du kaller det, da sjel og ego er det samme, mens intet av personligheten forblir?

Ikke helt. Noe fra hver personlighet overlever - med mindre avdøde var en *absolutt* materialist uten en eneste sprekke i sin natur hvor en åndelig stråle kunne komme gjennom – da det skaper en evig pregning på det inkarnerende, permanente selv eller åndelige ego.⁶ (Se ”Bevisstheten etter døden og før fødselen” i kap. 9.) Personligheten og dens *skandhaer* forandres alltid ved hver ny fødsel. Som sagt tidligere er det bare en rolle skuespilleren (det virkelige ego) har spilt en kveld. Dette er grunnen for at vi ikke bevarer minnet på det fysiske plan fra tidligere liv, selv om det *virkelige* egoet har gjennomlevd og kjenner dem alle.

Hvorfor overfører da ikke det virkelige eller åndelige menneske denne kunnskapen til det nye personlige ”jeg”?

⁴ Det finnes fem *skandhaer* eller egenskaper i den buddhistiske lære: ”*Rupa* (formen eller kroppen), materielle egenskaper; *vedana*, sanseropplevelser; *savana*, abstrakte ideer; *sankhara*, sinnets tendenser; *vinnana*, mentale krefter. Det er disse som former oss, som gjør oss bevisste og som gjør at vi kan kommunisere med omverdenen.”

⁵ H.S. Olcott er president og stifter av det teosofiske samfunn. Fremstillingen er godkjent av H. Sumangala, leder for *Vidyodaya Parivena* (college) i Colombo, og den er i samsvar med de kanoniske skrifter for den sydlige buddhistkirke.

⁶ Eller det *åndelige*, i motsetning til det personlige *selv*. Leseren må ikke forveksle det åndelige ego fra det HØYERE SELV, som er *atma*, vår indre Gud, som ikke kan skiller fra den universelle ånd.

Hvordan kan det ha seg at en tjenestepike ikke på en gård kan tale hebraisk og spille fiolin i transe eller somnambul tilstand og ikke kjenne til noe av dette i normal tilstand? Grunnen er, som enhver ekte psykolog i tidligere tider, men ikke fra våre moderne skoler, ville fortelle deg, at det åndelige egoet bare kan utfolde seg når det personlige egoet er lammet. Menneskets åndelige "jeg" er allvitende og innehar all mulig kunnskap, mens det personlige selv er skapt av omgivelsene og en slave av sitt fysiske minne. Hvis det åndelige jeg kunne manifestere seg uten avbrudd og uten forhindringer, ville det ikke lenger være mennesker på jorden. Da ville vi alle være guder.

Det må likevel finnes unntak og noen som kan erindre dette.

Det er det. Men hvem tror på deres fortellinger? Disse sensitive blir vanligvis betraktet som hallusinerende hysterikere, idiotiske entusiaster eller humbugmakere av moderne materialister. La dem imidlertid lese bøker om temaet, først og fremst *Reincarnation, a Study of Forgotten Truth* (Reinkarnasjon, en studie av glemte sannheter) av E.D. Walker, medlem av teosofisk samfunn, og sjekke den bevismengde han bringer om dette omstridte spørsmål. Taler man til andre mennesker om sjelen, kan noen spørre: "Hva er sjelen? Kan du bevise dens eksistens?" Det er selvsagt nytteløs å argumentere med de som er materialistiske. Men selv til dem vil jeg stille spørsmålet: "Kan du huske hva du var og gjørdene som baby? Har du bevart selv den minste erindring av ditt liv, tanker eller handlinger, eller at du i det hele tatt levde de første atten måneder eller to år av ditt liv? Hvorfor benekter du da ikke, etter samme prinsipp, at du noensinne har levd som baby? Når vi til dette tilføyer at det reinkarnerende ego, eller *individualiteten*, gjennom den devachanske perioden bare beholder essensen av de erfaringer det gjorde i det siste jordelivet som personlighet, hvor alle de fysiske erfaringer omdannes til en tilstand av *in potentia*, eller blir oversatt til et åndelig formål for å si det slik. Når vi dessuten erindrer at perioden mellom to liv sies å variere fra ti til femten århundrer, da den fysiske bevissthet er helt og absolutt inaktiv og ikke har noen organer å virke gjennom og derfor ikke har *noen eksistens*, så blir forklaringen for at det rent fysiske minne ikke kan erindre, åpenbar.

Du uttalte nettopp at det ÅNDELIGE EGO var allvitende. Hvor er denne oppskrytne allviteneheten i den devachanske perioden, som du kaller den?

Den er da latent og potensiell, fordi, for det første er *ikke* det åndelige ego (den kombinerte buddhimanas) det høyere SELV. Det er bare det som er allvitende fordi det er ett med den universelle sjel eller det universelle sinn. For det andre fordi devachan er en idealisert fortsettelse av det jordiske liv som nylig er forlatt, en periode for gjengjeldelsestilpasning og belønning for ufortjente krenkelser og lidelser, som er opplevd i det spesielle livet. Det er bare *potensielt* allvitende i devachan og *de facto* bare i nirvana, da egoet er smeltet sammen med den universelle tanke-sjel. Likevel blir den *kvasi* allvitende til de tider på jorden, når bestemte unormale tilstander og fysiologiske forandringer i kroppen frigjør egoet fra materiens lenker. Eksemplet ovenfor med somnambulisten, en fattig tjener som talte hebraisk, og en annen som spilte fiolin, illustrerer slike tilfeller. Dette innebærer ikke at den forklaring av disse to tilfellene som den medisinske vitenskap ga ikke inneholder noen sannhet, for den ene piken hadde noen år tidligere hørt husherren, en prest, lese en hebraisk bok høyt, og den andre hadde hørt en kunstner spille fiolin på gården. Men ingen av de to kunne ha utført det så perfekt som de gjorde, om de ikke var besjelet av DET, som på grunn av dets likhet med det universelle sinn, er allvitende. Her virket de høyere prinsipper på skandhaene og påvirket dem; i det andre tilfellet var personligheten lammet og individualiteten kunne manifestere seg. Be om at man ikke sammenblander disse to.

Individualitet og personlighet⁷

⁷ Selv i *The Buddhist Catechism* så oberst Olcott seg tvunget – på grunn av logikken i den esoteriske filosofi - å korrigere de misforståelser tidligere orientaler hadde gjort om denne forskjellen, og begrunner det for leseren. Han skriver: "De påfølgende opptredener på jorden, eller "nedstigning som kjønnsvesen", av et bestemt vesens *tanhaisk* forbundne deler (skandhas), er en rekke av personligheter. Ved hver fødsel avviker PERSONLIGHETEN fra foregående eller etterfølgende fødsel. Karma, DEUS EX MACHINA, maskerer (eller skal vi si reflekterer) seg selv i personligheten til en vismann, en håndverker osv. gjennom en rekke gjenfødsler. Men selv om personlighetene stadig forandres, så er de alle festet som perler på én, ubrutt, livsline. Det er vedvarende denne *særskilte linjen* og ingen annen. Den er følgelig individuell; en individuell, vital bølgebevegelse, som startet i nirvana på

Men hva er forskjellen mellom de to? Jeg tilstår at jeg ennå ikke forstår. Det er nettopp denne forskjellen du ikke kan gjøre tydelig nok for oss.

Jeg forsøker, men dessverre er det vanskeligere for noen enn å få dem til å føle ærbødighet for barnslige umuligheter, fordi de er *ortodokse* og fordi ortodoksi er respektabelt. For å kunne forstå dette, må du først sette deg inn i de duale prinsippene; *det åndelige* eller det som tilhører det vedvarende ego, og *det materielle*, eller de prinsipper som utgjør de stadig foranderlige legemer for egoets lange rekke av personligheter. La oss fastsette betegnelser på disse og si at:

- I. *Atma*, det ”*høyere selv*”, er verken din eller min ånd, men som et solskinn som skinner på alle. Det er det universelt utbredte ”*guddommelige prinsipp*” og kan ikke skilles fra den ene og absolutte *meta*-ånd på samme måte som solstrålen ikke kan skilles fra sollyset.
- II. *Buddhi* (den åndelige sjel) er bare dens redskap. Verken atskilt eller sammen er noen av de to til mer nytte for menneskets kropp enn sollys og solens stråler har for all den grunn som finnes på jorden, *med mindre den åndelige duade er assimilert av eller avspeiles* ved en eller annen *bevissthet*. Karma kan ikke rekke frem til verken atma eller buddhi, fordi atma er det høyeste aspekt av karma, *den utøvende side av* SEG SELV i et aspekt, mens buddhi ikke er bevisst på *dette plan*. Denne bevissthet eller dette sinn er:
- III. *Manas*⁸, som er avledet av og som stammer fra *Ahamkara*, ”jeg-fornemmelsen” eller JEG-HETEN. Når det uatskillelig er forent med de første to kalles manas *det åndelige ego* og *taijasa* (utstrålingen). Dette er den virkelige individualitet eller det guddommelige menneske. Det er dette ego som opprinnelige inkarnerte i en *sanseløs* menneskelig form, uten bevissthet (fordi den ikke hadde noen bevissthet) og belivet den ved nærværet av sin duale monade, som gjorde den menneskeliggjørende form til et *virkelig menneske*. Det er dette ego, dette ”kausalleget”, som overskygger hver personlighet som karma tvinger det til å inkarnere i, og dette ego blir holdt ansvarlig for alle de synder som skjer gjennom, og i, hver ny kropp eller personlighet – de flyktige masker som skjuler den virkelige individualitet gjennom den lange rekken av gjenfødsler.

Men er dette rettfærdig? Hvorfor skal dette ego straffes for resultatet av handlinger det har glemt?

Det har ikke glemt dem. Det kjenner og husker sine ugjerninger like godt som du husker hva du gjorde i går. Er det fordi mannet i den samling av fysiske komponenter du kaller ”kroppen” ikke husker hva forgjengeren (*forrige* personlighet) gjorde at du tror at det virkelige ego har glemt dem? Du kan like godt si at de nye støvlene på en gutts føtter, som mannet blir pisket for å ha stjålet epler, skal bli straffet for noe de ikke kjenner til.

naturens subjektive side, som en lys- eller varmebølge gjennom eteren som utgikk fra sin dynamiske kilde, som farer gjennom naturens objektive side etter impuls fra karma, styrt av tanha's (det utilfredsstilte eksistensbehov) kreative retning, som etter mange sykliske forandringer fører tilbake til nirvana. Hr. Rhys-David kaller det som overføres fra personlighet til personlighet den individuelle kjedekarakter. Da karakter ikke er en rent metafysisk abstraksjon, men summen av ens mentale egenskaper og moralske tilbøyeligheter, ville det ikke bidra til å klarlegge det hr. Rhys-Davids kaller ”mysteriets fortilende løsning” (*Buddhism*, side 101), om vi betraktet livsutfoldelsene som individualitet, og hver av dens jordiske manifestasjoner som ulike personligheter? Den perfekte individualitet vil jeg etter buddhistisk terminologi mene er en Buddha; for Buddha er en av menneskehetens uvanlige blomster, uten den minste overnaturlige tilsetning. Og da det kreves talløse generasjoner (”fire *asankheyyas* og hundre tusen perioder” ifølge Fausboll og Rhys-Davids BUDDHIST BIRTH STORIES, side 13) for å utvikle et menneske til en Buddha, og *jernviljen etter å bli en* preger alle de enkelte jordeliv, hva skal vi da kalle det som vil og holder ut? Karakter? Ens individualitet; en individualitet som bare delvis manifesteres i disse jordeliv og som bygges på fragmentene fra alle jordelivene? (*Buddh. Cat. Appendix A*, 137.)

⁸ MAHAT eller det ”universelle sinn” er manas' kilde, og manas er menneskets sinn. Manas kalles også *Kshetrajana*, ”legemliggjort ånd” fordi det i henhold til vår filosofi er *manasa-putraene*, eller ”sønner av det universelle sinn” som *skaper*, eller frembringer, det *tenkende* menneske, ”*manu*”, ved å inkarnere i menneskehetens *tredje rase* i denne runden. Det er derfor manas, som er det virkelige inkarnerende og permanente *åndelige ego*, INDIVIDUALITETEN, og de ulike og talløse personligheter er bare dens eksterne masker.

Er det ingen form for kommunikasjon mellom det åndelige og menneskets bevissthet eller minne?

Selvsagt er det det, men de har aldri blitt anerkjent av dine moderne, vitenskapelige psykologer. Hva tilskriver du intuisjon, ”samvittighetens stemme”, forutanelser, vage og uklare erindringer, osv., om ikke til slik kommunikasjon. Tenk om flertallet av utdannede mennesker hadde en så fin intuitiv oppfatning som Coleridge, som viser hvor intuitiv han er i enkelte av hans kommentarer. Hør hva han sier om muligheten for at ”alle tanker i seg selv er uforgjengelige”: ”Hvis intelligensevnen (ved en mer aktiv hukommelse) skulle bli mer omfattende, ville det kreves en annen og bedre tilpasset organism, og et *himmelsk* istedenfor et *jordisk legeme*, for å opplyse ethvert menneskes sjel om *den kollektive erfaring av hele dens fortidige eksistens* (eller *eksistenser*).” Dette *himmelske legeme* er vårt manasiske EGO.

Om egoets belønning og straff

Jeg har hørt deg si at egoet ikke blir utsatt for *post-mortem* straff uansett hvilket liv den personen egoet var inkarnert i, levde på jorden.

Aldri, unntatt meget spesielle og sjeldne tilfeller som jeg ikke vil omtale her, da formen for ”straff” på ingen måte likner din teologiske oppfatning om fordømmelse.

Men hvis den blir straffet i dette livet for ugjerninger gjort i et tidligere liv, så er det dette ego som også bør belønnes, her eller når det er inkarnert.

Slik er det også. Grunnen for at vi ikke åpner for noen straff utenom denne jord, er at det åndelige selv, i det hinsidige, ikke kjenner annet enn ublandet salighet.

Hva mener du med det?

Helt enkelt dette: *forbrytelser og synder som er gjort på det objektive plan og i materiens verden kan ikke straffes i en verden av ren subjektivitet*. Vi tror ikke på noe helvete eller paradiset som lokaliteter, heller ikke på helvetes ild eller ormer som ikke dør, og heller ikke på noe Jerusalem med gater brolagt med safirer og diamanter. Det vi tror på er en *post-mortem tilstand* eller mental tilstand, slik vi opplever i en levende drøm. Vi tror på en uforanderlig lov om absolutt kjærlighet, rettferdighet og barmhjertighet. Og fordi vi tror på dette, sier vi: ”Uansett hvilken synd og forferdelige handlinger det nå inkarnerte ego⁹ har foretatt, og som nå påhviler det som karma, så kan intet menne ske (eller den åndelige enhets ytre materielle og periodiske form) med noen slags rettferdighet, bli holdt ansvarlig for virkningene av sin fødsel. Han ber ikke om å bli født, heller ikke kan han velge de foreldre som føder ham. I enhver henseende er han et offer for sine omgivelser, et barn av omstendigheter han ikke har noen kontroll over, og hvis hver av hans overtredelser ble undersøkt upartisk, ville det komme frem at i ni av ti tilfeller var det han som ble utsatt for synd og ikke omvendt. På sitt beste er livet et hjerteløst skuespill, et stormende hav som må krysses og en byrde som ofte er for tung til å kunne bæres. De største filosofer har forgjeves forsøkt å forestille seg og finne dens eksistensberettigelse, og alle har mislykkes unntatt de som hadde nøkkelen, nemlig de østlige vismenn. Livet er, som Shakespeare beskriver det:

...bare en vandrende skygge, en stakkars skuespiller,
som sprader omkring og lider seg gjennom timene på scenen,
som vi ikke hører mer om. Det er en fortelling
som fortelles av en idiot, som raser og skriker,

⁹ Det er på dette grunnlag det grusomme og ulogiske dogme om de falne engler er bygget. Det er forklart i 2. bind av *The Secret Doctrine*. Alle våre egoer er tenkende og rasjonelle enheter (*manasa-putraer*), som har levd i menneskelige og andre former i någjeldende *livssyklus* (manvantara), hvis karma det var å inkarnere som *menneske* i denne. Det ble forklart i MYSTERIENE at fordi de hadde nektet å etterkomme loven (eller ”nektet å skape” som hinduismen sier om *kumaraene* og den kristne legenden om erkeengelen Michael) og inkarnere i rett tid, så ble de kroppene som var tiltenkt dem, tilsmusset. (Se stanzaene VIII og IX i ”Slokas of Dzyan” i 2. bind av *The Secret Doctrine*, sidene 19 og 20). Dette var de sanseløse formers første synd, som resulterte i avstraffelse av *egoene*. Det som menes med at de opprørske engler ble kastet ned i helvete kan enkelt forklares ved at disse rene ånder eller egoer ble fengslet i urene, materielle kroppene.

og som ikke betyr noe..¹⁰

Det betyr ikke noe i sine enkelte deler, men det er av største betydning i den samlede rekkefølge av liv. Nesten ethvert individuelt liv er i sin helhet en bedrøvelig historie. Skal vi tro at et fattig, hjelpeløst menneske, etter å bli kastet rundt som et råttent stykke trevirke på livets rasende bølger, uten å ha styrke til å mestre dem, skal straffes med *evig* fordømmelse, eller med midlertidig straff? Aldri! Enten det er en stor eller en gjennomsnittlig snyder, god eller dårlig, skyldig eller uskyldig, så har den trøtte og utslitte *manu* (det ”tenkende ego”) oppnådd retten til en periode av absolutt hvile og salighet, straks han er frigjort fra det fysiske livs byrde. Den samme ufeilbarlig vise og rettferdige mer enn barmhjertige lov, som påfører det inkarnerende ego karmisk straff for all synd som er gjort i tidligere liv på jorden, forsyner nå det ulegemlige vesen med en lang periode av mental hvile, og den fullstendige glemsel av enhver trist hendelse ned til den aller minste smertefulle tanke som inntraff i personlighetens siste liv, slik at sjelens minne bare inneholder erindringer om det som var godt og som ga lykke. Plotin, som sa at kroppen vår var Lethes virkelige elv, fordi ”sjeler som senket seg ned i den, glemte alt”, mente mer enn han sa. Likesom vår jordiske kropp er som Lethe, så er vårt *himmelske legeme* det i enda større grad i devachan.

Skal jeg forstå at mordere og overtredere av guddommelige og menneskelige lover av alle slag skal forbli ustraffet?

Hvem har sagt det? Vår filosofi inneholder en straffelære som er like streng som den mest rigide kalvinistiske, bare langt mer filosofisk og rettferdighet. Ingen handling, selv ikke en syndefull tanke, forblir ustraffet; og tanken straffes strengere enn handlingen, fordi tanker har langt større potensial til å skape dårlige resultater enn en handling.¹¹ Vi tror på en ufeilbarlig gjengjeldelseslov, som kalles KARMA, som virker ved naturlig å samle årsaker og utløse deres uunngåelige resultater.

Hvor og hvordan virker den?

Enhver arbeider er verd sin lønn, sier den evangeliske visdom. Hver handling, god og dårlig, er en fruktbar forelder, sier tidenes visdom. Føyer du disse to sammen, finner du ut ”hvorfors”. Etter å ha tillatt den sjel som har unnsloppet alle lidelsene i et personlig liv en tilstrekkelig, ja en hundrefoldig kompensasjon, venter karma på terskelen til devachan med sin hær av skandhaer på at egoet igjen skal komme til syne og starte en ny inkarnasjon. Det er da den fremtidige skjebnen for det nå uthvilte egoet skjelvende balanserer i vektskålene for rettferdig gjengjeldelse, da egoet enda en gang omfattes av den aktive karmiske lov. Det er i den gjenfødselen som er klargjort for *den*, en gjenfødelse som er utvalgt og forberedt av denne mystiske, ubønnhørlige, men i sin rettferdighet og ved sine vise påbud ufeilbarlige LOV at egoets fortidige livs synder blir straffet. Egoet kastes ikke bare ned i et innbilt helvete, med teatraliske flammer og djevler med latterlige haler og horn, men faktisk ned på jorden, planet og området for egoets synder, hvor det må bøte for enhver dårlig tanke og handling. Som det har sådd, må det høste. Reinkarnasjonen vil samle rundt ham alle de andre egoer som har lidd, enten direkte eller indirekte, på grunn av den fortidige *personlighet*, selv om det skjedde ubevisst. Nemesis vil stille dem i veien for det nye menneske, som skjuler det gamle, det evige EGO, og ..

Men hvor er rettferdigheten du snakker om, da den nye personlighet ikke vet at den har syndet eller blitt utsatt for synd?

Skal en frakk som blir revet i filler av ryggen på en mann som har stjålet den, ved en annen som den ble stjålet ifra og som gjenkjente sin eiendel, betraktes som en rimelig handling? Den nye personlighet er ikke noe annet enn nye klær med sine særlige kjennetegn, farge, form og kvalitet, men det virkelige menneske som bærer dem er den samme, gamle synderen. Det er *individualiteten* som lider gjennom sin personlighet. Og det er dette og bare dette som kan forklare den grusomme og fremdeles *tilsynelatende* urettferdige fordeling av livets lodd til det enkelte menneske. Når moderne filosofer lykkes i å gi oss gode forklaringer for hvorfor så mange tilsynelatende uskyldige og gode mennesker blir født til lidelser gjennom hele livet; hvorfor så mange fødes til fattigdom i storbyenes slumområder, oppgitt av

¹⁰ *Macbeth*, 5. akt, 5. scene, 1, 24-8.

¹¹ ”Men jeg sier dere at enhver som ser på en kvinne med begjær, har allerede vært utro i sitt hjerte.” (*Matteus*, 5, 28.)

skjebnen og andre mennesker; hvorfor de fødes i rennesteinen, mens andre åpner sine øyne til palassenes lys; hvorfor adelig fødsel og formue synes å bli gitt til de verste blant menneskene og sjelden til de som er mest verdige, mens det finnes tiggere med en *indre selv* som er på høyde med de edleste og mest avanserte mennesker. Når dette og mye mer er tilfredsstillende forklart, enten av filosofene eller teologene, da og først da vil du ha rett til å forkaste reinkarnasjonsteorien. De største og mest avanserte dikterne må vagt ha ant denne sannhetens sannhet. Shelley trodde på den. Shakespeare må ha tenkt på den når han skrev om fødselens meningsløshet. Husk hans ord:

Hvorfor skulle min fødsel kvele min optimistiske ånd?
Er ikke alle skapninger underkastet tiden?
Det fins herskare av tiggere på jorden,
som opprinnelig nedstammer fra konger,
og mange monarker hvis fedre var
sin tids pøbler..

Bytt ordet ”fedre” med ”egoer” – og du har sannheten.

9. KAMA-LOKA OG DEVACHAN

De lavere prinsippers skjebne

Du nevnte *kama-loka*. Hva er det?

Når er menneske dør, oppgis de tre laveste prinsipper for alltid; kroppen, livets redskap, det astrale legeme eller det *levende* menneskes dublett. Deretter befinner menneskets fire gjenværende prinsipper, dyresjelen eller *kama-rupa* og hva den har assimilert fra den lavere del av manas, samt den høyere triade – seg i *kama-loka*. Dette er en astral lokalitet, den skolastiske teologiens *limbus*, det tidligere *hades* og er strengt tatt bare en *lokalitet* i relativ forstand. Det har verken et bestemt område eller grenser, men eksisterer *innen* et subjektivt rom og er dermed utenfor sansenes rekkevidde. Likevel finnes det, og det er her de astrale illusjoner (*eidolons*) for alle vesener som har levd, inkludert dyrene, får sin *andre død*. For dyrene innebærer dette en oppløsning og fullstendig utslettelse av samtlige av deres *astrale* partikler. For det menneskelige *eidolon* starter det ved at atma-buddhi-manas-triaden skiller seg fra de lavere prinsipper, eller *eks-personlighetens* avspeiling, og synker ned i den devachanske tilstand.

Hva skjer så?

Den *kama-rupiske* skygge, som har tapt sitt informerende, tenkende prinsipp – den høyere *manas*, samt dette prinsippets lavere aspekt - den dyriske intelligens, mottar ikke lenger lys fra det høyere sinn, og da den ikke lenger kan arbeide via en fysisk hjerne, går den i oppløsning.

På hvilken måte?

Den taper tenkeevnen når deler av hjernen fjernes ved obduksjonen. Den kan ikke lenger tenke, selv på det laveste, dyriske plan. Den beholder derfor ikke en gang lavere manas, fordi den "lavere" ikke kan fungere uten den "høyere".

Og det er *dette ikke-vesen som materialiserer seg i mediens seanserom*?

Ja, det er dette ikke-vesenet. Selv om det er et ikke-vesen i forhold til de resonnerende og erkjennende evnene, er det fremdeles et *vesen*, uansett hvor astralt og skiftende det er, noe som vises ved de tilfeller hvor det dras magnetisk og ubevisst mot et medium og blir belivet og lever midlertidig gjennom mediet. Dette "spøkelset" eller *kama-rupa*, kan sammenlignes med en *manet*, som har et eterisk, gelatinaktig utseende så lenge det er i sitt eget element - vannet (eller *mediets særlige AURA*), men som oppløser seg i hånden eller i sanden, særlig i sollys, så snart det er trukket ut (av auraen). Gjennom mediets aura lever det et slags midlertidig liv og resonnerer og taler enten gjennom mediets hjerne eller via noen av de andre tilstedeværende personer. Men la oss vende tilbake til inkarnasjonstemaet, da vi ellers kommer for mye inn på andre områder, som jeg ikke ønsker.

Hvor lenge forblir det inkarnerende *egoet* i devachan-tilstanden?

Dette, blir vi fortalt, beror på graden av åndelighet og den siste inkarnasjonens gode og dårlige handlinger. Gjennomsnittlig går det fra ti til femten århundrer, som jeg allerede har fortalt deg.

Hvorfor kan ikke dette egoet manifestere seg og kommunisere med de dødelige slik spiritualistene påstår? Hva er det som hindrer en mor fra å kommunisere med de barna hun forlot på jorden, eller en ektemann med sin kone, osv.? Jeg må medgi at det er en forestilling som gir mye trøst, og derfor forstår jeg godt at de som tror på den har mye imot å gi slipp på den.

Det tvinges de ikke til å gjøre med mindre de skulle foretrekke sannheten fremfor fantasier, uansett hvor trøstende den kan være. Uansett hvor uforenlig vår lære er med spiritualistenes, så er ingenting av hva vi tror og lærer halvparten så selvisk og grusom som det de lærer.

Jeg forstår ikke. Hva er selvisk?

Deres lære om åndenes tilbakekomst, den virkelige ”personlighet”, som de sier; og jeg vil fortelle deg hvorfor. Hvis *devachan* – kall det paradiset om du vil, ”et sted for den høyeste lykksalighet” – hvis det finnes et slikt sted (eller en slik *tilstand*), så sier vår logikk at verken sorg eller et snev av lidelse kan oppleves der. ”Gud skal tørke bort alle tårer” for alle som er i paradiset, leser vi i en bok som lover mye. Hvis ”de dødes ånder” er i stand til å vende tilbake og se alt som foregår på jorden, og særlig *i hjemmene deres*, hvilken salighet ville de da oppleve?

Hvorfor teosofer ikke tror på de ”rene” ånders tilbakekomst.

Hva mener du? Hvordan skulle dette påvirke saligheten deres?

La meg forklare ved et eksempel. En mor dør og etterlater seg tre hjelpeløse barn – som hun elsker – kanskje også en elsket ektemake. Vi sier at hennes ”ånd” eller *ego* – den individualitet som for hele den devachanske perioden er gjennomsyret av den siste *personlighets* edleste følelser; for eksempel kjærlighet til barna, medfølelse med de som lider, osv. – nå er fullstendig atskilt fra ”jammerdalen” og at dens fremtidige salighet oppstår ved en velsignet glemsel av alle de bekymringer den har lagt bak seg. Spiritualistene sier helt motsatt, at den nå er levende opptatt av dem og *mer enn før*, fordi ”ånder ser mer enn de inkarnerte dødelige gjør”. Vi sier at devachans salighet bygger på en fullstendig overbevisning om at den aldri har forlatt jorden og at døden ikke eksisterer. Morens *post-mortem* åndelige *bevissthet* vil meddele henne at hun lever omgitt av sine barn og alle de hun elsker, og at intet mangler i hennes ulegemlige perfekte og absolutt lykkelige tilstand. Spiritualistene benekter dette blankt. I følge deres lære blir ikke det uheldige menneske fritatt fra livets sorger ved døden, selv ikke den minste del av de sorger og lidelser livet skjenker ham. Og da han nå ser alt, må han drikke livets bitre brygg, enten han vil eller ikke. Derfor er den kjærlige hustru, som i live var villig til å ofre sitt hjerteblod for å redde sin ektemake, nå i ytterste hjelpeløshet dømt til å oppleve hans fortvilelse og alle hans tårer som følge av savnet av henne. Verre enn det kan hun også oppleve at han tørker sine tårer for raskt og at en annen lar sin kjærlighet skinne på ham, hennes barns far, og at han finner en annen kvinne til erstatning for henne å rette sine følelser mot – og bli dømt til å oppleve at hennes etterlatte barn gir det hellige navnet ”mor” til en som stiller seg likegyldig til dem, og må se at barna blir neglisjert og kanskje dårlig behandlet. Ifølge denne lære blir den ”milde overgang til et udødelig liv” uten opphold en overgang til en ny form for mental lidelse! Likevel er spaltene i *Banner of Life*, bladet for de amerikanske spiritualister, fylt av meddelelser fra de døde, de ”kjære avdøde”, som alle skriver for å fortelle hvor *lykkelige* de er! Er denne viten forenlig med lykksalighet? I så tilfelle må ”lykksalighet” bety den største forbannelse, og den ortodokse forbannelsen må bli en lettelse i forhold til den.

Men hvordan unngår din teori dette? Hvordan kan du forene teorien om sjelens allvitenskap med dens blindhet overfor det som foregår på jorden?

Fordi kjærlighetens og barmhjertighetens lov er slik. Gjennom enhver devachansk periode ikler egoet seg, allvitende som det er *i seg selv*, med *avspeilingen* av den etterlatte personlighet. Jeg har allerede fortalt at den *ideelle utfoldelse* av alle de abstrakte og derfor udødelige og evige egenskaper som kjærlighet og barmhjertighet, kjærligheten til det gode, det sanne og det vakre, som noensinne appellerte til den levende personlighets hjerte, hefter seg etter døden til egoet og derfor følger med inn i devachan. Inntil videre blir egoet derfor den ideale avspeiling av det menneske det var sist på jorden, og *det* er ikke allvitende. Hvis mennesket var det, ville det aldri være i den tilstand vi kaller devachan.

Hvordan begrunner du det?

Ønsker du et svar direkte i samsvar med vår filosofi, vil jeg si det er på grunn av at alt er *illusjon* (*maya*) og dermed utenfor den evige sannhet, som verken har form, farge eller begrensning. De som har plassert seg selv utenfor mayas slør – som de høyeste adepter og innviende – kan ikke være i devachan. For vanlige dødelige representerer den fullstendig salighet. Den medfører *absolutt* glemsel av alt som innebar smerte og sorg i den siste inkarnasjonen, og glemsel selv av fakta om at slikt som smerte og sorg i det hele tatt eksisterer. I *devachan* mellom to inkarnasjoner er egoet omgitt av alt det forgjebes lengtet etter og er forent med alle det elsket på jorden. Det oppnår oppfyllelsen av alle sjelens lengsler. Slik lever det i århundrer i en tilstand av *ren* lykke, som belønning for dets lidelser i jordeli-

vet. Kort sagt bader det seg i et hav av uforstyrret lykksalighet, bare ispedd opplevelser av enda større grad av lykke.

Men dette er mer enn et selvbedrag. Dette er en tilstand av vanvittig hallusinerings!

Fra ditt synspunkt kan det synes slik men ikke fra filosofiens. Er ikke hele vårt jordiske liv fylt av slike illusjoner? Har du aldri møtt kvinner og menn som i årevis har levd i lykkelig uvitenhet? Hvis du tilfeldigvis fikk vite at en ektemann bedro sin hustru, som elsker og tror seg elsket av ham; ville du da knuse hennes hjerte og skjønne drøm ved brutalt å vekke henne med realitetene? Antagelig ikke. Jeg gjentar at slik glemsel og *hallusinerings* – som du kaller det – bare er naturens og den strenge rettferdighetens barmhjertige lov. Det er i alle fall en langt mer fascinerende visjon enn den ortodokse gylne harpe utstyrt med et par vinger. Forsikringen om at ”den levende sjel ofte stiger opp og lokalkjent farer gjennom det himmelske Jerusalems gater, hvor den besøker patriarker og profeter, hilser på apostlene og beundrer hæren av martyrer”, kan synes svært from for noen. Likevel er det en enda større hallusinasjon, fordi vi alle vet at mødre elsker sine barn med en udødelig kjærlighet, mens nevnte personlighet i det ”himmelske Jerusalem” fremdeles kan være av nokså tvilsom natur. Men jeg vil likevel foretrekke det ”nye Jerusalem” med gater brolagt som juvelernes utstillingsvinduer, enn å trøste meg med spiritualistenes hjerteløse lære. Alene forestillingen om at den *intellektuelt bevisste sjelen* til ens far, mor, datter eller bror søker salighet i et ”sommerland” – noe mer naturlig men likevel like vanvittig som beskrivelsen av det ”nye Jerusalem” – ville være tilstrekkelig til å miste enhver respekt for de avdøde. Å tro at en ren ånd kan føle seg lykkelig når den er dømt til å bevitne syndene, feilene, forræderiet, men fremfor alt lidelsene til de den er skilt fra ved døden, som den elsker aller mest, uten å være i stand til å hjelpe dem, er en sinnssyk tanke.

Argumentasjonen din har noe for seg. Jeg må innrømme jeg aldri har sett det i det lyset.

Nettopp. Man må være fullstendig egoistisk og helt uten sans for gjengjeldende rettferdighet for å kunne forestille seg noe slikt. Vi er sammen med de som har tapt sin materielle form, og langt nærmere dem nå enn da de var i live. Og det er ikke bare i devachans fantasi som noen tror, men i virkeligheten. For ren menneskelig kjærlighet er ikke bare det menneskelige hjertes blomst. Den har sine røtter i evigheten. Åndelig, hellig kjærlighet er udødelig, og karma lar før eller senere alle de som elsker hverandre med så stor åndelig hengivenhet inkarnere en gang til i samme familiegruppe. Igjen sier vi at kjærlighet som strekker seg ut over graven – du kan kalle den illusjon, har et magisk og guddommelig potensial som påvirker de levende. En mors *ego* fylt av kjærlighet til sine innbilte barn i nærheten av seg, som lever et lykkelig liv, er like virkelig for *det* som på jorden. Slik kjærlighet vil alltid fornemmes av barna i kjødet. Den vil manifesteres i deres drømmer og ofte i forskjellige opplevelser – gjennom beskyttelse og unnslippelse ved *forsynet*, for kjærlighet er et sterkt skjold og begrenses ikke av tid og rom. Som for denne ”moren” i devachan, så også for alle andre menneskelige relasjoner og tilknytninger, unntatt de helt egoistiske og materielle. Du vil forstå resten ved analogier.

Du åpner følgelig ikke i noe tilfelle for muligheten av kommunikasjon mellom en *disinkarnert ånd* og de levende?

Jo, det finnes et tilfelle og to unntak fra regelen. Det første unntaket gjelder de nærmeste dagene like etter at en person er død og før *egoet* overgår til devachan-tilstanden. Om noen levende dødelig med noen få unntak (når den dødes begjær av en eller annen grunn tvinger den høyere bevissthet til å *forbli våken*, og at det derfor virkelig er *individualiteten*, ”ånden” som kommuniserer) har oppnådd noe utbytte av åndens tilbakevending til det *objektive* plan er et annet spørsmål. Ånden er fortunlet etter døden og henfaller meget raskt til det vi kaller ”*pre-devachansk bevisstløshet*”. Det andre unntaket gjelder *nirmanakayaene*.

Hva med dem – og hva betyr betegnelsen for deg?

Det er et navn som gis de som har vunnet retten til nirvana og syklisk hvile – (*ikke devachan*, som er vår bevissthets illusjon, en lykkelig drøm, da de som har oppnådd nirvana fullstendig har tapt ethvert ønske eller mulighet for verdens illusjoner) – som av medfølelse med menneskeheten og de som er etterlatt på jorden har gitt avkall på sin nirvanske tilstand. En slik adept, eller helgen, eller hva du enn kaller ham, tror det er en selvsk handling å hvile i salighet mens menneskeheten jamrer over sine lidelser som følge av uvitenhet, og gir derfor avkall på nirvana og bestemmer seg for å forbli usynlig i

ånden her på jorden. De har ingen fysisk kropp, fordi de har avlagt den. Utover det forblir de med alle sine prinsipper innen *det astrale liv* i vår sfære. De kan kommunisere med noen få utvalgte, men avgjort ikke med *vanlige* medier.

Jeg stilte dette spørsmålet om *nirmanakayaene* fordi jeg leste i tyske og andre bøker at dette navnet ble gitt buddhaenes jordiske fremtoning eller legemer ifølge den nordlige buddhisme.

Det er de også, men orientalistene har misforstått dette med det jordiske legeme og trodd det var *objektivt* og *fysisk*, mens det er rent astralt og subjektivt.

Hva godt kan de gjøre på jorden?

Ikke mye for individer, da de ikke har anledning til å påvirke deres karma, og bare kan gi råd og inspirere dødelige til det generelt gode. Likevel utretter de flere nyttige handlinger enn du tror.

Dette vil verken vitenskapen eller moderne psykologer akseptere. De tror ikke at noen del av intelligensen kan overleve den fysiske hjerne. Hva svarer du dem?

Jeg vil ikke en gang ta bryet med å svare, men vil ganske enkelt si med M.A. Oxon: "Intelligensen *bevares* etter kroppens død. Tanker gjelder ikke bare den fysiske hjerne ..Etter det vi vet er det logisk å anta at den menneskelige ånd ikke kan destrueres." (*Spirit Identity*, side 69.)

Er ikke M.A. Oxon spiritualist?

Jo, og den eneste *sanne* spiritualist jeg kjenner til, selv om vi fremdeles kan være uenig med ham om mindre spørsmål. Utover dette er det ingen spiritualist som står nærmere den okkulte sannhet enn han. På samme måte som oss taler han stadig "om de åpenbare farer som rammer de som uforberedt og tankeløst kludrer med det okkulte, de som krysser terskelen uten å regne med kostnadene.¹ Vår eneste uoverensstemmelse gjelder spørsmålet om "åndsidentitet". Utover dette er iallfall jeg nesten helt enig med ham, og jeg aksepterer de tre forslagene han fremmet i juli 1884. Det er denne utmerkede spiritualist som er uenig med oss, og ikke vi med ham.

Hvilke tre forslag?

1. At det finnes et liv som eksisterer samtidig med og uavhengig av kroppens fysiske liv.
2. At dette liv derfor varer utover kroppens liv (vi sier det strekker seg gjennom devachan).
3. At det skjer en kommunikasjon mellom beboerne i denne eksistenstilstand og de i den verden vi nå lever.

Alt beror, som du ser, på de mindre og sekundære aspekter av disse tre forslagene. Alt avhenger av hvordan vi vurderer ånd og sjel, eller *individualitet* og *personlighet*. Spiritualistene blandet de to sammen "i ett". Vi atskiller dem og sier at med unntak av det som er oppstilt ovenfor, kan ingen *ånd* vende tilbake til jorden, men den dyriske sjel kan. Men la oss enda en gang vende tilbake til vårt egentlige tema, skandhaene.

Jeg begynner å forstå det bedre nå. Det er så å si ånden i skandhaene som er mest foredlende, som ved å tilknytte seg det inkarnerende ego, overlever og dermed blir tilføyd beholdningen av engleaktige erfaringer. Og det er de egenskaper som er tilknyttet de materielle skandhaene, som har selviske og personlige motiver, som forsvinner fra virkeområdet mellom to inkarnasjoner, for å komme til syne igjen i etterfølgende inkarnasjon som karmiske resultater som skal forsones, og at ånden derfor ikke forlater devachan. Er det slik?

Nesten slik. Hvis du tillegger at gjengjeldsens lov, eller karma, i forhold til det høyeste og mest åndelige i devachan, aldri unnlater å belønne dem på jorden ved å tilføre dem ytterligere utvikling og forsyne egoet med et velegnet legeme for dette, vil det bli helt riktig.

Noen få ord om skandhaene

¹ "Noe jeg *vet* om spiritualisme og noe jeg *ikke* vet."

Hva skjer med de andre, personlighetens lavere skandhaer etter kroppens død? Blir de fullstendig utslettet?

De blir og de blir ikke – et nytt metafysisk og okkult problem for deg. De blir ødelagt som et arbeidsredskap for personligheten, men de forblir som en *karmisk effekt*, som kim, hengende i atmosfæren på det jordiske plan, klar til å komme til live som hevne demoner og tilknytte seg den nye personligheten, når egoet reinkarnerer.

Dette overstiger min oppfattelsesevne og er meget vanskelig å forstå.

Ikke når du har fått med deg alle detaljene. For da vil du innse at denne reinkarnasjonslære ikke har sin like på jorden med hensyn på logikk, konsistens, grunnleggende filosofi, guddommelig barmhjertighet og rettferdighet. Det er en tro på hvert inkarnerende egos eller guddommelige sjels vedvarende utvikling, i en evolusjon fra det ytre til det indre, fra det materielle til det åndelige, som på hvert trinn avsluttes med absolutt enhet med det guddommelige prinsipp. Fra styrke til mer styrke, fra skjønnhet og perfektion på et plan til større skjønnhet og perfektion på et annet plan, med oppnåelse av større herlighet, ny kunnskap og større kraft for hver syklus. Dette er hvert egos skjebne, som dermed blir sin egen frelser i hver enkelt verden og inkarnasjon.

Kristendommen lærer det samme. Den taler også om progresjon.

Ja, men med tilføyelse av noe. Den sier at det er *umulig* å bli frelst uten bistand fra en mirakuløs frelser, og at alle som ikke aksepterer denne læren derfor er dømt til fortapelse. Dette er nettopp forskjellen mellom kristen teologi og teosofi. Kristendommen tvinger en til å tro at det åndelige ego stiger ned i det *lavere selv*, mens teosofi innprenter nødvendigheten av å heve seg selv opp til kristustilstanden eller den buddhiske tilstand.

Ved å lære at bevisstheten utslettes i tilfelle av fiasko, tror du ikke de ikke-metafysiske oppfatter det som en utslettelse av selvet?

Det gjør selvsagt de som tror på kroppens faktiske oppstandelse og at hvert bein, arterie og kjøttatom kroppslig blir oppstanden på dommedag. Insisterer du fremdeles på at det er den forgjengelige form med sine bestemte egenskaper som utgjør det *udødelige* menneske, så vil vi neppe forstå hverandre. Hvis du ikke forstår at ved å begrense hvert egos eksistens til et liv på jorden, så gjør du guddommen til en fordrukken Indra etter de puranske tekster, en grusom Moloch, en gud som lager et sammenhengende røre på jorden, og som i tillegg ønsker å bli takket for det, så kan vi like godt avslutte samtalen.

Men la oss nå når skandhatemaet er unnagjort, vende tilbake til spørsmålet om bevisstheten som overlever døden. Det er det som interesserer de fleste. Har vi større kunnskap i devachan enn vi har i det jordiske liv?

I en forstand kan vi få mer kunnskap; det vil si vi kan utvikle enhver evne vi elsket og strevde etter å tilegne oss i det jordiske liv, forutsatt at det gjelder abstrakte og ideelle tema, slik som musikk, malerkunst, poesi, osv., da devachan bare er en idealisert og subjektiv fortsettelse av jordelivet.

Men hvis ånden er frigjort fra materien i devachan, hvorfor har vi ikke da all kunnskap?

Fordi, som jeg fortalte deg, at egoet så å si er bundet til minnet fra sin siste inkarnasjon. Hvis du derfor tenker over hva jeg har sagt og knytter alt sammen, vil du innse at den devachanske tilstand ikke gir allvitenskap, men en transcendental fortsettelse av det nylig avsluttede personlighetslivet. Det er sjelens hvile etter livets strev.

Men de vitenskapelige materialister fastholder at ingenting blir igjen etter menneskets død, at kroppen oppløses i sine enkelte elementer, og at det vi kaller sjel bare er en midlertidig selvbevissthet oppstått som et biprodukt av organiske funksjoner, og at den vil oppløses som damp. Er ikke dette en merkelig innstilling?

Ikke for mine øyne. Hvis de sier at selvbevisstheten forsvinner sammen med kroppen, så uttaler de bare et ubevisst profeti. Er de overbevist om hva de fastholder, så er intet bevisst liv etter døden mulig for dem. For det *finnes* unntak fra enhver regel.

Bevisstheten etter døden og før fødselen

Hvis menneskets selvbevissthet som en regel overlever døden, hvorfor skal det da finnes unntak?

Etter de grunnleggende prinsipper for den åndelige verden, er ingen unntak mulig. Men det finnes regler for de som ser og regler for de som foretrekker å være blinde.

Nettopp, jeg forstår. Dette er den blinde manns villfarelse, han som ikke tror på solens eksistens fordi han ikke ser den. Men etter døden vil hans åndelige øyne med sikkerhet tvinge ham til å se den. Er det dette du mener?

Han vil ikke bli tvunget, og han vil heller ikke se alt. Fordi han gjennom sitt liv vedvarende har benektet fortsatt eksistens etter døden, vil han ikke være i stand til å se den, fordi hans åndelige kapasitet er blitt hemmet gjennom livet, og den kan ikke utvikles etter døden. Derfor vil han forbli blind. Ved å insistere på at han *må* se den, mener du tydeligvis noe annet enn jeg. Du taler om ånden fra ånden, eller flammen fra flammen – i korthet fra atma – og du forveksler den med den menneskelige sjel – manas. Du forstår meg ikke, så la meg forsøke å klarlegge dette. Kjernen i spørsmålet ditt er om det er mulig for den komplette materialist fullstendig å miste selvbevisstheten og selvoppfatningen etter døden. Er det ikke slik? Jeg svarer at det er mulig, fordi når man er en fast tilhenger av den esoteriske lære, som angir *post-mortem*-perioden – intervallet mellom to liv eller fødsler – som en ren overgangsfase, så mener jeg at selv om intervallet mellom disse to akter i det illusoriske livsdrama varer et eller en million år, så kan denne *post-mortem*-tilstanden – uten å bryte noen grunnleggende lov – vise seg å være akkurat den samme tilstand som for et bevisstløst menneske.

Men da du nettopp har sagt at den grunnleggende lov for etter-døden-tilstanden ikke tillater noe unntak, hvordan kan da dette stemme?

Jeg sier heller ikke at det tillates noe unntak. Men kontinuitetens åndelige lov gjelder bare ting som virkelig finnes. For de som har lest og forstått *Mundaka Upanishad* og *Vedanta-Sara* er alt dette svært klart. Jeg vil tillegge: det er tilstrekkelig å forstå hva vi mener med buddhi og dualiteten av manas for å få en klarere forståelse av hvorfor materialisten ikke makter å oppnå selvbevisst liv etter døden. Da manas i sitt lavere aspekt er sete for det jordiske sinn, så kan det derfor bare gi en oppfatning av universet som bygger på dette sinnet. Det kan ikke gi et åndelig inntrykk. Den østlige skolen har uttalt at mellom buddhi og manas (egoet), eller Iswara og Prajna², er det egentlig ikke noen større forskjell enn mellom en skog og dens trær, en innsjø og dens vann, slik *Mundaka* forklarer. Selv om et eller hundre trær dør som følge av tapt vitalitet eller fordi de blir dratt opp med røttene, så vil skogen fremdeles være en skog.

Slik jeg forstår det, representerer buddhi i denne liknelsen skogen og manas-taijasa³ trærne. Hvis buddhi er udødelig, hvordan kan det som er lik den – manas-taijasa – helt miste sin bevissthet inntil dagen for dens neste inkarnasjon? Jeg forstår ikke dette.

Det skyldes at du blander helhetens abstrakte representasjon med dens tilfeldige, varierende former. Husk at hvis det kan sies at buddhi-manas er ubetinget udødelig, så kan ikke det samme sies om lavere manas, og enda mindre om taijasa, som bare er en egenskap. Ingen av dem, verken manas eller taijasa kan eksistere uten buddhi, den guddommelige sjel, fordi den første (manas) i dens lavere aspekt, er en kvalifiserende egenskap ved den jordiske personlighet, mens den andre (*taijasa*) er identisk med den første, fordi det er den samme manas bare med tilførsel av lyset fra buddhi. På sin side ville buddhi bare være en upersonlig ånd uten dette elementet som den låner fra den menneskelige sjel, som betinger og i dette illusoriske univers gjør den til *noe som er atskilt* fra den universelle sjel i hele inkarnasjonsperioden. Si heller at *buddhi-manas* verken kan dø eller miste sin selvbevissthet i evigheten, heller ikke erindringen om sine tidligere inkarnasjoner, hvor de to – den åndelige og menneskelige sjel – har vært tett sammenknyttet. Men dette gjelder ikke tilfellet med materialisten, hvor den menneskelige

² Iswara er den kollektive bevissthet for den manifesterte guddom, Brahma; det vil si den kollektive bevissthet for herskere av dhyana-chohanene (se THE SEECRET DOCTRINE), mens Prajna er deres individuelle visdom.

³ *Taijasa* betyr utstråling som følge av sin union med buddhi, det vil si manas, den menneskelige sjel, illumintert av den guddommelige sjels utstråling. Derfor kan manas-taijasa beskrives som det utstrålende sinn, den *menneskelige* fornuft, opplyst at åndens lys, mens buddhi-manas er den guddommelige avsløring *pluss* det menneskelige intellekt og selvbevissthet.

sjel ikke mottar noe fra den guddommelige sjelen og nekter å anerkjenne dens eksistens. Du kan knapt anvende dette aksiomet på den menneskelige sjels egenskaper og kvaliteter. Det ville være det samme som å si at fordi din guddommelige sjel er udødelig, så må rødmen på kinnene ditt også være udødelig, selv om denne rødmen, som taijasa, bare er et forbigående fenomen.

Forstår jeg deg slik at vi i våre sinn ikke må blande det numenale med det fenomenale, og ikke årsak med virkning?

Ja, og jeg gjentar når det gjelder manas og den menneskelige sjel at taijasas utstråling bare er et spørsmål om tid, fordi både udødelighet og bevissthet etter døden bare blir betingede egenskaper for menneskets jordiske personlighet, som fullstendig beror på de betingelser og den tro den menneskelige sjel selv har skapt gjennom kroppens liv. Karma virker uopphørlig. Vi høster *i livet etter døden* bare fruktene at det vi selv har sådd i dette liv.

Men hvis mitt ego etter kroppens nedbrytning kan kastes inn i en tilstand av fullstendig bevisstløshet, hvordan kan det da skje en avstraffelse av mine synder fra det siste liv?

Vår filosofi lærer at den karmiske avstraffelsen rammer egoet først i dens neste inkarnasjon. Etter døden mottar den bare belønningen av de ufortjente lidelser den har opplevd i siste inkarnasjon.⁴ All straff etter døden, selv for materialister, består derfor av fravær av belønning og et fullstendig tap av bevissthet om ens salighet og hvile. Karma er det jordiske egoets barn, handlingens frukter fra det tre som er den objektivt synlige personlighet, i tillegg til fruktene av alle tanker og enda motiver for det åndelige ”jeg”. Men karma er også den kjærlige mor, som leger de sår som er oppstått i foregående liv, før den begynner å torturere egoet ved å påføre det nye sår. Hvis det kan sies at det ikke forekommer en eneste mental eller fysisk lidelse i den dødeliges liv, som ikke er en direkte følge og konsekvens av en eller annen synd fra en tidligere tilværelse; og på den andre side fordi han ikke har den svakeste erindring av den i det aktuelle liv og dermed opplever at han ikke fortjener en slik straff og tror at han ikke lider som følge av egen skyld, så er alene dette tilstrekkelig til å gjøre den menneskelige sjel fortjent til den største trøst, hvile og salighet i dens *post-mortem*-eksistens. For vårt åndelige selv kommer døden som en befrier og en venn. For materialisten, som uavhengig av sin materialisme ikke var et dårlig menneske, vil perioden mellom to liv bli som barnets vedvarende og rolige søvn, enten helt uten drømmer, eller fylt av bilder som han ikke vil ha noen klar oppfatning av. For den alminnelige dødelige vil det bli en drøm så levende som livet, full av visjoner og faktisk salighet.

Dermed må det personlige menneske alltid fortsette sine blinde lidelser som karmisk straff for det egoet har satt i gang?

Ikke helt. Ved dødens høytidelige øyeblikk ser ethvert menneske, selv når døden kommer plutselig, hele sitt siste liv passere revy, selv i de aller minste detaljer. I et kort øyeblikk blir det *personlige* ett med det *individuelle* og det allvitende *egoet*. Men dette øyeblikket er tilstrekkelig til å vise ham hele den årsakskjede som har virket gjennom livet hans. Han ser og forstår nå seg selv som han er, fri for smiger og selvbedrag. Han leser sitt liv, som en tilskuer som ser ned i en arena han er i ferd med å forlate, og han føler og forstår rettferdigheten av alle de lidelser han har gjennomgått.

Skjer dette med alle?

Ja, uten unntak. Vi blir fortalt at svært gode og hellige mennesker ikke bare ser det livet de forlater, men også flere tidligere liv som skapte de årsaker som gjorde dem til det de var i det liv som nettopp ble avsluttet. De erkjenner karmaloven i dens storslagenhet og rettferdighet.

Skjer det noe tilsvarende før fødselen?

Ja. På samme måte som mennesket i dødsøyeblikket har et tilbakeblikk på det liv som er forlatt, så har *egoet*, når det våkner fra devachantilstanden og er i ferd med å bli gjenfødt på jorden, en fremtidsvisjon om det liv som forestår – og innser de årsaker som har ledet til det. Det forstår dem og ser fremtiden, fordi det er mellom devachan og gjenfødelse *egoet* igjen oppnår full *manasisk* bevissthet og for en

⁴ Noen teosofier gjør unntak fra denne formuleringen, men denne formulering er mesterens ord. Forståelsen av ordet ”ufortjent” er forklart foran. Hovedtanken er at mennesker lider som følge av andres handlinger, som egentlig ikke hører under deres karma. Overfor denne type lidelser fortjener de selvsagt kompensasjon.

kort tid igjen blir den gud han var før han, i samsvar med karmisk lov steg ned i materien og inkarnerte for første gang som kjødelig menneske. Den ”gylne tråd” ser alle sine ”perler” og ingen av dem mangler.

Hva som egentlig menes med tilintetgjørelse

Jeg har hørt noen teosofere tale om en gylden tråd, hvor livene deres var festet. Hva mener de med det?

I hinduenes hellige bøker sies det at det som gjennomgår periodiske inkarnasjoner er *sutratmaen*, som bokstavelig betyr ”tråd-sjelen”. Det er synonymt med det reinkarnerende ego – manas forent med *buddhi* – som absorberer de manasiske erindringer fra alle foregående liv. På samme måte som perler på en snor, er den lange rekke av menneskelige liv festet sammen på denne ene tråden. I noen *upani-shader* fremstilles disse pågående gjenfødsler som om livet for den dødelige periodisk veksler mellom sovende og våken tilstand.

Dette, må jeg si, synes ikke svært klart, og jeg vil fortelle deg hvorfor. For en som våkner begynner en ny dag, men man våkner med samme sjel og kropp som dagen før. Ved hver inkarnasjon foregår en full utskifting ikke bare av ens ytre utseende, kjønn og personlighet, men også av ens mentale og psykiske egenskaper. Derfor synes ikke sammenligningen å passe for meg. Den som står opp etter å ha sovet husker godt hva som skjedde i går, dagen før og selv for måneder og år siden. Men ingen av oss har den svakeste erindring av et tidligere liv eller noen fakta eller hendelser fra det. Jeg kan ha glemt om morgenen at jeg har hatt en drøm om natten. Likevel vet jeg at jeg har sovet og at jeg har vært i live gjennom søvnen, men hvilken erindring kan jeg ha om mine tidligere inkarnasjoner før dødsøyeblikket? Hvordan forklarer du dette?

Noen mennesker har erindringer om tidligere inkarnasjoner, men de er buddhaer og innviende. Dette kaller yogaene samma-sambuddha, kjennskap til hele rekken av ens tidligere inkarnasjoner.

Men vi vanlige dødelige, som ikke har oppnådd samma-sambuddha, hvordan skal vi forstå sammenligningen?

Ved å studere den og forsøke å oppnå klarere forståelse av kjennetegnene for de tre typer søvn. Søvn er en generell og tidløs lov for mennesker som for dyr, men det finnes mange typer søvn og enda flere typer drømmer og visjoner.

Dette bringer oss over på et annet tema. La oss vende tilbake til materialisten som neppe kan benekte at han drømmer, men som generelt avviser udødelighet og dermed at hans egen individualitet overlever.

Uten å vite det har materialisten rett. For en som ikke har noen indre oppfatning av eller tro på sin sjels udødelighet, kan sjelen ikke bli buddhi-tajjasi. Den vil helt enkelt forbli manas og for manas alene er ingen udødelighet mulig. For å oppnå bevisst liv i en verden, må man først av alt tro på denne verden i sin jordiske eksistens. Hele filosofien om *post-mortem*-bevissthet og sjelens udødelighet bygger på disse to aforismer i den hemmelige vitenskap. Egoet mottar alltid det den fortjener. Etter kroppens oppløsning starter en periode med full, våken bevissthet, eller en tilstand med kaotiske drømmer, eller en fullstendig drømmeløs søvn som om man var utslettet. Dette er de tre typer søvn. Hvis våre fysiologer finner at drømmer og visjoner forberedes ubevisst gjennom våken tilstand, hvorfor kan ikke da det samme gjelde *post-mortem*-drømmer? Jeg gjentar: *døden er en søvn*. For sjelens åndelige øyne starter etter døden en forestilling i samsvar med et program som er innlært og svært ofte ubevisst sammensatt av oss selv: den praktiske iverksettelse av *korrekte* oppfatninger eller av illusjoner vi har skapt selv. Metodisten vil være metodist, muslimen muslim, i alle fall for en viss tid – i et illusjonert, perfekt, selvskapt paradisi. Dette er *post-mortem*-fruktene fra livets tre. Selv om vi tror eller ikke tror på muligheten av bevisst udødelighet kan ikke vår oppfatning påvirke denne realitet, når den en gang eksisterer, men vår oppfatning om udødelighet som en egenskap ved uavhengige og atskilte vesener kan ikke unngå å påvirke hvordan dette faktum fremstår for hver av disse vesener. Begynner du nå å forstå det?

Jeg tror jeg gjør. Materialisten som ikke tror på noe annet enn det som kan bevises med de fem sanser, eller av vitenskapen, bygger utelukkende på sine fem sanser til tross deres utilstrekkelighet, forkaster enhver åndelig manifestasjon og mener at livet er den eneste bevisste eksistens. Derfor vil det i samsvar med deres oppfatning være slik for dem. De vil miste sitt personlige ego og henfalle til en drømmeløs søvn inntil de våkner på ny. Er det slik?

Nesten slik. La oss huske den praktiske allmenne lære om to typer bevisst eksistens, den jordiske og den åndelige. Denne siste er virkelig fordi den bygger på den evige, uforanderlige og udødelige monade, mens det reinkarnerende ego ikler seg et nytt utseende, komplett ulikt tidligere inkarnasjoner, og hvor alt unntatt den åndelige prototyp er dømt til å forandres så radikalt at den ikke etterlater seg noe spor.

Hvordan da? Kan mitt bevisste, jordiske "jeg" tapes ikke bare for et tidsrom, slik materialistens bevissthet gjør, men så komplett at det ikke etterlater seg noe spor?

Ifølge læren må det utslettes fullstendig, unntatt det prinsipp som har forent seg med monaden og dermed blitt en rent åndelig og uforgjengelig essens, som er ens med den i evigheten. Men når det gjelder den innbitte materialist, hvor buddhi aldri har påvirket det personlige "jeg"; hvordan kan en slik bringe med seg inn i evigheten en partikkel av den jordiske personlighet? Ditt åndelige "jeg" er udødelig, men det kan bare fra ditt nåværende selv bringe inn i evigheten det som er verdt udødelighet, nemlig bare velduften av den blomst døden høster.

Hva med blomsten, det jordiske "jeg"?

Blomsten vil bli til støv på samme måte som alle fortidige og fremtidige blomster som har blomstret eller vil blomstre på modergreinen, *sutratmaen*, som alle er barn av den samme rot eller buddhi. Ditt nåværende "jeg", som du kjenner, er ikke den kropp som sitter foran meg. Heller ikke er den hva jeg vil kalle manas-sutratma, men sutratma-buddhi.

Men dette forklarer ikke i det hele tatt for meg hvorfor du kaller livet etter døden som udødelig, uendelig og virkelig, og det jordiske liv som et fantasibilde eller en illusjon, fordi selv dette *post-mortem*-livet har begrensninger, selv om de ikke er så store som i det jordiske livet.

Uten tvil. Menneskets åndelige ego beveger seg i evigheten som en pendel mellom timene for fødsel og død. Men hvis disse timene, som angir de jordiske og åndelige livsperioder, har begrenset varighet, og hvis på den andre side det rene antall av slike stadier i evigheten mellom søvn og våken tilstand, illusjon og virkelighet, har en begynnelse og en slutt, så er den åndelige pilegrim likevel evig. Derfor er de timer av hans *post-mortem* liv vi kaller "gjenfødselsperiodene", da han uten sitt legeme står ansikt til ansikt med sannheten og ikke blendverket av hans forbigående jordiske eksistens, etter vår oppfatning den eneste virkelighet. Selv om disse perioder har sine begrensninger, så forhindrer de ikke egoet fra å perfektionere seg, og ufravikelig, langsomt og gradvis å følge veien mot den siste forvandling, da egoet etter å ha nådd sitt mål blir et guddommelig vesen. Intervallene og stadiene bistår til det endelige resultat og hindrer det ikke. Uten disse intervallene ville egoet aldri ha nådd sitt endelige mål. Jeg har allerede gitt deg en kjent illustrasjon ved å sammenligne egoet eller *individualiteten* med en skuespiller, og dens tallrike og ulike inkarnasjoner med de roller han spiller. Vil du kalle disse rollene og deres klesdrakter for skuespillerens individualitet? Likesom skuespilleren blir egoet tvunget til å spille roller gjennom nødvendighetens periode, helt opp til terskelen av *paranirvana*, med mange roller som kan virke ubehagelig for egoet. Men på samme måte som bien samler honning fra hver blomst og etterlater resten som føde for de jordiske ormer, gjør vår åndelige individualitet det samme, enten vi kaller den sutratma eller ego. Fra alle jordiske personligheter som karma tvinger det til å inkarnere i, samler det bare de åndelige kvaliteters og selvbevissthetens nektar, og forener alt dette i et hele, og bryter ut av sin puppe som en forherliget dhyān-chohan. Det er mye verre for de jordiske personligheter hvor den ikke kan innsamle noe. Slike personligheter kan ikke med sikkerhet overleve sin jordiske eksistens.

Dermed synes det som om udødelighet fremdeles er betinget for den jordiske personlighet. Er ikke udødelighet i seg selv ubetinget?

Slett ikke. Men udødeligheten kan ikke berøre det *ikke-eksisterende*, for alt det som eksisterer som SAT, eller utgår fra SAT, er udødelighet og evigheten absolutt. Stoff er åndens motpol, og likevel er de

to ett. Essensen av alt dette; det vil si ånd, kraft og stoff, tre i ett, er like endeløse som det er uten begynnelse, men den form denne treenighet antar gjennom sine inkarnasjoner, dens ekternalitet, er helt sikkert bare en illusjon for vår personlige oppfatning. Derfor kaller vi bare nirvana og det universelle liv for virkelig, mens vi henviser det jordiske liv, inkludert dets jordiske personligheter og selv dets eksistenser i devachan, til fantasiens og illusjonenes verden.

Hvorfor kalles søvn i slike tilfeller for virkelighet og våken tilstand for illusjon?

Det er bare en sammenligning som gjøres for å forenkle tilegnelsen av temaet, men fra et jordisk oppfattelsessynspunkt er det korrekt.

Jeg kan fremdeles ikke forstå om det livet som skal komme blir basert på rettferdighet og fortjent gjengjeldelse⁵ for alle våre jordiske lidelser, og hva som skjer med materialister, hvor mange er virkelige ærlige og medmenneskelige personer; om alt av deres personligheter forgår som restene av en vissen blomst eller om noe forblir.

Ingen uttalte noensinne dette. Ingen materialist uansett hvor lite han tror, kan dø for alltid fra sin åndelige individualitet. Det som ble sagt var at bevisstheten kan forsvinne enten helt eller delvis i tilfellet med en materialist, slik at ingen bevisste rester av hans personlighet overlever.

Men det er da utslettelse?

Slett ikke. Man kan sove så dypt på en lang jernbanereise at man ikke opplever eller husker noe om flere stasjoner, og våkner på en senere stasjon og fortsetter reisen forbi et stort antall andre stasjoner til reisens mål er nådd. Tre typer søvn ble nevnt for deg: den drømmeløse, den kaotiske og den drøm som var som en virkelighet for den sovende. Hvis du tror på dette siste, hvorfor kan du da ikke tro på den første? Det livet han vil møte i etterlivet, er det liv han har trodd på og forventer. Den som ikke forventer noe liv vil være helt tom, en slags utslettelse i perioden mellom to gjenfødelse. Det er bare gjennomføringen av det programmet vi snakket om, et program som er skapt av materialistene selv. Men det finnes ulike typer materialister, som du sier. En hensynsløs egoist, en som ikke lar falle en tåre for andre enn seg selv, en som til sin manglende tro også viser fullstendig likegyldighet overfor hele verden, må på dødens terskel tape sin personlighet for alltid. En slik personlighet inneholder ikke et snev av sympati for verden omkring og har dermed ingenting å tilføre sutratmaen. Ved det siste åndedrag må derfor enhver forbindelse mellom disse to brytes. For en slik materialist finnes intet devachan og sutratmaen vil inkarnere igjen nesten umiddelbart. Men de materialister som ikke feiler med annet enn sin vantro vil bare sove over en stasjon. Og den dag vil komme da eks-materialisten vil oppleve seg selv i evigheten og kanskje angre på at han tapte bare en dag, en stasjon, i det evige liv.

Likevel, vil det ikke være mer korrekt å si at døden er en fødsel til et nytt liv, eller en tilbakevending enda en gang til evigheten?

Det kan du hvis du ønsker. Ta bare hensyn til at det er mange typer fødsler, at det finnes dødfødte, som er et *mistak* fra naturens side. Dessuten vil ordene "levende" og "eksisterende" med dine vestlige forestillinger om det materielle liv, være helt uanvendelige i forhold til den rene subjektive *post-mortem*-tilstanden. Men unntak av noen få filosofer som ikke blir lest av særlig mange, og som selv er for forvirret til å gi et klart bilde av det, så har de vestlige forestillinger om liv og død blitt så smale at de på den ene siden har ført til en usmakelig materialisme, og på den andre siden en enda mer materialistisk oppfatning om etterlivet, som spiritualistene kaller sommerlandet. Der eter og drikker sjelene og inngår ekteskap i et paradys som er like sensuelt som Muhammeds, selv om det ikke er så filosofisk. Heller ikke er en lite utdannet kristens gjennomsnittlige oppfatning noe bedre og om mulig enda mer materialistisk. Inkludert beskårne engler, messingtrumpeter, gyldne harper og helvetes ild, synes den kristne himmel som en eventyrlig komedie som fremføres ved juletider.

Det er på grunn av disse spesielle oppfatningene at du har slike problemer med å forstå. Det er fordi sjelens liv etter døden, selv om den opplever full livaktighet som i en drøm, ikke er tilknyttet noen grov objektiv form fra det jordiske liv at de østlige filosofer sammenlikner dette med søvnens visjoner.

⁵ "Gjengjeldelse" inkluderte tidligere betydningen "kompensasjon".

Spesielle ord for bestemte ting

Tror du ikke det skyldes at det ikke er noen definerte og faste begreper for menneskets prinsipper som gjør at alle denne forvirring oppstår i våre tanker om hvordan de enkelte prinsipper virker?

Jeg har tenkt det samme selv. Alle problemene skyldes at vi startet vår fremstilling og diskusjon av prinsippene ved å anvende sanskritbetegnelser istedenfor straks å lage tilsvarende engelske ord til bruk for teosofer. Vi må forsøke å bøte på dette nå.

Det vil være nyttig for å unngå ytterligere forvirring. I mine øyne finnes det ikke to teosofiske forfattere som hittil er blitt enige om å bruke samme navn for hvert prinsipp.

Forvirringen er likevel mer tilsynelatende enn reell. Jeg har hørt at noen av våre teosofer har vært forundret over og har kritisert flere avhandlinger som omhandler disse prinsipper. Ved undersøkelse viser det seg at den største feilen har vært bruk av ordet ”sjel” for å angi tre prinsipper uten å presisere forskjellene. Den første, som er skrevet av en av de klareste av våre teosofiske forfattere, hr. A.P. Sinnett, inneholder noen godt skrevne avsnitt om det ”høyere selv”⁶. Noen har misforstått fremstillingen hans på grunn av hans generelle bruk av ordet ”sjel”. Her følger noen avsnitt som vil vise deg hvor klart og uttømmende han skriver om temaet:

Straks den menneskelige sjel kastes ut i evolusjonens strøm som en menneskelig individualitet⁷, passerer den gjennom alternative perioder av fysiske og åndelige tilværelser. Den går fra et plan, sjikt eller naturtilstand, til et annet og styres av sine karmiske tilbøyeligheter. I inkarnasjon lever den et liv som dens karma har forutbestemt, hvor dens fremgang tilpasses omstendighetenes begrensninger. Den utvikler ny karma ved sin bruk eller misbruk av mulighetene – og vender tilbake til åndelig eksistens (devachan) etter hvert fysisk liv – gjennom den mellomliggende kama-loka-regionen – for å hvile og fornye seg og for et gradvis opptak i sin essens av den kosmiske fremgang som livserfaringer ”på jorden” tilførte gjennom den fysiske tilværelse. Dette synspunkt kan fremkalle mange parallelle vurderinger hos enhver som tenker gjennom saken; for eksempel at bevissthetsoverføringen fra kama-loka til det devachanske nivå nødvendigvis må være gradvis⁸; at det egentlig ikke kan trekkes noen klare og bestemte grenser mellom varianter av åndelige tilstander; at selv det åndelige og fysiske plan, som levende menneskers psykiske evner viser, ikke er så håpløst atskilt fra hverandre som materialistenes teorier vil ha det til; at alle naturens tilstander omgir oss simultant og appellerer til våre ulike erkjennelsesevner; osv. Det er åpenbart at mennesker med psykiske evner gjennom sin fysiske tilværelse på en eller annen måte opprettholder forbindelsen med planet for overfysisk bevissthet. Selv om de fleste i vår tid ikke har slike evner, så er vi alle – slik tilstander som søvn og særlig somnambulisme og mesmerisme viser – i stand til å overgå til bevissthetstilstander som våre fem fysiske sanser ikke har noen del i. Vi – våre sjeler inne i oss – er ikke helt og holdent i drift på materiens hav. Vi beholder interesser eller rettigheter til å overleve i forhold til de kyster, hvorfra vi kommer. Inkarnasjonsprosessen er derfor ikke komplett beskrevet når vi taler om *alternative* eksistenser på det fysiske og åndelige plan og ser for oss sjelen som en atskilt enhet som fullstendig går fra en eksistenstilstand til en annen. En mer korrekt fremstilling av prosessen vil sannsynligvis være at inkarnasjonen skjer på naturens fysiske plan som følge av en utstrømning fra sjelen. Sjelens egentlige hjemsted vil uansett være den åndelige sone. Sjelens vil aldri helt forlate den, og den ikke-materialiserte del av sjelen som permanent forblir på det åndelige plan kan kanskje bli omtalt som DET HØYERE SELV.

Dette ”høyere selv” er ATMA, som selvsagt er ”ikke-materialisert”, som hr. Sinnett skriver. I tillegg kan det aldri under noen omstendigheter bli ”objektivt”, selv ikke for den høyeste, åndelige erkjennelse. *Atman* eller det høyere selv er egentlig (en uatskillelig del av) Brahmagā, det ABSOLUTTE. Under *Samadhi* er den innviddes høyere åndelige bevissthet fullstendig absorbert i den ENE essens, som er

⁶ Se ”Transactions of the London Lodge of the Theosophical Society”, nr. 7, oktober 1885.

⁷ Det ”reinkarerende ego” eller ”den menneskelige sjel”, som han kaller det – som hinduene kaller *kausalleget*.

⁸ Lengden av ”overføringen” bestemmes av åndelighetsgraden av egoets eks-personlighet. For de som lever et svært åndelig liv er denne overføringen meget rask, selv om den skjer gradvis. Det tar lenger tid for de med materialistiske tilbøyeligheter.

Atman. Fordi den derfor er ett med helheten kan den ikke atskilles objektivt. Noen av våre teosofere har vent seg til å bruke ordene "selvet" og "egoet" som synonymer, eller anvende ordet "selvet" bare for menneskets høyere, individuelle og til og med personlige "selv" eller *ego*, mens dette begrepet aldri bør betegne annet enn *det ene, universelle selv*. Derfor forvirringen. Når det gjelder manas eller "kausallegemet", så kan vi – når det tilknyttes den buddhiske utstråling – kalle det "DET HØYERE EGO", men aldri "det høyere selv". For selv buddhi, "den åndelige sjel", er ikke SELVET, men SELVETS redskap. Alle andre "selv" – som det "individuelle" selv og "personlige" selv – bør aldri uttales og beskrives uten tilføyelse av deres spesielle og karakteristiske egenskaper.

I denne utmerkede avhandling om "det høyere selv" er begrepet brukt for *det sjette prinsipp* eller *buddhi* (selvsagt i tilknytning med manas, fordi det ikke vil finnes noe *tenkende* prinsipp eller element i den åndelige sjel uten en slik forbindelse), og det har derfor gitt grunnlag for nettopp slike misforståelser. Påstanden om at "et barn ikke utvikler sitt *sjette* prinsipp – eller blir moralsk ansvarlig eller i stand til å opparbeide karma – før syv års alderen" viser hva som menes med DET HØYERE SELV. Derfor har denne dyktige forfatter helt rett når han forklarer at etter at "det høyere selv" har gått inn i det menneskelige vesen og oppfylt personligheten – bare de fineste deler av den – med sin bevissthet, "så vil det være mulig for mennesker med psykiske evner fra tid til tid å oppleve det høyere selv gjennom sine finere sanser". Tilsvarende har de som begrenser begrepet "det høyere selv" til "det universelt guddommelige prinsipp" "rett til å misforstå ham. Når vi leser, uten å være forberedt på et slikt skifte av metafysiske begreper,⁹ at samtidig "som det høyere selv helt ut manifesterer seg på det fysiske plan, så forblir det fortsatt et bevisst, åndelig ego på naturens tilsvarende plan" – er vi tilbøyelig til å betrakte "det høyere selv" i setningen som "Atma" og "det åndelige ego" som "manas" eller heller *buddhi-manas*, og for øvrig betrakte det hele som feilaktig.

For å unngå slike misforståelser, foreslår jeg å oversette ord for ord de okkulte østlige begrepene til tilsvarende på engelsk, for fremtidig bruk.

DET HØYERE SELV er	Atma, en uatskillelig stråle fra det universelle og ENE SELV. Det er Gud <i>over</i> oss mer enn i oss. Lykkelig er den som lykkes i å fylle sitt <i>indre ego</i> med den!
DET ÅNDELIGE, <i>guddommelige</i> EGO er	Den åndelige sjel eller <i>buddhi</i> , tett forbundet med <i>manas</i> , tankens prinsipp. Uten dette er den ikke noe EGO, men bare et <i>redskap</i> for atma.
DET INDRE eller HØYERE ego er	<i>Manas</i> . Det såkalte "femte" prinsipp, som er atskilt fra buddhi. Tankeprinsippet er bare det åndelige ego, når det er <i>forent</i> med buddhi. Ingen materialist antas å ha et <i>slikt</i> ego i seg, uansett hvor avansert hans intellektuelle evner er. Dette er den permanente <i>individualitet</i> , eller det "reinkarnerende ego".
DET LAVERE eller PERSONLIGE EGO er	Det fysiske menneske forent med sitt <i>lavere</i> selv; det vil si dyriske instinkter, lidenskaper, begjær, osv. Det blir kalt den "falske personlighet" og består av <i>lavere manas</i> kombinert med kama-rupa, og virker gjennom det fysiske legeom og dens skygge eller "dobbeltgjenger".

Det gjenstående prinsippet *prana* eller "liv" er strengt tatt den utstrålende kraft av energien fra atma – som det universelle liv eller det ENE SELV; DENS lavere eller (etter sine virkninger) mer fysiske, manifesterte aspekter. Prana og liv gjennomsyrrer hele det objektive univers og kalles et "prinsipp" bare fordi det er en uunnværlig faktor og *deus ex machina* i det levende menneske.

Denne sterkt forenklete inndeling vil med sine kombinasjoner forklarer det hele bedre, tror jeg. Det andre er altfor metafysisk.

Hvis teosofere og andre ville være enig om det, ville tingene åpenbart gjøres mer forståelige.

⁹ "Skifte av *metafysiske begreper*" innebærer her bare en endring av deres oversettelser fra tidsvarende østlige uttrykk. Inntil denne dag har det aldri eksistert slike uttrykk på engelsk, og enhver teosof har laget sine egne begreper for å kunne formidle sine tanker. Det er derfor på høy tid å bli enige om en endelig nomenklatur.

10. DET TENKENDE PRINSIPPS NATUR

Egoets mysterium

Av det sitatet du brukte for en stund siden fra *Buddhist Catechism* oppfattet jeg en uoverensstemmelse som jeg kunne like å få forklart. Det påstås her at skandhaene, inkludert hukommelsen, forandrer seg for hver ny inkarnasjon. Likevel fastslås det at gjenskinnet fra tidligere liv, som vi blir fortalt utelukkende består av skandhaene, ”må overleve”. For øyeblikket har jeg ikke det helt klart for meg hva som nøyaktig overlever, og jeg vil sette pris på å få det forklart. Hva er det? Er det bare dette ”gjenskinnet”, eller disse skandhaene, eller alltid det samme EGOET, manas?

Jeg har nettopp forklart at det reinkarnerende prinsipp, eller det vi kaller det *guddommelige* menneske, er uforgjengelig gjennom livssyklusen, uforgjengelig som et tenkende *vesen* og selv som en eterisk form. ”Gjenskinnet” er bare den åndeliggjorte *erindring* gjennom den devachanske periode av *ekspersonligheten* hr. A eller fr. B – som *egoet* identifiserer seg ved gjennom denne perioden. Da denne bare er en slags fortsettelse av det jordiske livs høyde punkter, en ubrutt rekkefølge av de få lykkelige øyeblikk i det som nå er en fortidig tilværelse, må *egoet* identifisere seg med dette livs *personlige* bevissthet, om det skal være noe å minnes.

Dette betyr at *egoet*, til tross sin guddommelige natur, tilbringer periodene mellom to inkarnasjoner i en tilstand av mental formørkelse, eller midlertidig galskap.

Du kan se på det som du vil. Da vi mener at alt unntatt den *ENE* virkelighet ikke er annet enn en forbigående illusjon, inkludert hele universet, så betrakter ikke vi det som galskap, men som en helt naturlig fortsettelse eller utvikling av det jordiske liv. Hva er liv? En samling av de mest ulike opplevelser, daglig skiftende tanker, em osjoner og meninger. I ungdommen er vi ofte entusiastisk hengivne til et ideal, til en helt eller heltinne, som vi forsøker å li kne og forestille. Når de friske, unge følelsene noen få år senere har tapt seg og blitt nedtonet, er vi de første til å le av våre fantasier. Likevel ide ntifiserte vi tidligere vår egen personlighet så fullstendig med et slikt ideal – særlig hvis det er et levende vesen – at vi var helt fortapt og i nnesluttet i det. Vil en mann på femti være den samme som han var da han var tjue? Det *indre* menneske er det samme, men den ytre, levende personlighet er fullstendig transformert og forandret. Vil du kalle disse endringene i menneskets mentale tilstander for galskap?

Hva vil du kalle dem, og hvordan vil du forklare uforanderligheten av den ene og flyktigheten av den andre?

Vi har utviklet vår egen lære, så for oss er ikke dette vanskelig. Ledetråden finnes i sinnets dobbelte bevissthet og i det mentale ”prinsipps” duale natur. Det inneholder en åndelig bevissthet hvor det manasiske sinn opplyses av lyset fra buddhi, det som subjektivt oppfatter abstraksjoner – og den sansende bevissthet (det lavere *manasiske* lys), som er utatskillelig fra vår fysiske hjerne og sansene. Denne sistnevnte bevissthet er underlagt hjernen og de fysiske sansene, og da den er helt avhengig av dem, må den selvfølgelig svekkes og til sist dø når hjernen og de fysiske sansene forsvinner. Det er bare førstnevnte type bevissthet med sine røtter i evigheten, som overlever og lever for alltid, og som derfor kan betraktes som udødelig. Alt annet er forbigående illusjoner.

Hva mener du egentlig med illusjoner i dette tilfelle?

Dette er svært godt beskrevet i avhandlingen om ”Det høyere selv”, som nettopp ble nevnt. Her sier forfatteren:

Den teorien vi vurderer (utvekslingen av tanker mellom det *høyere ego* og det lavere selv) passer meget godt til vurderingen av den verden vi lever i, som en illusjonens verden for våre sanser, mens naturens åndelige plan på den annen side er den numenale verden eller det reelle plan. Den del av naturen hvor vår permanente sjel har sine røtter, så å si, er mer reell enn den hvor dens for-

gjengelige blomst viser seg en kort stund for så å visne og falle i stykker, mens planten gjenvinner energi for å sende frem en ny blomst. Anta at bare blomstene kunne oppfattes av våre vanlige sanser, mens røttene var usynlige og ikke kunne sanses av oss. Filosofer i en slik verden som oppdaget at det fantes noe slikt som røtter på et annet eksistensplan ville være tilbøyelig til å si om blomster: Dette er ikke de egentlige plantene; de har ingen relativ viktighet og er bare tilsynelatende fenomener i øyeblikket.

Dette er hva jeg mener. Den verden hvor de personlige livs midlertidige og flyktige blomster lever er ikke den virkelige, permanente verden. Det er den hvor vi finner bevissthetens røtter, de røtter som finnes bak alle illusjoner og som oppholder seg i evigheten.

Hva mener du med røtter som oppholder seg i evigheten?

Jeg mener det tenkende vesens røtter, det inkarnerende ego, om vi så betrakter det som en "engel", en "ånd" eller en kraft. Bare den del av våre sanseopplevelser som stammer fra eller er tilknyttet disse usynlige røtter, kan ta del av det udødelige liv. Derfor vil enhver ærverdig tanke eller aspirasjon som kommer til personligheten fra disse røttene, bli permanent. Da den fysiske bevissthet er en egenskap ved det sansende men lavere prinsipp (kama-rupa eller dyriske instinkt, opplyst av gjenskinn fra *lavere* manas), eller den menneskelige sjel, så må denne opphøre. Det som er aktivt når kroppen sover eller er lammet, er den høyere bevissthet, som hukommelsen bare registrerer svakt og unøyaktig, fordi slike opplevelser – automatisk – ofte ikke makter å sette sine spor.

Men hvordan kan det ha seg at MANAS, som du kaller *nus*, en "Gud", er så svak gjennom sin inkarnasjon at den faktisk blir utkonkurrert og hemmet av kroppen sin?

Jeg kan replisere med et tilsvarende spørsmål og spørre: "Hvordan kan det ha seg at han du betrakter som "Gudenes Gud" og den eneste levende Gud, er så svak at ondskap (eller djevelen) tillates å få overtaket både på *ham* og på alle hans skapninger, om han forblir i sin himmel eller er inkarnert på jorden?" Du vil sikkert svare: "Dette er et mysterium, og vi er ikke tillatt å snoke i Guds mysterier." Da vår religionsfilosofi ikke nekter oss å gjøre det, vil jeg besvare ditt spørsmål med at med mindre Gud kommer ned som *avatar*, så kan intet guddommelig prinsipp bli annet enn hemmet og lammet av det urolige, dyriske stoff. På dette illusjonens plan vil mangfoldighet alltid ha overtaket i forhold til homogeniteten. Jo nærmere essensen er sitt grunnprinsipp, den opprinnelige homogenitet, jo vanskeligere er det for den å utfolde seg på jorden. Åndelige og guddommelige krefter hviler slumrende i ethvert menneskelig vesen. Jo mer omfattende hans åndelig utsyn er, jo mektigere vil hans indre Gud være. Da få av oss kan fornemme denne Gud, og da denne guddom til vanlig alltid er tilknyttet og begrenset av våre tanker og tidligere forestillinger, tanker som er gitt oss fra den tidlige barndom, er det så vanskelig for deg å forstå vår filosofi.

Er det dette vårt ego som er deres Gud?

Slett ikke. "En Gud" er ikke en universell guddom, men bare en gnist fra det guddommelige ildhav. Den Gud som er *inne i oss*, eller "vår skjulte fader" er det vi kaller "DET HØYERE SELV", *atma*. Vårt inkarnerende ego var opprinnelig en Gud, likesom de opprinnelige utstrømninger fra det ene, ukjente prinsipp. Men etter at den "falt ned i materien" og måtte inkarnere suksessivt fra først til sist gjennom hele syklusen, er den ikke lenger en fri og lykkelig gud, men en stakkars pilegrim som er på vei for å gjenvinne det han har tapt. Jeg kan svare deg mer fullstendig ved å gjenta det som sies om det INDRE MENNESKE i ISIS UNVEILED (2. bind, side 593):

Fra de eldste tider har *menneskeheten* som helhet *alltid vært overbevist om eksistensen av et personlig, åndelig vesen innen det personlige, fysiske menneske*. Dette indre vesen var mer eller mindre guddommelig, alt etter sin nærhet til *kronen* – Christos. Jo tettere forbindelsen var, jo mer høyverdig var menneskets skjebne, og jo mindre farefull var de ytre betingelser. Denne tro er verken trangsynt eller overtroisk, bare en alltid nærværende og instinktiv fornemmelse av nærheten til en annen åndelig og usynlig verden, som selv om den er subjektiv for det ytre menneskes sanser, er helt objektiv for det indre ego. I tillegg trodde de at *det var eksterne og interne betingelser som påvirket vår vilje og våre handlinger*. De avviste fatalismen, fordi fatalisme innebar en ukjent vei som følge av enda mer ukjente makter. Men de trodde på *skjebnen* (eller *karma*), da mennesket fra fødsel til død veiværet tråd etter tråd om kring seg selv, som en edderkopp med sitt nett; og at denne

skjebne ble styrt enten av noe de kalte skytsengelen, eller av det mer kjente a strale, indre menneske, som altfor ofte er det kjødelige menneskes (eller *personlighetens*) onde ånd. Begge disse styrer det ytre menneske, men en av dem må vinne, og helt fra starten av denne usynlige strid, trer den strenge og uforsonlige *lov om kompensasjon (og gjengjeldelse)* i kraft og utfolder seg og følger trofast konfliktens utvikling. Når den siste tråden er spunnet og mennesket tilsynelatende er helt innviklet i sitt eget nett, er han fullstendig i denne *selvskapte* skjebnes makt. Enten fester det ham dermed som et ubevegelig skall til en urokkelig klippe, eller det gjør ham til en fjær for en virvelvind, som fremkalles av hans egne handlinger.

Dette er skjebnen for MENNESKET – det virkelige ego og ikke den automat eller *skall* som har det samme navn. Oppgaven for ham er å vinne over materien.

Manas' komplekse natur

Vil du fortelle meg noe om manas' egentlige natur og relasjonen til skandhaene og det fysiske menneske?

Det er denne mystiske, protean-aktige natur, uhåndgripelig og nesten skyggeaktig i sitt forhold til andre prinsipper, som er så vanskelig å forstå og enda vanskeligere å forklare. Manas er et prinsipp, og likevel er det et vesen og en individualitet eller et ego. Det er en "Gud" og er likevel dømt til en endeløs rekke av inkarnasjoner, som den gjøres ansvarlig for og som den dermed pådrar seg lidelser for. Alt dette synes like motsetningsfylt som det er forvirrende. Likevel er det hundrevis av mennesker, selv i Europa, som forstår dette utmerket, fordi de forstår egoet ikke bare med hensyn til integritet men også i dets mange aspekter. Hvis jeg skal gjøre meg forståelig, må jeg starte med begynnelsen og trekke opp dette egoets genealogi.

Bare fortsett.

Forsøk å forestille deg en "ånd", et himmelsk vesen, om vi kaller det ved et slikt navn eller noe annet, som i sin essensielle natur er guddommelig, men likevel ikke ren nok til å bli *ett med* ALTET, og som må rense seg for til sist å oppnå dette målet. Det kan det bare gjøre ved *individuell* og *personlig* — det vil si åndelig og fysisk — å gjennomgå enhver erfaring og følelse som finnes i dette mangfoldige og differensierte univers. Etter å ha oppnådd slike erfaringer i de lavere naturrikene, må det avansere høyere og høyere på hvert trinn av eksistensens stige, og gjennomgå alle slags erfaringer på det menneskelige plan. I sitt innerste vesen er det TANKE. Flertallsformen er derfor *manasa-putras*, "sønner av det (universelle) sinn". Denne *individualiserte* "tanke" kaller vi teosofier det *virkelige* menneskelige ego, det tenkende vesen som er innestengt i en samling kjøtt og bein. Dette er visse et åndelig vesen, og ikke *stoff*. Det er dette vesen som er det inkarnerende ego, som kalles *manas* eller "sinn", og det er slike egoer som besjeler den samling dyrisk stoff som kalles menneskeheten. Straks de er inkarnert, eller fengslet, blir de duale. *Strålene* fra det evige, guddommelige sinn, betraktet som individuelle vesener, antar en tofoldighet, som henholdsvis (a) er deres *essensielle* iboende karakter som himmelstrebende sinn (høyere *manas*), og (b) den dyriske erkjennelsesevne, som er rasjonalisert ved den menneskelige hjernes overlegenhet til den menneskelige tenkeevne, det *kama*-aktige ved lavere manas. Den ene graviterer mot buddhi, den andre retter seg nedad mot lidenskaper og dyriske begjær. Denne siste har ingen plass i devachan, heller ikke kan den forene seg med den guddommelige triade, som avanserer som en enhet mot mental salighet. Likevel holdes egoet, det manasiske vesen, ansvarlig for alle de lavere egenskapers synder, akkurat som foreldre er ansvarlig for barnas overtramp, så lenge barnas er uansvarlige.

Er dette "barn" personligheten?

Ja. Når det derfor sies at personligheten dør med kroppen, så sier ikke dette alt. Kroppen, som er det objektive symbol for hr. A og fr. B tapes med alle sine stofflige skandhaer, som er de synlige inntrykk av kroppen. Men alt det som gjennom livet er samlet som *åndelige* erfaringer, de edleste lengsler, den dødelig kjærlighet og hr. A's og fr. B's *uselvviske* natur, fester seg gjennom den devachanske periode til EGOet. Dette er den åndelige del av det jordiske vesen, som nå forsvinner av syne. SKUESPILLEREN går så opp i den rollen han nettopp spilte at han drømmer om den gjennom hele den devachanske nat-

ten, og disse *syner* fortsetter inntil timen slår for at han skal vende tilbake til livets scene for å spille en annen rolle.

Men hvordan kan det ha seg at denne læren, som du sier er like gammel som det tenkende menneske, ikke har noen plass i for eksempel den kristne teologi?

Du tar feil. Den har en plass, men teologien har forkvaklet den til det ukjennelige, so m den har gjort med andre læresetninger. Teologien kaller EGOet den engel Gud gir oss i fødselsøyeblikket *for å ta vare på vår sjel*. I stedet for å gjøre den ne ”engelen” ansvarlig for den stakkars hjelpeløse ”sjelen”, er det sjelen som ifølge den teologiske logikk straffes for alle kjødets og sinnets synder. Det er sjelen, Guds *åndedrag* og *påståtte skapelse*, som med den mest forbausende intellektuelle forklaring dømmes til å brennes i helvete uten noensinne å forgå¹, mens ”engelen” unnslipper gjeldfri etter å ha fuktet sine vinger med noen få tårer og foldet dem sammen. Dette er virkelig de ”vennligsinnede ånder”, ”barmhjertighetens sendebud”, som ifølge biskop Mant er sendt oss

”for å oppfylle
det gode for frelsens arvinger,
for de sørger fremdeles over oss når vi synder,
og gleder seg når vi angre.”

Det er åpenbart at hvis alle verdens biskoper ble bedt om å definere hva de forsto med *sjelen* og dens funksjoner, ville de ikke være i stand til å forsvare sin ortodokse tro med selv en skygge av logikk.

Læren finnes i Johannesevangeliet

Tilhengerne av denne troen kan bemerke at selv om den ortodokse oppfatning lover den ikke botferdige synder og materialist en vanskelig tid i et nokså realistisk helvete, så tilbyr den også anledning til å angre seg helt til det siste minutt. Den inneholder heller ikke utslettelse eller tap av personlighet.

Om kirken ikke lærer dette, så gjør Jesus det, og det betyr noe for de so m setter Kristus høyere enn kristendommen.

Lærer Kristus noe om dette?

Det gjør han, og enhver godt informert okkultist, ja selv en kabbalist vil fortelle deg hvorfor . Kristus, eller i hvert fall det fjerde evangeliet, forteller at reinkarnasjon også utsletter personligheten, hvis du fokuserer på det esoteriske innhold og ikke bare formuleringen. Se på 1. til 6. vers i Johannesevangeliets 15. kapittel. Hva omhandler de om ikke menneskets *høyere triade*? *Atma* er vindyrkeren, det åndelige ego eller *Buddhi* (Christos) er vintreet, mens den dyriske og vitale sjel, *personligheten* er ”greinene”. ”Jeg er det sanne vintre, og min fader er vindyrkeren. Hver grein på meg som ikke bærer frukt, tar han bort. . . Fordi greinene ikke kan bære frukt selv uten i forening med vintreet, så kan heller ikke dere bære frukt uten i forening med meg. Jeg er vintreet, dere er greinene. . . Hvis et menneske ikke lever i forening med meg, kastes det bort som en grein, som *visner*; og mennesker samler dem og kaster dem på bålet hvor de brennes opp.”

Nå forklarer vi det på denne måte. Vi tror ikke som teologien at helvetes ild er den underliggende fare for *greinene*, men sier at vindyrkeren er *Atma*, symbolet for det evige, upersonlige prinsipp², mens vintreet representerer den åndelige sjelen, *Christos*, og hver av greinene representerer en ny inkarnasjon.

Hvilke bevis kan du vise til som støtter en så egenrådig fortolkning?

¹ Da den har *asbest*-aktige egenskaper, ifølge en behendig og livlig beskrivelse ved en moderne, engelsk Tertullian. (Tertullian (155-230) var kirkeleder og en produktiv forfatter i daværende Kartago, som i dag ligger i Tunis – o.a.)

² I *mysteriene* er det hierofanten, Faderen”, som plantet vintreet. Alle symboler inneholder syv nøkler. Den som åpner *pleromaen* ble alltid kalt ”Fader”. (*Pleroma*: ”helhet” – den guddommelige verden – o.a.)

Den universelle symbologi er en garanti for riktigheten, og den er ikke egenrådig. Hermas³ sier at "Gud plantet vingården"; det vil si han skapte menneskeheten. I *Kabbala* formidles det at den eldste av de gamle, eller det "lange ansikt" plantet vingården, som representerer menneskeheten – og vintreet, som representerer livet. Det formidles at ånden til "Kong Messias" vasker sine klær i *vinen* ovenfra, siden verdens skapelse.⁴ Kong *Messias* er det rensede EGO etter at *klærne er vasket* (det vil si hans gjenfødte personligheter) i *vinen ovenfra*, eller BUDDHI. Adam, eller A-dam, er "blod". Kjødets liv ligger i blodet (nephesh – sjel), *Leviticus*, xvii, 11. Adam-Kadmon er den enbårne. Noah plantet også en vingård – det allegoriske drivhus for den fremtidige menneskehet. En konsekvens av å bruke den samme allegori er at vi finner den gjentatt i den nazareiske *Codex*. Det avles syv vintrær – som er våre syv raser med deres syv frelsere eller *buddhaer* – som stammer fra Kebar-Zivo, og Ferho (eller Parcha) Raba vanner dem.⁵ Når de velsignede avanserer opp til lysets skapninger, vil de se Iavar-Zivo, *Livets herre*, og det første VINTRE.⁶ Disse kabbalistiske metaforer blir helt naturlig gjentatt i *Johannesevangeliet* (xv, 1).

La oss ikke glemme at i det menneskelige system – selv blant filosofer som ikke anvender vår syvfoldige inndeling – blir EGOet eller *det tenkende menneske* kalt *logos*, eller sjelens og åndens sønn. "Manas er den adopterte sønn av kong _____ og dronning _____" (esoteriske uttrykk for atma og buddhi), sier en okkult bok. Han er Platons "menneske-gud", som korsfestet seg til *rommet* (så lenge livsperioden varer) for å befri STOFFET. Det gjør han ved å reinkarnere seg om og om igjen og leder dermed menneskeheten mot perfektjonering, mens han skaper plass for de lavere livsformer til å utvikle seg til høyere. Ikke i et eneste liv passerer uten at han utvikler seg selv, og han bistår dermed hele den fysiske natur med å utvikle seg. Selv de meget sjeldne tilfeller hvor han mister en av sine personligheter, fordi de ikke viser selv den minste gnist av åndelighet, bidrar til hans individuelle fremgang.

Hvis egoet er ansvarlig for sine personligheters forseelser, må det også svare for tapet eller den fullstendige utslettelse av hver av dem.

Slett ikke, med mindre det ikke har gjort noe for å unngå en slik skjebne. Hvis dets stemme, *vår samvittighet*, ikke makter å trenge igjennom stoffets vegg, så blir personlighetens treghet, som er en følge av materiens ufullkommenhet, klassifisert som et av naturens feilslag. Egoet blir tilstrekkelig straffet ved tapet av devachan, og særlig ved å måtte inkarnere omtrent umiddelbart.

Denne lære om muligheten for å tape sin sjel – eller sin personlighet som du kaller det – står i strid både med de kristnes og spiritualistenes ideale teorier, selv om Swedenborg til en viss grad anvender den, ved noe han kaller *åndelig død*. De vil aldri akseptere den.

Det vil likevel ikke forandre naturens fakta, hvis det er et fakta, eller forhindre dette fra å skje fra tid til tid. Universet og alt det inneholder, moralsk, mentalt, fysisk, psykisk og åndelig, bygger på perfekte lover for likevekt og harmoni. Som uttalt tidligere (i *Isis Unveiled*, I, 318-19), kunne ikke sentripetalkraften manifestere seg over klodenes harmoniske bevegelser i sine baner uten sentrifugalkraften. Alle former og deres fremskritt er resultater av denne duale naturkraft. Ånden (eller *buddhi*) er den sentrifugale og sjelen (*manas*) er den sentripetale åndelige energi, og de to må være fullkommen forent og harmonisert for å frembringe resultater. Ved å bryte eller ødelegge den jordiske sjels sentripetale bevegelse mot det tiltrekkende senter; ved å stoppe dens utvikling for å tilføre den større stofflig vekt enn den kan bære, eller å forhindre den fra å oppnå den devachanske tilstand, vil helhetens harmoni ødelegges. Det personlige liv, eller dets ideale speilbilde, kan bare fortsettes hvis det støttes av denne tofoldige kraft, som sikrer en tett forening av *buddhi* og *manas* i enhver gjenfødelse eller personlig liv. Det minste avvik fra harmoni vil ødelegge det, og hvis det ødelegges uten å kunne reddes skiller de to kreftene lag i dødsøyeblikket. Den *personlige* form (som noe forskjellig kalles *kama-rupa* og *mayavitaupa*) føres over til i en kort periode å forbli i *kama-loka* før den gradvis utslettes, mens dens åndelige blomst følger med egoet i den devachan og dermed gir dens permanente *individualitet* et *personlig* preg (inntil så lenge, for å si det slik). Det er etter døden de virkelig fordervede, verdslige og uforbederlige onde opplever et kritisk og viktige øyeblikk. Hvis det INDRE SELV (*manas*) i løpet av livet har

³ *Herma's Pastor*, liknelse 5, § 6.

⁴ *Zohar*, kommentar til 1. Mosebok, xl, 10.

⁵ *Codex Nazaraeus*, bind III, sidene 60-61.

⁶ Samme, bind II, side 281.

gjort sitt ytterste og mest fortvilte forsøk på å forene noe av personligheten med seg selv, og den høye, skimrende stråle fra den g uddommelige buddha bare møter motstand, slik at denne stråle blir mer og mer utestengt fra det stadig tykkere lag rundt den fysiske hjerne, da blir det åndelige EGO, eller manas, straks det er befridd kroppen, fullstendig frigjort fra personlighetens eteriske rester, og disse, eller *kama-rupa*, gir etter for den jordiske tiltrekning og blir trukket inn i og forblir i *hades*, som vi kaller *kama-loka*. Dette er de ”visne greiner”, som Jesus sier vil bli fjernet fra vintreet. Utslettelse skjer ikke på øyeblikket, og det kan ta flere hundre år for den er gjennomført. Personligheten oppholder seg her sammen med *restene* av andre og heldigere personlige egoer, og blir likesom dem et *skall* og en *elementar*. Som det sies i *Isis* er det disse to typer ”ånder”, *skallene* og *elementarene*, som er de største ”stjernene” på spiritualistenes scene for ”materialisasjoner”. Du kan være helt sikker på at det ikke er de som inkarnerer, og derfor er det så få av disse ”kjære bortgangne” som vet noe om inkarnasjon, som derved blir villedet av spiritualistene.

Blir ikke forfatteren av *Isis Unveiled* beskyldt for å tale i mot reinkarnasjon?

Jo, fra de som har misforstått det som ble skrevet. Da dette verket ble skrevet trodde verken engelske eller amerikanske spiritualister på reinkarnasjon. Det som ble skrevet om *reinkarnasjon* var rettet mot de franske spiritister, hvis teorier er like ufilosofiske og absurde som den østlige læres sannheter er logiske og selvinnsynende. De som tilhører Alan Kardec-skolen tror på vilkårlig og umiddelbar reinkarnasjon. De tror en avdød far kan inkarnere i sin egen ufødte datter. De anvender verken devachan, karma, eller noen slags filosofi som kan berettige eller vise nødvendigheten av suksessive gjenfødslar. Men hvordan kan forfatteren av *Isis* argumentere imot *karmisk* inkarnasjon med intervaller på mellom 1000 og 1500 år, når dette er en grunnleggende tro både blant buddhistene og hinduene?

Dermed forkaster du totalt både spiritistenes og spiritualistenes teorier?

Ikke totalt; bare med henblikk på deres respektive grunnleggende trosoppfatning. Begge bygger på det ”åndene” deres forteller dem, og de to er like gjensidige uenige, som vi teosofere er i forhold til begge. Det finnes bare en sannhet, og når vi hører franske spøkelses tale om reinkarnasjon, mens engelske spøkelses benekter og avviser denne lære, så sier vi at verken de franske eller engelske ”åndene” vet hva de snakker om. Vi tror som spiritualistene og spiritistene på eksistensen av ”ånder” eller usynlige vesener som mer eller mindre innehar intelligens. Men da det etter vår lære finnes utallige og ulike typer slike ”ånder”, så finnes det for våre opponenter ingen andre enn de menneskelig avdøde ”ånder”, som etter våre kunnskaper stort sett er *kama-lokiske* SKALL.

Du synes å være svært hatsk overfor ånder. Ettersom du har gitt meg ditt syn og grunner for ikke å tro på materialisasjoner og direkte kommunikasjon med ulegemlige ånder – eller de ”dødes ånder” - ved *seanser*, vil du være vennlig å opplyse meg noe mer om fakta. Hvorfor taler teosofere stadig om farene ved samvær med ånder eller mediumisme? Er det en særlig grunn for dette?

Det må vi tro. Jeg vet at *jeg* har det. På grunn av min fortrolighet over et halvt hundreår med disse usynlige, men likevel så virkelige og utvilsomme ”p åvirkninger” fra de bevisste elementalers halvbevisste *skall*, og ned til de helt sanseløse og ubeskrivelige spøkelses av alle slag, påstår jeg å ha et visst grunnlag for mitt syn.

Kan du gi et eksempel eller eksempler som viser at denne praksis er farlig?

Det vil kreve mer tid enn jeg kan gi deg. Enhver årsak må bedømmes etter de virkninger den fremkaller. Du bør gjennomgå spiritualismens historie for de siste femti årene, fra det første tilfellet i dette århundret i Amerika – og selv vurdere om det har gitt tilhengerne større glede enn problemer. Forsøk å forstå meg. Jeg taler ikke imot den virkelige spiritualismen, men mot den moderne bevegelse med dette navn, og den såkalte filosofien som er utviklet for å forklare disse fenomener.

Tror du slett ikke på deres fenomener?

Det er fordi jeg tror på dem med svært god begrunnelse, og (med unntak av noen tilfeller av svindel) vet at de er like virkelige som at du og jeg lever at hele mitt vesen reagerer imot dem. Jeg taler nå bare om fysiske og ikke mentale eller psykiske fenomener. Like tiltrekker like. Det finnes mange høyverdige, rene, gode kvinner og menn, som jeg kjenner personlig, som i flere år av sine liv har vært ledet og

enda beskyttet av diskarnerte og planetariske, høye ”ånder”. Men *disse* intelligenser er ikke av samme type som de som figurerer i seanseværelsene. Disse intelligenser leder og kontrollerer dødelige bare i sjeldne og unntaksvisse tilfeller, som de magnetisk tiltrekkes av som følge av individets karmiske fortid. Det er ikke tilstrekkelig å sitte og ”vente på utvikling” for å tiltrekke disse. Det åpner bare døren for en sverm av spøkelser, gode, dårlige og likegyldige, som gjør mediet til en slave for livet. Det er i forhold til slikt promiskuøst samvær med ånder jeg hever røsten og ikke mot spirituell mystisisme. Dette siste foredler og helliggjør, mens det andre er av samme art som de fenomener for to århundre siden, som mange hekser og trollmenn fikk lide for. Les Glanvil og andre forfattere om trolldom, og du vil finne beskrivelser av de fleste av de fysiske fenomener fra den nittende århundres spiritualisme.

Mener du at det bare er trolldom og intet annet?

Det jeg mener er at alt det te samvær, bevisst og ubevisst, med de døde er *nekromanti* og en meget farlig praksis. Lenge før Moses betraktet alle i de intelligente nasjoner påkallelse av avdøde som syndig og grusomt, fordi den forstyrret sjelenes hvile og dermed deres evolusjonsmessige utvikling mot høyere tilstander. Tidligere århundreders kollektive visdom fordømte høylytt slik praksis. Til sist vil jeg si hva jeg aldri har sluttet med å gjenta muntlig og skriftlig de siste femten årene: Mens noen av de såkalte ”ånderne” ikke vet hva de snakker om og bare gjentar – som papegøyer – det de finner i mediets og andre menneskers hjerner, så finnes det andre som er farlige, og som bare kan føre til ondskap. Dette er selvinnsynende fakta. Oppsøk Alan Karnecs skolens spiritualistiske møter og du vil oppleve ”ånder” som snakker om reinkarnasjon og virker som de skulle være romersk-katolske. Vend deg mot ”de kjære avdøde” i England og Amerika, og du vil høre at de avviser reinkarnasjon i tykt og tynt, går imot de som taler om det og holder seg til det protestantiske syn. De beste og mektigste medier har alle fått helseskader på kropp og sinn. Tenk på Charles Fosters triste ende likt. Han døde på et asyl, fullstendig vanvittig. Tenk på Slade, som var epileptisk; på Eglinton – det beste mediet nå i England – som plages av det samme. Tenk på livet til D.D. Home, hvis sinn var dyppet i galle og bitterhet. Han hadde aldri noe godt å si om noen han mistenkte hadde psykiske evner, og bakvasket ethvert annet medium til siste slutt. Denne spiritualismens Calvin var i årevis plaget av en fryktelig ryggslidelse, som følge av samvær med ”ånder” og døde som et fullstendig vrak. Tenk på stakkars Washington Irving Bishops sørgelige skjebne. Jeg kjente ham i New York da han var fjorten, og han var unektelig et medium. Det er sant at dette stakkars menneske overlistet sine ”ånder” og døpte dem ”ubevisst muskulær virksomhet” for den store samling av alle slags velutdannede og vitenskapelige tåper, til fordel for sin egen lommebok. Men slutten ble virkelig trist. Han hadde energisk klart å skjule sine epileptiske anfall – det første og sterkeste symptomet på virkelig mediumisme – og hvem vet om han var død eller i transe når *post-mortem*-undersøkelsen ble foretatt. Slektningene insisterte på at han var i live, skal vi tro Reuters telegrammer. Til sist nevner jeg veteranene blant mediene, grunnleggerne og de sterkeste krefter bak moderne spiritualisme – Fox-søstrene. Etter mer enn førti år samvær med ”englene”, har de ledet dem ut i uheldelig drukkenskap, og de beskriver nå ved offentlige foredrag deres livslange arbeid og filosofi som svindel. Hvilke ånder må ha drevet dem til dette, spør jeg deg?

Er konklusjonen din likevel korrekt?

Hvilken konklusjon ville du ha trukket hvis de beste elevene ved en spesiell sangskole brøt sammen som følge av overanstrengte og såre struper? At skolens metoder virket dårlig. Derfor tror jeg konklusjonen er tilsvarende god med henblikk på spiritualisme, når vi registrerer at de beste mediene blir ofre for en dårlig skjebne. Vi kan bare anbefale: La de som er interessert i saken dømme spiritualismen ved dens frukter og lære av erfaringene. Vi teosofere har alltid betraktet spiritualistene som brødre med samme mystiske tendenser som oss selv, mens de har betraktet oss som fiender. Fordi vi har en eldre filosofi, har vi prøvd å hjelpe og advare dem, mens deres gjenytelse har vært å rakke ned på og baktale oss og våre motiver på alle måter. Imidlertid sier de beste engelske spiritualistene det samme som oss, hver gang de vurderer sine oppfatninger seriøst. Hør for eksempel hvor dan M.A. Oxon formulerer denne sannheten: ”Spiritualister er for tilbøyelig til utelukkende å stole på inngripen fra eksterne ånder i denne vår verden og ignorere kraften fra den inkarnerte ånd.”⁷ Hvorfor baktale og forulempe oss, når vi sier akkurat det samme? Av disse grunner vil vi ikke ha noe mer med spiritualismen å gjøre. Men la oss nå vende tilbake til reinkarnasjon.

⁷ *Second Sight*, ”Introduction.”

11. REINKARNASJONENS MYSTERIUM

Periodiske gjenfødelsler

Du mener vi har levd på jorden tidligere, i mange fortidige inkarnasjoner og at vi skal fortsette å inkarnere?

Ja. Livssyklusen eller syklusen av bevisst liv, starter med at det dødelige dyremenneske blir skilt i kjønnene, og den vil avsluttes med den siste menneskelige generasjon i den syvende runde og syvende rotrase. Tatt i betraktning av at vi nå bare er i fjerde runde og femte rase, er det lettere å forestille seg syklusens varighet enn å forklare den.

Og vi fortsetter å inkarnere i nye *personligheter* hele tiden?

Ganske sikkert. Denne livssyklusen eller inkarnasjonsperioden kan best sammenliknes med menneskets liv. Hvert slikt liv er sammensatt av dager med aktivitet atskilt av netter med søvn og passivitet. På samme måte er inkarnasjonssyklusen delt i aktive liv etterfulgt av devachansk hvile.

Og det er disse suksessive gjenfødsler som generelt defineres som inkarnasjoner?

Ja. Det er bare ved disse gjenfødsler utallige millioner egoer vedvarende kan utvikle seg mot den endelige perfekte tilstand og endelige hvile (som vil vare like lenge som aktivitetsperioden).

Men hva er det som regulerer varigheten og de særlige forhold ved disse inkarnasjonene?

Karma, den universelle, rettferdige, gjengjeldsens lov.

Er dette en intelligent lov?

For materialisten som betrakter den periodiske lov som regulerer og organiserer alle disse legemer, og alle andre av naturens lover, som blinde krefter og mekaniske lover, er karma uten tvil et åpent spørsmål og intet annet. For oss kan ingen adjektiver eller egenskaper beskrive det som er upersonlig og ikke tilknyttet et særlig vesen slik som en universelt virkende lov. Spør du meg om den årsaksgivende intelligens bak loven, må jeg svare at jeg ikke vet. Men ber du meg forklare virkninger og fortelle deg hva de er etter vår oppfatning, kan jeg si at erfaringer over tusener av år har vist oss at de er preget av absolutt ufeilbarlig *rettferdighet, visdom og intelligens*. Etter sine virkninger er karma en ufeilbarlig gjenoppretter av menneskelig urettferdighet, av naturens mange feilslag, et sikkert korrektiv til alt som er uheldig, en gjengjeldende lov som belønner og straffer med den samme upartiskhet. I strengeste forstand respekterer den ikke personer; den kan ikke blidgjøres eller oppheves ved bønn. Denne oppfatning deler hinduer og buddhister, som begge tror på karma.

Kristen trosoppfatning er i strid med begge, og jeg betviler om noen kristen vil akseptere denne lære.

Sikkert ikke, og Inman begrunnet det for mange år siden. Som han uttrykte det "vil kristne akseptere all slags nonsens bare det fremmes av kirken som et trosspørsmål . . . mens buddhister holder fast ved at intet som står i strid med den sunne fornuft kan være en sann lære for Buddha". De tror ikke på syndenes forlatelse, før etter en tilpasset og rettferdig straff for hver ond gjerning eller tanke i en fremtidig inkarnasjon og en forholdsmessig kompensasjon for involverte parter.

Hvor står det?

I de fleste hellige bøker. I *The Wheel of the Law*¹ (side 57) finner du følgende teosofiske formulering: "Buddhister tror at enhver handling, ord eller tanke har konsekvenser, som vil vise seg før eller senere i nåværende eller i en fremtidig tilstand. Onde handlinger resulterer i onde konsekvenser, gode handlinger i gode konsekvenser."

¹ *Lovens hjul, o.a.*

linger gir gode konsekvenser: rikdom i denne verden, eller fødsel inn i himmelen (devachan) . . . i en fremtidig tilstand.”²

Kristne tror det samme, gjør de ikke?

Slett ikke. De tror på forlatelse og opp hevelse av alle synder. De gis løfte om at hvis de bare tror på Kristus’ blod (et *uskyldig* offer!), ved at han ofret sitt blod for utslettelse av alle menneskehetens synder og gjorde opp for all dødelig synd. Vi tror verken på denne stedfortredende forsoning eller på muligheten for å oppheve selv den minste synd ved å gjøre godt. Vi tror på en streng og upartisk rettferdighet. Vår forestilling om den ukjente, universelle guddom, representert gjennom karma, er at det er en makt som ikke kan feile, og som derfor verken kan styres av vrede eller barmhjertighet, men bare absolutt rettferdighet, som gjør at hver eneste årsak, stor eller liten, må utfolde sine uunngåelige virkninger. Jesus sa: ”Med den dom du dømmer andre, skal du selv dømmes” (*Matteus, 7,2*); en formulering som ikke gir noe håp om fremtidig barmhjertighet eller å kunne unnsnippe ved noen som har fullmakt. Fordi vi med vår filosofi anerkjenner rettferdigheten ved denne formuleringen, så anbefaler vi ikke med særlig styrke barmhjertighet, overbærenhet og tilgivelse for forseelser. *Motstå ikke det onde, og svar det onde med noe godt*, er en buddhistisk oppskrift, som første gang ble uttalt som følge av den ubønnhørlige karmiske lov. Uansett er det en vanhellig handling når mennesket tar loven i sine egne hender. Menneskets lover kan anvende begrensede men ikke straffende midler. Et menneske som tror på karma, men som likevel hevner seg og nekter å tilgi enhver urett, og derved svarer godt med ondt, opptrer kriminelt og skader bare seg selv. Da karma med sikkerhet vil straffe de som gjorde ham urett, vil han ved å påføre ytterligere straff på sine fiender og ikke overlate straffen til den store lov, men tillegge sin egen skjerv og dermed bare foranledige en fremtidig belønning for sine fiender og en fremtidig straff for seg selv. Den ufeilbarlige regulator følger opp hver inkarnasjon i forhold til de etterfølgende, og summen av gode og dårlige handlinger blir bestemmende for resultatet.

Kan vi dermed avdekke noe av et menneskes fortid ved nåværende liv?

Bare ved å tro at nåværende liv er akkurat hva det bør være, for å gjøre opp for fortidige synder. Med unntak av synske og store adepter så kan vi selvsagt i forhold til vanlige dødelige ikke vite hvilke synder dette var. På grunn av våre begrensede data er det ikke en gang mulig å fastslå hvordan en gammel manns ungdom må ha vært. Av samme grunn kan vi heller ikke trekke endelige konklusjoner om hvordan det fortidige liv har vært fra det vi ser av et menneskes nåværende liv.

Hva er karma?

Men hva er karma?

Som sagt, så betrakter vi den som universets *ultimative lov*, kilden og opphavet til alle andre lover som eksisterer i naturen. Karma er den ufeilbarlige lov som tilpasser virkningen til årsaken, på det fysiske, mentale og åndelige eksistensplan. Da ingen årsak kan unngå å skape en tilpasset virkning, fra den største til den minste, fra en kosmisk forstyrrelse ned til håndens bevegelse, og da like fremkaller like, er *karma* den usynlige og ukjente lov som *justerer viselig, intelligent og rettferdig* enhver virkning til dens årsak og opphav. Selv om den ikke kan *erkjennes*, er virkningen merkbar.

Dette er ”det absolutte” og ”det uerkjennelige” igjen, som ikke er til stor nytte som forklaring på livets problemer?

Tvert imot. Selv om vi ikke vet hva karma er *i seg selv* og i sin essens, så *vet vi hvordan* den virker, og vi kan definere og beskrive dens virkninger med stor nøyaktighet. Vi kjenner bare *ikke* den *ultimative årsak*, akkurat som den moderne vitenskap overalt innrømmer at den *ultimative årsak* til alt ikke kan ”erkjennes”.

Hva kan teosofien si med henblikk på løsningen av menneskehetens mer praktiske behov? Hvilken forklaring tilbyr den overfor de store lidelser og udekkede behov blant de såkalt ”lavere klasser”?

² H.A. Alabaster, Trübner & Co, London 1871.

For å være tydelig; ifølge vår lære skyldes all denne sosiale elendigheten og klasseskillene ulik fordeling av arbeid og kapital og kjønnenes ulike posisjon i vårt samfunn – det vi kort og godt kaller KARMA.

Men alle disse lidelser som synes å ramme massene tilsynelatende vilkårlig kan ikke faktisk være fortjent som INDIVIDUELL karma?

Nei, den kan ikke defineres så snevert i sine virkninger at den i forhold til omgivelsene og de spesielle individuelle livsomstendigheter som hver enkelt befinner seg i, ikke er annet enn en gjengjeldende karma for noe individet har skapt i et tidligere liv. Vi må ikke tape av syne det faktum at ethvert atom er underlagt den generelle lov som styrer hele den kropp det tilhører, og her ser vi den karmiske lov i en videre forstand. Kan du innse at summen av individuell karma blir karma for den nasjon disse individer tilhører, og videre at summen av alle nasjoners karma utgjør verdens karma? De lidelser du nevner er ikke unike for det enkelte individ eller for den enkelte nasjon, fordi de er mer eller mindre universelle. Det er for de større linjer av menneskelig samhörighet at karmaloven finner sin legitime og stabile anvendelse.

Skal jeg forstå dette slik at karmaloven ikke nødvendigvis er en individuell lov?

Det er akkurat hva jeg mener. Karma kan umulig korrigere verdens maktbalanse og utvikling uten å påvirke vidt og generelt. Det betraktes som en sannhet blant teosofere at det er menneskehetens samhörighet som skaper det vi kaller gjengjeldende karma, og at det er denne lov som gir løsninger for de store spørsmål om kollektive lidelser. Det er videre en okkult lov at intet menneske kan avansere over sine individuelle svakheter uten samtidig, selv i liten grad, å heve hele den gruppen han er en del av. På tilsvarende måte kan ingen synde, og motta lidelsensvirkningene av synd, alene. I realiteten finnes det ikke noe slikt som "atskilthet", og det nærmeste man kommer denne selviske tilstand som loven tillater, er intensjon og motiv.

Finnes det ingen måte hvor denne gjengjeldende og nasjonale karma kan konsentreres og samles for å si det slik, og bringes til sin naturlige og legitime oppfyllelse uten alle disse langvarige lidelsene?

Som en alminnelig regel, og innen de grenser vår tidsalder setter, kan ikke karma forseres eller retarderes i sine virkninger. Men jeg er sikker på at muligheten for noe av dette aldri har vært prøvet. Lytt til følgende sitat om en fase av nasjonal lidelse og spør deg selv, hvor du åpner for virkningene av individuell, relativ og gjengjeldende karma, om disse lidelser kan modifiseres eller lettes. Det jeg skal lese for deg er skrevet av en nasjonal helt; en som har overvunnet seg selv og gjort seg fri til å velge, og som har valgt å tjene menneskeheten – og dermed påta seg må mye av den nasjonale karma hun makter. Dette er hva hun har å si:

Jo, naturen taler alltid, synes dere ikke? Men ofte lager vi så mye støy at vi ikke hører hennes stemme. Det er derfor det er så trivelig å forlate byen og oppholde seg i naturlige omgivelser. Jeg tenker på en aften i Hampstead Heath hvor vi så solen gå ned; men akk, hvilke lidelser og elendigheter denne solen da hadde vært vitne til. I går ga en kvinne meg en stor kurv villblomster. Jeg tenkte da at min familie på østkanten trengte den mer enn jeg, så jeg brakte den over til den svært fattige skolen i Whitechapel denne morgenen. Du skulle ha sett hvordan de gustne små ansiktene lyst opp! Deretter gikk jeg hen til et lite spisested og betalte middager for noen barn. Stedet lå i en smal bakgate, fylt av forbipasserende mennesker. Stanken fra fisk, kjøtt og annen mat var ubeskrivelig. Det oste i solsteiken, som i Whitechapel fører til forråttelse istedenfor renselse. Spisestedet var fokus for alle disse dufter. Ubeskrivelige kjøttstuinge, ekle matklumper omsvermet av fluer, riktig et alter for Beelzebub. Her var småbarn på søk etter rester. En med ansikt som en engel samlet kirsebærsteiner til et enkelt og nærende måltid. Jeg gikk vestover dypt rystet, idet jeg lurte på om noe kunne bli gjort for disse deler av London unntatt å la det gå under i et jordskjelv og starte med friske innbyggere, som etter et dypp i en slags rensende Lethe hadde fått slettet alle sine erindringer! Deretter tenkte jeg på Hampstead Heath og lurte på: Hvis man kunne bli enige om å redde disse menneskene, så ville det berettigede alle kostnader, for disse tilstander må endres – men hvordan skal det gjøres? I den tilstand disse mennesker nå er i, vil de ikke ha utbytte av å komme i nye omgivelser, men fortsetter de i nåværende omgivelser vil forfallet fortsette. Denne endeløse, håpløse ulykk-

salighet, og denne brutale fornedrelsen som både er en konsekvens og en årsak, faller meg tungt for brystet. Det er som banyantreet; hvor greinene rotfester seg og lag er nye skudd. Hvilken avstand mellom dette og det fredelige utsynet ved Hamstead. Derfor har vi som er disse stakkarnes brødre og søstre bare rett til å bruke Hamstead Heaths til å få krefter til å redde Whitechapel. (*Underskrevet av en som er for respektert og kjent til å bli navngitt for spottfugler.*)

Det er et trist og vakkert brev, og jeg synes det fremstiller med all tydelighet den grusomme lov du kaller "relativ og gjengjeldende karma". Men det er vel neppe noe håp om hjelp fra et jord-skjelv eller at området blir oppslukt?

Hvilken rett har vi til å tenke slik når halvparten av menneskeheten er i posisjon til å gi øyeblikkelig hjelp til de li delser våre medmennesker gjennomgår? Når ethvert menneske har bidratt med alt det kan, av penger, arbeid og gode tanker og verfor fellesskapet, da, og bare da, vil den nasjonale karma bli avbalansert. Før dette har skjedd har vi ingen rett eller grunn til å uttale at det er mer liv på jorden enn naturen kan underholde. Det er bare de heroiske sjelene, vår rases og nasjons redningsmenn, som kan avsløre den ulike fordeling av gjengjeldende karma, og ved en kjempemessig innsats kan forandre maktbalansen og redde folk fra moralsk undergang, som er tusen ganger verre og vedvarende ond enn en fysisk katastrofe, som du synes å se som eneste mulige løsning på denne oppsamlede elendighet.

I så fall, fortell meg hvordan du beskriver denne karmaloven?

Vi beskriver karma som en korrigerende lov som alltid søker å gjenopprette likevekt i den fysiske verden og harmoni i den moralske verden. Vi sier ikke at karma virker på en eller annen spesiell måte, men at den *alltid* søker å bevare harmoni og opprettholde likevekt for at universet kan eksistere.

Kan du gi meg en illustrasjon?

Senere vil jeg gi deg en uttømmende illustrasjon. Men forestill deg nå en dam, hvor en stein faller i vannet og forårsaker bølgebevegelser. Slike bølger beveger seg fremover og bakover inntil de, som følge av noe fysikerne kaller loven om energitap, forsvinner og vannet igjen ligger i ro. På samme måte skaper *alle* handlinger, på ethvert plan, forstyrrelser i universets harmoni, og de vibrasjoner som dermed oppstår vil bevege seg fremover og bakover innen sitt begrensede område inntil likevekt igjen er oppnådd. Men da slike forstyrrelser alltid starter fra et spesielt punkt, blir det åpenbart at likevekt og harmoni bare kan opprettes ved å samle *i det samme punkt* alle de krefter som ble satt i gang fra punktet. Her er beviset for at konsekvensene av menneskets handlinger, tanker, osv., må komme tilbake til *ham selv* med den samme kraft som de ble sendt ut.

Jeg ser ikke noe moralsk i denne loven. Den synes for meg å være en rent fysisk lov om at aksjon og reaksjon må være like og motsatt.

Det forbauser meg å høre deg si det. Europeerne er blitt så vant til å skille mellom rett og galt, godt og ondt som tilfeller av en slags alternativ lov menneskene har skapt eller som er pålagt av en personlig Gud. Vi teosofere sier imidlertid at "godt" og "harmonisk", "ondt" og "disharmoni", er synonyme. Dessuten påstår vi at all smerte og lidelse skyldes et ønske om harmoni, og at den fryktelige og eneste årsak til harmoniforstyrrelse er *selviskhet* i en eller annen form. Karma returnerer derfor til det enkelte menneske de *faktiske konsekvenser* av dets egne handlinger, uten hensyn til deres moralske karakter. Men da mennesket mottar hva det fortjener for *alt*, er det åpenbart at det vil måtte svare for alle lidelser det har skapt for andre, likesom det med glede og lykke vil belønnes med fruktene av all den lykke og harmoni det har skapt for andre. Det beste jeg ellers kan gjøre for å opplyse deg er å sitere fra bøker og artikler som er skrevet av de av våre teosofere, som har en korrekt oppfatning av karma.

Det er meget ønskelig, for den teosofiske litteraturen inneholder relativt lite om dette temaet.

Det skyldes at det er *det vanskeligste* av alle våre temaer. For kort tid siden skrev en kristen følgende innvendinger:

Forutsetter vi at den teosofiske lære er korrekt, og at mennesket må frelse seg selv og vinne over seg selv og bekjempe det onde i sin duale natur for å oppnå sjelelig frihet, hva skal mennesket da gjøre etter det er vekket og til en viss grad omvendt fra ondskap? Hvordan skal det frigjøres eller unnskyldes, for å utsette den ondskap som allerede er utfoldet?

Til dette repliserer J.H. Connelly meget passende at ingen kan ha håp om ”at det teosofiske tog kan kjøre på teologiske spor”. Som han uttrykker det:

Muligheten for å unndra seg individuelt ansvar er ikke noe tema for teosofien. Etter denne lære finnes det ikke noe slikt som unnskyldning eller mulighet for å ”utslette den ondskap som allerede er utfoldet” – annet enn en passende straff for den som har utført udåden for å gjenopprette harmoni i universet etter at den er forstyrrt av den som utførte udåden. Det onde er knyttet til utøveren. Mens andre må lide av konsekvensene, så kan ikke forsoningen gjøres av andre enn utøveren selv.

Den forutsetning som ble nevnt, hvor et menneske er ”vekket og til en viss grad omvendt fra ondskap” tilsvarer at mennesket har innsett at handlingene er ondsinnede og at det dermed fortjener straff. Derved vil mennesket også ha utviklet en viss ansvarsfølelse, og graden av denne oppvåkning og ”omvendelse” vil bestemme omfanget av ansvarsfølelsen. Når den er virker som sterkest, stimuleres mennesket til å ty til læren om stedfortredende forsoning.

Det kan også kreves at vi angre, men intet er lettere enn det. Det er en tiltalende svakhet ved den menneskelige natur at vi har lett for å angre noe vi har gjort, når vi blir gjort oppmerksom på det, enten vi er påført lidelser eller har nytt godt av fordeler. Sannsynligvis vil en nærmere vurdering av våre følelser vise at det vi angre er behovet for å anvende ondskap som et middel for å oppnå noe selvisk mer enn ondskapen selv.

Uansett hvor tiltrekkende utsikten til å kaste byrdene av all vår synd ”ved foten av korset” synes for det vanlige menneske, så virker det ikke tiltalende for den som studerer teosofi. Han kan ikke forstå at synderen ved å oppnå kunnskap om sin ondskap skal fortjene å bli unnskyldt eller få slettet alle tidligere udåder; eller hvordan angre og en fremtidig korrekt atferd skal gjøre det mulig for ham å unngå virkningene av den universelle lov om årsak og virkning. Resultatene av hans onde handlinger fortsetter å eksistere, og de lidelser han har påført andre ved sin ondskap er ikke utslettet. Den som studerer teosofi oppfatter virkningene på uskyldige som del av problemet. Han betrakter ikke bare den skyldige, mens også hans ofre.

Ondskap er et brudd på den harmoniske lov som styrer universet, hvor straffen må ramme den som har brutt loven. Kristus sa: ”Synd ikke mer, for å unngå verre ting”, og Paulus sa: ”Gjør en innsats for din egen frelse. Hva et menneske sår, må det også høste.” Dette er forresten en fin metafor for å uttrykke en setning fra Puranaene, som er langt eldre enn ham – om at ”enhver opplever virkningene av egne handlinger”.

Dette er karmalovens prinsipper slik de gjelder innen teosofien. I boken *Esoteric Buddhism* kalte Sinnett karma ”den etiske årsakslov”. ”Gjengjeldens lov”, som madam Blavatsky kalte den, er bedre. Det er den kraft som

Selv om den er mystisk, så leder den oss usvikelig på umerkede veier fra skyld til straff.

Men den er mer. Den belønner det gode like ufeilbarlig som den straffer det onde. Det er vikningen av enhver utøvelse, tanke, ord eller handling. Ved dette skaper mennesket seg selv, sitt liv og sine opplevelser. Østlig filosofi forkaster tanken om at hvert nyfødt barn blir utstyrt med en ny sjel. Den tror på et begrenset antall monader, som utvikler seg og blir mer og mer perfekt ved å gjennomleve mange etterfølgende personligheter. Disse personligheter er et resultat av karma, og det er som følge av karma og reinkarnasjoner at den menneskelige monade før eller siden returnerer til sin kilde – den absolutte guddom.

E.D. Walker kommer med følgende forklaring i sin bok *Reincarnation*:

Karma sier i korthet at vi er blitt som vi er ved våre tidligere handlinger, og at vi skaper vår fremtid med våre nåværende handlinger. Det finnes ingen annen skjebne enn den vi skaper selv. Det finnes ingen frelse eller fordømmelse som vi ikke skaper selv. Fordi den ikke gir noe ly for straffbare handlinger og forutsetter en streng ansvarlighet, passer den ikke så godt for svake mennesker, som de lettvinne, religiøse oppfatningene om stedfortredende forsoning, forbønn, tilgivelse eller omvendelse på sotteseng. Når det gjelder den evige justis, er skyld og straff uløselig tilknyttet samme hendelse, fordi det ikke er noen virkelig forskjell mellom handlingen og dens konsekvenser. Det er karma og våre gamle handlinger som trekker oss ned til jordisk liv. Oppholdet i den åndelige verden påvirkes av karma, fordi karma forbyr lange opphold i én tilstand, fordi den alltid forandrer

seg. Så lenge våre handlinger styres av materielle og selviske motiver, må virkningene av tilhørende handlinger bli manifestert gjennom fysiske gjødsler. Bare det perfekt uselviske menneske kan unngå det materielle livs gravitasjon. Få har oppnådd det, men det er menneskehetens mål. (sidene 299-303).

Connelly siterer fra *The Secret Doctrine*:

De som tror på *karma* må tro på *skjebnen*, som ethvert menneske fra fødsel til død vever omkring seg, tråd for tråd, som en ederkopp gjør med sitt nett. Denne skjebne styres enten av en usynlig *prototyps* himmelske stemme utenfor oss, eller ved vårt indre *astrale* menneske, som ofte er det onde geni i det legem liggjorte vesen, som kalles menneske. Begge disse påvirker det ytre menneske, men en av dem må seire, og helt fra bråket starter trer den ubøyelige og uforsonlige *kompenrende lov* i kraft og forfølger trofast fluktuasjonene. Når siste del av nettet er ferdig, og mennesket er fullstendig innvevd i virkningene av sine handlinger, da styres det fullstendig av sin *selvskapte* skjebne. Verken en okkultist eller en filosof vil snakke om forsynets godhet eller grusomhet, men knytte det til den karmiske nemesis. Han vil forklare at uansett vil karma forsvare og vokte over det gode, i dette som i fremtidige liv, og straffe de ondsinnede – selv etter syv gjødsler. Dette vil pågå så lenge en forstyrrelse av selv det minste atom i den uendelige, harmoniens verden ikke er blitt justert. Karmas eneste evige og uforsonlige påbud er – fullstendig harmoni i stoffets som i åndens verden. Det er derfor ikke karma som belønner og straffer, men vi som belønner og straffer oss selv i forhold til om vi samarbeider med og gjennom naturen, og adlyder de lover som harmonien hviler på, eller – bryter dem.

Karma ville heller ikke være uransakelig hvis menneskene kunne samarbeide harmonisk i stedet for uforent og i strid. Vår uvitenhet om dette - som noen kaller den mørke og kompliserte skjebne, mens andre betrakter det som resultater av blind fatalisme, og en tredje gruppe det rene tilfelle, uten å være ledet av verken guder eller djeveler – ville ganske sikkert forsvinne hvis vi kunne tilknytte dette til sin rette årsak.

Vi står forvirret foran mysteriet om vårt eget skaperverk og de livets gåter vi *ikke vil* løse, og beskylder den store sfinx for å fortære oss. Men egentlig inntreffer det ingen ulykke i vårt liv, ingen elendig dag, intet uhell, som vi ikke kan spore tilbake til våre egne handlinger i dette eller et tidligere liv. Karmaloven er tett knyttet til reinkarnasjonene. Det er bare denne lære, som kan forklare det kompliserte spørsmål om det gode og det onde og forsonne mennesket med livets *tilsynelatende* fryktelige urettferdighet. Når man ikke kjenner denne foredlende lære og ser rundt seg og observerer forskjellene ved fødsel og lykke, i intelligens og evner; når man iakttar hvilke goder som kan tilfalle tåpelige og umoralske personer, mennesker som mottar alle fordeler som privilegium ved fødselen eller ved å være født et særlig sted. Når man ser alt dette og ikke makter å bistå de som lider, når ørene er fulle av og hjertet lider av alle smerteskrigene omkring – så er det bare den velsignede kunnskapen om karma som forhindrer en fra å forbanne livet og menneskene, og deres antatte skaper. Denne loven, bevisst eller ubevisst, predestinerer ingen og ingenting. Den eksisterer fra og i evigheten, virkelig, for den er selve EVIGHETEN. Og derfor, siden ingen aksjon kan være likestilt med evigheten, kan det ikke sies at den aksjonerer, fordi den er selve aksjonen. Den er ikke bølgen som drukner et menneske, men stakkarens *personlige* aksjon, som med overlegg posisjonerer ham under den *upersonlige* aksjon fra den loven som styrer havets bevegelser. Karma skaper ingenting, heller ikke utformer den noe. Det er mennesket som planter og skaper årsaker, og den karmiske lov som svarer med virkningene – med korreksjoner som ikke er en aksjon, men universell harmoni, som stadig søker tilbake til sin opprinnelige posisjon; lik en grein som er bøyd med en viss kraft retter seg opp med en tilsvarende kraft. Hvis dette skulle få den arme som bøyd greinen ut av ledd, skal vi da si at greinen gjorde det eller at det var vår egen handling som gjorde det? Karma har aldri søkt å ødelegge intellektuell og individuell frihet, slik som den Gud monoteistene har oppfunnet. Den har aldri i dølgsmål utviklet påbud for å forvirre mennesker. Den vil heller ikke straffe den som tør å undersøke dens mysterier. Tvert imot vil den som ved studier og meditasjon avdekker dens kompliserte veier og kaster lys over disse dunkle veier – og på avveier, hvor så mange har gått seg bort fordi de ikke har kjent livets labyrinter – arbeide for det felles beste. KARMA er en absolutt og evig lov i den manifesterte verden, og da det bare kan være en absolutt, evig og nærværende årsak, så kan ikke de som tror på karma bli betraktet som ateister eller materialister – og i

enda mindre grad som fatalister. For karma er ett med den ukjente, som den er et aspekt av i sine virkninger i den fenomenale verden.³

En annen dyktig teosofisk skribent (fr. P. Sinnett i *Purpose of Theosophy*, sidene 10-14) sier:

Ethvert individ skaper enten god eller dårlig karma ved hver handling eller tanke i løpet av dagen, samtidig som det i dette liv arbeider på den karma som ble skapt ved handlinger og begjær i forrige liv. Når vi ser mennesker som er rammet av medfødte skavanker, kan det med sikkerhet antas at disse skavankene er unngåelige resultater av årsak er de selv satte i gang i et tidligere liv. Noen kan hevde at slike skavanker er arvelige og derfor ikke kan ha noe med tidligere liv å gjøre. Men egoet, det virkelige menneske, individualiteten, har intet åndelig opphav i de foreldre den blir gjenfødt hos. Når tiden er inne for gjenfødsel, tiltrekkes den ved samhörighet til sin tidligere livsform via den bølge som bringer den til det hjem som er best egnet for å utvikle tilhørende tendenser. Når karmaloven er forstått, er den velegnet til å lede og assistere de som erkjenner dens sannhet mot et høyere og bedre liv. Men det bør ikke glemmes at det ikke bare gjelder våre handlinger men at også våre tanker ganske sikkert resulterer i en skare av omstendigheter, som vil påvirke vår fremtid til det gode eller det onde, og det som kanskje er enda viktigere, mange av våre medmenneskers fremtid. Hvis våre synder i alle tilfeller bare gjaldt oss selv, ville synderens karma ha mindre betydning. Men det faktum at hver tanke og handling gjennom livet resulterer i en korresponderende god eller dårlig virkning for andre medlemmer av den menneskelige familie krever en streng sans for rettferdighet, moral og uselvishet for å sikre fremtidig lykke og fremgang. En utført forbrytelse og onde tanker som er sendt av gårde er ugjenkallelig, og ingen anger kan utslette deres fremtidige virkninger. Hvis angeren er oppriktig, vil den forhindre et menneske fra å gjenta sine feil, men den kan ikke forhindre ham eller andre fra virkningene av det som allerede har skjedd, som ufeilbarlig rammer ham enten i dette eller et senere liv.

J.H. Connelly sier videre:

De som tror på en religion som bygger på en slik lære ønsker den kan sammen lignede med en hvor menneskets evige skjebne avgjøres av de ulykker som inntreffer i en kort, jordisk eksistens, hvor mennesket møtes med et budskap om at "som treet faller skal det også ligge", og hvor dets beste håp, når det innser sin egen ondskap, er læren om stedfortredende forsoning, som heller ikke er noen god løsning i henhold til den presbyterianske trosoppfatning.

Som ved et påbud fra Gud, som en manifestasjon av hans herlighet, er noen mennesker og engler predestinert til et evig liv mens andre er forutbestemt til evig død.

Alle disse engler og mennesker som er predestinert og forutbestemt er skapt uforanderlige, og deres antall er så bestemt og avgjort at det verken kan økes eller reduseres. Gud har utnevnt de utvalgte til herlighet. Ingen andre blir frelst av Kristus unntatt de utvalgte.

Etter dette anbefaler jeg deg å sammenligne vårt teosofiske syn på karma, gjengjeldsens lov, og si om den ikke er mer filosofisk og rettferdig enn den grusomme og idiotiske lære som gjør "Gud" til en ufølsom djevel; en lære som sier at "bare de utvalgte" vil bli frelst, mens alle andre er dømt til evig fortapelse!

Jo, jeg innser hva du generelt mener, men jeg skulle ønske du kunne gi noen konkrete eksempler på karmisk aksjon.

Det kan jeg ikke gjøre. Som jeg allerede har sagt, kan vi bare føle oss sikre på at vårt nåværende liv og livssituasjon er et direkte resultat av våre handlinger og tanker i fortidige liv. Men vi som verken er seere eller innvidde, kan ikke vite noe om hvordan karmaloven virker rent konkret.

Kan noen, selv adepter og seere, forfølge denne karmiske justeringsprosessen i sine detaljer?

Selvsagt. "De som vet" kan gjøre det ved å anvende krefter som ligger latent i alle mennesker.

³ *The Secret Doctrine*, 1. bind, sidene 639, 643-4; 2. bind, sidene 303-4, 304-6.

Hvem er de som vet?

Gjelder dette både oss selv og andre?

Ja. Som jeg nettopp har sagt, har vi alle et begrenset innsyn, unntatt de som i denne inkarnasjonen har nådd toppen av det åndelig innsyn og er klarsynt. Vi kan bare anta at hvis våre forhold hadde vært annerledes, så hadde de vært det, og at vi er det vi har gjort oss til, og mottar det vi har gjort oss fortjent til.

Jeg er redd en slik oppfatning bare vil gjøre oss bitre.

Jeg tror den virker akkurat motsatt. Det er manglende forståelse av den rettfærdige gjengjeldelsens lov som mest sannsynlig vekker kampfølelsen i mennesket. Både et barn og en voksen avskyr mye mer å bli straffet eller irettesatt hvis det oppfattes som ufortjent, enn en hard straff som oppfattes som fortjent. Troen på karma er den viktigste grunn for å avfinne seg med sin skjebne i dette livet, og det sterkeste insentiv til å forbedre seg i forhold til fremtidige inkarnasjoner. Begge disse begrunnelser ville forsvinne hvis vi trodde at vår skjebne skyldtes annet enn en streng lov, eller at vår skjebne var i andres hender enn våre egne.

Du har nettopp fastslått at dette reinkarnasjonssystemet styrt av den karmiske lov appellerer til fornuften, rettfærdighet og vår moralske sans. Ofres ikke i så fall finere egenskaper som sympati og medfølelse, som derved gjør noen av de finere instinkter i menneskets natur hardere?

Bare tilsynelatende og ikke reelt. Intet menneske kan motta mer eller mindre enn det fortjener uten en tilhørende urett eller partiskhet i forhold til andre. En lov som kan unngås ved medfølelse ville bringe mer ulykke enn den unngikk, mer irritasjon og forbannelse enn takknemlighet. Husk også at vi ikke forvalter loven hvis vi søker årsaker som virker. Den forvalter seg selv. Devachantilstanden gir den mest rikholdige belønning for *rettfærdig* medfølelse og barmhjertighet.

Du forteller at adeptene er unntakene fra regelen om vår generelle uvitenhet. Vet de virkelig mer enn vi gjør om reinkarnasjon og tilstandene etter døden?

De gjør de absolutt. Ved å trene opp evner vi alle besitter, men som bare de har utviklet til perfektion, har de skaffet seg åndelig adgang til alle de plan og ulike tilstander vi har diskutert. I uminnelige tider har den ene generasjon av adepter etter den andre studert eksistensens mysterier, livet, døden og gjødselene, og alle har så fortalt noen av de fakta de har lært.

Er utviklingen av adepter teosofiens mål?

Teosofien betrakter menneskeheten som en utstrømning fra guddommen, som er på vei tilbake til sitt opphav. Etter å ha viet flere inkarnasjoner til formål et oppnådd adeptskap, som er et avansert punkt på veien tilbake. Legg deg på minne at ingen har nådd opp til adeptskap i de hemmelige vitenskaper i ett liv. Etter at en bevisst hensikt er dannet og den nødvendige treningen har startet kreves det mange inkarnasjoner for å nå dit. Det fins antagelig mange kvinner og menn midt iblant oss i samfunnet, som har startet dette strevsomme arbeid mot opplysning for mange inkarnasjoner siden, og som likevel på grunn av personlige illusjoner i sine nåværende liv, er uvitende om dette eller på vei til å miste alle muligheter i denne inkarnasjonen for å avansere videre. De fornemmer en uimotståelig tiltrekning mot okkultisme og *det høyere livet*, men er for personlig og full av meninger, for nært tilknyttet det verdslige livets villedende tiltrekning og verdens overfladiske gleder, til å oppgi dem og mister dermed sjansen i dette livet. Men for vanlige mennesker og i forhold til dagliglivets praktiske gjøremål, er slike fjerne resultater uegnet som livsmål og ganske ineffektive som motiv.

Hva kan da være deres mål eller bestemte hensikt med å slutte seg til Det teosofiske samfunn?

Mange interesserer seg for vår lære og fornemmer instinktivt at den er sannere enn den dogmatiske religioner byr på. Andre har tatt en avgjørelse om å nå det høyeste ideal mennesket kan oppnå.

Forskjellen mellom tro og kunnskap, eller blind og fornuftig tro

Du forteller at dere aksepterer og tror på den teosofiske lære. Men da dere ikke er de adepter du nettopp nevnte, må dere akseptere deres lære som *blind tro*. Hva skiller dette fra konvensjonelle religioner?

Fordi dette er forskjellig i alle andre forhold, så er det også forskjellig på dette punkt. Det du kaller "tro" og det som er *blind tro*, blir i realiteten og med henblikk på dogmene i den kristne lære for oss "kunnskap", det logiske resultat av forhold *vi vet* om naturens *fakta*. Deres lære bygger på fortolkninger og dermed på seernes *andrehåndsvurderinger*, mens vår bygger på seeres faste og uforanderlige vitnesbyrd. Innen for eksempel vanlig kristen teologi påstås det at Gud har skapt mennesket med tre deler – kropp, sjel og ånd – til et samlet hele, og at alle, enten i sin grove form i fysisk eksistens eller i en eterisk form etter oppstandelsen, dermed får evig tilværelse, hvor hvert menneske har en fast eksistens atskilt fra andre mennesker og fra det guddommelige. Teosofien påstår på den andre siden at mennesket er en utsondring fra den ukjente, men likevel evig nærværende og uendelig guddommelige essens, og at legemet og alt annet er midlertidig og derfor en illusjon, da menneskets ånd er den eneste varige substans, og at selv denne taper sin individuelle identitet når den fullstendig smelter sammen med den *universelle ånd*.

Taper vi også vår individualitet, blir vi helt enkelt utslettet.

Det gjør vi *ikke*, da jeg snakker om *atskilt* og ikke universell individualitet. De atskilte blir forvandlet til helhet; *duggdråpene* fordampes ikke men blir til havet. Blir det fysiske menneske *utslettet*, når det forvandler seg fra et foster til et gammelt menneske? Hvilken satanisk stolthet gjør at vi rangerer vår uendelig lille bevissthet og individualitet høyere enn den universelle og uendelige bevissthet!

Viser dette at det faktisk ikke finnes noe menneske og at alt er ånd?

Nei. Det viser at foreningen mellom ånd og materie er midlertidig, eller for å formulere det klarere, da ånd og materie er ett og de to motsatte poler av den *universelt* manifesterte substans – så opphører ånden (midlertidig) så lenge selv den minste partikkel eller atom av dens manifesterte substans er tilknyttet en form, som igjen er et resultat av differensiering. Å tro noe annet er *blind tro*.

Det er dermed på grunnlag av *kunnskap* og ikke *tro* du påstår at det permanente prinsipp, ånd, bare midlertidig passerer gjennom materien.

Jeg ville sagt det annerledes med at vi påstår at tilsynelatende av det permanente og *ene* prinsipp, ånd, som *materie* er midlertidig, og derfor ikke noe annet enn illusjon.

Og dette bygger på *kunnskap* og ikke *tro*?

Ja, men da jeg innser hva du hentyder til, kan jeg like godt tillegge at vi oppfatter *tro*, som du bygger på, som en mental sykdom, og virkelig tro, for eksempel grekernes *pistis*, som "tro basert på kunnskap", enten den stammer fra fysiske bevis eller *åndelige sanser*.

Hva mener du?

Jeg mener at hvis det er forskjellen mellom disse to du ønsker å få vite noe om, så kan jeg fortelle deg at det er meget stor forskjell mellom *autoritær tro* og *tro basert på ens åndelige intuisjon*.

Hvordan da?

Den ene er menneskelig godtroenhet og *overtro*, mens den andre er menneskelig oppfatning og *intuisjon*. Som professor Alexander Wilder sier i sin introduksjon til de *eleusiske mysterier*: "Det er uvitenhet som fører til vanhelligelse. Menne sker latterliggjør det de ikke forstår skikkelig. . . Understrømmene i denne verden peker mot et mål; og på innsiden av menneskets godtroenhet . . . er en nesten uendelig kraft, en hellig tro, som er i stand til å oppfatte eksistensens høyeste sannheter."⁴ De som begrenser denne "godtroenhet" til bare de menneskelige autoritære dogmene vil aldri komme til bunns i

⁴ Thos. Taylor, *Dessertation on the Eleusinian and Bacchic Mysteries*; innledningen.

denne kraften eller oppfatter dens egenskaper. De sitter fast på det ytre plan og makter ikke å frembringe den essensen som styrer det. For å oppnå det må de utvikle sin evne til egne vurderinger, og det tør de ikke å gjøre.

Er det denne ”intuisjon” som tvinger deg til å forkaste Gud som en personlig far, hersker og leder for hele universet?

Nettopp. Vi tror på et evig, ukjent prinsipp, fordi bare sinnsforvirring kan få noen til å påstå at universet, det tenkende menneske og alle vidunderer som finnes selv i den materielle verden, er frembrakt uten at noen *intelligente krefter* har laget dette uvanlig kloke arrangement av alle dets deler. Naturen kan feile, noe den ofte gjør, i enkelte detaljer og de ytre manifestasjoner av dens stoffer, men aldri ved sine indre årsaker og resultater. Tidligere hedninger hadde et langt mer filosofisk syn på dette enn moderne filosofer, uansett om de var agnostikere, materialister eller kristne. Ingen hedensk forfatter har hittil foreslått at bestemte følelser som grusomhet og barmhjertighet kan utfoldes ved en *uendelig* gud. Alle deres guder var klart definerter. Den siamesiske forfatteren til *The Wheel of Life* (Livets hjul) ga uttrykk for den samme forestilling om deres personlige gud som vi gjør, da han skrev (på side 25):

En buddhist kan tro på eksistensen av en gud, opphøyet i forhold til menneskets kvaliteter og egenskaper – en perfekt gud, hevet over kjærlighet, hat og sjalusi, som rolig hviler i en stillhet intet kan forstyrre. Han vil aldri snakke nedsettende om en slik gud, ikke for å behage ham eller av redsel for å fornærme ham, men på grunn av naturlig ærbødighet. Men han vil ikke kunne forstå en gud med menneskelige kvaliteter og egenskaper, en gud som elsker og hater og som viser sinne; en guddom, som enten han beskrives av kristne misjonærer, av muslimer, brahminere⁵ eller jøder, faller under standarden for et jevnt godt menneske.

Tro og tro. Dette er ikke den oppfatning den kristne har som i sin menneskelige hjelpeløshet og ydmykhet tror det finnes en barmhjertig far i himmelen, som vil beskytte ham fra fristelser, hjelpe ham gjennom livet og tilgi ham hans synder. Det er bedre enn den kalde og stolte, nærmest fanatiske troen blant buddhister, vedantister og teosofe.

Du må gjerne fortsette å kalle vår oppfatning for ”tro” om du vil. Men enda en gang støter vi på dette stadig tilbakevendende spørsmål: tro og tro. Er ikke det som bygger på streng logikk og fornuft bedre enn det som helt enkelt bygger på menneskelig autoritet og – heltedyrkelse? Vår ”tro” har all den logiske styrken bak en aritmetisk truisme om at 2 pluss 2 blir 4. Turgenjev sa at for dem var 2 og 2 vanligvis 5 og inkluderte et talglys i handelen. Din tro står i strid ikke bare med ethvert tenkbart syn på rettferdighet og logikk, men viser seg ved analyse å føre mennesket inn i moralsk undergang, forhindrer menneskets utvikling og positivt gjør makt til rett – og forvandler dermed ethvert menneske til en Kain for sin bror Abel.

Har Gud rett til å tilgi?

Hva hentyder du til?

Til læren om syndsforlatelse. Jeg hentyder til den farlige oppfatningen som dere tror på, at uansett størrelsen av vår forbrytelse mot Guds og de menneskelige lover, så må vi tro på Jesus’ personlige offer for å redde menneskeheten, og at hans blod vil vaske bort enhver flekk. Jeg talte imot dette for tjue år siden, og jeg vil nå be deg rette oppmerksomheten mot et avsnitt i *Isis Unveiled* (2. bind, side 542), som ble skrevet i 1877. Dette er hva kristendommen lærer, og som vi bekjemper:

Guds barmhjertighet er grenseløs og bunnløs. Det er ikke mulig å forestille seg noen menneskelig synd så fordømmende at ikke prisen som er forhåndsbetalt for vår frelse ikke vil utviske den om den så var tusen ganger større. Og det er heller aldri for seint å angre. Selv om utøveren venter til det siste minutt av den siste timen på den siste dagen av sitt dødelige liv, før hans bleke lepper uttaler trosbekjennelsen, så vil han komme inn i paradiset. Den døende tyven gjorde det. Det kan også alle andre nedrige gjøre. Dette er kirkens og presteskapets oppfatning, som er slått inn i hodene på

⁵ Det er sekteriske brahminere som menes her. Vedantenes Parabrahm er den guddom vi aksepterer og tror på.

deres landsmenn av Englands favorittprester, i dette nittende århundre, det mest paradoksale århundre av alle. Hva leder dette til?

Gjør det ikke kristne lykkeligere enn buddhister og brahminere?

Nei, iallfall ikke et utdannet menneske, da hovedparten av disse i realiteten har mistet all tro på dette grusomme dogme for lenge siden. Men det leder de som tror på det *raskere til terskelen av enhver mulig udåd* enn noe annet jeg kjenner til. La meg enda en gang sitere fra *Isis* (2. bind, sidene 542-543):

Går vi ut av den lille trossirkelen og betrakter hele universet avbalansert med utsøkt tilpasning av dets deler, hvor alt virker logisk og hvor det svakeste glimt av rettferdighet gjør opprør mot denne stedfortredende forsoning. Hvis kriminelle bare syndet mot seg selv og påførte ingen andre skade enn seg selv; hvis de ved seriøs anger kunne utslette alle fortidige handlinger, ikke bare fra menneskers minne, men også fra de uforgjengelige registreringer, som ingen gud – ikke en gang den høyeste blant de høye – kan få til å forsvinne, så ville en slik lære være uforståelig. Men å opprettholde at man kan påføre en annen skade, drepe, forstyrre samfunnets likevekt og tingenes naturlige orden, og så – ved feighet, håp, eller innskyttelse, det spiller ingen rolle – bli tilgitt fordi man tror en annens blod vasker bort annet blod som er spilt – det er vanvittig! Kan *resultatene* av kriminalitet ble utslettet, selv om den kriminelle handlingen kan bli unnskyldt? Virkningene av en årsak er aldri begrenset av årsakens grenser. Heller ikke kan resultatene av en kriminalitet være begrenset til den kriminelle og hans offer. Enhver god og ond handling har sine virkninger, like merkbare som når en stein treffer et stille vann. Sammenligningen er banal, men den er den best mulige, så la oss anvende den. Sirkelene brer seg raskere og større, når steinen blir større, men den minste stein, nei den minste tøddel lager også sine krusninger. Dette er ikke bare synlig på overflaten. Usynlig under overflaten, i alle retninger – utover og nedover – hvor den ene dråpe skyver på den neste inntil alle sider og bunnen er berørt av denne kraften. Også luften overfor vannflaten berøres. Fysikerne forteller at forstyrrelsen passerer fra lag til lag utover i rommet evig og alltid; en impuls er gitt til materien, og den tapes aldri og kan aldri bli kalt tilbake!

Det samme gjelder kriminalitet, eller det motsatte. Handlingen kan skje på øyeblikket, mens virkningene er evige. Hvis vi etter at steinen er kastet i vannet, kaller den tilbake til hånden vår, tilbakekaller krusningene, utslettet den skapte kraft og gjenstiller de eteriske bølger til deres tidligere tilstand, og fjerner ethvert spor av at steinen ble kastet, slik at tidens registreringer aldri kan vise hva som skjedde, *da* kan vi tålmodig høre på de kristnes argumentasjon om forsoningens formålstjenlighet.

-- og slutte å tro på den karmiske lov. Slik det nå er, ber vi hele verden bestemme hvilke av de to oppfatninger som kan anerkjennes som guddommelig rettferdighet, hvilken som er mest fornuftig, selv på grunnlag av menneskers enkle bevis og logikk.

Likevel tror millioner på dette kristne dogme og er lykkelige ved det.

Ren sentimentalitet overmannet tenkevnen, noe ingen virkelig filantrop eller altruist vil akseptere. Det er ikke en gang en selvisk drøm, men et mareritt for det menneskelige intellekt. Se hva det fører til, og fortell meg hvilket hedensk land hvor kriminalitet utføres lettere og mer tallrikt enn i kristne land. Se på den lange og uhyggelige kriminalitetsstatistikken i europeiske land, og se særlig på det protestantiske og bibelske Amerika. Der konverterer flere i fengsel enn ved offentlige prekener og vekkelser. Se hvordan regnskapet for den kristne justis (!) står:

Mordere med blod på hendene, stimulert av demoner for lyst, hevsn, grådighet, fanatisme, eller brutal blodtørst, som dreper sine ofre i mange tilfeller uten å gi dem anledning til å angre eller påkalle Jesus. De døde kanskje syndefulle, og selvsagt – i overensstemmelse med teologisk logikk – mottok sin belønning for større eller mindre overtrap. Men morderen, som underlegges menneskelig justis, blir fengslet, grått for av sentimentale, bedt for og, som det sies så vakkert etter konverteringer, går til skafottet som et frelst barn av Jesus! Var han ingen morder, ville han ikke blitt bedt for, frelst og unnskyldt. Denne mannen gjorde åpenbart klokt i å myrde, for derved oppnådde han evig lykke! Men hva med offeret, hans eller hennes familie, slektninger, nærstående og sosiale relasjoner – viser rettferdigheten ingen godtgjørelse for dem? Må de lide både i denne og den neste

verden, mens han som gjorde dem fortred sitter ved siden av den ”hellige tyven” fra Calvary (Gol-gata) og er velsignet for alltid? Om dette spørsmål holder presteskapet klokkelig stilt.” (*Isis Unveiled*, II, 543.)

Nå vet du hvorfor teosofen – hvis fundamentale tro og håp er rettferdighet for alle, i himmelen som på jorden, og på karma – forkaster dette dogmet.

Menneskets endelige skjebne er dermed ikke den himmel som styres av Gud, men en gradvis forvandling av materien til sin opprinnelige, åndelige tilstand?

Hele naturen beveger seg mot dette målet.

Er det ikke noen blant dere som oppfatter assosiasjonen med ”åndens fall ned i materien” som et onde, og gjenfødelsen som bedrøvelig?

Noen gjør det, og de forsøker derfor å korte ned perioden for deres prøvelser på jorden. Det er imidlertid ikke et rent onde, da det gir erfaringer med å avansere i kunnskaper og visdom. Jeg tenker på de erfaringer som *lærer oss* at vår åndelige naturs behov aldri kan tilfredsstilles uten ved åndelig lykke. Så lenge vi oppholder oss i kroppen, er vi utsatt for smerte, lidelser og alle skuffende hendelser som inntreffer i livet. Derfor og for å lindre dette, oppnår vi til sist kunnskaper som kan sikre oss trøst og håp om en bedre fremtid.

12. HVA ER PRAKTISK TEOSOFI?

Plikt

Hvorfor trenges gjenfødelser, når alle likevel ikke makter å sikre varig fred?

Fordi det endelige målet ikke kan oppnås på annen måte enn gjennom livserfaringer, og fordi hovedparten av disse består av smerte og lidelser. Det er bare på denne måten vi kan lære. Lykke og behag lærer oss ikke noe. De er flyktige og kan på lengre sikt bare bringe oss lede. Fordi vi stadig mislykkes i å finne varig tilfredshet i livet i forhold til ønskene fra vår høyere natur, viser dette oss at disse ønskene bare kan innfris på sitt eget plan, nemlig det åndelige.

Er den naturlige konsekvens av dette et ønske om å slippe unna livet på en eller annen måte?

Hvis du med et slikt ønske mener "selvmord", så sier jeg bestemt nei. En slik konsekvens kan aldri bli naturlig, men skyldes alltid en dødelig hjernelidelse eller et meget sterkt materialistisk livssyn. Det er den verste av alle ugjerninger og forferdelig i sin konsekvens. Men hvis du med ønsket ganske enkelt mener en aspirasjon om å nå den åndelige eksistens og ikke et ønske om å forlate jorden, så vil jeg betegne det som et svært naturlig ønske. Frivillig død ville ellers være å oppgi sin nåværende post og alle plikter den medfører, og et forsøk på å unnslipe karmisk ansvar og dermed skape ny karma.

Hvis virksomheten på det materielle plan er så lite tilfredsstillende, hvorfor skulle da pliktene som skyldes slik virksomhet, være tvingende nødvendig?

For det første fordi vår filosofi lærer oss at hensikten med å oppfylle våre plikter overfor alle, og til sist overfor oss selv, ikke er en søken etter personlig lykke, men andres lykke; å gjøre det rette for rettens egen skyld og ikke etter hva det bringer oss. Lykke eller tilfredshet, kan være et resultat av oppfyllelsen av plikter, men bør ikke være motivet for den.

Hva forstås med "plikt" i teosofien? Det kan ikke være det samme som kristen plikt slik Jesus og hans disipler lærte, da du ikke anerkjenner noen av dem?

Enda en gang tar du feil. Det du kaller "kristen plikt" ble innprentet av enhver moralsk og religiøs reformator lenge før kristen tid. Alt som var stort, sjenerøst, heroisk, hørtes i gamle dager ikke bare fra prekestolene men ble noen ganger *fulgt opp* av hele nasjoner. Historien om den buddhistiske reformator er full av de mest ærverdige og heroisk, uselviske handlinger. "La alle ha samme mening og omsorg for hverandre, elsk dine brødre, vær deltakende og imøtekommende, og ikke gjengjeld ondt med ondt, eller utskjelling med utskjelling. Tvert imot ble "velsignelse" i praksis fulgt opp av de som fulgte Buddha, flere århundrer før Peter. Den kristne etikk er uten tvil stor, men den er unektelig ikke ny og har sitt utspring i "hedenske" plikter.

Hvordan vil du definere disse pliktene eller "plikt" i alminnelighet, slik du forstår ordet?

Plikt er det vi *skylder* menneskeheten, våre medmennesker, naboer, familie og særlig alle de som er fattigere og mer hjelpeløse enn oss selv. Hvis vi ikke betaler denne gjelden i dette livet, blir vi åndelig insolvente og moralsk bankerott i vår neste inkarnasjon. Teosofi er kvintessensen av *plikt*.

Det samme er kristendom når den er korrekt forstått og gjennomført.

Uten tvil. Om det ikke var for den hykleriske praksis, ville ikke teosofien ha mye å gjøre blant kristne. Uheldigvis er den i stor grad en etikk man taler om men ikke lever etter. De som praktiserer sin plikt overfor alle, for pliktens egen skyld, er fåtallige, og enda færre er de som utfører sine plikter, og som tilfredsstilles av sin egen hemmelige bevissthet om dem. Det er:

...den offentlige ros
som hedrer og belønner dyden,

som verdensberømte filantroper tenker mest på. Moderne etikk kan være vakker å lese om og høre diskutert, men hvilken verdi har ord som ikke resulterer i handling? Til sist: hvis du spør meg hvordan jeg forstår den teosofiske plikt i praksis og med hensyn til karma, vil jeg svare at vår plikt er uten lyd å drikke til siste dråpe alt hva livets kopp måtte skjenke oss, å plukke livets rose bare for den velduft den måtte gi *andre*, og selv være fornøyd med tornene, hvis denne velduften ikke kan nytes uten å frarøve noen andre den.

Dette er svært vagt. Hva gjør dere mer enn kristne gjør?

Det gjelder ikke hva vi medlemmer av Det teosofiske samfunn gjør – selv om noen av oss gjør sitt beste – men hvor mye lenger teosofien bistår oss til det gode i forhold til moderne kristendom. Jeg sier – *handling*, tvungen handling, istedenfor hensikt og prat. En mann kan være som han liker, den mest verdslige, egoistiske og ufølsomme av alle, en vaskeekte slyngel, men det forhindrer ham ikke å kalle seg en kristen, eller andre fra å betrakte ham som en slik. Men ingen teosof har rett til dette uten å være helt gjennomsyret av det korrekte i Carlyles truisme: ”Menneskets hensikt er *handling* og ikke *tenkning*, selv om det virker mest edelt” – med mindre mennesket former og utfolder sitt daglige liv etter denne sannheten. Bekjennelsen av en sannhet er ikke vedtak et om den, og jo større og vakrere den lyder, og jo høyere dyd og plikt omtales uten å resultere i handlinger, desto mer tvingende vil de minne oss om Dødehavets frukter. *Hykleri* er den mest avskyelige av alle lyter, og *hykleri* er et av de mest fremtredende trekk ved det største protestantiske land i dette århundre – England.

Hva mener du vi skylder menneskeheten i alminnelighet?

Full anerkjennelse av like rettigheter og privilegier for alle, uten hensyn til rase, farge, sosial posisjon eller fødsel.

Når mener du denne plikt ikke oppfylles?

Når det finner sted den minste krenkelse av en annens rettigheter – om denne andre er et menneske eller en nasjon. Når han ikke gis samme rettferdighet, vennlighet, omtanke og barmhjertighet som vi ønsker for oss selv. Hele det nåværende, politiske system bygger på tilsidesettelse av slike rettigheter og på den mest voldsomme utfoldelse av nasjonal egoisme. Franskmennene sier: ”Som herren, så også tjeneren.” De burde tilføye: ”Som den nasjonale politikk, så også innbyggerne.”

Deltar du i politikken?

Som et samfunn, så unn går vi det omhyggelig, av grunner jeg nevner nedenfor. Forsøk på å oppnå politiske reformer før vi har reformert *menneskets natur er som å fylle ny vin på gamle flasker*. La mennesket føle og gjenkjenne i sitt hjerte det som er deres virkelige og sanne plikt overfor alle mennesker, og alt det gamle maktmisbruk, enhver skammelig lov i nasjonens politikk, som bygger på menneskelig, sosial og politisk egoisme, vil forsvinne av seg selv. Den gartner er tåpelig som luker ut giftige planter fra sitt blomsterbed ved å kutte dem, istedenfor å rive dem opp med røttene. Ingen varige politiske reformer kan oppnås med de samme egoistiske mennesker i ledelsen.

Det teosofiske samfunns forhold til politiske reformer

Det teosofiske samfunn er dermed ingen politisk organisasjon?

Absolutt ikke. Det er internasjonalt i høyeste grad, idet medlemmene består av menn og kvinner av alle raser, tro og tenkning, som samarbeider for de samme mål, å forbedre menneskeheten. Men som samfunn deltar det absolutt ikke i nasjonal politikk eller partipolitikk.

Hvorfor?

Av de grunner jeg har nevnt. Politiske handlinger må nødvendigvis variere med tidens omstendigheter og innbyggernes oppfatninger. I egenskap av å være teosof er medlemmene av samfunnet enige om teosofiens prinsipper. I motsatt fall ville de ikke være medlemmer av samfunnet, men det tilsier ikke at de er enige om ethvert tema. Som samfunn kan de bare agere i saker som er felles for alle – det vil si når det gjelder teosofien. Som individer er det opp til enhver å forfølge sine egne politiske vurderinger

og handlinger, så lenge de ikke er i strid med teosofiske prinsipper eller skader Det teosofiske samfunn.

Men Det teosofiske samfunn kan vel ikke heve seg over de sosiale spørsmål som nå raskt kommer i forgrunnen?

Det teosofiske samfunns prinsipper er bevis på at det ikke – eller rettere at medlemmene ikke – hever seg over dem. Hvis menneskeheten bare kan utvikles mentalt og åndelig gjennom primært å innføre de sunneste og mest vitenskapelig psykologiske lover, så er det en tvingende plikt for enhver som arbeider for en slik utvikling å gjøre sitt ytterste for at slike lover generelt blir gjennomført. Alle teosofere vet beklageligvis altfor godt, at de sosiale forhold for folk flest, særlig i vestlige land, ikke gjør det mulig verken med kroppslig eller åndelig opptrening, noe som derved forhindrer utviklingen av begge deler. Da denne slags opptrening og utvikling er et av de uttalte mål for teosofien, så sympatiserer Det teosofiske samfunn med all reell innsats i denne retning.

Men hva mener du egentlig med ”reell innsats”? Enhver sosial reformator har sin egen patentløsning, og hver av dem tror at hans er det eneste som kan forbedre og redde menneskeheten.

Det er helt sant, og det er den virkelig grunn for at så lite tilfredsstillende sosial innsats blir gjennomført. De fleste av disse løsninger styres av noen ledende prinsipper, og det finnes ikke noe prinsipp som forbinder alle. Verdifulle tid og energi går dermed til spille, da de istedenfor å samarbeide, kjemper mot hverandre; ofte, kan man frykte, for å oppnå berømmelse og belønning mer enn for den store sak de påstår å ha viet sitt hjerte til, og som burde være det viktigste i deres liv.

Hvordan bør teosofiske prinsipper anvendes for å fremme sosialt samarbeid og oppnå forbedring av de sosiale forhold?

La meg kort minne deg om hva disse prinsipper gjelder: universell enhet og sammenheng, menneskelig solidaritet, karmaloven og reinkarnasjon. Dette er de fire ledd i en gylden kjede som burde binde menneskeheten sammen i en familie, i et universelt brorskap.

Hvordan?

I nåværende samfunnstilstand, særlig i de såkalte siviliserte land, blir vi stadig stilt ansikt til ansikt med det faktum at et stort antall mennesker lider nød og er fattige og syke. Deres fysiske tilstand er elendig, og deres mentale og åndelige evner er nærmest slumrende. På den andre siden av den sosiale skala lever mennesker et liv i sorgløs likegyldighet, materiell luksus og selvisk nytelse. Ingen av disse eksistensformer er tilfeldige. Begge er virkninger av de tilstander som omgir dem, og den ene sides neglisjering av sine sosiale plikter er nært tilknyttet den andre sidens hemmede og forkrøplete utvikling. Innen sosiologien, som for alle grener av virkelig vitenskap, gjelder den universelle årsaksloven, som nødvendigvis som logisk konsekvens resulterer i den menneskelige solidaritet, som teosofien understreker så sterkt. Når den enes handlinger virker på alle andre, og dette er en sann vitenskapelig teori, så kan bare den virkelig menneskelige solidaritet, som ligger i frø i påvente av rasens avansement, bare oppfylles ved at alle menn blir brødre og alle kvinner søstre ved i sine daglige liv å praktisere virkelig bror- og søsterskap. Det er denne adferd og dette samhold av virkelig bror- og søsterskap, hvor vi lever for alle og alle for enhver; et av de grunnleggende teosofiske prinsipper - som enhver teosof bør være bundet av, ikke bare for å belære men også for å opptre tilsvarende i sitt individuelle liv.

Alt dette er bra som et alminnelig prinsipp, men hvordan vil du konkret oppnå det?

Se et øyeblikk på det du vil kalle de konkrete fakta om det menneskelige samfunn. Sammenlign livene ikke bare for de store folkemasser, men også for mange av de som tilhører middel- og overklassen, med hva de ville vært under bedre og sunnere forhold, hvor rettferdighet, vennlighet og kjærlighet ble foretrukket foran selvishet, likegyldighet og brutalitet, som nå i altfor stor grad er enerådende. Alle gode og dårlige sider ved menneskeheten har sine røtter i den menneskelige karakter, og denne karakter er, og har vært, betinget av en endeløs rekke av årsaker og virkninger. Denne betinging gjelder fremtiden like mye som nåtid og fortid. Selvishet, likegyldighet og brutalitet kan aldri bli rasens normale tilstand. Å mene det ville være å tape troen på menneskeheten, og ingen teosof kan gjøre det. Fremgang kan bare oppnås gjennom utvikling av edlere egenskaper. Evolusjonen viser oss at vi ved å

endre en organismes omgivelser kan forandre og forbedre organismen. Dette gjelder også mennesket. Enhver teosof er derfor forpliktet med alle tilgjengelige midler og ved kloke og gjennomtenkte sosiale tiltak å gjøre sitt ytterste for å forbedre de fattiges kår. Slik bistand bør gjøres med sikte på deres endelige sosiale frigjørelse, eller for å utvikle en slags pliktfølelse blant de som i dag altfor ofte neglisjerer dem i nesten enhver livssituasjon.

Enig. Men hvem skal avgjøre om den sosiale bistanden er klok eller ikke?

Ingen person og intet samfunn kan utforme klare og faste regler om slikt. Mye må nødvendigvis avgjøres av den enkeltes skjønn. En generell test kan imidlertid oppgis. Vil den foreslåtte handling fremme virkelig brorskap, som det er teosofiens mål å få i stand? Ingen virkelig teosof vil ha særlige problemer med å anvende en slik test. Oppfyller handlingen testen, vil hans videre plikt være å påvirke den offentlige opinion. Det kan bare oppnås ved å bringe inn de høyere og edlere sider av offentlige og private plikter, som er grunnleggende for all åndelig og materiell fremgang. For ethvert tenkelig tiltak må han gjøre seg selv til et senter for åndelig handling, og fra ham og hans daglige, individuelle liv må utstråle de høyere, åndelige krefter som kan regenerere hans medmennesker.

Men hvorfor skal han gjøre det? Er ikke han som alle andre, slik du lærer, betinget av sin karma, og må ikke karmaen nødvendigvis utvikle seg langs bestemte linjer?

Det er nettopp karmaloven som bekrefter alt jeg har sagt. Individet kan ikke atskille seg fra rasen, og heller ikke rasen fra individet. Karmaloven gjelder alle på samme måte, selv om ikke alle er like utviklet. Ved å bistå andres utvikling, tror ikke teosofen at han bare bistår dem til å oppfylle sin karma, men at han også i høyeste grad oppfyller sin egen. Det er menneskehetens utvikling, hvor både han og de er integrerte parter han alltid må ha for øye. Han vet at hver gang han ikke responderer på det høyeste i seg selv, så forsinker han ikke bare seg selv men også alle andre i deres progressive fremskritt. Ved sine handlinger kan han enten gjøre det vanskeligere eller lettere for menneskeheten å komme opp på det neste, høyere tilværelsesplan.

Hvilke konsekvenser har dette for det fjerde av de prinsipper du nevnte, om reinkarnasjon?

Relasjonen er svært nær. Hvis vårt nåværende liv beror på utviklingen av bestemte prinsipper som har vokst frem av frø skapt i tidligere inkarnasjoner, gjelder loven like godt også i fremtiden. Har man først oppfattet at den universelle årsak ikke bare gjelder det nåværende, men fortid, nåtid og fremtid, faller enhver handling på nåværende plan naturlig og enkelt på sitt rette sted og kan betraktes i sin sanne relasjon til oss selv og andre. Enhver nedrig og egoistisk handling sen der oss bakover og ikke fremover, mens hver edel tanke og alle uselviske gjerninger er springbrett mot høyere og mer strålende tilværelsesplaner. Hvis dette liv var det hele, ville det i mange henseender være fattig og nedrig, men betraktes det som en forberedelse til den neste tilværelsessfære, kan det anvendes som en gylden port vi passerer, ikke selvisk og alene, men sammen med våre medmennesker, mot slottene som ligger der fremme.

Selvoppofrelse

Er samme rett for alle og kjærlighet overfor alle teosofiens høyeste nivå?

Nei, det finnes et langt høyere.

Hva kan det være?

Å gi til andre *mer* enn seg selv – *selvoppofrelse*. Det var nivået som i stor grad kjennetegnet menneskehetens mest fremstående lærere og mestere – som Gautama Buddha ifølge historien og Jesus fra Nazaret ifølge evangeliene. Alene dette karaktertrekk var tilstrekkelig til å sikre dem vedvarende aktelse og takknemlighet fra de generasjoner som etterfulgte dem. Vi påpeker imidlertid at selvoppofrelse bør utøves med skjønn; for hvis slik selvoppgivelse gjøres uten å være rettferdig, eller blindt uavhengig av konsekvensene, vil det kunne vise seg at innsatsen er forgjeves og kanskje skadelig. En av de grunnleggende regler innen teosofien er å være rettferdighet med seg selv – betraktet som en enhet blant den kollektive menneskehet; ikke som en personlig selvrettferdighet, og ikke mer eller mindre enn overfor andre; med mindre selvsagt at den *enes* offer kan gagne mange andre.

Kan du klarlegge dette nærmere ved et eksempel?

Det finnes mange eksempler i historien. Teosofien setter selvoppofrelse av praktiske hensyn for å bistå andre eller mange mennesker langt høyere enn selvfornektelse for en sekterisk ide, slik som for eksempel å redde hedninger fra *fordømmelse*. Etter vår oppfatning har fader Damien, den unge mannen på tretti som ofret sitt liv for å hjelpe og lindre lidelsene blant de spedalske på Molokai, og som dro for å leve atten år alene med dem, for til sist å bli smittet av den hestlige sykdommen og dø - *ikke dødd forgjeves*. Han har lidret og bidratt til en relativ lykke blant tusener av elendige vrak. Han har gitt dem både mental og fysisk trøst. Han brakte en lysstråle inn i en mørk og dyster tilværelse med en håpløshet, som ikke har noe sidestykke i menneskenes lidelseshistorie. Han var en *sann teosof*, og minnet om ham vil for alltid leve i våre oppteignelser. I våre øyne står denne fattige belgiske presten umåtelig høyere enn, for eksempel alle de oppriktige men hovmodige og idiotiske misjonærene, som har ofret sine liv for Kina eller på de sydlige øyene. Hva godt har de gjort? På den ene siden dro de til noen som ikke var modne for noen sannhet, og for det andre til en nasjon hvis religionsfilosofiske system er like avansert som noe annet, hvis bare innbyggerne kunne leve opp til anbefalingene fra Konfusius og andre av deres vismenn. Og de døde som ofre for uansvarlige kannibaler og villmenn, som følge av folkelig fanatisme og hat. Hvis de i stedet hadde dra tt til slumområdene i Whitechapel eller liknende lokaliteter, hvor de som stagnerer like under vår sivile sasjons velsignende sol, hvor det er fullt av kristne villmenn og mentalt spedalske, så kunne de ha gjort noe virkelig godt og anvendt livene sine for en bedre og mer verdig sak.

Men kristne tenker ikke slik?

Selvsagt ikke, fordi de handler på grunnlag av feilaktig tro. De tror de ved å døpe kroppen til en uansvarlig villmann kan redde sjelen hans fra *fordømmelse*. Et kirkesamfunn glemmer sine martyrer, et annet saliggjør dem og reiser statuer for slike som Labro, som ofret kroppen sin gjennom førti år bare for å påføre seg parasitter. Hadde vi de nødvendige midlene, ville vi reist en statue for fader Damien, den sanne praktiske helgen, og foreviget hans minne for alltid som et levende eksempel på teosofisk heroisme og Buddha- eller Kristusaktig barmhjertighet og selvoppofrelse.

Betrakter du selvoppofrelse som en plikt?

Det gjør vi – og forklarer det ved å påpeke at altruisme er en integrert del av selvutviklingen. Men vi må anvende skjønn. Ingen har rett til å sulte seg *til døde* for at en annen skal få mat, med mindre den andres liv åpenbart er nyttigere for mange enn eget liv. Men det er hans plikt å ofre sin egen komfort og å arbeide for andre, hvis de ikke er i stand til å arbeide selv. Det er hans plikt å gi alt som helt er hans eget, som ikke kan gagne andre enn ham selv, om han selvisk beholder det selv. Teosofi anbefaler selvoppgivelse, men ikke forhastet og unyttig selvoppofrelse. Den berettiger heller ikke fanatisme.

Hvordan kan vi oppnå en så opphøyet tilstand?

Ved opplyst anvendelse av våre praktiske anbefalinger. Ved å anvende den høyere fornuft, den åndelige intuisjon og moralske sans, og ved å følge rådene fra det vi kaller ”den stille, lille stemmen” fra vår samvittighet, som kommer fra vårt EGO, som taler høyere til oss enn jordskjelv og Jehovas torden, hvor ”Herren ikke finnes”.

Hvis dette er våre plikter i forhold til hele menneskeheten, hvordan forstår du da våre plikter i forhold til våre umiddelbare omgivelser?

På samme måte, *i tillegg til* de spesielle forpliktelsene våre familiebånd pålegger oss.

Da er det ikke sant som det sies at så snart noen blir medlem av det teosofiske samfunn, så begynner han gradvis å skille seg fra sin kone, sine barn og sine familieforpliktelser?

Som så mange andre er det en ubegrunnet bakvaskelse. Teosofens første plikt er å gjøre sitt beste for *alle* mennesker, og særlig de man har et *spesifikt* ansvar for, fordi man frivillig har påtatt seg det, slik som giftermål, eller de man skjebnemessig blir tilknyttet, som for eksempel foreldre og slektninger.

Hva er teosofens plikt overfor seg selv?

Å kontrollere og beherske *det lavere selv via det høyere*. Å lutre seg innad og moralsk, og ikke frykte noe eller noen, unntatt sin egen samvittighets dom. Aldri å gjøre ting halv veis; for eksempel hvis han tror noe er det riktige å gjøre, så gjøre det åpent og uforferdet, og hvis han tror det er galt, ikke å røre det i det hele tatt. Det er teosofens plikt å lette sine egne byrder ved å tenke på Epiktets vise aforisme: ”La deg ikke forlede fra din plikt *av meningsløs kritikk som du mottar fra den dumme verden*, for slik kritikk kan du ikke gjøre noe med og derfor bør du ikke bekymre deg over den.”

Men anta at et medlem av ditt samfunn skulle påstå at han ikke er i stand til å praktisere altruisme overfor andre, som følge av at ”barmhjertighet starter i hjemmet”, eller ved å påstå at han har det for travelt, eller er for fattig til å yte noe for menneskeheten eller noen av dens medlemmer. Hvilke regler gjelder for slike tilfeller?

Ingen har rett til å si at han ikke er i stand til å gjøre noe for andre, uansett begrunnelse. ”Ved å gjøre det rette på rette sted, kan et menneske gjøre verden til sin debitor”, sier en engelsk forfatter. En kopp kaldt vann gitt i rett tid til en tørst veifarende er en edlere handling og mer verdt enn et dusin middager gitt til feil tid til mennesker som har råd å betale for dem selv. Ingen blir noensinne *teosof*, hvis han ikke har det i seg, men han kan likevel fortsette som medlem av vårt samfunn. Vi har ikke regler som tvinger noen til å bli en praktiserende teosof, hvis han ikke selv ønsker det.

Hvorfor går han da inn i samfunnet?

Det vet den best som gjør det. For igjen; vi har ingen rett til å forhåndsdomme noen, selv ikke hvis hele samfunnet taler imot ham, og jeg skal fortelle deg hvorfor. I våre dager er ikke *vox populi*¹ (i alle fall for de som har utdannelse) lenger sammenfallende med *vox dei*², men bygger i stedet på fordommer, selviske motiver eller at noe er upopulært. Det er vår plikt å så frø som passer til framtiden og sørge godt for dem; ikke å opphøre å spørre oss selv *hvorfor* vi skal gjøre dette, og hvordan og hvorfor vi dermed vil tape tid, da de som vil få gevinsten av vårt arbeid i fremtiden aldri vil bli oss selv.

Nestekjærlighet

Hvordan oppfatter dere teosofere det kristne påbud om nestekjærlighet?

Hva slags nestekjærlighet mener du? En sinnets nestekjærlighet eller praktisk nestekjærlighet på det fysiske plan?

Jeg mener praktisk nestekjærlighet, da dine tanker om universelt brorskap selvsagt vil inkludere sinnets nestekjærlighet.

I så fall har du forstått de praktiske konsekvenser av å etterleve de påbud Jesus ga i Bergprekenen.

Nettopp.

Men hvorfor kalle dem ”kristne”? Selv om din frelser talte om og praktiserte dem, så er det å leve etter dem noe av det siste dagens kristne vil gjøre.

Likevel er det mange som bruker sine liv på å dele ut almisser?

Ja, på grunnlag av overskudd av sine store formuer. Men pek ut den kristne blant de mest filantropiske, som overfor en skjelvende og sultende tyv, som var i ferd med å stjele hans frakk, også ville gi ham kappen sin, eller by frem sitt høyre kinn til den som slo ham på hans venstre, og som aldri vil reagere negativt på det?

Aha, men du bør ta hensyn til at disse påbudene ikke skal tas helt bokstavelig. Forholdene og omstendighetene har endret seg siden Kristus’ dager. Dessuten talte han i lignelser.

Hvorfor lærer ikke da deres kirke at også læren om fordømmelse og helvetes ild må forstås som *lignelser*? Hvorfor insisterer noen av deres mest populære predikanter på at helvetes ild og *fysisk* tortur av ens ”asbestaktige” sjel skal oppfattes bokstavelig, samtidig som de faktisk tillater dere å oppfatte

¹ = folkets røst.

² = Guds røst

disse ”lignelsene” som dere vil? Hvis den ene er en ”lignelse”, så er også den andre det. Hvis helvetes ild er en sannhet, må Kristus’ påbud ved Bergprekenen etterleves til siste bokstav. Jeg kan fortelle deg at mange som ikke tror på Kristus’ guddommelighet – som grev Leo Tolstoj og mer enn en teosof – etterlever disse edle og universelle påbudene bokstavelig. Mange flere gode kvinner og menn ville gjøre det samme, om de ikke var sikre på at slik adferd mer enn sannsynlig ville føre dem til sinnssykeasylet – så *kristne er deres lover!*

Men alle vet at millioner på millioner årlig bevilges til omsorgsarbeid av private og offentlige midler?

Ja da, men halvparten havner på veien til de trengende i hendene til andre, mens mye av det resterende havner i hendene på profesjonelle tiggere, som er for late til å arbeide. Dermed blir det lite igjen til de som virkelig lider og trenger hjelp. Har du ikke hørt at det første resultat av økte omsorgsutgifter til Londons østkantområde ble en husleieøkning i *Whitechapel* med 20 prosent?

Hva vil du gjøre da?

Handle individuelt og ikke kollektivt. Følg de nordlige buddhistenes påbud: ”Gi aldri mat til de sultende via andre”; ”La aldri din nabos (*trejepersons*) skygge komme mellom deg og den du gir noe”; ”Gi aldri solen anledning til å tørke en tåre før du har strøket den bort.” Derfor: ”Gi aldri penger til trengende, eller mat til en prest som tigger ved din dør, *via dine tjenere*, da pengene dine da vil redusere takknemligheten og din føde vil forvandles til galle”.

Men hvordan skal dette brukes i praksis?

De teosofiske forestillinger om omsorg innebærer *personlig* utfoldelse for andre, *personlig* barmhjertighet og snillhet, *personlig* interesse i de lidendes velferd, *personlig* sympati, omtanke og bistand til deres problemer og behov. Vi teosofere har ingen tro på å gi penger (N.B: hvis vi hadde dem) gjennom organisasjoner eller andre menneskers hender. Vi tror at pengene får tusen ganger større kraft og effektivitet gjennom vår personlige kontakt og sympati med de som trenger dem. Vi tror ikke mye om ikke mer på å lette sjelens sult enn på magens tomhet, for takknemlighet gir større glede til den som gir enn den som får. Hvor er takknemligheten for dine ”millioner av pund”, eller de gode følelsene som de bør ha fremkalt? Viser det ved det hatet de fattige på østkanten føler overfor de rike? Eller ved veksten av anarki og uorden? Eller ved alle de uheldige jentene, som trekker på gaten? Takker de hjelpeløse gamle dere for arbeidshusene, eller de fattige for sine giftige, usunne boliger, hvor de tillates å frembringe nye generasjoner av syke og usunne barn, bare for å putte penger i lommene på de umettelege Shylockene, som eier boligene? Derfor faller hver mynt av alle de ”millioner”, som gis av velmenende og omsorgsfulle mennesker, som en brennende forbannelse istedenfor som en velsignelse på de fattige de var ment å hjelpe. Vi kaller dette å *generere nasjonal karma*, og på regnskapets dag vil virkningene bli fryktelige.

Teosofi for folk flest

Og du tror at teosofien vil kunne fjerne disse onder, som følger av det moderne livs uheldige, praktiske tilstander?

Hadde vi hatt mer penger, og hadde ikke de fleste teosofere måttet arbeide for sitt daglige brød, så tror jeg bestemt at vi kan det.

Hvordan? Tror du din lære noensinne kan aksepteres av de ikke-utdannede, når læren er så uforståelig og vanskelig at godt utdannede knapt kan forstå den?

Du glemmer en ting, nemlig at deres oppskrytting, moderne utdanning nettopp er det som gjør det så vanskelig for deg å forstå teosofi. Sinnet ditt er så forutinntatthet og fullt av intellektuelle spissfindigheter at din naturlige intuisjon og sannhetsevne ikke fungerer. Det trengs ikke metafysikk og utdanning for å forstå de brede linjer om karma og reinkarnasjon. Se på de millioner fattige og ulærde buddhister og hinduer som synes karma og reinkarnasjon er solide realiteter, ganske enkelt fordi deres sinn aldri er blitt lukket og fordreid ved å bli presset inn i en unaturlig retning. De har aldri fått pervertert sin medfødte rettferdighetssans ved å bli fortalt at syndene deres er tilgitt for di en annen mann døde

for deres skyld. Legg merke til at buddhistene lever etter sin tro uten å murre mot karma, eller hva de oppfatter som rettferdig straff, mens de kristne verken lever opp til sine moralske idealer eller aksepterer sin skjebne med tilfredshet. Derav kommer murringen og misnøyen og intensiteten i kampen for tilværelsen i de vestlige land.

Men denne tilfredshet som du lovpriser så sterkt ville fjerne alle motiver for utfoldelse og stoppe fremskrittet.

Og vi teosofere sier at deres oppskr ytte fremskritt ikke er noe annet enn en hærskeare døgnfluer, so m flyr over en myr som damper av giftige og dødelige gasser, fordi vi ser egoisme, kriminalitet, umoral og alle tenkelige onder, so m strømmer mot den uheldige menneskehet fra denne Pandoras eske, so m du kaller fremskrittets tid salder, som i like stor grad øker deres materi elle sivilisasjon. Når dette er prisen, foretrekkes passiviteten og inaktiviteten i de buddhistiske land, so m har utviklet seg som en konsekvens av tidsaldere med politisk slaveri.

Da er alle denne metafysikk og mystisisme du opptar deg med uten betydning?

For det brede lag som bare trenger praktisk veiledning og støtte, betyr det ikke mye, men for de utdannede, folkemassenes naturlige ledere, de hvis tanker og handlinger massene før eller senere vil annektere, har det stor betydning. Det er bare ved hjelp av filosofi at et intelligent og utdannet menneske kan unngå det intellektuelle selvmord av blind tro; og det er bare ved å ta inn over seg den strenge kontinuitet og logiske sammenheng av de østlige, om ikke esoteriske, læresetninger at det kan innse sannheten. Overbevisning fører til entusiasme. "Entusiasme" sier Bulwer-Lytton, "er oppriktighetens geni, og sannheten oppnår ingen seier uten den"; mens Emerson bemerker ganske riktig at "ethvert stort og overbevisende fremskritt i verdenshistorien skyldes entusiasme". Hva kan med større sannsynlighet frembringe en slik følelse enn en filosofi så stor, så konsistent, så logisk og så altomfattende so m den østlige lære?

Likevel har den tallrike fiender, og teosofien skaffer seg nye opponenter hver dag.

Det er akkurat dette so m beviser dens iboende suverenitet og verdi. Folk hater bare det de frykter, og ingen tar seg bryet med å eliminere det som verken truer eller hever seg over det middelmådige.

Håper du at de store folkemasser en dag vil dele denne entusiasmen?

Hvorfor ikke? Historien viser at folkemassene aksepterte buddhismen entusiastisk, og som jeg allerede har nevnt, er den praktiske effekten av denne etiske filosofi den lave kriminalitetsrate blant buddhister sammenlignet med alle andre religioner. Hovedsaken er å fjerne den viktigste grunn til all kriminalitet og umoral – den tro at det er mulig å unnsnippe konsekvensen av egne handlinger. Når de en gang har lært seg den største av alle lover, *om karma og reinkarnasjon*, og i seg selv føler storheten av den menneskelige natur, vil de vende seg bort fra det onde og sky det som om de skulle være i fysisk fare.

Hvordan medlemmene kan hjelpe samfunnet

Hvordan kan medlemmer av samfunnet ditt hjelpe til med arbeidet?

For det første ved å studere og forstå den teosofiske lære, slik at de kan lære andre, særlig de unge. For det andre ved å anvende enhver anledning til å snakke med andre og forklare hva teosofi er, og hva den ikke er; ved å fjerne misforståelser og spre en interesse for temaet. For det tredje ved å bistå ved å spre vår litteratur, ved å kjøpe bøker om de har råd til det, låne dem bort eller gi dem og oppmuntre ens venner til å gjøre det samme. For det fjerde ved å forsvare samfunnet fra all den urettferdige nedrakkingen det utsettes for ved ethvert legitimt middel de rår over. For det femte so m det viktigste av alt, ved eksemplet av deres eget liv.

Å spre ut all denne litteraturen, som du tillegger så stor betydning, synes ikke for meg å være til særlig praktisk nytte for å hjelpe menneskeheten. Dette er ikke praktisk velgjørenhet.

Vi ser annerledes på det. Vi tror at en god bok som gir mennesker næring for tanken, som styrker og klargjør deres sinn, og gjør det mulig for dem å oppfatte sannheten, som de uklart kan ha følt men ikke klarlagt – vi mener en slik bok er til virkelig nytte. Når det gjelder det du kaller praktisk velgjørenhet,

som rent fysisk skal tjene våre medmennesker, så gjør vi det vi kan; men som jeg allerede har fortalt deg, så er de fleste av oss fattige, og samfunnet har ikke en gang midler til å lønne sine medarbeidere. Alle vi som strever med saken, arbeider gratis og gir dessuten de pengemidler vi har. De få som har råd til å utføre velgjørende handlinger, følger buddhistenes forskrifter og gjør arbeidet selv, og ikke gjennom stedfortredere eller ved å gi bidrag til offentlige velgjøringsfond. Teosofen må først og fremst glemme sin personlighet.

Hva en teosof ikke bør gjøre

Finnes det noen forbudslover eller -bestemmelser for teosofene i samfunnet ditt?

Det finnes mange, men ingen blir påtvunget noen. De uttrykker organisasjonens idealer – men den praktiske gjennomføringen overlater vi til medlemmenes egen vurdering. Dessverre er menneskenes sinnstilstand i dette århundret slik at med mindre vi lar disse bestemmelser være hvilende, for å si det slik, vil ingen mann eller kvinne tørre å slutte seg til det teosofiske samfunn. Det er nettopp av denne grunn jeg tvinges til å understreke forskjellen mellom sann teosofi og dens velmenende, kjempende, men ennå uverdige redskap, det teosofiske samfunn.

Hva er da de farlige skjær i teosofiens åpne hav?

Du kan gjerne kalle dem skjær, da mer enn et oppriktig og velmenende medlem har fått sin teosofiske kano knust mot dem, selv om det å unngå bestemte ting synes å være det enkleste å gjøre. Her er for eksempel et negativt påbud, som pålegger positive teosofiske plikter: "Ingen teosof bør forholde seg taus når han hører ondsinnet omtale eller slarv om samfunnet eller uskyldige personer, om det er kolleger eller andre."

Men hva hvis det han hører er sant, eller kan være sant uten at han vet det?

Da må han forlange sikre bevis for påstanden og lytte upartisk til begge parter, før han tillater beskyldningen å stå uimotsagt. Han har ingen grunn til å tro på det onde, med mindre det foreligger ugjendrivelig bevis for påstandens riktighet.

Hva skal da gjøres?

Medfølelse og overbærenhet, velgjørighet og tålmodighet bør alltid inspirere oss til å unnskyldte våre syndige brødre og tildele den mildest mulige straff. En teosof bør aldri glemme det som forklares ved den menneskelige naturs mangler og svakheter.

Bør han tilgi alt i slike tilfeller?

Ja, i alle tilfeller, særlig hvis han selv har lidd overlast.

I så tilfelle risikerer han å forurette og tillate andre å bli forurettet? Hva skal han da gjøre?

Sin plikt; det hans samvittighet eller høyere natur foreslår for ham, men bare etter moden overveielse. Rettferdighet innebærer å ikke gjøre noen urett til noe levende vesen; men rettferdighet krever også at vi aldri tillater urett å bli gjort mot andre, eller mot en uskyldig person, ved å la den skyldige få utfolde seg fritt.

Finnes det andre negative bestemmelser?

Ingen teosof bør være tilfreds med et uvirksomt og overfladisk liv, uten å tilføre verken seg selv eller andre noe godt. Han bør virke til fordel for de få som trenger hans bistand om han ikke er i stand til å arbeide for hele menneskeheten, og således arbeide for å fremme den teosofiske sak.

Dette krever en uvanlig karakter og vil virke svært hardt for mange.

Da er det bedre at de ikke slutter seg til samfunnet istedenfor å seile under falsk flagg. Ingen bes om å gi mer enn de makter, om det så gjelder hengivenhet, tid, arbeidsinnsats eller penger.

Er det mer?

Intet arbeidende medlem bør legge for stor vekt på sin personlige fremgang og dyktighet i sine teosofiske studier, men må være forberedt på å gjøre så mye altruistisk arbeid han makter. Han bør ikke overlate hele ansvaret for den teosofiske bevegelses tunge bør på de få hen givnes skuldre. Ethvert medlem bør føle det som sin plikt å ta del i det felles arbeide og bistå så langt han makter.

Det synes rimelig. Hva kommer så?

Ingen teosof bør sette sin personlige forfengeligheit eller sine følelser høyere enn samfunnet. Han som ofrer samfunnet eller andre menneskers renommé på grunn av sin personlige forfengeligheit, verdslige fordeler eller stolthet, bør ikke tillates å forbli et medlem. Et lem som er rammet av kreft gjør hele legemet sykt.

Er det en plikt for ethvert medlem å belære andre i teosofi?

Det er det virkelige. Intet medlem har rett til å forholde seg passiv med den unnskyldning at han vet for lite til å belære andre. For han kan alltid være sikker på at det finnes andre som vet enda mindre enn han selv. Dessuten er det ikke før man forsøker å belære andre man oppdager sin egen uvitenhet og søker å lære mer. Dette er en bestemmelse av mindre betydning.

Hvilken av disse negative teosofiske plikter betrakter du som den viktigste?

Alltid å være forberedt på å erkjenne og innrømme egne feil. Ikke sole seg i overdreven ros og nedvurdere andres innsats. Aldri bakvaske eller slarve om andre. Alltid si åpent og direkte til de det gjelder hva du har imot dem. Aldri gjenta negative uttalelser om andre, og ikke være hevngjerrig overfor de som sårer deg.

Tror du ikke det ofte er farlig å fortelle sannheten direkte til noen? Jeg kjenner et av deres medlemmer som følte seg dypt krenket, forlot samfunnet og ble en av dets argeste fiender, bare fordi han direkte fikk høre noen ubehagelige sannheter og ble anklaget for dem.

Vi har mange slike tilfeller. Intet fremtredende eller ubetydelig medlem har forlatt oss uten å bli vår argeste fiende.

Hvordan forklarer du dette?

Det skyldes helt enkelt – at etter i de fleste tilfeller å ha vært et svært hengivent medlem av samfunnet og overstrømmende rost det, så er den eneste mulige unnskyldning et slikt fra fallent medlem kan ha for sin etterfølgende oppførsel og tidligere kortsiktighet *å fremstille seg selv som et uskyldig og be-dratt offer*, og således kaste all skyld fra egne skuldre over på samfunnet i alminnelighet og dets ledere i særdeleshet. Disse personer minner om en gammel fabel om en mann med et stygt utseende, som knuste speilet sitt på grunn av at det reflekterte utseendet hans så dårlig.

Hvorfor vender disse mennesker seg slik mot samfunnet?

I de fleste tilfeller er det såret forfengeligheit i en eller annen form. Generelt fordi deres uttalelser og råd ikke følges opp med den autoritet de tillegger seg selv, eller fordi de er blant de som heller vil herske i helvete enn tjene i himmelen. I korthet fordi de ikke evner å være underordnet noen i noe. For eksempel var det et medlem – en sann ”mister orakel” – som kritiserte og nesten ærekrenkte ethvert av samfunnets medlemmer både overfor utenforstående som overfor teosofere, med den forklaring at *de alle var uteosofiske*, og klandret dem for akkurat det samme som han gjorde seg skyld i hele tiden. Omsider forlot han samfunnet med den dyptfølte begrunnelse at de alle (og særlig grunnleggerne) var SVINDLERE! En annen som gjennom intriger hadde forsøkt med alle midler å bli leder for en større avdeling innen samfunnet, uten at noen medlemmer ga ham sin støtte, vendte seg mot grunnleggerne av samfunnet og ble en av deres bitreste fiender og anklaget en av lederne når han kunne, fordi sistnevnte verken ville eller kunne *presse ham* på medlemmene. Dette var helt enkelt et tilfelle av sterkt krenket forfengeligheit. En annen ønsket og utøvde *sort magi* – utilbørlig psykologisk påvirkning på bestemte medlemmer, samtidig som han viste hengivenhet overfor enhver teosofisk dyd. Når det ble satt en stopper for dette, brøt medlemmet med teosofien, og lyver og slarver om de samme uheldige ledere på den mest ondsinnede måte, og forsøker å bryte opp samfunnet ved å sverte anseelsen til de som dette verdige ”medlem” ikke maktet å forlede.

Hva gjør dere med slike?

Overlater dem til deres karma. Om en utøver onde handlinger, er det ingen grunn til at andre skal gjøre det samme.

For å komme tilbake til slarv; hvor skal grensen mellom bakvaskelse og rettfærdig kritikk trekkes? Er det ikke ens plikt å advare ens venner og bekjente om de man vet kan være farlige be- kjentskaper?

Hvis andre personer kan komme til skade hvis vi ikke foretar oss noe, så er det visselig vår plikt å forebygge faren ved å advare dem privat. Men selv om beskyldningen er riktig eller uriktig, bør den aldri offentliggjøres. Er beskyldningen korrekt, rammer ikke feilen andre enn utøveren, som dermed kan overlates til sin karma. Er beskyldningen usann, vil du ha unngått å øke verdens urettferdighet. Av disse grunner bør man holde seg taus om slike forhold overfor de som ikke er direkte involvert. Men hvis din diskresjon og taushet sannsynligvis vil skade eller sette andre i fare, vil jeg tillegge: *Fortell sannheten for enhver pris*, og si med Amnesly: ”Gjør din plikt og ikke tenk på konsekvensene”. Det finnes tilfeller hvor man er tvunget til på utbryte: ”La heller diskresjonen fare enn å la den påvirke ens plikt”.

Lever du etter disse retningslinjene, tror jeg du lett kan havne i ganske mye trøbbel!

Og det gjør vi. Vi må innrømme at vi nå utsettes for den samme spott som de første kristne opplevde. ”Se, hvor sterkt teosofene elsker hverandre!” kan nå sies om oss uten et snev av urettferdighet.

Når du nå innrømmer at det er minst like mye om ikke mer bakvaskelser, slarv og krangel i det teosofiske samfunn som i de kristne kirker, for ikke å snakke om vitenskapelige foreninger, så må jeg spørre: Hva slags brorskap er dette?

Et meget dårlig eksempel slik det er nå, og før det er grundig rensket og omorganisert er det ikke noe bedre enn alle andre. Husk at den menneskelige natur er den samme *innenfor* det teosofiske samfunn som *utenfor*. Medlemmene er ingen helgener. I beste fall er de syndere som forsøker å forbedre seg, men tilbøyelig til tilbakefall på grunn av personlige svakheter. Tilføy at vårt ”brorskap” ikke er noen ”anerkjent” og etablert organisasjon, og dermed står utenfor jussens grenser. I tillegg befinner den seg i en kaotisk tilstand og er urettmessig *mer upopulær enn noen annen organisasjon*. Det er derfor ikke å forundres over at de medlemmer som ikke makter å følge opp samfunnets idealer, forlater det og søker sympatisk forståelse blant våre fiender og tømmer all sin galle og bitterhet i deres altfor åpne ører! Fordi de vet at de vil finne støtte, sympati og troverdighet for enhver beskyldning det måtte passe dem å uttale overfor det teosofiske samfunn, uansett hvor absurd den må være, så tilskyndes de å luften sin vrede overfor det speil, som for sannferdig reflekterte deres atferd. *Folk tilgir aldri de som de har gjort urett*. Den godhet de har mottatt som de gjengjelder med utakknemlighet, driver dem til et sinn- sykt behov for å rettfærdiggjøre seg overfor verden og sin egen samvittighet. Samfunnets fiender er åpen for enhver kritikk mot et samfunn de hater. Om kritikerne vil jeg ikke si noe mer, da jeg frykter jeg allerede har sagt for mye.

Du synes ikke å ha noen særlig misunnelseverdige posisjon.

Nei. Tror du ikke det må være noe edelt, opphøyet og svært sant bak samfunnets og dets filosofi, når lederne og grunnleggerne av bevegelsen arbeider for den med all sin styrke? De ofrer all komfort, all verdslig rikdom og suksess, selv sitt gode navn og rykte – ja selv sin ære – for å bli gjengjeldt med vedvarende og uopphørlig kritikk, forfølgelse, utrettelig sladder, kontinuerlig utakknemlighet og misforståelse av deres beste anstrengelser, støt og dytt fra alle sider – når de bare ved å nedlegge sitt arbeid umiddelbart ville bli frigjort fra ethvert ansvar og skjermet fra alle nye angrep.

Jeg må medgi at slik utholdenhet virker svært overraskende, og jeg lurar på hvorfor dere gjør alt dette.

Tro meg når jeg sier det ikke har noe med selvtilfredshet å gjøre. Håpet er å øve opp noen få personer som kan fortsette vårt arbeid for menneskeheten etter det originale programmet etter at grunnleggerne er døde og borte. Vi har allerede funnet noen få slike edle og oppofrende sjeler som kan erstatte dem. Når kommende generasjoner på grunn av disse få kan finne veien til freden noe bredere og noe mindre tornefull, så vil alle disse lidelser frembringe gode resultater og deres selvoppofrelse vil ikke ha vært

forgjeves. For tiden er det viktigste mål for samfunnet å så frø i menneskers hjerter, som med tiden kan spire, og som under gunstigere omstendigheter kan føre til gode reformer og bringe større lykke til de store folkemasser, enn hva de hittil har nytt godt av.

13. MISFORSTÅELSER OM DET TEOSOFISKE SAMFUNN

Teosofi og askese

Jeg har hørt folk si at reglene krever at medlemmene skal bli vegetarianere, leve i sølibat og være strengt asketiske, men du har ikke fortalt meg noe om dette ennå. Kan du en gang for alle fortelle meg sannheten om dette?

Sannheten er at våre regler ikke krever noe av dette. Det teosofiske samfunn verken forventer eller krever at *noe* medlem skal leve asketisk på noen måte, unntatt – hvis du kaller *dette* askese – at de skal forsøke å være til nytte for andre mennesker og være uselviske i sine egne liv.

Likevel er det mange av deres medlemmer som lever strengt vegetarisk og åpent tilkjenner at de ønsker å leve som ugifte. Dette gjelder ofte de som spiller den mest fremtredende rolle i samfunnets arbeid.

Det er bare naturlig, fordi de fleste av våre virkelige iherdige medlemmer tilhører samfunnets indre seksjon, som jeg har fortalt deg om tidligere.

Dermed kreves altså askese for de som tilhører den indre seksjonen?

Nei, vi verken *krever* eller *anbefaler* det for selv disse, men jeg tror det er best jeg gir deg en forklaring på vårt syn på askese i alminnelighet. Da vil du bedre forstå hvordan vi ser på vegetarianismen og andre forhold.

Ja, gjerne.

Som jeg allerede har fortalt deg, ønsker de fleste som studerer teosofi iherdig, og som blir aktive arbeidere i samfunnet vårt, å gjøre mer enn å studere teoretisk de sannheter vi lærer om. De ønsker å *kjenne* sannheten gjennom egen personlig erfaring og studere okkultisme, for å skaffe seg den visdom og kraft de føler de trenger for å hjelpe andre effektivt og forstandig, i motsetning til blindt og tilfeldig. Derfor slutter de seg før eller siden til den indre seksjon.

Men du fortalte at askese ikke var obligatorisk selv i den indre seksjonen?

Det er de heller ikke, men det første medlemmene lærer der er en sannferdig oppfatning av forholdet mellom kroppen, eller det fysiske hylster, og det indre, virkelige menneske. Relasjonen og det gjensidige samvirke mellom disse to aspekter av den menneskelige natur blir forklart og demonstrert for dem, slik at de raskt blir innforstått med den store betydning det indre menneske har for kroppen eller det ytre hylster. De blir fortalt at blind og uintelligent askese er ren dårskap; at St. Labros atferd som jeg omtalte tidligere, eller de indiske fakirers eller andre asketer, som skjærer og brenner seg og piner kroppen sin på den mest grusomme og skremmende måte, er selvtortur av selviske hensyn, nemlig for å utvikle sin viljestyrke, men som er helt nytteløst for å bistå den virkelige åndelige eller teosofiske utvikling.

Jeg skjønner; det er bare den moralske askese som er nødvendig. Det er bare et middel til målet, nemlig å oppnå perfekt likevekt med menneskets indre natur og oppnå fullstendig herredømme over kroppen med alle dens lidenskaper og begjær?

Nettopp. Men disse midler må anvendes intelligent og klokt, ikke blindt og tåpelig, slik som asketer som trener og forbereder seg til en stor konkurranse, og heller ikke som gnieren som sulter seg til sykdom for å tilfredsstille sitt begjær etter gull.

Jeg forstår nå den generelle tankegangen, men la oss se hvordan den anvendes i praksis. Hva med vegetarianisme for eksempel?

En av de store tyske vitenskapsmenn har vist at alle slags animalske vev beholder bestemte egenskaper fra dyret det tilhørte, uansett hvordan det blir kokt, og at disse egen skaper kan registreres. I tillegg vil enhver kunne smake hvilken type kjøtt han spiser. Vi går et skritt videre og påviser at når mennesket inntar animalsk føde, så overføres fy siologisk noe av dyrets egenskaper. Okkultism en forklarer og påviser for sine studenter gjennom synlige bevis at den ”grovgjørende” eller ”animalske” virkning på mennesket er størst når kjøttet stammer fra de store dyrene, mindre for fugler og enda mindre for fisk og andre kaldblodige dyr, og minst av alle når han bare spiser grønnsaker.

Det beste er kanskje å ikke spise i det hele tatt?

Hvis noen kan leve uten å spise, ville det være det beste. Men slik forholdene er, må vi spise for å leve, og da anbefaler vi våre virkelige iherdige studenter å innta den føde som i minst mulig grad hemmer og belaster deres hjerner og legemer, eller forhindrer eller forsinker utviklingen av deres intuisjon, deres indre evner og krefter.

Dere anvender følgelig ikke alle de argumenter vegetarianere vanligvis anvender?

Slett ikke. Noen av argumentene deres er svake og bygger på forutsetninger som ikke er korrekte. På den andre siden er mye av det de sier helt sant. For eksempel tror vi at mange lidelser, og særlig den store sykdomstilbøyelighet som er blitt så markert i vår tid, i stor grad skyldes kjøttspising, særlig fra kjøtt på boks. Men det vil kreve for mye tid å gå grundig inn på spørsmålet om vegetarianisme i alle dens detaljer, så vær vennlig å fortsette med noe annet.

Et spørsmål til. Hva gjør medlemmene av deres indre seksjon med hensyn på mat når de er syke?

Følger det mest praktiske råd de kan få, selvsagt. Har du ennå ikke forstått at vi aldri pålegger bestemte og faste regler for slikt? Overfor alle slike spørsmål inntar vi et fornuftig, og aldri noe fanatisk syn på tingene. Hvis et menneske som følge av sykdom og inngrodd vane ikke klarer seg uten kjøtt, så la ham få det. Det er ingen forbrytelse. Det vil bare forsinke fremgangen hans noe. Når det kommer til stykket er de rent legemlige handlinger og funksjoner av langt mindre viktighet enn hva et menneske *tenker og føler*, hvilke begjær han oppmuntrer med sitt sinn og lar slå rot og vokse der.

Jeg antar dere fraråder folk å drikke vin og brennevin?

Dette er verre for hans moralske og åndelige vekst enn kjøttspising, for alle former for alkohol har en direkte, bestemt og meget ødeleggende virkning på menneskets psykiske tilstand. Vanemessig bruk av hasj, opium og lignende stoffer er mer ødeleggende for de indre krefter enn bruk av vin og brennevin.

Teosofi og ekteskap

Nå et annet spørsmål; skal man gifte seg eller leve i sølibat?

Det beror på hvilket menneske du mener. Hvis du tenker på en som ønsker å leve i verden, om som, selv om han er en god og iherdig teosof og entusiastisk arbeider for vår sak, fremdeles har bånd og ønsker som knytter ham til verden; en som i korthet ikke synes han er ferdig med det mennesker kaller livet, og som bare ønsker å kjenne sannheten og hjelpe andre. I et slikt tilfelle ser jeg ingen grunn for at han ikke kan gifte seg, hvis han ønsker å ta risikoen i et lotteri, hvor det er langt flere tapere enn vinnere. Du kan ikke tro at vi er så absurde og fanatiske at vi motsetter oss alle ekteskap? Bortsett fra noen få unntak som gjelder praktisk okkultisme, mener vi helt motsatt at ekteskap er det eneste middel mot umoral.

Hvorfor kan man ikke oppnå kunnskaper og krefter når man lever i ekteskapet?

Kjære deg. Jeg kan ikke gå inn på fysiologiske spørsmål med deg, men jeg kan gi deg et innlysende og, tror jeg, tilstrekkelig svar, som vil avklare hvilke moralske grunner vi har for dette. Et menneske kan ikke tjene to herrer! Derfor er det tilsvarende umulig for ham å fordele sin oppmerksomhet mellom sin okkulte streben og sin kone. Hvis han forsøker vil han helt sikkert komme til kort på begge områder. Jeg må minne deg om at praktisk okkultisme er et svært seriøst og farlig studium for et menneske, med mindre det er dødsens seriøst og rede til å ofre *alt, seg selv foran alt*, for å oppnå sitt mål.

Men dette gjelder ikke medlemmer av vår indre seksjon. Jeg omtaler bare de som har bestemt seg for å tre inn på disippelskapets vei, som fører frem til det høyeste mål. De fleste men ikke alle som slutter seg til vår indre seksjon er bare begynnere, som i dette livet forbereder seg å slå inn på veien i et senere liv.

Teosofi og utdanning

Et av dine sterkeste argumenter overfor de eksisterende, vestlige religioners utilstrekkelighet, også til en viss grad overfor den materialistiske filosofi som er så populær i dag, men som du synes å betrakte som en avskyelig ødemark, er det store omfang av nød og elendighet som unektelig finnes, særlig i våre store byer. Men du må da anerkjenne alt som er gjort og som gjøres for å mildne tingenes tilstand gjennom utbredelse av utdanning og informasjon.

Fremtidige generasjoner vil neppe takke dere for denne ”utbredelse av informasjon”. Heller ikke vil dagens utdanning gjøre mye godt for de sultende.

Du må la oss få mer tid. Det er bare få år siden vi begynte å utdanne folk.

Hva har den kristne religion foretatt seg siden de i femtende århundre, om du aksepterer at utdanning av folket ikke er innført før nå – nettopp det arbeid som burde være det viktigste, og som enhver *kristen* eller Kristus-oppfølgende kirke og folk burde gå inn for?

Du kan ha rett i det, men nå –

La oss vurdere spørsmålet om utdanning fra et bredere synspunkt, og jeg vil på vise at du skader mer enn du forbedrer med mange av dine oppskrytne forbedringer. Skoler for fattige barn, som er mye mindre nyttige enn de burde være, er gode sammenlignet med de elendige omgivelsene man finner i moderne samfunn. *Tilførsel* av litt praktisk teosofi vil hjelpe de fattige, sultende masser hundre ganger mer enn all denne tilførsel av (unyttig) informasjon.

Men –

La meg få fortsette. Du har tatt opp et tema som vi teosofere føler sterkt for og jeg må få gi mitt syn. Jeg er helt enig i at det er en stor fordel for et lite barn som lever i slummen og som bruker rennesteinen som lekeplass, som lever i en kontinuerlig strøm av grovheter, daglig å være plassert i lyse og rene skolerom, dekorert med bilder og blomster. Der lærer det å være ren, vennlig og ryddig; der lærer det å synge og spille, har leker som vekker intelligensen, lærer å bli fingernem, blir tilsnakket med et smil istedenfor å bli skremt, blir mildt irettesatt og rettleidet istedenfor å bli skjelt ut. Alt dette humaniserer barnet, stimulerer hjernen, og åpner for intellektuell og moralsk påvirkning. Skolene er ikke hva de kunne og burde være, men sammenlignet med hjemmene deres er de et paradys, som langsomt påvirker også hjemmene. Selv om dette gjelder de fleste internatskolene, så kan det ikke sies mye pent om systemet deres.

Fortsett –

Hva er det *virkelige* mål for moderne utdanning? Er det å skole og utvikle sinnet i riktig retning; å lære ulykkelige og arveløse mennesker tappert å bære livets byrder (som er tildelt dem av karma); å styrke deres vilje; å innpode nestekjærlighet og en fornem melse av gjensidig avhengighet og brorskap – og slik trene og forme karakteren for det praktiske liv? Ikke i det hele tatt. Og likevel er dette unektelig målene for all sann undervisning. Ingen benekter det; alle som underviser innrømmer det og snakker mye om temaet. Men hva er det praktiske resultat av deres handlinger? Enhver gutt eller ung mann; til og med hele den yngre generasjon av lærere vil svare: ”Målet for moderne utdanning er å klare eksamen,” – et system som ikke utvikler den rette kappestrid, men som stimulerer og utbrer sjalusi, misunnelse, nærmest hat, mellom de unge menneskene, og således trener dem for et liv med intens selviskhet og jag etter ære og fortjenester istedenfor gjensidig vennlige følelser.

Jeg må medgi at du har rett i dette.

Og hva er disse eksamener – som er en terror mot moderne ungdommer? De er ganske enkelt en klassifiseringsmetode for å oppstille resultatene av skolens opplæring. De danner med andre ord den prak-

tiske bruk av moderne vitenskap på menneskeslekten via intellektet. Nå forteller ”vitenskapen” at intellektet er et resultat av hjernestoffets mekaniske samvirke. Dermed blir det logisk at moderne utdanning blir nesten helt mekanisk – en slags automatisk maskin som fremstiller tonnevis av intellekt. Man trenger ikke mye erfaring fra eksamener for å påvise at det resultat utdanningen gir er en opptrening av det fysiske minnet, eller at alle skoler før eller senere faller ned på dette nivået. Det er faktisk ikke mulig å kultivere tanke- og resonneringsevnene, når alt skal vurderes etter resultatene ved konkurrerende eksamener. Likevel er skolens opplæring av den største betydning for å forme karakteren, særlig når det gjelder moralske holdninger. Nå er i midlertid det moderne systemet fra først til sist basert på de såkalte vitenskapelige avsløringer: ”kampen for å overleve” og ”den sterkeste rett”. Gjennom hele oppveksten blir de unge tilført dette gjennom praktiske eksempler og erfaringer, så vel som gjennom undervisningen, inntil det ikke lenger er mulig å fjerne fra deres sinn forestillingene om seg selv, det lavere, personlige dyriske selv, som mål både for liv og atferd. Her er årsak en til den etterfølgende elendighet, kriminaliteten og den hjerteløse egoismen, som du innrømmer like mye som jeg gjør. Som påpekt gjentatte ganger er egoismen menneskehetens forbannelse, og en fruktbar årsak til alt det onde og kriminelle i livet, og det er skolene som er utklekkingsanstalt for den.

Det er en fin generalisering, men jeg skulle ønske å få noen fakta og få vite hva som kan gjøres med saken?

Jeg vil gjøre et forsøk på å tilfredsstille deg. Skolesystemet er delt i tre hoveddeler: grunnskoler, videregående skoler og høyskoler, som underviser i alt fra det rent kommersielle til det ideelt klassiske, med mange spesialiteter og kombinasjoner. De praktisk kommersielle vektlegger det moderne, mens det ortodoks klassiske er en tung byrde selv inn i skolestyrene. Her kommer det klart til syne hvordan vitenskapen og det materielle kommersielle erstatter det kraftløse klassiske. Forklaringen er ikke vanskelig å finne. Målene for denne type undervisning er pund, shilling og pence, det nittende århundres *summum bonum* (høyeste gode). Dermed blir all den energi hjernemolekylene i disse mennesker frembringer konsentrert til et punkt, og blir dermed til en viss grad en organisert hær av *utdannede* og spekulerende intellekter for den minoritet, som går løs på den uvitende, enkle majoritet, som dermed blir utnyttet, utbyttet og undertrykt av sine intellektuelt sterkere brødre. Slik opplæring er ikke bare *uteosofisk*, den er også UKRISTEN. Resultatet av denne type undervisning er at markedet flommer over av pengefrembringende innretninger og hjerteløse, egoistiske mennesker – dyr – som er spesialopplært til å utnytte sine medmennesker og dra nytte av sine svakere brødres uvitenhet.

Vel, dette gjelder ikke alle våre skoler?

Nei, ikke alle. Men selv om formen kan være forskjellig er de underliggende ideer de samme; og de er *uteosofiske* og *ukristne*, selv om Eton og Harrow utdanner vitenskapsmenn eller teologer.

Du mener vel ikke at Eton og Harrow er ”kommersielle”?

Nei. Det klassiske undervisningssystemet er svært *respektabelt* og resulterer fremdeles i noe godt. Det står fremdeles sterkt innen våre høyere skoler, hvor ikke bare gis en intellektuell men også en sosial opplæring. Det er derfor meget viktig at aristokratiets og velstående foreldres sløve gutter går på slike skoler og der får møte resten av pengemaktens unge liv eller ”blod”. Dessverre er det stor konkurranse om å komme inn, for pengemaktens antall er tiltakende, og fattige og flinke elever forsøker å få adgang gjennom stipendier.

Dermed må de pengesterke ”sløve” arbeide hardere enn sine fattige medstudenter?

Ja. Men merkverdig nok praktiserer ikke tilhengerne av ”den sterkeste rett” sin tro, for alle deres handlinger går ut på å la de minst egnede erstatte de mest egnede. Gjennom store bestikkelser overtaler de lærerne til å bringe sitt uegnede avkom inn i stillinger hvor de ikke kan gjøre nytte for seg.

Og dette forklarer du ved hva?

Alt dette forklares ved et skadelig system som fremstiller goder etter ordre uten hensyn til de unges naturlige egenskaper og talenter. I dette progressive læreparadis kommer de unge rett fra barneværelser til den forberedende skole for sønner av ”gentlemen”. Her gripes han umiddelbart tak i av arbeiderne i denne materio-intellektuelle fabrikk og påføres latin, fransk og gresk språklære, data og tabel-

ler. Har han noen naturlig begavelse blir den raskt presset ut av ham av ved det Carlyle så passende kalte ”døde gloser”.

Men de undervises i mer enn bare ”døde gloser”, og mye av dette kan føre ham direkte til teosofien om ikke direkte til Det teosofiske samfunn?

Ikke i særlig grad. Når det gjelder historie vil han tilføres tilstrekkelige kunnskaper om sin egen nasjon til å påføres en stålrustning av fordommer overfor alle andre nasjoner, og bli drillet i den råtne supp av kronisk nasjonalt hat og blodtørstighet. Du vil vel ikke kalle dette *teosofi*?

Hvilke andre innvendinger har du?

I tillegg til dette finnes det noen overfladiske, såkalt utvalgte, bibelske fakta fra et studium hvor alle former for intellekt er eliminert. Det er helt enkelt puggstoff, hvor elevene testes om de husker og ikke om de forstår.

Men jeg har hørt deg gratulere deg selv med det stadig økende antall agnostikere og ateister i våre dager. Det synes som om selv mennesker utdannet i det system du kritiserer så hjertelig faktisk lærer å tenke og resonnerer.

Ja, men det er i større grad en sunn reaksjon på systemet enn på grunn av det. I vårt samfunn foretrekker vi langt mer agnostikere, og selv strikse ateister, enn trangsynte fra alle slags religioner. En agnostikers sinn vil alltid være åpent for sannheten, mens de trangsynte blir like blindet av sannheten som en ugle av solen. De beste – det vil si de mest sannhetssøkende, filantropiske og ærlige – av våre medlemmer var, og er, agnostikere og ateister (som ikke tror på en *personlig* Gud). Men det finnes ingen *fritenkende* gutter og jenter. Generelt vil tidlig indoktrinering etterlate seg et spor i form av et snevert og fordreid sinn. Et sunt og godt undervisningssystem bør resultere i et aktivt og åpent sinn, veltrent i logisk og presis tenkning, og ikke i blind tro. Hvordan kan det forventes gode resultater, når barnas resonneringsevne perverteres ved å få dem til å tro på Bibelens mirakler på søndager, mens de på de andre av ukens seks dager lærer at dette er vitenskapelig umulig?

Hvordan vil du ha det da?

Hadde vi penger til å gjøre det, ville vi grunnlegge skoler, som tilførte elevene noe mer enn å sultefore dem med å lese og skrive. Barn bør i første rekke lære selvtillit, allkjærlighet, altruisme, omsorgsevne – og fremfor alt, evne til å tenke og resonnerer. Vi ville innskrenke hukommelsens rent mekaniske arbeid til et absolutt minimum og bruke tiden til å utvikle og trene de indre sansene og de latente evner. Vi ville forsøke på behandle hvert barn som en enhet, og utdanne det slik at dets egenskaper utviklet seg på en balansert og harmonisk måte, med sikte på at dets spesielle begavelser skulle utfoldes mest mulig naturlig. Vi ville ha som mål å skape *frie* kvinner og menn, intellektuelt og moralsk frie, fordomsfrie i alle henseender, og fremfor alt – *uselviske*. Vi tror at det meste av dette om ikke alt kan oppnås ved en *tilpasset og helt teosofisk* utdanning.

Hvorfor er det så mange fordommer mot Det teosofiske samfunn?

Hvis teosofien bare er halvparten av hva du sier, hvorfor finnes det så mye fiendtlighet mot det? Dette er et større problem enn noe annet.

Det er det, men du bør huske på hvor mange mektige motstandere vi har skaffet oss siden grunnleggelsen av samfunnet vårt. Som jeg nettopp har fortalt; hvis den teosofiske bevegelsen var en av de mange tallrike døgnfluer, like harmløse og forbigående, ville man bare le av den – slik de gjør som ennå ikke forstår dens virkelige hensikt – og bli overlatt til seg selv. Men det er ikke tilfelle. Teosofien er i seg selv den mest seriøse bevegelse i vår tid, som truer eksistensen av det meste av all bæret humbug, alle fordommer og sosiale onder nå for tiden – de onder som beriker og gjør overklassen lykkelig, samt de som smigrer og imiterer dem, de rikeste i middelklassen, mens de aktivt undertrykker og utsulter de fattige millioners eksistens. Innser du dette, vil du lett forstå grunnen for den nådeløse forfølgelse ved andre som, noe mer observant og klarsynt, forstår teosofiens virkelige innhold – og derfor frykter den.

Forteller du meg at det er fordi de forstår hva teosofien resulterer i at de forsøker å knuse bevegelsen? Hvis teosofien bare leder til det gode, så kan du vel ikke rette en slik fryktelig anklage om svikefull hjerteløshet og forræderi selv mot dette fåtall?

Jo det gjør jeg. Jeg vil ikke kalle de fiender vi har måttet kjempe mot i løpet av samfunnets første ni eller ti år verken mektige eller ”farlige”; bare de som har reist seg mot oss i løpet av de siste tre eller fire årene. Disse verken taler, skriver eller preker mot teosofien, men arbeider i det stille og bak ryggen på alle de tåpelige nikkedukkene som fremstår som deres synlige *marionetter*. Selv om de er *usynlige* for de fleste av medlemmene i samfunnet vårt, så er de godt kjent av ”grunnleggerne” og beskytterne av vårt samfunn. Av bestemte grunner må de inntil videre forbli ukjente.

Er det mange av dere som vet om dem, eller er det bare du selv?

Jeg har ikke sagt jeg kjenner dem. Jeg kan og jeg kan ikke kjenne dem – men jeg vet om dem, og det er tilstrekkelig, og *jeg står imot dem uansett hva de skulle finne på*. De kan påføre oss skade og gjøre flere av oss forvirret, særlig de med svake hjerter og de som bare dømmer etter utseende. *De vil ikke knuse samfunnet*, uansett hva de gjør. I tillegg til disse virkelige farlige fiender – ”farlig” bare overfor de teosofere som ikke er verdt navnet, som burde være *utenfor* og ikke *innenfor* samfunnet – så er antall opponenter betydelig.

Kan du i det minste navngi disse, selv om du ikke vil nevne andre?

Det kan jeg selvsagt. Vi må stri med (1) hatet fra amerikanske, engelske og franske spiritualister; (2) den stadige opposisjon fra alle slags geistlige; (3) spesielt det nådeløse hat og forfølgelse fra indiske misjonere; (4) som førte til det berømte og beryktede angrep på vårt teosofiske samfunn ved Samfunnet for psykisk forskning, et angrep som ble startet som en ren sammensvergelse organisert av indiske misjonere. Til sist må vi regne frafall av enkelte fremstående (?) medlemmer, av grunner jeg allerede har forklart, som alle har gjort sitt beste for å øke fordømmene mot oss.

Kan du ikke gi meg noen flere detaljer om disse, slik at jeg vet hva jeg skal svare når jeg blir spurt – en kort beretning om samfunnet, og hvorfor verden tror på alt dette?

Forklaringen er enkel. De fleste utenforstående vet absolutt ingenting om samfunnet, dets motiver, mål og tro. Helt fra begynnelsen har verden ikke sett annet i teosofien enn visse fantastiske fenomener, som to tredeler av de ikke-åndelige ikke trodde på. Samfunnet ble ganske raskt betraktet som en samling mennesker som var i besittelse av ”mirakuløse” evner. Verden innså ikke at samfunnet absolutt ikke trodde på *mirakler*, ikke en gang muligheten av slike, og at det innen samfunnet bare var meget få som hadde psykiske evner og få som brydde seg om det. Heller ikke forsto den at disse evnene aldri ble brukt offentlig, men bare privat sammen med venner som et slags supplement for å demonstrere direkte at slikt kunne gjennomføres uten mørke rom, ånder, medier eller noe av det vanlige tilbehøret. Uheldigvis ble denne misforståelsen styrket og overdrevet av den første boken om temaet som vekket så stor interesse i Europa – hr. Sinnets *The Occult World*.¹ Om denne boken brakte samfunnet frem i lyset, så førte den til mer kritikk, latterliggjørelse og feilaktig inntrykk av samfunnets uheldige helter og heltinner. Forfatteren av *The Occult World* ble advart mot dette, men tok ikke hensyn til denne *profetien* – for det var den, selv om den var tilslørt.

Hvorfor og siden når har spiritualistene lagt dere for hat?

Fra første dag av samfunnets eksistens. Ikke før det ble kjent at det teosofiske samfunn, som organisasjon, ikke trodde på kommunikasjon med de døde ånder, men betraktet de såkalte ”åndene” som hovedsakelig astrale gjenparter av avdøde personer, osv., før spiritualistene utfoldet et voldsomt hat mot oss og særlig mot grunnleggerne. Dette hatet kom til uttrykk i all slags sladder, fordømmende personlige bemerkninger, og absurde oppfatninger av den teosofiske lære i alle de amerikanske, spiritistiske publikasjoner. Vi ble forfulgt, fordømt og fornærmet i årevis. Det begynte i 1875 og har fortsatt frem til i dag. I 1879 ble samfunnets hovedkvarter flyttet fra New York til Bombay i India og senere permanent til Madras. Da den første avdeling av samfunnet, den britiske, ble grunnlagt i London, kom de engelske spiritualistene bevæpnet mot oss, slik amerikanerne hadde gjort, og de franske spiritualistene fulgte kort tid etter.

¹ *Den okkulte verden.*

Men hvorfor er presteskabet fiendtlig innstilt til dere, når hovedtendensen i den teosofiske lære tross alt er i opposisjon til materialismen, den store fiende av alle former for religion i vår tid?

Presteskabet opponerte mot oss på grunnlag av det alminnelige prinsipp om at ”den som ikke er med oss er mot oss”. Fordi teosofien ikke er enig med noen sekt eller trosoppfatning, betraktes den som fiendtlig til alle, fordi den lærer at alle mer eller mindre tar feil. De indiske misjonærene hatet oss og forsøkte å knuse oss, fordi de registrerte at de besto blant de utdannede, unge indere og brahminene sluttet seg til samfunnet i stort antall, mens de ikke fikk kontakt med dem. Men til tross dette generelle klassehat, så finnes det mange prester innen samfunnet, selv en og to biskoper.

Hva førte til at S.P.R (Selskapet for psykisk forskning i England) gikk imot dere? Dere drev begge med de samme studier, og flere av dem tilhørte samfunnet deres?

I begynnelsen var vi gode venner med lederne av SPR, men da angrepet på fenomenene ble trykt i *Christian College Magazine*, understøttet av antatte avsløringer av en mindreverdige, fant SPR at de hadde kompromittert seg selv ved å trykke for mange av de fenomenene som hadde skjedd i tilknytning til det teosofiske selskap i sitt *Proceedings (meldingsblad)*. Deres ambisjon er å fremstå som en *autoritativ og strengt vitenskapelig* forening. Derfor måtte de velge mellom å beholde denne posisjonen og forkaste det teosofiske samfunn og i tillegg forsøke å ødelegge det, eller bli betraktet som en del av de ”godtroende” teosofere og spiritualister av *den store verdens* saddukeere. Det fantes ikke noen utveier for dem, ikke noe alternativt valg, og derfor valgte de å forkaste oss. Det var tvingende nødvendig for dem. Men de var så hardt presset for å finne en tilsynelatende plausibel forklaring på den hengivne og uopphørlige arbeidsinnsats de to grunnleggerne la for dagen, uten noen utsikt til pengeomessig utbytte eller andre fordeler at våre fiender ble tvunget til å ty til den trefoldige, absurde, fullstendig latterlige og nå framøse ”russiske spionforklaring” for å kunne forklare denne hengivenheten. ”Martyrenes blod er kirkens kime” viste seg nok en gang å stemme. Etter det første angrepet sjokk, fordoblet og tredoblet det teosofiske samfunn sitt medlemstall, men dette falske inntrykk eksisterer fremdeles. En fransk forfatter hadde rett da han sa: *”Calomniez, calomniez toujours et encore, il en restera toujours quelque chose”*.² Det er derfor de urettferdige fordommene stadig eksisterer, og at alt som er forbundet med samfunnet og særlig med grunnleggerne blir så feilaktig fremstilt, fordi det bare bygger på falske rykter.

Likevel har dere i løpet av de 14 årene samfunnet har eksistert hatt rikelig tid og anledning til å fremstille dere og deres arbeid i et sannferdig lys?

Hvor og når er vi gitt slik anledning? Våre mest fremstående medlemmer hadde aversjon mot alt som syntes som en offentlig rettferdiggjørelse. Deres holdning har alltid vært: ”Vi må leve med det.” og ”Hvilken rolle spiller det hva avisene skriver og folk tror?” Samfunnet hadde ikke midler til å kunne sende ut offentlige foredragsholdere. Derfor ble frems tillingen av vårt syn og vår lære begrenset til et fåtall teosofiske bøker, som fikk suksess, som folk ofte misforsto eller bare kjente fra rykter. Våre meldingsblader blir og er fremdeles boikottet, våre litterære arbeider ignoreres. Hittil synes ingen å være helt sikker på om teosofene er en slags slange-og-djevel-dyrkere eller ”esoteriske buddhister” – hva nå det betyr. Det nyttet ikke for oss, dag etter dag og år etter år, å nekte for alle slags røverhistorier om oss; for ikke før er vi ferdig med den ene før en annen enda med absurd og ondsinnet blir født av asken av den første. Uheldigvis er den menneskelige natur slik at alt det gode som sies om en person blir umiddelbart glemt og aldri gjentatt. Men man trenger bare å ytre noe negativt, eller sette i gang en historie, uansett hvor absurd, uriktig og utrolig den måtte være, - gjelder den bare en upopulær person, så blir den umiddelbart anerkjent og akseptert som et historisk faktum. Som don Basilios ”CALUMNIA” (i Rossinis opera *Barbereren i Sevilla*) starter ryktet som en mild bris som knapt påvirker gresset under dine føtter uten at noen vet hvor det kommer fra, før det på svært kort tid forvandles til sterk vind, deretter til kuling, før det blir en brølende storm! En bakvaskelse blant nyhetene er hva en bl eksprut er blant fisker. Dem klamrer seg til vårt sinn og fester seg i hukommelsen, som ernærer seg av den og som blir merket av den, selv om bakvaskelsen senere forkastes. En giftig løgn er den eneste hovednøkkel som åpner alle sinn. Den vil bli hilst velkommen og bli gjestfritt mottatt av ethvert menneske-

² Gjenta og fortsett med bakvaskelser, for noe vil alltid henge igjen.

lig sinn, fra de mest avanserte til de laveste, selv om den bare er litt for dømmende og uavhengig av hvor den kommer fra og med hvilket motiv den ble formulert.

Er ikke denne forklaringen litt for generell? Engelskmannen har aldri vært tilbøyelig til å tro på alt som sies, og vår nasjon er kjent for sin kjærlighet til *fair play*. En løgn har ikke bein å stå lenge på, så –

Engelskmannen har samme tilbøyelighet til å tro på ondsinnet snakk som mennesker i andre nasjoner, for dette er et menneskelig trekk og ikke en nasjonal særegenhet. Og selv om løgnene ikke har bein å stå på, ifølge ordspråket, så har de uvanlig raske vinger, og de flyr raskere og lengre enn noensomhelst andre nyheter, både i England og andre steder. Husk at løgner og bakvaskelser er den eneste type litteratur vi alltid kan få gratis, uten å betale for noe abonnement. Vi kan gjøre et eksperiment hvis du vil. Kan du, som er så interessert i teosofiske emner og som har hørt så mye om oss, stille meg noen spørsmål om de mange rykter og ”snakk” du kan huske? Jeg vil fortelle deg sannheten, og intet annet enn sannheten, på grunnlag av den strengeste verifikasjon.

Før vi bytter tema, la oss få den fulle sannhet om dette nå. Noen skribenter har kalt læren deres ”umoralisk og skadelig”. På grunn av at så mange såkalte ”autoriteter” og orientalister i de indiske religionene ikke har funnet annet enn sexdyrking i en eller annen form, har andre anklaget dere for å ikke lære annet enn fallosdyrking. Fordi moderne teosofi er så tett knyttet til østlig og særlig indisk tenkning, så sier de den ikke kan være fri for dette preget. Fra tid til tid anklager de til og med europeiske teosofere for å ville gjenopplive de ritualer som er knyttet til denne kulten. Hva med dette?

Jeg har hørt og lest om dette tidligere, og jeg svarer at noen mer fullstendig ubegrunnet og løgnaktig bakvaskelse har ikke tidligere blitt uttenkt og utbredd. ”Tåpelige mennesker kan ikke oppleve annet enn tåpelige drømmer”, sier et russisk ordtak. Det får blodet til å koke å høre slike sjofle beskyldninger som ikke har den minste begrunnelse samt styrken av implikasjonene. Spør hundre av de mest ærverdige engelske kvinner og menn som har vært medlemmer i Det teosofiske samfunn i årevis om de noensinne fikk lære en umoralisk regel eller en skadelig doktrine. Les i *The Secret Doctrine* og du vil finne side etter side med anklager overfor jøder og andre nasjoner spesielt når det gjelder tilbedelse til falliske ritualer, som følge av en bokstavtro fortolkning av naturlige symboler og den overdrevne materialistiske oppfatning av dualismen i alle eksoteriske trosretninger. Slik ondsinnet forvrengning av vår lære og tro er virkelig skammelig.

Men du kan ikke benekte at falliske elementer faktisk inngår i Østens religioner?

Jeg benekter det heller ikke, men jeg fastholder at det ikke beviser noe da de også inngår i kristendommen, Vestens religion. Les Hargrave Jennings *The Rosicrucians*, hvis du trenger å forsikre deg om det. I Østen er de falliske symboler kanskje grovere enn i Vesten, fordi de ligger nærmere naturen, eller vil jeg si, fordi de er mer *naive* og inderlige enn i Vesten. Men de er ikke mer lidderlige, og de påvirker ikke det orientalske sinn med de samme grove og rå ideer som det vestlige, med kanskje et eller to unntak, slik som den skammelige sekten kjent under navnet ”Maharaja” eller *Vallabhacharya*.

En av deres anklagere har nylig skrevet i *The Agnostic Journal* antydninger om at teosofene er tilhengere av denne skammelige sekten, og han påstår å ha god teosofisk innsikt.

Hans skrivelser er falske. Det har aldri vært og det finnes heller ikke i dag noen tilhenger av Vallabhacharya i vårt samfunn. Påstanden om å ha teosofisk innsikt er en annen løgn, som bygger på grov uvitenhet om de indiske sektene. Maharajaen krever bare rett til penger, koner og døtre av sine tålelige tilhengere og intet annet. Denne sekten er foraktet av alle andre hinduer.

Men du vil finne en utlegning av temaet i *The Secret Doctrine*, som jeg igjen må henvise deg til, hvis du ønsker en mer detaljert beskrivelse. For å konkludere; teosofiens sjel inneholder ikke noe om fallisk tilbedelse, og det gjelder særlig dens okkulte eller esoteriske del. Det er aldri fremkastet en mer løgnaktig påstand enn den ovenstående. Still meg nå noen andre spørsmål.

Er Det teosofiske samfunn et inntektsbringende foretak?

Har noen av grunnleggerne, oberst H.S. Olcott eller H.P. Blavatsky noensinne hatt inntekter, utbytte eller oppnådd verdslige goder fra Samfunnet slik noen aviser forteller om?

Ikke en penny. Avisene lyver. Helt motsatt har de begge gitt alt de hadde og faktisk gjort seg selv til tiggere. Når det gjelder ”verdslige goder” kan vi bare minne om alle de bakvaskelser og uthengnin ger de er blitt utsatt for.

Jeg har likevel lest i flere misjonsaviser at inngangsbilletter og abonnementer mer enn dekket utgiftene, og en fortalte at grunnleggerne tjente mer enn tjue tusen pund et år.

Det er løgn, som mange andre. I det offentliggjorte regnskap for januar 1889 vil du finne en nøyaktig oppstilling av alle inntekter fra enhver kilde siden 1879. De totale inntektene (inngangsbilletter, honorarer, gaver, osv.) gjennom disse ti årene er mindre enn seks tusen pund. En stor del av dette kommer fra grunnleggerne selv, fra deres private ressurser og deres litterære arbeider. Alt dette er åpent og offisielt godkjent, selv av våre fiender som the Psychological Research Society. Nå er begge grunnleggerne uten en øre. Den ene er for gammel og syk til å arbeide slik hun gjorde før, og derfor ute av stand til gjennomføre litterære arbeider for å bistå Samfunnet med penger og skriver derfor bare for den teosofiske sak. Den andre strever for samfunnet som før og mottar lite takk for det.

Men de trenger da penger for å leve?

Slett ikke. Så lenge de har mat og losji, selv om de skylder dette til noen få venners hengivenhet, så trenger de lite mer.

Kan ikke særlig madam Blavatsky tjene mer enn nok til å leve av med sin skribentvirksomhet?

Da hun bodde i India mottok hun i gjennomsnitt noen tusen rupier hvert år for artikler hun skrev for russiske og andre aviser, men hun ga alt til samfunnet.

Politiske artikler?

Aldri. Alt hun skrev gjennom de syv år hun bodde i India finnes på trykk. Det dreier seg bare om religion, etnologi og indiske skikker, og med teosofi – og aldri med politikk, som hun verken vet noe om eller bryr seg om. For to år siden avslø hun flere kontrakter på til sammen 1.200 rubler i gull hver måned, da hun ikke kunne akseptere dem uten å gi opp sitt arbeid for samfunnet, som krevde all hennes tid og styrke. Hun har dokumenter som beviser dette.

Men hvorfor kan ikke hun og oberst Olcott gjøre som mange andre – også flere teosofere: drive med sine profesjoner og anvende fritiden sin til samfunnets arbeid?

Ved å tjene to herrer, ville enten det profesjonelle eller det filantropiske arbeid måtte lide. Enhver sann teosof er moralsk forpliktet til å ofre det personlige for det upersonlige, sitt eget *nåværende* gode for det *fremtidige* gode for andre mennesker. Hvis ikke grunnleggerne setter et eksempel, hvem vil da gjøre det?

Er det mange som følger det?

Jeg er forpliktet til å fortelle deg sannheten. I Europa er det totalt et halvt dusin, selv om antall avdelinger teller mer.

Da er det ikke sant at Det teosofiske samfunn har en stor kapital eller fondsmidler?

Nei, det har ikke samfunnet. Nå når innmeldingsavgiften på £1 og en mindre årlig kontingent er fjernet, er det spørsmål om ikke de ansatte ved hovedkvarteret i India snart vil sulte i hjel.

Hvorfor da ikke øke abonnementsavgiftene?

Vi er ikke Frelsesarmeen. Vi *kan ikke* og *har aldri* tigget. Vi har heller ikke fulgt eksemplet fra kirke og sektene og drevet med innsamlinger. Det samfunnet mottar fra tid til tid, mindre beløp fra hengivne medlemmer, er alltid frivillige gaver.

Men jeg har hørt at det er gitt større pengebeløp til madam Blavatsky. Det ble sagt at hun mottok £5.000 fra et rikt, ungt medlem, som sluttet seg sammen med dem i India og £10.000 fra en annen rik og velkjent amerikansk herre, et av deres medlemmer som døde i Europa for fire år siden.

Fortell de som fortalte deg dette at de enten uttaler eller gjentar en stor usannhet. "Madam Blavatsky" har *aldri bedt om eller mottatt EN PENNY* fra de to nevnte medlemmene, heller ikke fra noen andre, siden Det teosofiske samfunn ble dannet. Hvem som helst kan gjerne forsøke å konkretisere denne bakvaskelsen, men det vil bli lettere for dem å bevise at *Bank of England* er konkurs enn at noen av "grunnleggerne" har tjent noe på teosofien. De nevnte usannhetene ble opprinnelig lansert av to fornemme kvinner, som tilhører aristokratiet i London, og de ble umiddelbart registrert og avvist. Usannhetene er som to døde kroppar. Likene etter to løgnaktige historier, som etter å ha vært begravd i glemselens hav, er enda en gang hevet til overflaten av sladderens stagnerende vann.

Jeg har også hørt at to store testamentariske gaver ble gitt til samfunnet. £8.000 ble gitt av en eksentrisk engelskmann som ikke en gang var medlem av samfunnet. Det andre var £3.000 eller £4.000 som ble testamentert av et australsk medlem. Er dette tilfelle?

Jeg har hørt om det første, og jeg vet også at samfunnet aldri har profittert på det, uansett om gaven legalt ble tildelt eller ikke. På det tidspunkt var ikke samfunnet konstituert og hadde derfor ingen legal eksistens. Vi ble derfor fortalt at dommeren som avgjorde saken ikke tok hensyn til denne del av testamentet og overlot beløpet til arvingene. Når det gjelder den andre gaven, så er det tilfelle. Testatoren var en av våre hengivne medlemmer og testamenterte alt han hadde til samfunnet. Men da vår president, oberst Olcott, tok saken nærmere i øyesyn, fant han at testator hadde gjort sine barn arveløse på grunn av noen familiære forhold. Derfor arrangerte han et møte, hvor det ble bestemt at gaven skulle avvises og at beløpet skulle gå til de legale arvingene. Det teosofiske samfunn ville ikke være på høyde med sitt navn om det skulle profittere på noe andre egentlig hadde rett til. Om det var mulig legalt, ville det likevel bryte med de teosofiske prinsipper.

Etter opplysninger i samfunnets eget tidsskrift, *The Theosophist*, skal en indisk raja ha donert 25.000 rupier til samfunnet. Har dere ikke takket ham for denne store gaven i januarutgaven av *The Theosophist* i 1888?

Det har vi med disse ordene: "at kongressens takk overbringes til maharaja H.H. .. for hans *lovede, strålende gave* på 25.000 rupier til samfunnets fond". Denne takk ble overbrakt, men pengegaven er fremdeles et "løfte" og har aldri kommet til hovedkvarteret.

Men når maharajaen lovet og mottok takk for sin gave offentlig og på trykk, så vil han vel oppfylle sitt løfte?

Det er mulig, selv om løftet nå er 18 måneder gammelt. Jeg holder meg til nåtiden og ikke til fremtiden.

Hvordan har dere tenkt å fortsette?

Så lenge Det teosofiske samfunn har noen hengivne medlemmer som er villige til å arbeide for det uten belønning og takk, så lenge noen få gode teosofere støtter det med tilfeldige donasjoner, så lenge vil det eksistere og ingenting kan knuse det.

Jeg har hørt mange teosofere snakke om "makten bak samfunnet" og om visse "mahatmaer", som også nevnes i hr. Sinnets bøker, som sies å ha grunnlagt samfunnet, vokte over det og beskytte det.

Du kan gjerne le, men slik er det.

Det teosofiske samfunns administrasjon

Jeg har hørt at disse mennesker er store adepter og alkymister. I så fall kan de lage gull av bly og skape så mye penger de ønsker, i tillegg til alle mulige mirakler, slik hr. Sinnett beskriver i

***The Occult World.* Hvorfor finner ikke de frem de nødvendige pengebeløp, slik at grunnleggerne og samfunnet kan ha det komfortabelt?**

Fordi de ikke grunnla noen "mirakelklubb". Fordi samfunnet er ment å hjelpe mennesker med å utvikle deres latente evner gjennom deres egne utfoldelser og meritter. Uansett hvilke fenomener de makter å frembringe, så er de ikke *falskmyntnere*. De vil hell er ikke skape en ny og meget sterk fristelse for medlemmene og kandidatene. *Teosofi kan ikke kjøpes*. Hittil og i fjorten år har intet arbeidende medlem noensinne mottatt betaling eller lønn verken fra noen av mesterne eller fra samfunnet.

Dermed får ingen av deres ansatte noen slags betaling?

Ingen, inntil nå. Men da enhver må spise, drikke og kle seg, så vil alle de som ikke har egne midler og som anvender all sin tid til samfunnet, få det nødvendige fra hovedkvarteret i Madras i India, selv om disse livsnødvendigheter er svært beskjedne. Men nå da samfunnets arbeid har økt så mye og fremdeles øker (NB *som følge av sladder*) i Europa, så trenger vi mer hjelp. Vi håper å kunne gi en eller annen godtgjørelse til noen få medlemmer. For alle disse medlemmene, som er innstilt på å gi *all* sin tid til samfunnet, gir avkall på gode stillinger med utmerkede utsikter, for å arbeide for oss med mindre enn *det halve av deres tidligere lønn*.

Hvordan vil dere betale for dette?

Ved hjelp av at noen av våre medlemmer som er rikere enn andre. De som bruker teosofien for å spekulere eller tjene penger på den, er ikke verdig til å forbli i våre rekker.

Men dere må da tjene penger på bøkene, tidsskriftene og andre publikasjoner?

The Theosophist i Madras, som det eneste av våre tidsskrifter, gir et overskudd, som er blitt tildelt samfunnet år om annet, som vårt offisielle regnskap viser. *Lucifer* sluker stadig mer penger og har aldri dekket utgiftene – fordi det blir boikottet av fromme bokselgere og av kioskene. *Lotus* i Frankrike ble startet privat ved ikke så store midler av en teosof, som ofret all sin tid og arbeidskraft til det – men det har opphørt å komme ut, av samme grunn dessverre. Heller ikke *Path* i New York dekker sine utgifter, mens *Revue Théosophique* i Paris nettopp er startet ved et kvinnelig medlems private midler. I tillegg, når noen av de bøker som utgis av *The Theosophical Publishing Company* i London innbringer et overskudd, blir dette overført til samfunnets arbeid.

Vil du nå vennligst fortelle meg alt du vet om mahatmaene. Det sies så mange absurde og motsetningsfylte ting om dem, slik at en ikke vet hva en skal tro, og alle slags latterlige historier forekommer.

Du kan gjerne kalle dem "latterlige".

14. DE "TEOSOFISKE MAHATMAER"

Er de "lysets ånder" eller "fordømte troll"?

Hvem er de du kaller dine "mestere"? Noen sier de er "ånder" eller noen slags overnaturlige vesener, mens andre mener de er oppdiktet.

De er ingen av delene. Jeg hørte en gang noen si at de var en slags *mannlige havfruer*, hva nå en slik skapning skulle være. Hører du på hva andre forteller deg, vil du aldri få en sann forståelse av dem. Primært er de *levende mennesker*, født som oss og dømt til å dø som enhver annen dødelig.

Men det ryktes at noen av dem er tusen år gamle. Er det sant?

Jeg har hørt at Metusalem ble 969 år gammel. Fordi jeg aldri ble tvunget til å tro på det, har jeg ledd av denne uttalelsen og ble derfor betraktet som en blasfemisk kjetter.

La oss være seriøse, lever de lenger enn vanlige mennesker?

Hva vil du da kalle vanlig? Jeg husker jeg leste i *Lancet* om en meksikaner som var nesten 190 år gammel, men jeg har aldri hørt om noen dødelig, eller noen adept, som har levd halvparten av alle de år Metusalem skal ha levd. Noen adepter lever faktisk en god del lenger enn det du vil kalle en vanlig alder, men det er ikke noe mirakuløst ved det, og svært få av dem ønsker å leve svært lenge.

Men hva betyr egentlig ordet "mahatma"?

En "stor sjel", som følge av avansert moral og intellektuelle prestasjoner. Hvis en tittel som "den store" kan gis til en fordrunken soldat som Alexander, hvorfor skal vi ikke da kalle dem "store" som har gjort langt større erobringer av naturens hemmeligheter enn Alexander noensinne gjorde på slagmarken? Ordet er indisk og meget gammelt.

Hvorfor kaller du dem "mestere"?

Vi kaller dem "mestere" fordi de er våre lærere, fordi vi har alle våre teosofiske sannheter fra dem, uansett hvor ufullstendig vi uttrykker eller forstår dem. De er mennesker med store kunnskaper, som vi kaller innviede, og som utfolder en enda større hellighet ved sine liv. De er ikke asketer i vanlig forstand, selv om de avholder seg fra å ta del i striden og uroen i vår vestlige verden.

Er det ikke selvisk å isolere seg selv?

Hvilken selvishet? Er ikke Det teosofiske samfunns skjebne tilstrekkelig bevis på at verden verken er rede til å anerkjenne dem eller ta del i deres lære? Dessuten isolerer de seg bare fra vesten. I sine egne land går de offentlig omkring slik andre mennesker gjør.

Tilskriver du dem ikke overnaturlige krefter?

Vi tror ikke på noe overnaturlig, som jeg allerede har fortalt deg. Hadde Edison levd og oppfunnet sin fonograf for to hundre år siden, ville han mest sannsynlig blitt brent sammen med den, og det hele ville blitt kalt djevlesk. De kreftene mesterne har skyldes utvikling av potensialer som ligger latent i enhver kvinne og mann, hvis eksistens selv den offisielle vitenskap begynner å anerkjenne.

Er det sant at disse mennesker inspirerer noen av deres skribenter, og at mange om ikke alle av deres teosofiske bøker ble skrevet etter diktat fra dem?

Noen av dem. Det finnes passasjer som er fullstendig og ordrett nedskrevet etter deres diktat, men i de fleste tilfeller inspirerer de bare med ideer og overlater den litterære fremstilling til skribentene.

Men dette er i seg selv faktisk mirakuløst og et mirakel. Hvordan gjør de det?

Kjære deg. Du tar helt feil, og vitenskapen vil om ikke så lenge motbevise ditt argument. Hvorfor skulle det være et "mirakel", som du kaller det? Et mirakel betyr vanligvis en hendelse som er overnaturlig, mens det egentlig ikke er noe som er over eller utenfor NATUREN eller naturens lover. Blant mange former for "mirakler", som etter hvert har fått vitenskapelig anerkjennelse er hypnose. En side ved disse krefter er kjent som "suggesjon", en slags tankeoverføring, som er anvendt med vellykket utfall for å bekjempe bestemte fysiske lidelser. Det er ikke lenge til vitenskapsens verden blir tvunget til å anerkjenne at det finnes like sterke forbindelser mellom et sinn og et annet, uansett av stand, som mellom en kropp og en annen som har den tetteste kontakt. Når to sinn er synkronisert innstilt til hverandre, og deres tenkning er intonert til å respondere magnetisk og elektrisk på hverandre, er det intet som kan forhindre viljesbestemt tankeoverføring fra den ene til den andre. Da sinnet ikke er noen materiell gjenstand, så er det eneste som kan skille den ene fra den annens kontemplasjon de to sinns ulike TILSTAND. Hvis dette hinder er fjernet, hva er da miraklet med *tankeoverføring*, uansett avstand?

Men du må da innrømme at hypnose ikke frembringer noe så mirakuløst og strålende som det?

Tvert imot er det et veletablert faktum at en hypnotisør kan påvirke en annens hjerne i en slik grad at den kan uttrykke hypnotisørens egne tanker, og enda hans ord. Selv om fenomener som dette med tankeoverføring enda ikke er særlig tallrike, vil jeg anta at ingen kan påta seg å uttale hvor langt dette kan utvikle seg i fremtiden, når lovene som gjelder for dette er mer vitenskapelig etablert. Hvis slike resultater derfor kan frembringes ved den mer overfladiske del av hypnotismen, hva kan da hindre en adept med psykiske og åndelige krefter å frembringe resultater som, med våre nåværende begrensede kunnskaper om de lover som gjelder, får deg til å kalle dem "mirakuløse".

Hvorfor driver ikke da våre leger og eksperimenterer og forsøker så godt de kan?

For det første fordi de ikke er adepter med en dyp forståelse av hemmelighetene og lovene på det psykiske og åndelige område, men derimot materialister som er redde for å gå utenfor materiens smale område. For det andre fordi de *må feile* nå og inntil de erkjenner at slike krefter er oppnåelige.

Kan dette læres?

Ikke før man er forberedt, og alt det materialistiske slagg som er samlet opp i hjernen er fjernet til siste atom.

Dette er svært interessant. Si meg har adeptene inspirert eller diktert til mange av dere teosofere?

Nei slett ikke, bare til noen få. Slike operasjoner krever spesielle betingelser. En skruppelløs men dyktig adept fra det sorte brorskap ("skyggens brødre" og dugpaer, som vi kaller dem) arbeider med mindre problemer. Fordi han ikke er forhindret av åndelige lover, vil en slik dugpa-trollmann helt uformelt kunne oppnå kontroll over ethvert sinn og underordne det sine onde krefter fullstendig. Våre mestere vil aldri gjøre det. De har ingen rett, uten å henfalle til sort magi, å kontrollere noens uødelige ego og kan derfor bare handle i forhold til menneskets fysiske og psykiske natur slik at menneskets frie vilje er urørt. Derfor, med mindre personen har etablert et psykisk forhold til mesterne og bistås av fullstendig tillit og hengivelse til sine lærere, vil de ha store problemer med å trenge inn i personens tåkete sfære. Men dette er ikke stedet å behandle et tema som dette. Det er tilstrekkelig å si at hvis kreftene finnes, så finnes i intelligenser (i eller utenfor inkarnasjon) som leder disse kreftene, og levede bevisste redskaper som de overføres til og mottas av. Vi må bare ta oss i akt overfor *sort magi*.

Hva mener du egentlig med "sort magi"?

Misbruk av psykiske krefter eller noen av *naturens hemmeligheter*; anvendelse av okkulte krefter til selviske eller syndige formål. En hypnotisør som drar nytte av sine "overtal elsesevner" til å tvinge noen til å stjele eller myrde, vil kalles en *sort magiker* av oss. Den berømte "foryngelseskuren" til dr. Brown-Sequard i Paris, hvor noe *dyrisk injiseres* i menneskets blod – en oppdagelse som for tiden diskuteres i alle Europas medisinske tidsskrifter – hvis dette er sant, er det *ubevisst, sort magi*.

Men dette er middelaldersk tro på trolldomskunster. Selv loven tror ikke lenger på slikt.

Desto verre for loven, for den er av mangel på forståelse blitt anvendt til å begå mer enn et juridisk mistak eller forbrytelse. Det er begrepet som skremmer deg med sin ring av "overtro". Ville ikke loven

straffe misbruk av hypnotiske evner, slik jeg nettopp nevnte? Den er brukt til å straffe for dette allerede i Frankrike og Tyskland. Likevel vil det benektes at loven ble brukt til å straffe en forbrytelse som åpenbart var *trolldom*. Du kan ikke tro på effekten og realiteten av leger og hypnotisørers *overtalelseskrefter*, og så benekte at de samme kreftene kan anvendes med onde motiver. Hvis man gjør det, så tror man på *trolldom*. Du kan ikke tro på det gode og ikke tro på det onde, akseptere ekte penger og benekte at det finnes falske penger. Intet kan eksistere uten sin motsetning, og verken dagen, lyset og det gode ville kunne oppfattes av din bevissthet om ikke natten, mørket og det onde fantes som kontraster.

Jo, jeg har kjent mennesker som har trodd på det du kaller store psykiske og magiske krefter, men som har ledd av trolldomskunster.

Hva viser det. Helt enkelt at de er ulogiske. Desto verre for dem. Og da vi tror på eksistensen av gode og hellige adepter, så tror vi like sterkt på onde og uhellige adepter, eller *dugpaer*.

Men hvis mesterne eksisterer, hvorfor trer de da ikke frem offentlig og benekter alle anklagene som er rettet mot madam Blavatsky og samfunnet?

Hvilke anklager?

At de ikke eksisterer og at hun har funnet på dem. At de er stråmenn. Ødelegger ikke dette hennes renommé?

Hvordan kan slike beskyldninger reelt skade henne? Tjente hun noen ganger penger på deres antatte eksistens, eller oppnådde utbytte eller berømmelse av det? Jeg svarer at hun bare har oppnådd beskyldninger, spydigheter og bakvaskelser, som hadde vært meget smertefulle om hun ikke for lenge siden hadde lært å forholde seg komplett likegyldig til falske anklager. For hva summerer det seg opp til, når alt kommer til alt? Til et *implisitt kompliment*, som tåpene, hennes anklagere, om de ikke lot seg lede av sitt blinde hat, burde ha tenkt seg om to ganger før de sa noe. Å påstå at hun har oppfunnet mesterne har denne konsekvens: Hun må ha funnet opp all den filosofi som noensinne er utgitt som teosofisk litteratur. Hun må være forfatteren til de brev som *Esoteric Buddhism* ble skrevet etter; oppfinneren av alt som er skrevet i *The Secret Doctrine*, som, hvis verden var reiferdig, burde bli anerkjent for å forklare en lang rekke manglende sammenhenger innen vitenskapen, noe som vil bli oppdaget om hundre år. Ved å uttale seg som de gjør, belønner de henne for å være langt flinkere enn hundrevis av mennesker (hvorav mange er *meget* flinke og noen få er vitenskapsmenn), som tror på det hun sier – under forutsetning at hun har lurt dem alle! Taler de sannhet, må hun være flere mahatmaer i ett, samlet som en samling kinesiske esker, da det blant de såkalte "Mahatma-brevene" finnes mange som er helt forskjellige i uttrykksmåte, som hennes anklagere beskylder henne for å ha skrevet.

Det er akkurat hva de sier. Men er det ikke smertefullt for henne offentlig å bli stemplet som "den dyktigste bedrager til alle tider, hvis navn fortjener å bli erindret", som det heter i rapporten fra "Society for Psychical Research"?

Det ville være smertefullt om det var sant, eller kom fra mennesker som hadde mindre fordommer og som ikke var så fanatisk materialistisk. Slik det er, møter hun hele saken med forakt, mens mahatmaene ler av den. Når sant skal sies, er dette det største kompliment som kunne bli gitt henne. Det må jeg igjen si.

Men de sendte en representant til India for å undersøke saken, gjorde de ikke?

Det gjorde de, og deres endelige konklusjon hviler totalt på denne unge manns ukontrollerte påstander og usanne forsikringer. En advokat som har lest rapporten hans fortalte en av mine venner at han aldri hadde sett et "så *tåpelig* og selvmotsigende dokument". Det var fullt av antagelser og arbeidshypoteser som gjensidig slo hverandre i hjel. Er dette en alvorlig anklage?

Likevel har den vært til stor skade for samfunnet. Hvorfor forsvarte hun seg ikke da i det minste i en rettsal?

For det første, som teosof er det hennes plikt å la enhver personlig fornærmelse forbli upåaktet. For det andre fordi verken samfunnet eller madam Blavatsky hadde råd til å sette i gang en rettsak. Og til sist fordi det ville vært latterlig for begge parter og helt imot deres prinsipper, selv om de ble angrepet av

en flokk tåpelige, gamle brittiske værter, som var blitt ledet til å stange dem av et tøvete, lite lam fra Australia.

Dette er rosverdig. Men tror du ikke det hadde vært godt for teosofiens sak, om hun autoritativt hadde motbevist det hele en gang for alle?

Kanskje. Men tror du noen engelsk jury eller dommer noensinne vil innrømme eksistensen av psykiske fenomener, selv om de på forhånd er helt for domsfrie? Når du i tillegg husker at det vil bli agitert mot oss for den "russiske spion-anklagen", anklagen om *ateisme og utroskap*, og alle andre bakvaskelser som har sirkulert om oss, kan du ikke unngå å innse at et forsøk på å oppnå rettferdighet i en rettsal ville ha gjort tingene verre! The Psychic Research visste alt dette, og de hadde fordel av sin posisjon og hevet seg over våre hoder på vår bekostning.

The Psychic Research benekter nå fullstendig eksistensen av mahatmaene. De sier at de fra først til sist har vært en fantasi som madam Blavatsky har oppfunnet selv?

Hun kan ha gjort mangt dårligere enn dette. Likevel har vi ikke den minste innvendig til denne forklaringen. Som hun alltid sier nå, ville hun nesten foretrekke at folk ikke lenger trodde på mesterne. Hun har åpent uttalt at hun ønsker folk heller burde tro at det eneste mahatmaland som finnes er det gråfargede stoffet i hjernen, og at hun kort sagt har utviklet dem ut av dyppet av sin egen, indre bevissthet, enn at deres navn og store idealer skal bli avskyelig krenket slik de blir i dag. Tidligere protesterte hun indignert mot all tvil om deres eksistens. Nå tar hun seg ikke bryet med verken å bevise eller motbevise deres eksistens. La folk tro hva de vil.

Men disse mesterne eksisterer virkelig?

Det bekrefter vi. Likevel hjelper ikke det særlig mye. Mange mennesker, selv teosofere og eks-teosofere uttaler at de aldri har fått noe bevis på deres eksistens. I så tilfelle reagerer madam Blavatsky med dette alternativ: Hvis hun har oppfunnet dem, så har hun også oppfunnet deres filosofi og den praktiske kunnskapen som få har oppnådd, og i så tilfelle, hvilken rolle spiller det om de eksisterer eller ikke, da hun selv er her, i *sin egen eksistens*, noe som iallfall ikke kan benektes? Hvis kunnskapen de har fått del i er god i seg selv, og er akseptert av en lang rekke personer med mer enn gjennomsnittlig intelligens, hvorfor skal det da bli så mye *hulabula* om dette spørsmål? Det *har aldri blitt bevist* at hun er en bedrager, og spørsmålet vil stadig være under vurdering, men det er et sikkert og unektelig faktum at uansett hvem som har oppfunnet det, så er den filosofi "mesterne" har brakt oss den største og mest velgjørende filosofi, når den er korrekt oppfattet. Bakvaskerne, som ledes av sine laveste og dårligste følelser – hat, hevn, ondskap, såret forfengelighet eller skuffet ambisjon – synes å være helt uvitende om at de ærer hennes intellektuelle evner på det sterkeste. Og slik er det og la de stakkars tåpene få det slik. Madam Blavatsky har ikke noe imot å være representert av sine fiender som en *trippel adept*, og en "mahatma" i tillegg. Det er på grunn av hennes uvillighet til å posere som en kråke med påfuglfjærer at hun stadig holder seg til sannheten.

Men hvis dere har slike vise og gode mennesker til å lede samfunnet, hvorfor er det da gjort så mange feiltakelser?

Mesterne leder *ikke* samfunnet og heller ikke grunnleggerne. Ingen har heller påstått at de har gjort det. De bare vokter over samfunnet og beskytter det. Dette er tilstrekkelig bevist ved det faktum at ingen har vært i stand til å ødelegge det. Verken i andre skandaler eller ytre, ødeleggende angrep har maktet å velte det. Mesterne ser mot fremtiden og ikke mot nåtiden, og enhver feil vil være en akkumulert visdom i dagene som kommer. Den andre "mesteren" som sendte en mann med fem talenter, fortalte ham ikke hvordan han skulle fordoble dem. Han forhindret heller ikke den tåpelige tjeneren i å begrave sine talenter i jorden. Enhver må oppnå visdom gjennom egne erfaringer og fortjenester. De kristne kirker, som forholder seg til en enda mer avansert "mester", selve den hellige ånd, er stadig blitt og blir fremdeles skyldig ikke bare i "feiltakelser", men gjennom tidene også i en serie blodige forbrytelser. Likevel vil ingen kristen benekte som følge av dette sin tro på *den* "mesteren" vil jeg anta, selv om hans eksistens er langt mer *hypotetisk* enn mahatmaene, da ingen noensinne har sett den hellige ånd eller *hans* ledelse av kirkene. Det er menneskelig å feile, men la oss vende tilbake til vårt tema.

Misbruk av hellige navn og uttrykk

Da er det ikke sant det jeg har hørt at mange av deres teosofiske skribenter har vært inspirert av disse mesterne, har sett dem og konversert med dem?

Det er både sant og ikke sant. Hvordan kan jeg vite det? Det er i tilfelle skribentene som må bevise det. Noen av dem – noen svært få – har avgjort *løyet* eller vært hallusinert når de har skrevet av slik inspirasjon, mens andre virkelig ble inspirert av de store adeptene. Treet kjennes ved sine frukter, og da alle teosofere vil bli bedømt etter deres handlinger og ikke etter hva de skriver og uttaler, må *alle* teosofiske bøker bli vurdert etter deres fortjenester og ikke etter påstått autoritet når de sendes ut.

Vil madam Blavatsky legge dette til grunn også for sine egne bøker, for eksempel *The Secret Doctrine*?

Selvsagt. Hun sier uttrykkelig i forordet at hun utgir læresetninger som hun har lært av mesterne, men påstår ikke å ha vært inspirert for det hun har skrevet i det siste. Når det gjelder de andre og beste teosofene, ville også de ha foretrukket at mesternes navn aldri var blandet inn i bøkene våre. Med noen få unntak er de fleste av disse bøkene ikke bare ufullkomne men positivt feilaktige og villedende. Særlig to mestere er blitt utsatt for store krenkelser. Det finnes knapt et medium som ikke påstår å ha sett dem. Enhver falskner som svindler samfunnet av kommersielle hensyn påstår nå å være rettleidet og veiledet av "mesterne", som ofte vurderes å være overlegne våre. De som påstår dette har begått mang en synd på grunn av sitt begjær etter personlig vinning, forfengeligheit eller uansvarlig mediumisme. Mange har tapt mye penger til foreninger, som tilbyr å selge sine hemmeligheter om makt, kunnskaper og åndelige sannheter for verdiløst gull. Det verste er at okkultismens og dens vokteres hellige navn er blitt trukket ned i denne skitne smuss og dermed blitt tilsmusset ved å bli assosiert med slike tarvelige motiver og umoralske praksis, mens tusener derved er blitt holdt tilbake fra lysets og sannhetens vei, som følge av dårlig omdømme og ondsinnede rapporter, som alt dette hykleriet, svindelen og falskneriet har tilført hele saken. Jeg gjentar at enhver seriøs teosof i dag angrer av hele sitt hjerte på at disse hellige navn og ting noens inne ble nevnt offentlig, og inderlig ønsker at de var blitt holdt hemmelig, innen en liten sirkel av pålitelige og hengivne venner.

Navnene nevnes ofte nå for tiden, men jeg husker ikke å ha hørt om slike personer som "mestere" før ganske nylig.

Slik er det. Hadde vi fulgt taushetens prinsipp istedenfor å publisere alt vi visste, ville ikke alle disse krenkelsene ha inntruffet. For fjorten år siden, før samfunnet ble stiftet, snakket alle om "åndene". De var overalt og på alles lepper, og ingen drømte om å snakke om levende "adepter", "mahatmaer" eller "mestere". Man hørte knapt Rosenkreutsernes navn, mens eksistensen av slikt som "okkultisme" ble vurdert bare av noen meget få. Nå er alt dette forandret. Vi teosofere var ulykkeligvis de første som snakket om dette, og gjorde eksistensen av "adepter" og "mestere" i Østen og okkulte kunnskaper kjent, og nå anvendes disse navnene av enhver. Karmaen for dette, konsekvensen av den resulterende vanhelligelse av deres navn og ting, faller nå på oss. Alt du kan finne om slike tema i eksisterende litteratur – og det finnes en god del – alt dette kan spores tilbake til den første impulsen i denne retning fra Det teosofiske samfunn og dets grunnleggere. Våre fiender profiterer fremdeles på våre feil. Den siste boken som går imot vår lære påstår å være skrevet av *en adept med tyve års praksis*. Dette er en *gjennomskuelig løgn*. Vi kjenner forfatteren og hans *inspiratorer* (da han selv er for uvitende til å kunne ha skrevet noe om det). Disse "inspiratorer" er levende mennesker, hevnjerrige og skruppelløse i forhold til sine intellektuelle evner, og det er flere enn en blant disse falske adepter. Perioden hvor "adepter" er brukt som våpen for å ramme våre teosofiske hoder startet for tolv år siden med fru Emma Hardinge Brittons "Louis" i *Art Magic* og *Ghost-Land*, som nå har resultert i "adepten" og "forfatteren" av *The Light of Egypt*, en bok skrevet av spiritualister mot teosofien og dens lære. Men det er nytteløst å sørge over det som har skjedd, og vi kan bare håpe at vår indiskresjon har gjort det noe lettere å finne veien til disse mesterne, hvis navn misbrukes overalt og som allerede er anvendt som begrunnelse for så mye syndigheter.

Benekter du at "Louis" er en adept?

Vi anklager ingen. Det overlater vi til våre fiender. Den spiritualistiske forfatter av *Art Magic* osv. kan muligens ha vært i kontakt med en slik adept. Ved å uttale dette sier jeg langt mindre enn denne damen har sagt og s krevet om oss og teosofie n de siste årene. Det må hun ta på seg selv. Når hun i *Ghost Land*¹ beskriver en høytidelig scene med mystiske visjoner, hvor en antatt "adept" ser "ånder" form o- dentlig ved Greenwich i England gjennom lord Rosses teleskop, som er innebygget og aldri flyttet fra Parsonstown i Irland, må det være tillatt å forundre seg over "adeptens" uvitenhet når det gj elder vi- tenskap. Dette slår alle de feiltakelser som våre læreres *chelaer* gjennom tidene har gjort seg skyldige i! Det er denne adepten som nå anvendes for å endre våre mesteres lære!

Jeg forstår helt ut dine følelser i denne saken, som jeg oppfatter som helt naturlige. Men etter alt du nå har sagt og uttalt, gjenstår et tema som jeg gjerne skulle stille deg noen spørsmål om.
Ken jeg besvare dem, så vil jeg det. Hva er det?

¹ 1. del, side 133.

KONKLUSJON

Det teosofiske samfunns fremtid

Si meg, hva forventer du for teosofien i fremtiden?

Hva gjelder TEOSOFIEN, så har den eksistert fra evig heten gjennom endeløse perioder fra fortiden, og den vil fortsette å eksistere gjennom fremtidens uendeligheter, fordi teosofi er synonymt med den EVIGVARENDE SANNHET.

Unnskyld, men jeg mente å spørre om utsiktene for Det teosofiske samfunn.

Dens fremtid vil nesten helt ut bero på medlemmenes uselviskhet, flittighet, hengivenhet og sist men ikke minst omfanget av kunnskaper og visdom. De vil få utfordringen med å fortsette arbeidet og drive samfunnet etter grunnleggerens død.

Jeg innser klart betydningen av at de er uselviske og hengivne, men jeg forstår ikke helt hvorfor kunnskapene deres kan være en så viktig faktor i forhold til de andre egenskapene. Den litteraturen som allerede finnes sammen med de stadige tillegg som kommer, burde være tilstrekkelig?

Jeg omtaler ikke den tekniske kunnskapen om den esoteriske lære, selv om den er viktig. Jeg tenker mer på det store behovet for den upartiske og klare dømmekraft våre etterfølgere trenger for å styre samfunnet. Alle slike prosjekter som Det teosofiske samfunn har hittil mislykkes, fordi de før eller senere degenererer til en sekt, som stiller opp harde og faste dogmer for seg selv, og som dermed umerkelig gradvis taper den vitaliteten som bare en levende sannhet kan tilføre. Du må huske at alle våre medlemmer er født og oppvokst med en eller annen tro og religion, og at alle fysisk og mentalt tilhører en eller annen generasjon, og at deres dømmekraft derfor blir påvirket og ubevisst betinget av noen eller alle disse påvirkninger. Hvis de ikke kan fri seg fra all denne betingethet, eller i det minste oppfatte den umiddelbart og dermed unngå å bli styrt av den, vil samfunnet uvegerlig måtte drive mot et eller annet tankested, hvor det vil ligge som et døende lik for å smuldre og dø.

Kan denne faren avverges?

Da vil samfunnet leve videre og inn i det tjuende århundre. Det vil gradvis gjennomtrenges og gjennomsyres tenkningen og intelligente mennesker med sine storsinnede og ærverdige ideer om religion, plikt og filantropi. Langsomt men sikkert vil det bryte troens, dogmenes og de sosiale klassefordommers jernlenker. Det vil fjerne de rasemessige og nasjonale antipatier og barrierer og åpne veien for en praktisk gjennomføring av menneskenes brorskap. Gjennom dets undervisning fra den filosofi det har gjort tilgjengelig og forståelig for det moderne sinn, vil Vesten lære å forstå og verdsette Østen etter sin rette verdi. I tillegg vil utviklingen av psykiske evner og krefter, hvor de innledende symptomer allerede er åpenbare i Amerika, fortsette. Menneskene vil bli spart for den fryktelig fare, både mentalt og kroppslig, om denne utviklingen finner sted, slik den truer med å gjøre, i en atmosfære av selviskhet og onde begjær. Menneskenes mentale og psykiske vekst vil skje i pakt med deres moralske utvikling, mens de materielle omgivelser vil avspeile den fred og faderlige godvilje som finnes i deres sinn, istedenfor alle de konflikter og all den strid som er synlig overalt nå for tiden.

Et virkelig vakkert bilde! Men si meg, forventer du virkelig at alt dette skal være gjennomført i løpet av et kort århundre?

Neppe. Men jeg må si deg at i den siste fjerdedel av ethvert århundre forsøker disse "mesterne" som jeg har omtalt, å bistå med menneskehetens åndelige utvikling på en tydelig og merkbart måte. Mot slutten av hvert århundre vil du uvegerlig finne at en utfoldelse eller økning av åndeligheten – kall det mystisisme om du ønsker – har inntruffet. En eller flere personer har fremtrådt i verden som deres representanter, og en større eller mindre del av okkult kunnskap eller undervisning er distribuert. Om

du ønsker kan du spore slike hendelser tilbake århundre for århundre, så langt som våre historiske kilder rekker.

Men hvilken virkning har dette for Det teosofiske samfunns fremtid?

Hvis vårt samfunns nåværende forsøk lykkes bedre enn dets forgjengere har gjort, vil det fortsette å eksistere som en organisert, levende og sunn organisasjon, når tiden for det tjuende århundres innsats kommer. Ved vår spredning av læren vil tilstanden for menneskenes hjerter og sinn være forbedret og rensket, slik jeg har nevnt, og fordommene og de dogmatiske illusjonene vil iallfall til en viss grad være fjernet. Ikke bare det, men i tillegg til en stor og tilgjengelig litteratur, så vil den neste impulsen møtes av en tallrik og forent samling mennesker, som er klare til å ønske sannhetens nye fakkelbærer velkommen. Han vil møtes av mennesker som er forberedt på hans budskap, og et tilgjengelig språk som han kan ikke de nye sannheter han bringer med seg, en organisasjon som forventer hans ankomst, som dermed vil fjerne de rent mekaniske, materielle hindre fra hans vei. Tenk på hva en som gis en slik anledning kan utrette. Sammenlign det med hva Det teosofiske samfunn faktisk har oppnådd de siste fjorten årene, uten noen av disse fordeler og omgitt av store hindre som ikke vil forsinke en ny leder. Vurder alt dette og si meg om jeg er for optimistisk når jeg sier at hvis Det teosofiske samfunn overlever de neste hundre årene etter sitt formål og sine opprinnelige impulser – si meg om jeg går for langt i å fastslå at denne jord vil bli en himmel i de tjuen første århundre sammenlignet med hvordan den er nå!